

Міністерство Освіти і Науки України
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет іноземної філології
Кафедра прикладної лінгвістики

МАТЕРІАЛИ
IX Всеукраїнської науково-практичної конференції
молодих науковців (4 листопада 2025 року)
«Лінгвістичні горизонти XXI століття»

Луцьк
Вежа-Друк
2025

УДК 81 (082)

М 34

Рекомендовано до друку вченою радою

Волинського національного університету імені Лесі

Українки (протокол № 14 від 27 листопада 2025 р.)

Оргкомітет конференції:

Єлісєєва Людмила Володимирівна – проректорка з науково-педагогічної роботи та міжнародної співпраці, професорка кафедри економіки та природокористування.

Біскуб Ірина Павлівна – докторка філологічних наук, професорка, деканеса факультету іноземної філології.

Ущина Валентина Антонівна – докторка філологічних наук, професорка, завідувачка кафедри англійської філології.

Станіслав Ольга Вадимівна – докторка філологічних наук, професорка, завідувачка кафедри романських мов та інтерлінгвістики.

Калиновська Ірина Миколаївна – кандидатка філологічних наук, доцентка, завідувачка кафедри прикладної лінгвістики.

Пасик Людмила Адамівна – кандидатка філологічних наук, доцентка, завідувачка кафедри німецької філології.

Коляда Еліна Калениківна – кандидатка філологічних наук, професорка, завідувачка кафедри практики англійської мови.

Крисанова Тетяна Анатоліївна – докторка філологічних наук, професорка кафедри практики англійської мови.

Карпіна Олена Олександрівна – кандидатка філологічних наук, доцентка кафедри прикладної лінгвістики.

Укладачі:

Карпіна Олена Олександрівна – кандидатка філологічних наук, доцентка.

Кушнерук Владислав Сергійович – аспірант кафедри прикладної лінгвістики.

Новосад Ніна Петрівна – аспірантка кафедри прикладної лінгвістики.

**Матеріали ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції
М 34 молодих науковців (4 листопада 2025 року) «Лінгвістичні горизонти ХХІ століття» / уклад.: О. О. Карпіна, В. С. Кушнерук, Н. П. Новосад. – Луцьк : Вежа-Друк, 2025. – 280 с.**

ISBN 978-966-940-720-7

У збірнику вміщено тези доповідей та повідомлень студентів, аспірантів і молодих вчених, учасників ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих науковців «Лінгвістичні горизонти ХХІ століття» (4 листопада 2025 року) у Волинському національному університеті імені Лесі Українки. Матеріали подано за загальною редакцією наукових керівників.

УДК 81 (082)

© Карпіна О. О., Кушнерук В. С.,

Новосад Н. П., (укладачі), 2025

ISBN 978-966-940-720-7

© Безушко Х. М. (обкладинка), 2025

Зміст

ПРИКЛАДНА ЛІНГВІСТИКА

Барінова І. І., Буліга Б. М., Кондратюк Д. Р.

Ефективність застосування автоматизованих метрик оцінювання якості машинного перекладу на матеріалі творів Лесі Українки 9

Зайчук В. І.

Політичний дискурс у сучасних новинах (пропаганда і маніпуляція) 13

Зубчик М. В.

Англомовні постери про екологічні наслідки війни: прагматичні стратегії впливу 17

Ізай І. С., Носаль А. С.

Оцінювання якості машинного перекладу спеціалізованих текстів 21

Каишальян В. І., Батюк А. О.

Вплив стильових характеристик галузевих текстів на ефективність машинного перекладу: порівняльний аналіз систем Systran і Bing Translator 25

Крисюк Я. В.

Зіставний аналіз англійських, німецьких та голландських фразеологічних одиниць 28

Кучер Ю. С.

Мовна дія як форма етичного висловлення в промовах Нобелівських лауреатів 32

Кушнерук В. С.

Вербально-візуальна репрезентація війни в екологічній інфографіці 35

Лесь О. Д

Аналіз діалогів і мовлення в комп'ютерній грі Cyberpunk 2077 40

Лук'янчук О. В.

Лінгвальні особливості мови війни в англомовному медіадискурсі 43

Лучко С., Глова В.

Оцінка результатів машинного перекладу за допомогою інтерактивного інструмента BLEU Score Evaluator 47

Нікуліна В. В.

Автоматизоване оцінювання перекладу генеративних ші-систем ChatGPT 4.0 та Grok від xAI на корпусах медичної, економічної та юридичної галузей ... 50

Стецюк Д. В.

Мовний образ Росії як ворога в аналітичних публікаціях Канадського інституту українських студій (2022 р.) 53

Супрунович Н. С.

Порівняльний аналіз якості машинного перекладу галузевих текстів виконаного системами Systran та Reverso із використанням метрики BLEU 56

Утриско С. Т.

Лінгвістичні маркери маніпуляції в англomовному медіадискурсі та їх відтворення в українському перекладі..... 60

Шумилко О. О

Адаптація великих мовних моделей для створення чат-ботів з контекстною підтримкою 63

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Арутюнян М. А.

Використання інтерактивних технологій на онлайн уроках англійської мови у старшій школі 69

Верешко Ж. О.

Презентація як засіб навчання на уроках іноземної мови 71

Волкотруб В. С.

Розвиток емоційного інтелекту учнів на уроках іноземної мови..... 76

Голянська Г. І.

Ефективна організація вивчення мов: підхід CLIL у контексті DLL 79

Долінко О. М.

Порівняльний аналіз мобільних додатків для вивчення іноземних мов 81

Карайм А. М. П.

Інтерактивне навчання з цифровими засобами як інноваційна стратегія розвитку іншомовної компетентності здобувачів освіти..... 84

Корінчук М. В.

Формування soft skills/ софт скілз на уроці англійської мови в старшій школі через перегляд відео 88

Король Ю. В.

Інтернет-блоги у навчанні міжкультурного іншомовного спілкування учнів старшої школи 91

Кухта Н. В.

Модель «перевернутого класу» як засіб формування комунікативної компетентності учнів базової середньої школи..... 94

Лищук В. Б.

Досвід використання цифрових технологій на уроках німецької мови 97

Матяшук І.

Між креативністю та корекцією: ШІ в процесі письма за принципами DLL 100

Милик В. Р.

Ігрові методи формування екологічної компетентності через іноземну мову 101

Орел С. М.

Формування педагогічної майстерності майбутнього вчителя німецької мови у процесі практичної підготовки 104

Потішук В. В.

Застосування інтерактивних технологій на уроці німецької мови 108

Романець Д. В.

Психолого-педагогічні аспекти вивчення контрверсійних тем у контексті викладання іноземної мови 112

Сенів С. О.

Цифрові технології як засіб забезпечення інклюзивного освітнього середовища..... 115

Тракало М.-С. Ю.

Метод «мозковий штурм» на уроках іноземної мови 119

Усик Д. В.

Використання ситуативно-спрямованих вправ на уроках з німецької мови 121

Щербуха Р. Г.

Epistemic Styles and Second Language Acquisition: a Framework for Understanding Individual Differences 127

ТЕКСТОЗНАВСТВО ТА ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО

Борецька Я. І.

Wordplay as a Means of Creating Comic Effect in *Murder in the Gilded Cage* and the Strategies for Its Translation 130

Дмитрук Д. Л

Виклики перекладу анотацій наукових статей..... 133

Жилко О. А.

The Markan Verse in the English Translation of Contemporary Ukrainian War Poetry..... 136

Ігнатюк А. В.

Особливості усного перекладу в харчовій бізнес-сфері 141

Ігнатюк Ю. О.

Ключові виклики у створенні автентичного мовного образу в перекладі анімаційних фільмів..... 144

Клецова А. С

Граматичні труднощі науково-технічного перекладу 146

Ковальчук А. М

Особливості перекладу віршованих творів (на прикладі вірша “Invictus” В. Е. Генлі) 150

Козачук В. В.

Перекладацькі трансформації у перекладі графічного роману «Казки: Сині Імперії» Білла Віллінгема 152

Семко О. В.

Conveying Metaphorical Imagery in the Translations of Mary Shelley’s «Frankenstein» 156

Труш В. М.

Вплив штучного інтелекту на переклад лексичних одиниць англійської мови 161

Хома Ю. В.

Виклики та перспективи цифровізації лексикографічних джерел..... 164

ДИСКУРСОЗНАВСТВО ТА ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Артишук Ю. О.

Еліс Манро – канадська майстриня короткої прози та дослідниця людського щастя..... 168

Бугайчук О. В.

Скорочення у німецькій військовій термінології 171

Вахрамєєв Б. О.

Ключові підходи до дослідження фейкових новин та їх практичне застосування..... 173

Гесть А. А.

Полімодальність вираження маніпулятивного впливу у сучасному масмедійному дискурсі..... 178

Гончаренко А. В.

Особливості функціонування лексеми «immigration» у англомовному медіадискурсі..... 182

Давидовська В. Д.

Гендерні особливості британських політичних промов 185

Захарчук В. Ю.

Сучасні канадські графічні романи: теми, форми, тенденції 189

Корець В. Р.

Імпліцитна упередженість у мовних стратегіях цифрових оголошень про роботу 191

Ленартович О. О.

Мовно-виразові паралелі російсько-української війни та британсько-німецького протистояння в Другій світовій війні 195

Маруха О. Р.

Маргарет Етвуд: секрет успіху канадської письменниці 199

Муковська Ю. О.

Метафорична концептуалізація російсько-української війни в англомовному медіадискурсі 202

Сава К. Р.

Жіночі образи в орієнталістській парадигмі (на матеріалі роману Амелі Нотомб «Токійська наречена»)..... 205

Стрелюк Б. Л.

Історія та значення Нобелівської премії з літератури 208

Ханас С. Ю.

Інноваційність канадського письменника Роберта Кретша..... 210

Шеншелей К. К.

Мова як дія і простір концептуалізації особистої волі: інтерпретація філософії мови у філософському романі Фрідріха Ніцше «Так мовив Заратустра»..... 213

Ящук М. І.

Харизма як риторичний феномен у публічних промовах сучасних політичних лідерів 216

МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ. ЕТНОЛІНГВІСТИКА. СОЦІОЛІНГВІСТИКА

Калиновська М. В.

Значення форм ввічливості в німецькому професійному житті 220

Ковальчук С. В.

Порівняння американського та канадського варіантів англійської мови 223

Кравчук Р. С.

Мовна ситуація і мовна політика в країнах ЄС на початку ХХІ ст. 226

Кулик О. В.

Військовий сленг як соціолінгвістичне явище..... 229

Маркарян К. Ф.

Наративне конструювання національних стереотипів в англійськомовних художніх наративах..... 232

Матвійчук А. А.

Міжкультурна комунікація в готельному бізнесі США: етнолінгвістичний та соціолінгвістичний аспекти..... 236

Мороз А. Д.

Стереотипи про Німеччину та німців у сучасному медіапросторі (на матеріалі Instagram та Tiktok) 239

Панасенко С. М.

Полікодовість інтернет-мему: лінгвокогнітивні та соціолінгвістичні аспекти (на матеріалі англійської мови) 242

Сорока Ю. В.

Модний аксесуар лінгвістики: як сленг віддзеркалює дух часу 246

Хаймик І. В.

Порівняльний аналіз сленгу в англійській мові різних поколінь: особливості формування, еволюція та вплив соціокультурних чинників 249

**КОГНІТИВНА ЛІНГВІСТИКА. КОМУНІКАТИВНА ЛІНГВІСТИКА.
ФУНКЦІОНАЛЬНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ МОВНИХ ОДИНИЦЬ РІЗНИХ
РІВНІВ**

Левчук Ю. С.

Словотвірні характеристики неологізмів сучасної німецької мови..... 254

Малаховська Я. І.

Комунікативні характеристики пересуазивності в англomовному навчальному відеодискурсі 257

Мороз А. Д.

Об'єктивація ціннісного компоненту концепту *Frieden* у сучасній німецькомовній картині світу 260

Невірець А. В.

Основні відмінності між британським та канадським варіантами англійської мови..... 263

Оксенюк В. Р.

Англо-канадська лексикографія як відображення національно маркованого концептуального простору 266

Сахан К. В.

Сленг німецької молоді: словотвірні тенденції та шляхи утворення 269

Федина В. З.

Концепт мовних ігор як форми життя у філософії Людвіга Вітгенштайна: роль контексту в конституюванні значення 272

Хмельницька-Соловей А. М.

Гендерна специфіка побудови промов TED Talks певної тематики – синтаксичний вимір 275

ПРИКЛАДНА ЛІНГВІСТИКА

Барінова І. І. – здобувачка освіти 3 курсу
факультету іноземної філології
ВНУ імені Лесі Українки

Буліга Б. М. – здобувачка освіти 3 курсу
факультету іноземної філології
ВНУ імені Лесі Українки

Кондратюк Д. Р. – здобувачка освіти 3
курсу факультету іноземної філології
ВНУ імені Лесі Українки

Науковий керівник:

Карпіна О. О. – кандидатка філологічних
наук, доцентка кафедри прикладної
лінгвістики ВНУ імені Лесі Українки

ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ АВТОМАТИЗОВАНИХ МЕТРИК ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ МАШИННОГО ПЕРЕКЛАДУ НА МАТЕРІАЛІ ТВОРІВ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

Постановка проблеми. Проблема дослідження зумовлена вираженою стильовою нерівномірністю якості сучасного машинного перекладу, а також обмеженнями універсальності автоматизованих метрик оцінювання. Аналіз перекладів творів Лесі Українки, здійснених за допомогою систем DeepL та Reverso, виявив помітні відмінності у результатах залежно від стилю тексту – наукового, побутового чи художнього. Така варіативність зумовлена як особливостями архітектури нейронних моделей, так і різницею у мовних корпусах, що використовуються для їхнього навчання.

Таким чином, дослідження має на меті з'ясувати доцільність єдиної автоматизованої метрики BLEU для оцінки перекладів різних стилів та

визначити, які перекладачі забезпечують найточніший результат у різних жанрах.

Мета дослідження. Метою дослідження є показати, як стиль тексту впливає на якість машинного перекладу. Для цього порівнюються переклади творів Лесі Українки різних стилів (наукового, побутового та художнього), виконані системами DeepL і Reverso Context за допомогою оцінювання за метрикою BLEU.

Результати дослідження. Для кількісного вимірювання якості перекладу застосовано метрику BLEU (Bilingual Evaluation Understudy), що визначає схожість машинного перекладу з еталонним текстом за збігами лексичних одиниць та їхніх послідовностей. У межах дослідження ефективності машинного перекладу наукових текстів проаналізовано роботу систем DeepL та Reverso Context. Для текстів наукового стилю, які відзначаються чіткістю викладу, логічною структурою та відсутністю емоційного забарвлення. DeepL забезпечив більш точний добір термінологічних відповідників і збереження синтаксичної структури речень. Reverso Context у поодиноких випадках застосовував менш нормативні конструкції, що знижувало точність перекладу. Переклад наукових текстів Лесі Українки (з підручника «Стародавня історія східних народів») виявив додаткові труднощі, зумовлені архаїзмами, застарілими формами написання та історичною термінологією. Ці особливості ускладнили автоматизовану обробку тексту. DeepL продемонстрував вищу гнучкість та точність у відтворенні як термінології, тоді як Reverso Context частіше допускав неточності, що впливало на змістову відповідність перекладу оригіналу.

Для аналізу побутового стилю було обрано тексти епістолярного жанру – листи Лесі Українки (листи до О. Кобилянської, А. Кримського та П. Драгоманова). Цей тип тексту характеризується використанням загальноновживаної лексики та більшою синтаксичною варіативністю, що ускладнює точну передачу стилістики під час машинного перекладу. DeepL продемонстрував стабільну якість перекладу, зберігаючи зміст та загальну

тональність тексту. Натомість для Reverso Context характерна вища частота синтаксичних відхилень (порушення порядку слів, спотворення логічних зв'язків), що знижує природність перекладу. Попри це зміст здебільшого збережений, але переклад звучить менш природно.

Найбільші труднощі для обох систем машинного перекладу виникли під час роботи з художніми текстами Лесі Українки («Лелія», «Метелик», «Місто смутку»), які вирізняються індивідуальним стилем, емоційно-образною мовою, символами та підтекстами. Особливу складність становить лексика з культурним маркуванням – архаїзми, застарілі написання та реалії, що не мають точних відповідників іншими мовами. У таких випадках перекладачі часто спрощують текст, замінюючи стилістично та культурно навантажені елементи нейтральними та спрощуючи синтаксичні конструкції. DeepL краще зберігає зміст і логічну послідовність висловлювання, але не завжди передає художню виразність. Reverso Context демонструє значніші відхилення: порушуються семантичні зв'язки, втрачається образність і початкові смисли окремих фрагментів.

Таким чином, ефективність машинного перекладу значною мірою залежить від жанрових властивостей тексту. Змістовно насичені, але структурно простіші наукові й побутові тексти вдається передавати якісніше. Водночас художні твори залишаються найбільшим викликом для машинного перекладу, що засвідчує високу актуальність людського чинника у сфері художнього перекладу [1].

Висновки. У результаті дослідження було встановлено, що жанрово-стилістичні властивості творів Лесі Українки помітно впливають як на якість машинного перекладу, так і на особливості застосування автоматизованих метрик. Аналіз за метрикою BLEU виявив тенденцію, за якої DeepL стабільно показував вищу відповідність еталону, ніж Reverso Context, у всіх трьох стилях. Метрика виявилася інформативним інструментом для фіксації відмінностей у структурно чітких наукових та побутових текстах. Водночас, під час оцінювання художніх творів, насичених особливостями індивідуального авторського стилю,

культурно-маркованою лексикою низькі показники метрики варто інтерпретувати з обережністю. Це означає, що для повноцінної оцінки перекладу класичної літератури, автоматизовані метрики, що базуються на збігах, можуть не повною мірою відображати успішність передачі образності. Тому для отримання найбільш комплексної картини якості, результати автоматизованих вимірювань варто розглядати у поєднанні з фаховим людським аналізом.

Список використаних джерел

1. Карпіна О. О. Компаративний аналіз літературного й машинного перекладів (на матеріалі фрагментів роману С. Плат “The Bell Jar” *Актуальні питання іноземної філології* : наук. журн. / редкол. І. П. Біскуб (гол. Редактор) та ін. Луцьк : Східноєвроп. Нац. Ун-т ім. Лесі Українки, 2020. № 3. С. 94–101.
2. Українка, Л. Лелія. Київ. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=13105> (дата звернення: 27.10.2025).
3. Українка, Л. Лист до А. Ю. Кримського (16 листопада 1905 р.) : зібрання творів. У 12 т. Київ : Наукова думка, 1978. Т. 10. С. 17–18.
4. Українка, Л. Лист до О. Ю. Кобилянської (25 вересня 1906 р.) : зібрання творів. У 12 т. Київ : Наукова думка, 1978. Т. 10. С. 25.
5. Українка, Л. Лист (15 (27) жовтня 1892 р.) до М. П. Драгоманова. *Листи (1876–1896). Повне академічне зібрання творів*. У 14 т. Луцьк : Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2021. Т. 11. С. 477.
6. Українка Л. Місто смутку. Київ. URL: <https://onlyart.org.ua/ukrainian-poets/lesya-ukrayinka/lesya-ukrayinka-misto-smutku/> (дата звернення: 27.10.2025).
7. Українка Л. Метелик. Київ. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=29322> (дата звернення: 27.10.2025).

8. Українка Л. Стародавня історія східних народів: конспекти, виписки з книг, нотатки та інше. *Повне академічне зібрання творів*. У 14 т. Луцьк : Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2021. Т. 10. 528 с.

Зайчук В. І. – здобувачка освіти 6 курсу
факультету іноземної філології
ВНУ імені Лесі Українки

Науковий керівник:
Кауза І. Б. – кандидат філологічних наук,
доцент кафедри прикладної лінгвістики
ВНУ імені Лесі Українки

ПОЛІТИЧНИЙ ДИСКУРС У СУЧАСНИХ НОВИНАХ (ПРОПАГАНДА І МАНІПУЛЯЦІЯ)

Постановка проблеми. Наукову працю присвячено всебічному аналізу феномену пропаганди та маніпуляції в сфері політичного дискурсу (на основі промов політичних діячів та засобів масової інформації). В умовах світових криз та конфліктів, вплив мовних засобів на створення суспільної думки набуває особливого значення.

Політичний дискурс є формою рефлексивної мовної взаємодії, що відбувається у політичній сфері, і включає сукупність текстів, пов'язаних із питаннями захоплення, утримання та використання державної влади [1, с. 79]. Він являє собою сукупність мовних творів, що виникають у межах політичної комунікації та регламентуються визначеними правилами, традиціями і навичками. Його відмінними рисами є переконливість, прагматична спрямованість і маніпулятивний характер, що відрізняє політичний дискурс від інших типів дискурсу.

Пропаганда та маніпуляція є ключовими елементами політичного дискурсу, оскільки вони здійснюють емоційний та ідеологічний вплив на

аудиторію, формуючи сприйняття подій і моделюючи поведінкові реакції. Завдяки застосуванню емоційно забарвленої лексики, яскравих метафор, риторичних питань і стилістичних повторів у політичних промовах та новинних текстах автори створюють атмосферу мобілізації, зміцнюють почуття патріотизму та суспільної єдності. У контексті політичного протистояння пропаганда і маніпуляція легітимізують дії держави та формують у масовій свідомості уявлення про моральну перевагу однієї сторони.

Дослідження політичного дискурсу стало одним із найактуальніших напрямків сучасної лінгвістики. Особливого значення останнім часом набувають роботи в галузі когнітивної лінгвістики та дискурсології, що аналізують велику кількість аспектів комунікації, а також акцентують увагу на вивченні дискурсу з позиції комунікативно-прагматичного та комунікативно-дискурсивного підходів. Серед основних об'єктів такого аналізу є лінгвістичне явище пропаганди та маніпуляції.

Політичний дискурс був і продовжує бути полем інтересу таких вчених, як Рут Водак (критичний дискурс-аналіз), Григорій Почепцов (медіакомунікація), Норман Фейрклаф (ідеологічний аналіз), Тен ван Дейк (когнітивні моделі в політичному дискурсі), Олександр Шейгал (риторичні стратегії) та інші. Ці вчені підходять до вивчення політичного дискурсу у комплексному аспекті, що показує багатовимірність цієї теми і відкриває нові можливості цього типу дискурсу з огляду на те, як мова створює уявлення про політичні події.

Мета дослідження. Метою роботи є комплексний аналіз феномену пропаганди та маніпуляції в сфері політичного дискурсу на базі промов політичних лідерів та засобів масової інформації, враховуючи його вищезгадані властивості. Поставлена мета зумовлює необхідність виконання таких завдань у процесі дослідження:

- визначити роль і місце політичного дискурсу в процесі подання інформації (вплив на реципієнта);
- з'ясувати роль та місце пропаганди і маніпуляції в політичному дискурсі;

- висвітлити типологію та структуру дискурсивних маркерів пропаганди та маніпуляції у промовах політичних лідерів та засобах масової інформації;
- окреслити комунікативно-прагматичні завдання мовних і стилістичних засобів у політичному дискурсі з огляду на їхню емоційно-переконувальну та маніпулятивну природу.

Результати дослідження. В процесі аналізу промов політичних лідерів (Володимира Зеленського, Дональда Трампа, Урсули фон дер Ляєн, Джея Ді Венца) та засобів масової інформації (Pravda Poland, FoxNews, Origo, BBC Ukraine) було досліджено пропагандистські та маніпулятивні стратегії у політичному дискурсі, а саме виявлено їхні структурно-семантичні, комунікативно-прагматичні та емоційно-експресивні характеристики.

Проаналізовано, що політична риторика та медійний дискурс активно використовують мовностилістичні прийоми для формування суспільної думки, активізації певних емоцій у адресата і формування очікуваного наративу. Нами було окреслено, що завданням політичного дискурсу є створення сприятливого контексту, формування суспільної думки, легітимізації політичних дій, створення образу «своїх» та «чужих», а метою – вплив на масову свідомість та формування конкретних поглядів громадськості.

Під час аналізу промов та новинних статей було визначено основні способи пропаганди та маніпуляції, які втілюються адресантом завдяки метафорам, ритмічним повторам, оксиморонам, правилу трьох, риторичним конструкціям, інтертекстуальності та яскравим епітетам. Оцінюючи вищезгадані мовні та стилістичні засоби у відсотковому співвідношенні можна зробити наступний висновок: емоційно забарвлена лексика займає приблизно 23 % проаналізованих в науковій роботі промов та текстів ЗМІ, історична алюзія та інтертекстуальність – 19 %, гіперболізація – 16 %, риторичні конструкції – 13 %, правило трьох та циклічне повторення – 10 %, антитези – 7 %, метафори – 7 %, нейтралізація термінів – 5 %. Завдяки результатам дослідження доведено, що політичний дискурс в сучасному світі має сукупність інформативної, емоційно-прагматичної

та сугестивної функцій. Пропаганда та маніпуляція відіграють невід’ємну роль в комунікативній стратегії політичних лідерів та ЗМІ.

Висновки. Результати проведеного дослідження полягають у тому, що в науковій роботі вперше в лінгвістиці, на матеріалі сучасної англійської та української мов:

- продемонстровано різнобічний і комплексний опис комунікативних маркерів пропаганди та маніпуляції в політичному дискурсі з опорою на теоритичні засади лінгвокультурології і соціолінгвістики з залученням історичного аналізу;

- розроблено методику дослідження мовних та стилістичних засобів, що використовуються у формуванні пропаганди та маніпуляції;

- показано комунікативно-прагматичні особливості пропаганди та маніпуляції в політичному дискурсі;

- здійснено системний аналіз особливостей емотивного та експресивного контексту політичного дискурсу в сфері пропаганди та маніпуляції.

Практичне значення отриманих результатів полягає у напрацюванні системного опису емотивного й експресивного аспекту пропаганди та маніпуляції в політичному дискурсі на матеріалі промов політичних лідерів і текстів засобів масової інформації. Наукова робота є вкладом у теорію комунікації, розвиває основні положення теорії способів і видів використання пропаганди та маніпуляції в політичному дискурсі, а також вплив промов та новинних текстів на реципієнта.

Результати наукової роботи можуть бути застосовані у розробці стратегій політичної комунікації, медіаграмотності, аналізу медіатекстів та інше.

Список використаних джерел

1. Гришко В. Л. Особливості маніпулятивних технологій в англійськомовному політичному дискурсі та способи їх відтворення українською мовою : кваліфікац. робота магістра з перекладознавства / В. Л. Гришко ; наук. керівник Х. Б. Мелько. Київ, 2024. 79 с.

2. Зражевська Н. І. Теорія медіа та суспільства : навч. посіб. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2022. 198 с.

3. Stepan S. B., Kauza I. B. Suggestion as a domain of military discourse (based on materials from the speeches of world leaders). Закарпатські філологічні студії. 2024. Вип. 38, т. 1. С. 144–148. DOI: <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2024.38.27>.

4. Шевчук Н. В. Особливості політичного дискурсу: зміст, функції, жанрове втілення. Вісник ДАКККиМ. 2013. 264 с.

5. Jahedi M., Abdullah F. S., Mukundan J. An Overview of Focal Approaches of Critical Discourse Analysis. International Journal of English Language and Literature Studies. 2014. Vol. 2, No. 4. P. 28-35. DOI: <http://dx.doi.org/10.7575/aiac.ijels.v.2n.4p.28>.

Зубчик М. В. – аспірант 1 року навчання
факультету іноземної філології
ВНУ імені Лесі Українки

Науковий керівник:
Калиновська І. М. – кандидат
філологічних наук,
доцент кафедри прикладної лінгвістики
ВНУ імені Лесі Українки

АНГЛОМОВНІ ПОСТЕРИ ПРО ЕКОЛОГІЧНІ НАСЛІДКИ ВІЙНИ: ПРАГМАТИЧНІ СТРАТЕГІЇ ВПЛИВУ

Постановка проблеми. Вплив війни на екологію є недостатньо вивченим. Для привернення уваги суспільства до руйнівних наслідків воєнних дій в екологічному контексті використовуються постери як засіб публічної комунікації. Їхня ефективність забезпечується, зокрема, прагматичними стратегіями впливу.

Мета дослідження – висвітлити основні прагматичні стратегії впливу в англомовних постерах на тему екологічних наслідків війни та визначити їхню ефективність у впливі на аудиторію.

Результат дослідження. Т.А. ван Дейк і В. Кінч визначають прагматичні стратегії як інтеракційні механізми, що поєднують текстові структури з контекстом та невербальними джерелами інформації, де семантика й структура висловлювання обмежують можливі мовленнєві дії реципієнта (2, 1983), що релевантно для аналізу візуальної комунікації, де вербальні та невербальні елементи функціонують синкретично.

Екологічні постери, включно з постерами на тему екологічних наслідків війни, висвітлюють теми знищення природи, руйнування інфраструктури, забруднення навколишнього середовища, зміни ландшафту та загрози майбутнім поколінням. Вербальні елементи постерів, гасла, здебільшого сприймаються випадковими людьми («by men in motion»), тому вони мають кидатися в очі, мати сенс, бути провокативним, закарбовуватися в пам'яті реципієнта (1, 59).

Для екологічних постерів релевантними видаються такі стратегії як заклик до дій, апеляція до емоцій, апеляція до страху або наслідків, створення контрасту для підсилення емоційного впливу, використання метафор, іронії та інших стилістичних засобів. Особливістю прагматичних стратегій в цьому контексті є те, що їхня мета – це не лише інформування, а й формування емоційного відгуку та стимулювання дії. Розглянемо конкретні приклади реалізації прагматичних стратегій в англомовних постерах на тему екологічних наслідків війни (див. Рис 1 та Рис. 2).

Рис. 1 [3]

Рис. 2 [4]

Показовими є гасла «*There is no peace after nuclear war*» (Рис. 1) та «*The true cost of war on our planet*» (Рис. 2). У першому постері домінує стратегія апеляції до страху через акцентування на незворотності наслідків: вислів викликає відчуття безвиході й усвідомлення загрози глобального знищення. Категоричність твердження посилюється використанням заперечної конструкції «*there is no*», яка унеможливорює альтернативне прочитання і формує песимістичну модальність висловлювання. Паралельно реалізується контрастна стратегія через протиставлення семантично протилежних концептів «*peace*» і «*nuclear war*». Такий контраст не лише підсилює емоційний ефект, а й створює смисловий парадокс: мир (як бажаний стан) стає неможливим після ядерної війни, що стимулює критичне осмислення екологічних наслідків воєнних дій. Темпоральна маркованість через прийменник «*after*» актуалізує ідею про незворотність руйнування екосистем та неможливість повернення до попереднього стану довкілля.

Другий приклад (Рис. 2) демонструє поєднання стратегій апеляції до моральної відповідальності та емоційного впливу. Словосполучення «*the true cost*» імплікує існування прихованих, катастрофічних наслідків війни, які виходять за межі очевидних людських втрат і торкаються природного

середовища. Використання епітета «*true*» актуалізує ідею про те, що реальні масштаби екологічних руйнувань можуть значно перевищувати наявні суспільні уявлення, що викликає занепокоєння та спонукає до глибшого усвідомлення проблеми. Лексема «*cost*» у поєднанні з прийменниковою конструкцією «*on our planet*» розширює семантичний обсяг висловлювання, переводячи увагу з економічного виміру воєнних витрат на екологічний: планета постає не як абстрактне поняття, а як спільний простір існування, за який несе відповідальність все людство. Використання присвійного займенника «*our*» реалізує стратегію інклюзивності, залучаючи реципієнта до кола відповідальних за збереження довкілля та формуючи відчуття колективної причетності до проблеми. Така прагматична організація висловлювання трансформує пасивне сприйняття інформації в активну рефлексію над власною роллю у протидії екологічним наслідкам воєнних конфліктів.

Висновки. Прагматичні стратегії в англомовних постерах на тему екологічних наслідків війни виконують комплекс взаємопов'язаних функцій: інформують аудиторію про масштаби впливу війни на довкілля, формують емоційну реакцію, актуалізують проблему в суспільній свідомості та спонукають до екологічно відповідальної поведінки. Дослідження механізмів реалізації таких стратегій набуває особливої актуальності в контексті катастрофічного впливу війни на екосистеми, оскільки усвідомлення екологічних наслідків війни є необхідною передумовою формування відповідального ставлення суспільства до збереження довкілля.

Список використаних джерел

1. Pryshchenko S., Antonovych Y., Senchuk T. Formation of the environmental awareness: creative approaches to eco poster. *Environmental problems*. 2022. Volume 7. Issue 2. pp. 55-61. DOI: <https://doi.org/10.23939/ep2022.02.055>
2. Van Dijk T.A., Kintsch W. Strategies for discourse comprehension. New York : Academic Press, 1983. 418 p.

3. Radiant_Cookie6804. Poster: "There is no peace after nuclear war" by Rafał Olbiński, Poland, 1985. URL: https://www.reddit.com/r/PropagandaPosters/comments/1kz6ibi/poster_there_is_no_peace_after_nuclear_war_by/ (дата звернення: 30.09.2025)
4. The Seeds of Vandana Shiva. Poster: "The true cost of war on our planet". URL: <https://www.facebook.com/photo/?fbid=846553304137437&set=pcb.846556647470436> (дата звернення: 30.09.2025)

Ізай І. С. – здобувачка освіти 3 курсу
факультету іноземної філології
ВНУ імені Лесі Українки

Носаль А. С. – здобувач освіти 3 курсу
факультету іноземної філології
ВНУ імені Лесі Українки

Науковий керівник:
Карпіна О. О. – кандидатка філологічних
наук, доцентка кафедри прикладної
лінгвістики ВНУ імені Лесі Українки

ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ МАШИННОГО ПЕРЕКЛАДУ СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ ТЕКСТІВ

Постановка проблеми. У сучасному цифровому середовищі машинний переклад (МП) стає важливою частиною професійної діяльності перекладача, зокрема під час роботи з технічними, медичними, юридичними та публіцистичними текстами. МП є важливим інструментом міжкультурної комунікації. Google Translate охоплює більше ніж двісті мов, а DeepL – понад 30. Обидві системи ґрунтуються на нейронних мережах, що забезпечує більш природне відтворення змісту, але вимагає подальшого вдосконалення точності [1, с. 98].

Найбільші труднощі виникають під час відтворення термінології, стилістичних нюансів та синтаксичних конструкцій спеціалізованих матеріалів, що вимагає об'єктивних методів оцінювання якості [9].

Метою дослідження є формування навичок оцінювання якості машинного перекладу через порівняння роботи автоматизованих систем (Google Translate та DeepL) у різних галузях із використанням інтерактивного інструмента BLEU Score Evaluator.

Результати дослідження. Якість перекладу значною мірою залежить від типу тексту. Специфіка матеріалу для перекладу потребує різного ступеня людського втручання, а рівень точності та природності результату суттєво коливається між типами текстів [3].

Для аналізу було відібрано тексти з чотирьох галузей людської діяльності: юридичної, технічної, медичної та публіцистичної. Матеріалом дослідження слугували тексти з офіційних вебсайтів, наукових журналів, інструкцій, медичних довідників та ЗМІ. Оригінали перекладено українською за допомогою систем МП Google Translate та DeepL, після чого здійснено оцінку за метрикою BLEU.

Метод BLEU (Bilingual Evaluation Understudy) базується на аналізі схожості МП з людським перекладом. Алгоритм оцінює відповідність шляхом підрахунку збігів окремих слів і фраз (n-грамів), а фінальний показник у відсотках демонструє рівень подібності між перекладами.

Google Translate продемонстрував найкращі результати у юридичних текстах ($\approx 54\%$), де структура речень є більш формалізованою. У технічних текстах показник якості становив $\approx 45\%$, однак виникали труднощі з термінологією. У публіцистичних – лише $\approx 15\%$, через складність відтворення емоційних відтінків. Переклад медичних текстів продемонстрував результат у $\approx 36\%$, із неточностями у назвах захворювань і препаратів.

DeepL забезпечив більш природне звучання перекладу. Найвищий показник спостерігався у юридичних текстах ($\approx 53\%$), де система зберігала

логічність викладу, хоча іноді неправильно тлумачила умовні звороти. У технічних текстах точність становила $\approx 44\%$, у публіцистичних – $\approx 37\%$, що краще, ніж у Google Translate, але з окремими неточностями. Наприклад, у публіцистичних текстах обидві системи часто некоректно перекладали ідіоми (як-от “break the silence” → “зламати тишу” замість “порушити мовчанку”). У медичних ($\approx 33\%$) текстах DeepL часто замінював вузькі терміни стилістично-нейтральними лексичними одиницями.

Для забезпечення єдності термінології та підвищення об'єктивності оцінювання було створено 4 тематичні глосарії по 25 термінів кожен.

Варто зазначити, що усереднені показники BLEU не завжди відображали об'єктивну якість перекладу окремих текстів, оскільки ця метрика базується на формальних збігах лексичних одиниць з еталонним текстом і не враховує варіативність творчих рішень перекладу.

Висновки. Жодна з досліджених систем не продемонструвала універсальної ефективності. Google Translate показав найвищі результати BLEU у технічних та юридичних сферах, де важлива точність термінології, проте у публіцистичній сфері його результат був надзвичайно низьким через складність стилістичних та емоційних відтінків. DeepL забезпечував більш природне відтворення змісту, що особливо помітно у публіцистичних та окремих спеціалізованих текстах, але поступався у точності термінології, зокрема у технічних текстах.

Отже, вибір системи перекладу суттєво залежить від типу тексту та мети перекладу. Створення тематичних глосаріїв підвищує точність результатів та забезпечує єдність термінології, що особливо важливо для порівняння машинних перекладів із еталонними текстами.

Список використаних джерел

1. Кравець К. Оцінка якості автоматизованого перекладу у сфері цивільного захисту за допомогою систем Google Translate, DeepL, eTranslation. *Всеукраїнська наукова конференція «Мовний простір сучасного світу»*,

- с. 97–102. URL:
<https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/690d2a64-750c-4113-9f07-8be1e5ae1ce6/content> (дата звернення: 25.10.2025).
2. Harvard Office of Technology Development. Sample Basic Patent Rights Exclusive License Agreement. URL:
https://otd.harvard.edu/uploads/Files/Sample_Basic_Patent_Rights_Exclusive_License_Agreement.pdf (дата звернення: 25.10.2025).
3. Karpina O. Evaluating The Quality Of Machine Translation Output with HTER In Domain-Specific Textual Environment. *Linguistic Studies*, 2023. № 46. P. 85–99. DOI: 10.31558/1815-3070.2023.46.8
4. Laws. MDPI. URL: <https://www.mdpi.com/journal/laws> (дата звернення: 25.10.2025).
5. Many manuals. URL: <https://manymanuals.com/> (дата звернення: 25.10.2025).
6. Medical Reports. ScienceDirect. URL:
<https://www.sciencedirect.com/journal/medical-reports> (дата звернення: 25.10.2025).
7. BBC Future. *COVID-2020: Where cruise ships went to die*. URL:
<https://www.bbc.com/future/article/20251027-covid-2020-where-cruise-ships-went-to-die> (дата звернення: 25.10.2025).
8. World Health Organization. *Cardiovascular diseases (CVDs)*. 31 July 2025. URL:
[https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/cardiovascular-diseases-\(cvds\)](https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/cardiovascular-diseases-(cvds)) (дата звернення: 25.10.2025).
9. The Atlantic. Carr, N. *Is Google Making Us Stupid?* July/August 2008. URL:
<https://www.theatlantic.com/magazine/archive/2008/07/is-google-making-us-stupid/306868/> (дата звернення: 25.10.2025).

Каштальян В. І. – здобувач освіти
3 курсу факультету іноземної філології,
ВНУ імені Лесі Українки

Батюк А. О. – здобувач освіти 3 курсу
факультету іноземної філології,
ВНУ імені Лесі Українки

Науковий керівник:
Карпіна О.О. – кандидатка філологічних
наук, доцентка кафедри прикладної
лінгвістики ВНУ імені Лесі Українки

ВПЛИВ СТИЛЬОВИХ ХАРАКТЕРИСТИК ГАЛУЗЕВИХ ТЕКСТІВ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ МАШИННОГО ПЕРЕКЛАДУ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ СИСТЕМ SYSTRAN І BING TRANSLATOR

Постановка проблеми. В епоху глобалізації та стрімкого розвитку технологій системи машинного перекладу стали невід’ємною частиною міжкультурної комунікації та професійної діяльності. Сучасні нейронні моделі демонструють суттєве вдосконалення в забезпеченні точності, адекватності та натуральності кінцевого змісту перекладів.

Незважаючи на це, на даний момент ефективність систем машинного перекладу є нерівномірною і суттєво варіюється в залежності від стилістичних особливостей вихідного тексту. Це зумовлено різницею в кількості та якості мовних корпусів, що використовуються для навчання різних систем, а також архітектури нейронних моделей.

Отже, виникає потреба дослідити вплив стильових характеристик галузових текстів на ефективність машинного перекладу. З цією метою проаналізуємо різницю роботи двох різних систем, зокрема Systran і Bing Translator, для виявлення їхніх сильних і слабких сторін.

Метою цього дослідження є виявлення впливу стильових особливостей галузових текстів (юридичних, технічних та художніх) на ефективність

машинного перекладу через порівняльний аналіз результатів перекладу системами Bing Translator та Systran за допомогою метрики BLEU.

Результати дослідження. В юридичній галузі використовується офіційно-діловий стиль, особливості якого помітні не лише в структурі документів, але й у виборі стандартизованої лексики та використанні шаблонних структур речень [1]. Через різницю в структурі законодавства різних країн виникають труднощі в пошуку еквівалентів та адаптації юридичних термінів, які не мають прямого відповідника у законодавстві інших держав. Окрім цього, важливою частиною є збереження логічних зв'язків при перекладі довгих складнопідрядних речень. Незважаючи на вищезазначене, Bing Translator показує високий результат, але в порівнянні з іншими галузями – найнижчий. Ця система успішно виконує головне завдання – донести суть тексту та уникнути неточностей і двозначностей, зберігаючи синтаксичну структуру та демонструючи стабільність у термінології. Проблемою є природність формулювання – переклад звучить штучно та неприродно для читача. Systran показує значно гірший результат в порівнянні з першою системою, допускає помилки в лексиці і часто повністю втрачає суть речення при перекладі. Цікавим є те, що у випадках перекладу аббревіцій Systran транслітерує їх або створює свій варіант. Наприклад, назва приватної авіакомпанії “TWA (Trans World Airlines)” перетворилася в “TBA”, водночас “IAM (International Association of Machinists and Aerospace Workers)” було перекладено як “КМА”.

Переклад художніх творів засобами машинного перекладу залишається актуальним та невирішеним питанням прикладної лінгвістики та перекладознавства. Незважаючи на стрімкий прогрес в ефективності та навчанні нейронних моделей, в кінцевому результаті переклади виходять змістовними, але часто втрачають авторський стиль початкового тексту та роблять переклад немилозвучним та важким для читання. У зв'язку з цим на даному етапі системи машинного перекладу розглядаються як допоміжний засіб для людини-перекладача [2]. Враховуючи це Bing Translator зберігає суть речення, проте

порушує порядок слів, через що воно звучить ненатурально для читача. На відміну від нього, Systran часто змінює синтаксичну структуру вихідного речення і повністю спотворює його зміст у кінцевому результаті.

Характерною ознакою стилю текстів технічної галузі, зокрема інструкцій для користувачів, є присутність різних видів скорочень, переваги одних синтаксичних конструкцій над іншими та схильність до пропуску слів, зрозумілих з контексту, так званого еліпсису. Головною характеристикою цього стилю є лаконічність та чіткість. Звідси можна зробити висновок, що якісний переклад текстів технічної галузі повинен не лише точно передавати зміст оригіналу, але й відтворювати його ключові стилістичні риси [3]. Так як контекстуально залежних слів в таких текстах мало, а структури речень значно простіші в порівнянні з художньою і юридичною галузями, системи перекладу мають значно кращі результати при їх обробці. Тобто зникає ризик спотворення речення і значень слів у ньому. Саме в цій галузі Bing translator та Systran показали найкращі результати за метрикою BLEU. Зокрема, якість за тетраграмою (4-gram) показала високу синтаксичну, лексичну та граматичну узгодженість. Це підтверджує, що системи здатні успішно відтворити цілісні фрази, використовуючи відповідну термінологію і синтаксичні структури, та в порівнянні з перекладами речень інших галузей показали результати, що найбільш схожі на еталонний переклад.

Висновки. Результати дослідження доводять, що ефективність систем машинного перекладу залишається залежною від стильових особливостей галузевих текстів. Порівняння роботи Bing Translator та Systran засвідчує різний рівень точності та стилістичної узгодженості, де, як правило, перша система мала кращі результати. На даному етапі, системи машинного перекладу слід розглядати як допоміжний інструмент людини-перекладача, який суттєво пришвидшує процес перекладу, але припускається помилок у випадках високої стильової варіативності чи контекстуальної складності.

Список використаних джерел

1. Кабиш О. О. Українська мова в судово-процесуальній сфері: навч.-практ. посіб. Друге вид., перероб. і допов. Київ : Алерта, 2020. 152 с. (дата звернення: 24.10.2025)
2. Періжняк М.М. Основні проблеми використання машинного перекладу для перекладу художніх творів. Матеріали І Всеукраїнської науково-практичної конференції “Інтелектуальні системи та прикладна лінгвістика”, 15-16 березня 2012 р., м. Харків. Харків : Національний технічний університет “Харківський політехнічний інститут”, 2012. 78 с. (дата звернення: 24.10.2025)
3. Кашурко К. В. Перекладацька адаптація інструкцій для користувача. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія, 2016. Вип. 25(2). С. 177-179. URL: http://vestnikphilology.mgu.od.ua/archive/v25/part_2/Filologi25_2.pdf# (дата звернення: 24.10.2025)

Крисюк Я. В. – здобувачка освіти 6 курсу факультету іноземної філології, ВНУ імені Лесі Українки

Науковий керівник:

Рогач О. О. – кандидатка філологічних наук, професорка кафедри прикладної лінгвістики ВНУ імені Лесі Українки

**ЗІСТАВНИЙ АНАЛІЗ АНГЛІЙСЬКИХ, НІМЕЦЬКИХ ТА
ГОЛЛАНДСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ**

Постановка проблеми. Фразеологічні одиниці як складова частина фразеологічної системи мови є відображенням колективного досвіду народу,

його історії, культури та світогляду. Особливо цікаво простежити, як спільні метафоричні моделі виявляють культурні відмінності у споріднених мовах – зокрема, англійській, німецькій та голландській. Незважаючи на близькість германських мов, їхні фразеологічні системи демонструють різні підходи до інтерпретації когнітивно-прагматичних понять, що зумовлено історичними взаєминами народів, національними стереотипами та рівнем культурної дистанції.

Мета дослідження полягає у проведенні зіставного аналізу англійських, німецьких та голландських фразеологічних одиниць, що походять від спільних когнітивних моделей або містять етнічні чи історичні маркери. Завданням нашого дослідження є виявлення спільних та відмінних способів реалізації універсальних метафор; встановлення ролі історичних чинників (економічної співпраці, суперництва, військових конфліктів) у формуванні етнічно забарвлених фразеологічних одиниць; простеження асиметрії оцінювання: як певний народ змальовує «іншого» та як він описує себе у власному дискурсі.

Результати дослідження. У результаті проведеного аналізу було встановлено, що низка екзистенційних понять та метафоричних моделей є універсальними для трьох мов, але реалізуються з різними культурними акцентами.

Мотив алкоголю як джерела хоробрості. Англійський вираз *Dutch courage* (букв. голландська хоробрість) [1] виник у ХVІІ ст. на тлі англо-голландських воєн і позначав «хоробрість через алкоголь», одночасно висміюючи голландців. Німецький *sich Mut antrinken* («напитися хоробрості») і голландський *moed indrinken* («випити для хоробрості») мають нейтральне значення, без етнічної конотації. Це вказує на те, що англійська мова пов'язала універсальну ситуацію з національним стереотипом, тоді як інші залишили її універсальною.

Образ пунктуальності. Англійський вираз *as punctual as a German train* [2] («пунктуальний, як німецький потяг») відображає зовнішнє сприйняття

німецької точності, тоді як німецький *pünktlich wie die Eisenbahn* («пунктуальний, як залізниця») є внутрішнім маркером національної норми. Голландська мова не має аналогічних виразів, що вказує на різне культурне значення дисципліни та часу.

Вербалізація незрозумілості. Англійський вислів *Double Dutch* (букв. *подвійна голландська*) [5] має негативне забарвлення й означає «нісенітниця», тоді як у німецькій (*das kommt mir Spanisch vor* – «це здається мені дивним/незрозумілим (букв. іспанським)») і голландській (*het is Chinees voor mij* (букв. *це для мене китайська*) – «нічого не розумію») інше, чуже асоціюються з більш віддаленими культурами, як от іспанська чи китайська. Це пояснюється історичним контекстом: для англійців голландська мова у часи конфліктів символізувала «відмінного, іншого, чужого». Цікаво, що відетонічний прикметник *китайський* використовується а позначення незрозумілого в українській мові, тоді як в англійській використовується прикметник грецький – *It is Greek to me*.

Фразеологічні одиниці на позначення національного характеру. В англійській мовній традиції вирази на кшталт *to go Dutch* (букв. *іти по-голландськи*) [5] («платити кожен за себе») або *Dutch treat* (букв. *гостина по-голландськи*) [5] («спільна оплата рахунку») спочатку мали принизливе забарвлення, а згодом нейтралізувалися. Голландська мова не містить подібних самохарактеристик, а німецька демонструє самоіронічність (*eine Schnapsidee haben* - «мати божевільну ідею»), не приписуючи негативних рис іншим етносам.

Військові алюзії. Англійська мова активно метафоризує вирази на кшталт *Blitzkrieg* [4] («блискавична війна») або *Stormtrooper tactics* («жорстка, агресивна тактика») [3], тоді як у німецькому контексті їх вживання обмежене через історичну травму. Голландська мова майже не має воєнних фразеологізмів, що частково корелює з відсутністю масштабного мілітаристичного минулого.

Чутливість до історичної пам'яті. Англійці схильні переосмислювати навіть болючі терміни, напр. *Grammar Nazi* (букв. *граматичний нацист*) [6] у гумористичному ключі – позначення людини, яка надмірно виправляє чужі помилки, тоді як у німецькій культурі це вважається неприйнятним. Голландці залишаються нейтральними, оскільки їхня історична роль була здебільшого об'єктною, а не суб'єктною.

Як показує проведений короткий зіставний аналіз фразеологічних одиниць, національні мови по-різному реагують на репрезентацію навколишньої дійсності та історичного досвіду, віддзеркалюючи події через призму свого національного світогляду. Англійська мова активно використовувала фразеологію для маркування та негативного оцінювання «інших» етносів, особливо тих, з якими мала історичне суперництво. Вона також легше десакралізує історичні альянси, перетворюючи їх на побутові метафори. Німецька мова прагне до універсальності в оцінці загальнолюдських слабкостей, а її ставлення до військової тематики і нацистських образів характеризується обережністю через травматичний національний досвід. Голландська мова, будучи об'єктом англійської стереотипізації, зберегла нейтральність щодо власного етноніма та тяжіє до використання віддалених культур для позначення «чужого» (наприклад, *китайська* для незрозумілої мови).

Висновки. Зіставний аналіз показав, що мова є не лише засобом комунікації, але й фіксатором колективних культурних уявлень та історичних упереджень. Усі три мови успадкували універсальні когнітивні моделі, але їхня реалізація суттєво різниться. Дослідження підтверджує, що фразеологія фіксує асиметрію влади та оцінювання, де мова народу, що оцінює, насичується іронічними етнонімами, а мова «мішені» стереотипів може залишатися нейтральною або ж стилістично маркованою.

Список використаних джерел

1. Cambridge Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org/>.

2. DW (Deutsche Welle). URL: <https://www.dw.com/en/germanys-longest-railway-strike-ever-what-you-need-to-know/a-68073841>.
3. Historical Materialism. URL: <https://www.historicalmaterialism.org/the-political-culture-of-fascism/>.
4. Merriam-Webster Dictionary. URL: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/Blitzkrieg> [94].
5. The free dictionary. URL: <https://idioms.thefreedictionary.com/Dutch>.
6. Wiktionary. URL: https://en.wiktionary.org/wiki/grammar_Nazi.

Кучер Ю. С. – здобувачка освіти 6 курсу
факультету іноземної філології ВНУ імені
Лесі Українки

Науковий керівник:
Біскуб І. П. – докторка філологічних
наук, професорка кафедри прикладної
лінгвістики
ВНУ імені Лесі Українки

Науковий консультант:
Смоляр А. І. – асистентка кафедри
прикладної лінгвістики,
ВНУ імені Лесі Українки

МОВНА ДІЯ ЯК ФОРМА ЕТИЧНОГО ВИСЛОВЛЕННЯ В ПРОМОВАХ НОБЕЛІВСЬКИХ ЛАУРЕАТІВ

Постановка проблеми. У сучасній гуманітаристиці дедалі більшої актуальності набуває осмислення мови як дії, що має не лише комунікативну, а й етичну функцію. Промови Нобелівських лауреатів є прикладом дискурсу, у якому слово виконує роль морального вчинку та засобу формування суспільних цінностей. З огляду на це, доцільним є аналіз семантико-прагматичних

характеристик висловлювань у контексті філософії мови, яка поєднує лінгвістичний і морально-філософський виміри комунікації.

Мета дослідження. Метою є аналіз промов Нобелівських лауреатів з метою виявлення спільних і відмінних рис їхнього дискурсивного стилю, а також визначення ролі мовної дії як форми етичного висловлення в дискурсі Нобелівських промов. Матеріалом стали тексти промов Мартіна Лютера Кінга (1964) та Малали Юсуфзай (2014).

Результати дослідження. Теорія мовних актів є одним з центральних напрямів філософії мови ХХ століття. Дж. Остін наголошував, що висловлювання не обмежується передачею інформації, а може виконувати дію в соціальному та моральному контексті[1]. Дж. Серл розвивав ідеї Остіна, підкреслюючи, що будь-який мовний акт має внутрішню структуру, яка включає наміри, форму висловлювання та очікуваний соціальний ефект [3].

Так, промови Мартіна Лютера Кінга (1964) [2] і Малали Юсуфзай (2014) [4] розділені півстоліттям, однак обидві демонструють мову як моральну дію – акт, у якому слово стає носієм етичної відповідальності та інструментом суспільної трансформації. В обох текстах реалізуються головні положення теорії мовних актів Дж. Остіна та Дж. Серла: промовець не просто повідомляє факти, а виконує дію через висловлення. Кінг «створює моральну спільноту» своїми словами, а Малала «створює рух» через проголошення себе носієм колективного голосу. У виступах обох промова є перформативом надії.

Із прагматичного погляду, в промові Кінга домінують директивні й експресивні мовні акти. Його повторювані формули “*I refuse to accept...*” і “*I believe...*” є перформативами протесту та надії. У прагматичному сенсі Кінг реалізує мовну дію протесту, де слово – це зброя морального спротиву насильству. У Малали ж переважають комісивні акти – зобов’язання діяти, продовжувати боротьбу, «будувати школу», «стати першим поколінням, яке зупинить несправедливість». Вона послідовно використовує форму “*Let this be the last time...*”, що має іллокутивну силу заклику до колективної дії, але без

імперативу чи агресії. Таким чином, Кінг говорить із позиції пророка, Малала – з позиції дитини-свідка, проте в обох випадках мова стає механізмом спільного етичного вибору.

Обидві промови мають спільну семантичну основу – ідею пробудження людства. Для Кінга пробудження означає звільнення від расової дискримінації, для Малали – визволення від невігластва, гендерної нерівності та насильства над дітьми. У семантичній структурі промови Кінга переважають абстрактні ідеали – «freedom», «justice», «dream» – що функціонують як універсальні символи моральної істини. У Малали ж семантика більш конкретна, заснована на реальних історіях, на образах дітей, шкіл, війни, які створюють емпатичний ефект і забезпечують достовірність. Таким чином, Кінг виступає як пророк і візіонер, а Малала – як свідок і активістка. Водночас обидва тексти мають високий ступінь перформативності: вони не просто повідомляють ідеї, а прагнуть змінити світ.

Висновки. Промови Мартіна Лютера Кінга (1964) та Малали Юсуфзай (2014) обидві реалізують етичну функцію мовлення, про яку писали Дж. Остін і Дж. Серл. Обидва спікери застосовують іллокутивні акти ствердження, заклику і обіцянки, завдяки чому їхні промови мають високий перформативний ефект: вони не лише передають ідеї, а й прагнуть активно впливати на реальність.

Водночас промови відрізняються історичним і комунікативним контекстом. Кінг апелює до колективної свідомості та спільних моральних цінностей, створюючи відчуття єдності та відповідальності. Малала будує промову через персоналізацію та глобальне «ми», підкреслюючи індивідуальний досвід і одночасно об'єднуючи аудиторію по всьому світу, закликаючи до конкретних дій на користь освіти та прав дітей.

Таким чином, обидві промови демонструють, що мова у семантичному та прагматичному вимірі здатна не лише описувати світ, а й активно його змінювати.

Список використаних джерел

1. Austin, J. L. *How to Do Things with Words*. Cambridge, MA: Harvard University Press, 1962. 168 p.
2. King, Martin Luther Jr. *Acceptance Speech*. NobelPrize.org. Nobel Prize Outreach, 2025. URL: <https://www.nobelprize.org/prizes/peace/1964/king/acceptance-speech/> (дата звернення: 20.10.2025).
3. Searle, J. R. *Speech Acts: An Essay in the Philosophy of Language*. Cambridge: Cambridge University Press, 1969. 203 p.
4. Yousafzai, Malala. *Nobel Lecture*. NobelPrize.org. Nobel Prize Outreach, 2025. URL : <https://www.nobelprize.org/prizes/peace/2014/yousafzai/lecture/> (дата звернення: 20.10.2025).

Кушнерук В. С. – аспірант 2 року навчання факультету іноземної філології, ВНУ імені Лесі Українки

Науковий керівник:
Калиновська І. М. – кандидатка філологічних наук, доцентка кафедри прикладної лінгвістики ВНУ імені Лесі Українки

ВЕРБАЛЬНО-ВІЗУАЛЬНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ВІЙНИ В ЕКОЛОГІЧНІЙ ІНФОГРАФІЦІ

Постановка проблеми. Будь-який збройний конфлікт або війна неминуче чинять руйнівний вплив на геополітичний та соціальний виміри суспільного життя. Хоча військова агресія зазвичай розглядається крізь призму гуманітарних втрат і політичних наслідків, найбільшого удару зазнають території безпосереднього ведення бойових дій. В умовах інтенсивного розвитку

інформаційного простору важливою стає комунікація про екологічні наслідки війни, де особливу роль відіграє інфографіка – як сукупність кодів різних знакових систем, спрямованих на візуалізацію складних екологічних процесів, підвищення рівня екологічної свідомості суспільства та формування емоційно-когнітивного сприйняття воєнних реалій через поєднання текстових і графічних елементів.

Мета дослідження. Метою дослідження є ідентифікація вербальних та невербальних елементів екологічної інфографіки на воєнну тематику, а також з'ясування їхніх функційних особливостей у контексті впливу на реципієнта.

Результати дослідження. Незважаючи на те, що витoki екології – науки про взаємодію живих організмів між собою та з навколишнім середовищем, сягають XIX століття [3], поняття екологічної комунікації є відносно новим і сформувалося лише протягом останніх десятиліть. Традиційно, екологічну комунікацію розглядають як використання мови для опису екологічних проблем [1, с. 25]. Таке формулювання відображає потребу сучасного суспільства осмислювати та передавати екологічну інформацію у зрозумілій і візуально привабливій формі, що зумовило появу нових форматів комунікації, серед яких важливе місце посідає екологічна інфографіка, яка є дієвим інструментом для привернення уваги до проблем екологічної безпеки, зокрема у контексті бойових дій. Інфографіку розглядаємо як «інформаційний блок, що характеризується поєднанням ілюстративного матеріалу і типографічних елементів, основним завданням якого є полегшення розуміння певних подій» [2, с. 21].

Матеріалом дослідження стала інфографіка на тему *365 Days of Talking about the War's Consequences* (див. рис. 1), укладена робочою групою з вивчення екологічних наслідків війни в Україні (*Ukraine War Environmental Consequences Work Group*) та присвячена першій річниці повномасштабного вторгнення росії в Україну [4].

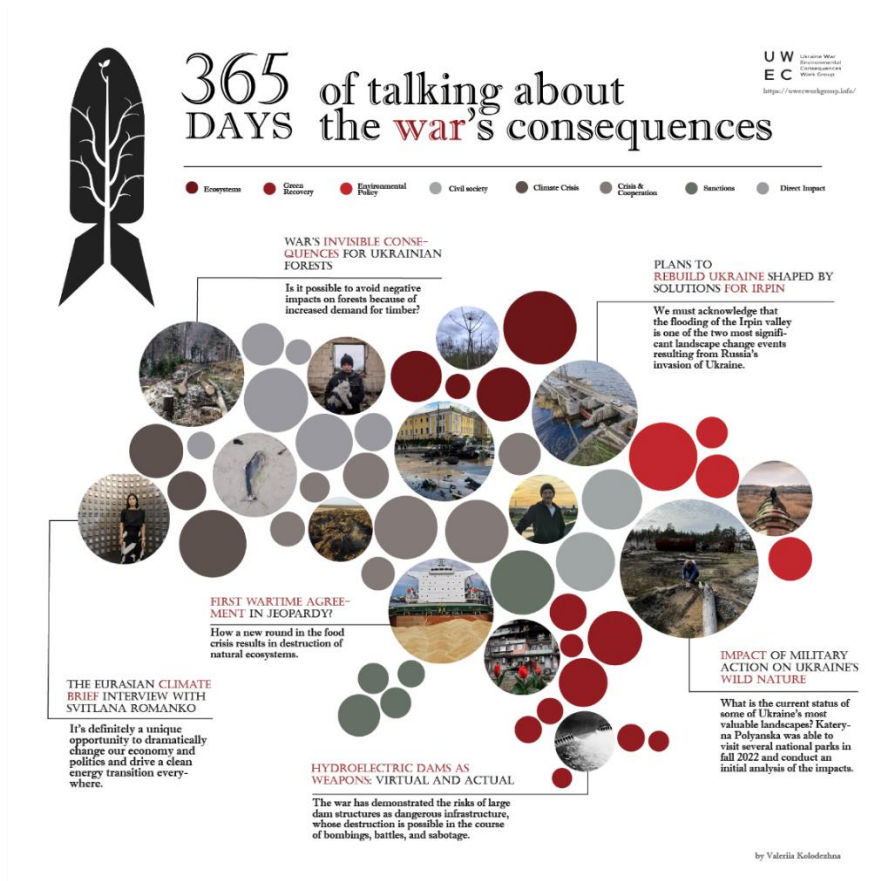

Рис. 1. 365 DAYS of talking about the war's consequences

На лексичному рівні у текстових фрагментах інфографіки спостерігаємо використання наукової термінології, пов'язаної з екологічною, політичною та економічною тематикою, такої як *ecosystem*, *green recovery*, *environmental policy*, *sanctions*. Водночас, знаходимо також приклади емоційно забарвленої лексики, такі як *dramatic changes*, *risks*, *destruction*, що посилює оцінний аспект. Використання цих одиниць спрямоване на актуалізацію емпатійного сприйняття, підкреслення масштабу екологічних та соціальних втрат, а також формування морально-етичного виміру проблеми. Варто також зауважити використання лексеми *war* з метою чіткого визначення характеру збройного протистояння. Риторичне запитання *Is it possible to avoid negative impacts on forests because of increased demand for timber?* підсилює діалогічність та апелює до інтелектуальної участі читача. Такий прийом стимулює критичне мислення й формує позицію реципієнта не як пасивного спостерігача, а як співрозмовника в суспільному дискурсі. Вживання модального дієслова *must* у одному із фрагментів формує

тональність тексту та визначає позицію автора. Дієслівна форма *must acknowledge* створює ефект морального зобов'язання. На відміну від прямого наказу, така конструкція має відтінок етичного імперативу, що апелює до свідомості читача, його громадянської та екологічної відповідальності. Метафоричне порівняння *hydroelectric dams as weapons* підкреслює трансформацію мирних об'єктів інфраструктури на потенційні засоби руйнування.

Серед невербальних елементів інфографіки передусім виділяється логотип організації, а саме піктограма бомби, всередині якої розташований паросток дерева. Такий образ символічно поєднує руйнування та відродження, підкреслюючи екологічний вимір теми війни. Варто також звернути увагу на збільшений розмір шрифту числівника *365* та лексеми *DAYS* у заголовку *інфографіки*, який підкреслює довготривалість та безперервність бойових дій. Композиційно інфографіка вибудована у вигляді кіл різного розміру, які формують контур території України, що символізує всеохопність екологічних наслідків війни для усіх регіонів, а не лише зон активних бойових дій. При цьому, кола, які візуально відтворюють території Київської, Чернігівської, Сумської, Харківської, Донецької, Луганської, Запорізької, Херсонської областей та АР Крим, забарвлені різними відтінками червоного кольору. Така палітра слугує засобом візуальної градації рівня ураженості територій, асоціюючись із небезпекою, руйнуванням і напругою, що посилює емоційний вплив інфографіки. Червоним кольором забарвлена й лексема *war* у заголовку, що виконує функцію смислового та емоційного акценту. Такий колірний вибір підкреслює агресивний, руйнівний характер війни та посилює візуальне протиставлення між поняттями знищення і відновлення. Слід підкреслити залучення реальних фотодоказів деструктивного впливу війни на навколишнє середовище, таких як вирубка лісів, загибель представників флори і фауни, підриг дамби, та дуло танка, спрямоване в бік лісопосадки. Використання цих зображень надає інфографіці документальності та підсилює її переконливість,

адже візуальні свідчення конкретизують абстрактні поняття руйнування й екологічної шкоди, перетворюючи статистичні дані на гірку реальність.

Висновки. Отже, в екологічній інфографіці на воєнну тематику домінує емоційна складова над інформативною та естетичною, адже основний акцент зроблено на пробудженні емпатії, формуванні екологічної свідомості та усвідомленні масштабності екологічних наслідків війни. Взаємодія вербальних і візуальних елементів екологічної інфографіки спонукає реципієнта до емоційної реакції та морального осмислення поданого змісту.

Список використаних джерел

1. Ecological Communication and Ecoliteracy / ed. by M. Bortoluzzi, E. Zurru. Bloomsbury Publishing Plc, 2024. URL: <https://doi.org/10.5040/9781350335851> (дата звернення: 01.11.2025).
2. Sancho J. La infografía: Técnicas, análisis y usos periodísticos. València : Publicacions de la Universitat de València, 2001. 232 p.
3. Smith R. L., Pimm S. L. Ecology | Biodiversity, Ecosystems & Conservation | Britannica. *Encyclopedia Britannica*. URL: <https://www.britannica.com/science/ecology> (date of access: 01.11.2025).
4. UWEC Work Group. The year of Ukraine's full-scale invasion. *Ukraine War Environmental Consequences Work Group*. URL: <https://uwecworkgroup.info/the-year-of-ukraines-full-scale-invasion/> (дата звернення: 01.11.2025).

Лесь О. Д. – здобувач освіти 6 курсу
факультету іноземної філології,
ВНУ імені Лесі Українки

Науковий керівник:
Крестьянполь Л. Ю. – кандидат
технічних наук, доцент кафедри
прикладної лінгвістики ВНУ імені
Лесі Українки

АНАЛІЗ ДІАЛОГІВ І МОВЛЕННЯ В КОМП'ЮТЕРНІЙ ГРІ CYBERPUNK 2077

Постановка проблеми. Сучасна лінгвістика все частіше звертається до аналізу цифрових форм комунікації, зокрема тих, що реалізовані у відеоіграх. В ігровому дискурсі поєднуються вербальні, аудіо та візуальні елементи; це мультимодальне середовище дозволяє мові виконувати не лише свою комунікативну функцію, а й наративну, емоційну та інтерактивну. Одним із найяскравіших представників цього класу є комп'ютерна гра Cyberpunk 2077 (CD Projekt Red, 2020) з її розвиненою системою діалогів та високою інтерактивністю. Діалоги відіграють важливу роль у створенні наративної структури, оскільки саме через них розкриваються риси персонажів, передається сюжетна інформація, а також встановлюється емоційний зв'язок між гравцем та віртуальним світом.

Мова персонажів у Cyberpunk 2077 відображає природні моделі комунікації, типові для реальних розмов. Діалоги базуються на ініціації, відповіді та підтримці тематичного зв'язку, що відповідає основним положенням теорії мовленнєвих актів (Дж. Остін, Дж. Серл) та принципам співпраці (Г. Грайс). Вибір мовних засобів залежить від соціального статусу персонажів, комунікативної мети та емоційного тону ситуації; отже, цей аналіз діалогів у такому контексті є важливим напрямком для сучасних дискурсивних досліджень.

Мета дослідження. Метою цього дослідження є визначення лінгвістичних та прагматичних особливостей діалогічних висловлювань у грі Cyberpunk 2077. Як матеріал для цього дослідження було використано понад 11 000 рядків діалогів, що належать до основної сюжетної лінії та побічних квестів. Застосовані методи включали дискурсивний аналіз, прагмалінгвістичний аналіз, контекстуальний аналіз та лексико-семантичний аналіз. Такий підхід дозволив зрозуміти не лише структурну організацію діалогів, але й соціокультурні значення, що складають мовний простір, у якому відбувається гра.

Результати дослідження. Аналіз мовлення персонажів показав, що вони використовують широкий спектр мовленнєвих актів: директивні, експресивні, комісивні та репрезентативні. Використання директивів значною мірою доводить домінування конфліктних та силових комунікативних стратегій, відображаючи таким чином напружену соціальну атмосферу в антиутопічному ігровому світі. Значна частина реплік має імпліцитний зміст, який виходить на поверхню через інтерпретаційну діяльність гравця, тим самим створюючи ефект інтерактивної участі.

Жаргон, сленг, технонеологізми (netrunner, cyberware, braindance) та вульгаризми виступають засобами соціального маркування персонажів і значно допомагають зробити віртуальне середовище реалістичним. Гумор, іронія та культурні алюзії також тут присутні, проте для їх належного розуміння потрібні певні фонові знання; їхня наявність є ще одним показником мовної автентичності на досить високому рівні.

Особливістю діалогічної системи гри є участь гравця як активного учасника. Вибір реплік визначає розвиток сюжету, міжособистісну динаміку та моральну складову подій, тим самим наближаючи ігрову комунікацію до реальної взаємодії. Цей аспект дозволяє розглядати діалоги Cyberpunk 2077 як приклад інтерактивного дискурсу, в якому традиційні мовленнєві механізми поєднуються з логікою ігрового процесу.

Висновки. Отже, діалоги в Cyberpunk 2077 демонструють сучасну цифрову розмову, де слова є інструментами розповіді, зв'язку та взаємодії. Їх аналіз розкриває нові перспективи для дискурсології, прагмалінгвістики й соціолінгвістики, оскільки демонструє, як у межах віртуальної комунікації зберігаються закономірності природного мовлення, адаптовані до потреб інтерактивного середовища.

Список використаних джерел

1. Austin, John L. How to Do Things with Words. Oxford: Oxford University Press, 1962.
2. Grice, H. Paul. Logic and Conversation. In Syntax and Semantics, Vol. 3: Speech Acts, edited by Peter Cole and Jerry L. Morgan, New York : Academic Press, 1975. P. 41–58.
3. Gee, James Paul. “Semiotic Domains: Is Playing Video Games a ‘Waste of Time’?” The Education Digest 71, № 4, 2005. P. 25–31.
4. Steam. Крамниця. URL : https://store.steampowered.com/app/1091500/Cyberpunk_2077/
5. Game Scripts Wiki Blog. URL : <https://game-scripts-wiki.blogspot.com/2020/12/cyberpunk-2077-full-transcript.html>

Лук'янчук О. В. – здобувачка освіти
6 курсу факультету іноземної філології,
ВНУ імені Лесі Українки

Науковий керівник:
Карпіна О. О. – кандидатка філологічних
наук, доцентка кафедри прикладної
лінгвістики ВНУ імені Лесі Українки

ЛІНГВАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ МОВИ ВІЙНИ В АНГЛОМОВНОМУ МЕДІАДИСКУРСІ

Постановка проблеми. Сьогодні війна є однією з найобговорюваніших тем у світових медіа. Зіткнення політичних інтересів та релігійних конфліктів у сучасному світі, на тлі яких відбувається військова діяльність між різними державами, зумовлює бурхливий розвиток військової сфери, виникнення нових типів військових операцій та винайдення нових видів зброї, що знаходить своє відображення у медіа [1]. Журналісти не просто передають інформацію про події, але й формують певний емоційний фон, впливаючи на сприйняття читачів і навіть узгоджуючи громадську думку [2]. Унаслідок цього мова, яка використовується для опису війни, потребує особливої уваги. В англomовному медіапросторі за останні роки з'явилася велика кількість нових висловів, метафор і навіть цілих фразеологічних моделей, тісно пов'язаних із темою війни. Вони не тільки ілюструють самі події, але й відображають спосіб, у який люди переживають цей досвід, ставлення до ворогів або героїв. Основна проблема полягає в тому, що мова, яку використовують для висвітлення війни, часто перебуває на межі між інформативністю та емоційністю. Це робить вивчення її структурно-семантичних характеристик надзвичайно важливим завданням.

Мета дослідження. Мета дослідження полягає у визначенні ключових структурних та семантичних особливостей мови війни в англomовному медіадискурсі. Матеріал дослідження становлять статті з інтернет-видань *The*

Economist та *The Washington Post* на тему війни в Україні.

Результати дослідження. Однією з найбільш помітних особливостей воєнного медіадискурсу є його підвищена емоційність та образність. У сучасних англомовних матеріалах про війну в Україні широко застосовуються метафори, які слугують не лише для передачі фактів, але й для встановлення емоційного зв'язку з аудиторією.

Наприклад, у матеріалі про Маріуполь використано вислів “*wiped off the face of the earth*” [3]. Ця метафора не лише передає масштаби руйнувань, але й викликає сильне співчуття до постраждалих. Ці засоби додають тексту емоційності й дозволяють читачу глибше відчувати трагізм ситуації.

У тексті про ракетні обстріли Києва автори використовують фразу “*a series of blasts rocked the Ukrainian capital*” [4]. Дієслово *rocked* має не лише пряме значення – фізичний поштовх, але й переносне, яке передає шок, розгубленість та страх, що охоплюють людей під час подібних подій. Використання цих засобів створює ефект присутності, дозволяючи читачеві не просто зрозуміти про що йдеться, але й глибше відчувати атмосферу описаної ситуації.

Подібні спроби підвищити емоціогенність тексту виявлено в публікації *The Economist* [5]. Автор застосовує метафору *changed everyone's view*, яка відображає не лише політичні зміни, викликані війною, але й суттєву трансформацію глобального сприйняття України. У цьому контексті метафори в англомовному медіадискурсі виконують не лише естетично-виражальну функцію, але також виступають важливим інструментом впливу на громадську свідомість і формування ставлення до подій.

Говорячи про граматичний рівень аналізу, слід зазначити, що журналісти зазвичай використовують короткі, динамічні речення, які надають тексту відчуття динаміки та напруги. Використання таких синтаксичних конструкцій дозволяє краще передати атмосферу невизначеності та тривожності, що супроводжує воєнні події. Наприклад, у статті *The Washington Post* можна знайти наступний уривок:

Explosions followed. People ran. Silence [6].

Спосіб викладу інформації короткими реченнями нагадує окремі кадри, які створюють ефект занурення. Це дозволяє читачеві відчувати себе безпосереднім учасником подій. Завдяки такій структурі текст набуває динамічності, а напруга ситуації передається з максимальною реалістичністю. Чергування коротких уривчастих речень, що підсилює драматизм і правдивість оповіді, є властивим і для інших матеріалів *The Washington Post* [7]. Така синтаксична організація тексту дозволяє передати ритм воєнного життя – швидкий, розірваний і емоційно-напружений.

Для англomовного воєнного медіадискурсу властиво часте використання пасивних конструкцій, наприклад:

The city was hit by missiles [4].

Civilians were trapped under rubble [4].

Завдяки цьому синтаксичному прийому фокус уваги зміщено з агенса дії на саму подію, що дозволяє зберегти об'єктивність викладу й водночас надає тексту формально-ділового характеру. Проте, такий спосіб подачі матеріалу формує певну комунікативну дистанцію, унаслідок чого відповідальність за вчинки стає менш помітною, а сприйняття війни постає як звичне й неминуче явище.

Окрім цього, у текстах широко застосовуються номіналізації – трансформації дієслів в іменники, наприклад: *invasion, strike, occupation, devastation* [5]. Ця лексична особливість сприяє узагальненню подій й надає їм масштабного й аналітичного звучання, що підкреслює серйозність та багатовимірність ситуації.

Висновки. Підсумовуючи проведений аналіз, можна стверджувати, що мова війни в англomовному медіадискурсі є не лише засобом передачі інформації, але й дієвим інструментом інтерпретації реальності. Саме через лінгвальні засоби журналісти впливають на сприйняття подій, створюючи емоційний контекст і задаючи рамки розуміння війни для міжнародної аудиторії.

Результати дослідження матеріалів свідчать про те, що англомовний медіадискурс щодо війни в Україні характеризується складною мовною структурою. У ній органічно переплітаються лексичні, граматичні та емоційно-стилістичні компоненти.

Таким чином, мова війни в англомовних медіа виконує роль не лише комунікаційного засобу, але й є багаторівневим інструментом впливу на суспільну свідомість. Вона визначає, як саме суспільство осмислює війну, кого сприймає як жертву, а кого – як агресора, формуючи при цьому колективну пам'ять про важливі події.

Список використаних джерел

1. Зорницький А. В., Мосієнко О. В. Вербалізація збройного конфлікту в англомовному медіа-дискурсі. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер. «Філологія». 2019. Вип. 33, ч. 2. С. 63–66. URL: http://vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v33/part_2/14.pdf (дата звернення: 02.11.2025).

2. Karpina, O. Chen, J. Topic Modelling and Emotion Analysis of the Tweets of British and American Politicians on the Topic of War in Ukraine. *East European Journal of Psycholinguistics*, 9 (2) DOI: <https://doi.org/10.29038/eejpl.2022.9.2.kar>

3. The Washington Post. Ukrainian governor says Mariupol 'has been wiped off the face of the earth'. URL: <https://www.washingtonpost.com/national-security/2022/04/16/russia-ukraine-mariupol/> (дата звернення: 01.11.2025).

4. The Washington Post. Russia strikes Kyiv and cities across Ukraine after Crimea Bridge attack. URL: <https://www.washingtonpost.com/world/2022/10/10/kyiv-missile-strikes-russia-ukraine-war/> (дата звернення: 31.10.2025).

5. The Economist. The war has changed everyone's view of Ukraine URL: <https://www.economist.com/europe/2022/03/29/the-war-has-changed-everyones-view-of-ukraine> (дата звернення: 30.10.2025).

6. The Washington Post. In one week of war, Russia's invasion of Ukraine may have veered history in a new direction. URL: <https://www.washingtonpost.com/nation/2022/03/02/one-week-of-war-in-ukraine/> (дата звернення: 30.10.2025).

7. The Washington Post. In bloodied front-line town, Ukrainian forces push Russians back URL: <https://www.washingtonpost.com/world/2022/03/30/ukraine-frontline-town-military-routs-russians/> (дата звернення: 29.10.2025).

Лучко С. – здобувачка освіти 3 курсу
факультету іноземної філології,
ВНУ імені Лесі Українки

Глова В. – здобувач освіти 3 курсу
факультету іноземної філології,
ВНУ імені Лесі Українки

Науковий керівник:
Карпіна О. О. – кандидатка філологічних
наук, доцентка кафедри прикладної
лінгвістики ВНУ імені Лесі Українки

ОЦІНКА РЕЗУЛЬТАТІВ МАШИННОГО ПЕРЕКЛАДУ ЗА ДОПОМОГОЮ ІНТЕРАКТИВНОГО ІНСТРУМЕНТА BLEU SCORE EVALUATOR

Постановка проблеми. Сучасні системи машинного перекладу (МП) демонструють значний прогрес завдяки використанню нейронних мереж і штучного інтелекту [4], проте оцінка їхньої якості залишається складним завданням. Автоматизовані метрики, зокрема HTER (Human-targeted Translation Edit Rate) [2] та BLEU (Bilingual Evaluation Understudy) [6], широко застосовуються для кількісного визначення відповідності машинного перекладу до еталонного людського варіанту [1]. Важливим аспектом є вивчення

ефективності BLEU для аналізу перекладів у різних тематичних галузях, зокрема фінансовій, науковій та медичній. Також важливо порівнювати результати різних систем машинного перекладу, зокрема Apple Translate та Mate Translate [3; 6], для оцінки їхньої точності та адекватності у спеціалізованих сферах [4].

Метою дослідження є порівняльна оцінка результатів машинного перекладу текстів медичної, фінансової та наукової галузей за допомогою інтерактивного інструмента BLEU Score Evaluator. Дослідження спрямоване на визначення точності, стислості та збігу машинних перекладів з еталонними людськими перекладами, а також на виявлення відмінностей у якості перекладу між цими галузями.

Результати дослідження. Для аналізу були відібрані тексти фінансової, медичної та наукової галузей. Переклади систем Apple Translate та Mate Translate порівнювалися з еталонними людськими перекладами .

Фінансова галузь: Apple Translate: BLEU = 41.15; 1-грам = 63.68, 2-грам = 54.29, 3-грам = 47.09, 4-грам = 41.15. Mate Translate: BLEU = 58.91; 1-грам = 73.82, 2-грам = 67.90, 3-грам = 63.03, 4-грам = 58.91.

Наукова галузь: Apple Translate: BLEU = 36.66; 1-грам = 67.78, 2-грам = 55.22, 3-грам = 44.91, 4-грам = 36.66. Mate Translate: BLEU = 43.52; 1-грам = 68.81, 2-грам = 49.46, 3-грам = 36.78, 4-грам = 28.66.

Медична галузь: Apple Translate: BLEU = 34.67; 1-грам = 61.50, 2-грам = 50.10, 3-грам = 41.42, 4-грам = 34.67. Mate Translate: BLEU = 40.48; 1-грам = 64.33, 2-грам = 54.11, 3-грам = 46.54, 4-грам = 40.48.

Результати свідчать про вплив галузей тексту на точність перекладу. Фінансові тексти, завдяки стандартизованій лексиці та структурі, забезпечують кращу відповідність машинного перекладу з еталонним. Медичні тексти характеризуються більшою термінологічною варіативністю та складною синтаксичною структурою, що знижує показники BLEU. Mate Translate продемонструвала найвищу відповідність з еталонними перекладами у

фінансовій галузі, тоді як Apple Translate показала стабільну, але нижчу точність у науковій та медичній галузях.

Висновки. Система BLEU є ефективним інструментом для об'єктивної оцінки якості машинного перекладу у різних тематичних галузях. Якість перекладу значною мірою залежить від специфіки тематики: фінансова галузь забезпечує вищі результати, а наукова та медична демонструють нижчі показники через термінологічну складність.

Mate Translate показала найкращий рівень збігу з еталонними перекладами серед протестованих систем, особливо у фінансових текстах. Вибір системи машинного перекладу має здійснюватися залежно від предметної галузі тексту. Інтерактивний BLEU Score Evaluator дозволяє наочно порівнювати результати та визначати доцільність використання конкретних МП-систем.

Список використаних джерел

1. Papineni K., Roukos S., Ward T., Zhu W. J. BLEU: a Method for Automatic Evaluation of Machine Translation. *Proceedings of the 40th Annual Meeting of the Association for Computational Linguistics (ACL)*. 2002.
2. Karpina O. Evaluating The Quality Of Machine Translation Output with HTER In Domain-Specific Textual Environment. *Linguistic Studies*, 2023. № 46. P. 85–99. DOI: 10.31558/1815-3070.2023.46.8
3. Kocmi T., Bojar O. Evaluating Machine Translation in the Age of AI. *Computational Linguistics Journal*. 2021.
4. Interactive BLEU – Evaluate MT Quality. URL: <https://tilde.ai/interactive-bleu/> (дата звернення 17 жовтня 2025).
5. Koehn P. Neural Machine Translation. Cambridge : Cambridge University Press, 2020.
6. Coughlin D. Correlating Automated and Human Assessments of Machine Translation Quality. *Proceedings of MT Summit IX*. 2003. New Orleans, USA, P. 23–27.

Нікуліна В. В. – здобувачка освіти
З курсу факультету іноземної філології,
ВНУ імені Лесі Українки

Науковий керівник:
Карпіна О. О. – кандидатка філологічних
наук, доцентка кафедри прикладної
лінгвістики ВНУ імені Лесі Українки

АВТОМАТИЗОВАНЕ ОЦІНЮВАННЯ ПЕРЕКЛАДУ ГЕНЕРАТИВНИХ ШІ-СИСТЕМ CHATGPT 4.0 ТА GROK ВІД xAI НА КОРПУСАХ МЕДИЧНОЇ, ЕКОНОМІЧНОЇ ТА ЮРИДИЧНОЇ ГАЛУЗЕЙ

Постановка проблеми. В умовах сучасності, генеративні ШІ-системи, такі як ChatGPT 4.0 від OpenAI та Grok від xAI, активно використовуються для автоматизованого перекладу текстів у спеціалізованих галузях, зокрема медичній, економічній та юридичній. Попри популярність таких систем, лишається актуальною проблема належної оцінки якості перекладів, особливо щодо спеціалізованої термінології, де дрібні неточності можуть призвести до значних наслідків. Наприклад, хибне розуміння медичних висновків, фінансових звітів або юридичних документів.

Отже, оцінка якості перекладу, тобто його адекватності, залежить від дотримання перекладачем характерних рис стилю та підстилю, правильного відтворення термінології, граматичних структур і норм мови перекладу; крім того, для сучасних підходів до перекладу необхідним є застосування об'єктивних автоматизованих методів оцінки, які дозволяють оцінити ефективність перекладу, зокрема при використанні генеративних моделей [4]. Брак порівняльних досліджень цих систем на основі реальних текстових корпусів ускладнює визначення найефективнішого інструменту для професійного застосування.

Мета дослідження. Метою дослідження є проведення автоматизованої оцінки якості перекладу генеративних ШІ-систем ChatGPT 4.0 та Grok від xAI на корпусах текстів медичної, економічної та юридичної галузей з використанням метрики BLEU (Bilingual Evaluation Understudy).

Це дає змогу проаналізувати, наскільки ефективно системи працюють зі спеціалізованою лексикою, синтаксичними структурами та семантичними зв'язками, а також визначити переваги й недоліки кожної моделі з метою подальшого вдосконалення інструментів перекладу.

Результати дослідження. У процесі дослідження було здійснено автоматизоване оцінювання перекладу генеративних мовних моделей Grok та ChatGPT 4.0 із застосуванням метрики BLEU. Оцінювання проводилося на трьох галузевих корпусах – економічному, медичному та юридичному. Для забезпечення рівнозначності умов порівняння до аналізу відбиралися речення довжиною від 15 до 25 слів. За результатами оцінювання, у економічному корпусі модель Grok отримала 44.07 %, тоді як ChatGPT 4.0 – 28.67 %. У медичному корпусі показники становили 41.53% для Grok та 27.37% для ChatGPT 4.0. У юридичному корпусі результати склали 32.61% і 23.76% відповідно. Отримані результати свідчать про систематичну перевагу Grok у межах трьох досліджуваних галузях.

Задля підвищення точності аналізу та забезпечення термінологічної єдності перекладів було створено три глосарії, по 25 термінів кожен, для економічного, медичного та юридичного корпусів. Глосарії використовувалися для уніфікації спеціалізованих термінів та мінімізації варіативності їхніх відповідників під час оцінювання якості перекладу.

Висновки. За результатами проведеного дослідження виявлено, що ефективність систем машинного перекладу залежить від професійної специфіки тексту та здатності моделі відтворювати спеціалізовану термінологію. Порівняльний аналіз показників BLEU продемонстрував стійку перевагу моделі Grok у всіх трьох корпусах – економічному, медичному та юридичному. Зокрема,

найвищий показник спостерігався в економічному корпусі (44.07 %), що свідчить про кращу обробку фінансової лексики та синтаксичних конструкцій.

У медичному корпусі показник становив 41.53%, що підтверджує ефективність моделі у відтворенні спеціалізованої медичної лексики, водночас у юридичному корпусі досягнуто 32.61%, що засвідчує відносно високу достовірність у відтворенні формально-логічних структур.

Отримані результати констатують, що модель Grok демонструє більшу ефективність у контексті перекладу вузькоспеціалізованих корпусів завдяки здатності зберігати семантичну цілісність і точність термінів.

Модель ChatGPT 4.0 показала нижчі показники у всіх доменах, що вказує на меншу точність у відтворенні технічної та фахової термінології. Таким чином, Grok слід розглядати як більш придатний інструмент для автоматизованого перекладу у професійній сфері.

Список використаних джерел

1. Cambridge Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org/uk/dictionary/english/> (дата звернення: 26.10.2025).
2. Dentistry's Cardinal Role in Forensic Odontology. URL: <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC4411915/> (date of access: 26.10.2025).
3. Worrying noises coming from EU. *Financial Times* URL: <https://www.ft.com/content/ab8cee14-349d-11e2-8986-00144feabdc0> (date of access: 26.10.2025).
4. Оцінювання якості перекладів наукових текстів: адекватність та еквівалентність як ключові критерії. *Actual Problems of Humanities and Natural Sciences* : Науковий журнал. URL: <https://www.aphn-journal.in.ua/> С. 82–85. (дата звернення: 26.10.2025).

5. Resurrecting the Trinity of Legislative Constitutionalism. URL: <https://www.yalelawjournal.org/article/resurrecting-the-trinity-of-legislative-constitutionalism> (date of access: 26.10.2025).
6. Reverso Context – Translation and Context Examples. URL: <https://context.reverso.net/> (дата звернення: 26.10.2025).
7. Tilde BLEU Score Calculator. URL: <https://translate.tilde.ai/bleu#/> (date of access: 26.10.2025).

Стецюк Д. В. – здобувач освіти 6 курсу
факультету іноземної філології
ВНУ імені Лесі Українки

Науковий керівник:
Калиновська І. М. – кандидатка
філологічних наук, доцентка кафедри
прикладної лінгвістики
ВНУ імені Лесі Українки

МОВНИЙ ОБРАЗ РОСІЙЯК ВОРОГА В АНАЛІТИЧНИХ ПУБЛІКАЦІЯХ КАНАДСЬКОГО ІНСТИТУТУ УКРАЇНСЬКИХ СТУДІЙ (2022 р.)

Постановка проблеми. Повномасштабна агресія проти України, яку росія розпочала 24 лютого 2022 року, актуалізувала потребу об'єктивного висвітлення подій у міжнародних медіа. Однак сприйняття росії у світових ЗМІ часто залишається викривленим через багаторічний вплив кремлівської пропаганди. Формування мовного образу росії як ворога є важливим для консолідації міжнародної підтримки України, протидії дезінформації та забезпечення історичної справедливості [1].

Мета дослідження – виявити та охарактеризувати основні складові мовного образу росії як ворога в аналітичних матеріалах Канадського інституту українських студій (КІУС), опублікованих на початку повномасштабної агресії у

лютому 2022 р. на форумі українських студій (Forum of Ukrainian Studies). Дослідження базується на аналізі публікацій проекту Media Monitoring Service [2], що охоплює огляди провідних північноамериканських видань: *The Atlantic*, *Foreign Affairs*, *Foreign Policy*, *The Economist*, *Politico*, *The Wall Street Journal*, *The New York Times* та інших.

Результати дослідження. Аналіз англomовних аналітичних публікацій за лютий 2022 р. дозволив виокремити такі компоненти мовного образу росії як ворога:

1. Країна-агресор, окупант

Цей образ формується за допомогою лексики, яка описує військову агресію та незаконну окупацію території України. Характерним є підкреслення дати повномасштабного вторгнення.

Наприклад: On 24 February 2022 the Russian Federation started a full-scale invasion of Ukraine by simultaneously attacking the state from northern, eastern, and southern directions [2].

У наведеному фрагменті використано нейтральну офіційну назву держави (*the Russian Federation*) поряд із прямою номінацією військових дій (*full-scale invasion, attacking*). Дієслово *started* фіксує росію як ініціатора агресії, а деталізація напрямків атаки (*northern, eastern, and southern directions*) підкреслює масштабність і координованість нападу.

Інший приклад: Not to mention that it was Russia who initiated a full-scale invasion: it attacked Ukraine under a very dubious pretext of 'denazification,' 'demilitarization,' and protection of Russian-speakers [2].

У цьому фрагменті ключовою є фраза «*dubious pretext*» (сумнівний привід), що викриває фальшивість російських виправдань війни. Лапки навколо термінів «*denazification*» і «*demilitarization*» маркують їх як пропагандистські кліше, позбавлені реального змісту. Конструкція «*it was Russia who initiated*» використовує емпатичну структуру для акцентування відповідальності агресора.

2. Країна-терорист, злочинець

Образ конструюється через номінації злочинів проти людяності, військових злочинів та геноциду. Медіа послідовно документують факти терору проти цивільного населення, катування, депортації дітей.

Наприклад: Putin's Russia continues to destroy property and deliberately kill civilians as no other 'winning' options are feasible at the moment.

Аналіз цього фрагмента виявляє кілька важливих аспектів. По-перше, використання посесивної конструкції «Putin's Russia» персоналізує відповідальність, пов'язуючи злочини з конкретним лідером. По-друге, прислівник «deliberately» (навмисно) вказує на інтенційність злочинів, виключаючи їх випадковість. По-третє, дієслова «destroy» і «kill» у формі continuous підкреслюють систематичність і триваючий характер злочинів. Нарешті, лапки навколо «winning» іронізують над неможливістю військової перемоги росії, імплікуючи, що терор проти цивільних є свідченням її слабкості.

Висновки. Мовний образ росії як ворога в публікаціях Канадського інституту українських студій є багатокомпонентним, що об'єднує образи агресора, окупанта, терориста, злочинця та порушника міжнародного права. Негативна семантика мовних засобів – від прямих номінацій злочинів до іронічного маркування пропагандистських кліше лапками – виконує кілька функцій: документує факти агресії, викриває російську дезінформацію, мобілізує міжнародну підтримку України.

Проект Media Monitoring Service Канадського інституту українських студій виконує важливу місію протидії російській пропаганді в північноамериканському інформаційному просторі, сприяючи формуванню об'єктивного розуміння України як суб'єкта міжнародних відносин, що захищає не лише власний суверенітет, але й засади демократичного світового порядку.

Список використаних джерел

1. Калиновська І. М., Коляда Е. К. Мовний образ Росії-ворога в аналітичних статтях Канадського інституту українських студій. *Вчені записки*

*ТНУ імені В. І. Вернадського. Сер. Філологія. Журналістика. 2023. Т. 34 (73).
№ 2. Ч. 1. С. 69–74.*

*2. Forum for Ukrainian Studies. CIUS Media Monitoring. 2022. URL:
<https://ukrainian-studies.ca/2022>*

Супрунович Н. С. – здобувач освіти
З курсу факультету іноземної філології,
ВНУ імені Лесі Українки

Науковий керівник:
Карпіна О. О. – кандидатка філологічних
наук, доцентка кафедри прикладної
лінгвістики
ВНУ імені Лесі Українки

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ЯКОСТІ МАШИННОГО ПЕРЕКЛАДУ ГАЛУЗЕВИХ ТЕКСТІВ ВИКОНАНОГО СИСТЕМАМИ SYSTRAN ТА REVERSO ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ МЕТРИКИ BLEU

Постановка проблеми. У сучасних умовах активного розвитку великих мовних моделей та нейронних мереж, якість машинного перекладу (МП) постійно покращується, що засвідчує стрімке наближення до моменту, у якому рутинну роботу перекладача буде можливо повністю або частково замінити. На жаль, точність цих перекладів є наразі дуже нерівномірною та коливається залежно від галузі тексту, його стилістики та складності. Таким чином, дослідження та аналіз якості перекладів, виконаних системами нейронного машинного перекладу (НМП) є необхідним кроком для визначення їхніх недоліків у різних сферах та окреслення способів їх подальшого подолання [2]. Для досягнення цього ми проведемо порівняльний аналіз перекладів, здійснених двома системами МП Reservo і Systran за допомоги метрики BLEU.

Метою дослідження є порівняльний аналіз результатів перекладу англомовних текстів, що належать до трьох із юридичної, економічної та побутової галузей, виконаних двома системами МП Systran та Reverso за допомогою метрики BLEU.

Результати дослідження. У межах проведеного дослідження проаналізовано якість машинного перекладу англомовних текстів, що належать до предметних галузей - юридичної, економічної та повсякденної. Із кожної галузі було відібрано двадцять оригінальних речень, обсягом 15–25 слів, що забезпечило достатню репрезентативність вибірки для порівняння якості різних систем МП. Кожну галузь було представлено у вибірці рівномірно через наявність різноманітних тем, що належать до певної галузі. Зокрема для формування корпусу юридичних текстів було вибрано по 6–7 речень із законодавчих актів, контрактів та судових розглядів у Сполучених Штатах Америки, Великій Британії та Австралії, для економічних – речення із фінансових звітів та економічної науково-публіцистичної літератури, для корпусу на побутову тематику – було обрано речення з рецептів, неофіційних листів тощо. Переклад було здійснено за допомогою двох систем МП загального призначення, Reverso [4] та Systran [5], що використовують нейронні мережі та системи глибокого навчання (deep learning).

Для оцінки якості перекладу було застосовано метрику BLEU (Bilingual Evaluation Understudy), яка базується на підрахунку збігів між n-грамами (послідовностями із n-ної кількості слів) у МП та еталонному перекладі. Значення метрики варіює в діапазоні від 0 до 1, де 1 відповідає машинному перекладу, максимально наближеному до еталонного [3]. У межах нашого дослідження оцінювання було здійснено за допомогою інтерактивного інструменту BLEU Score Evaluator [1], який визначив показники якості перекладу юридичних, економічних та побутових текстів, здійснених системами Reverso та Systran, що дорівнювали 47.41 % та 37.63 %, 71.14 % та 56.28 %, 58.50 % та 45.79 % відповідно. Це означає, що обидві системи досягли помірно-

високого рівня точності у всіх представлених галузях. Отримані показники істотно перевищують, наприклад, результати дослідження Кішора Папінені [3], де точність перекладів новинних текстів становила лише 25-34% відносно еталонного перекладу.

Найнижчу якість перекладу було відзначено в текстах юридичної галузі, що зумовлено наявністю особливого юридичного стилю мови, галузевої термінології, специфічних синтаксичних конструкцій, кліше тощо. Ця складність спричинила появу таких проблем, як неправильний переклад пасивних конструкцій і модального дієслова *shall* (“shall not impair...” було перекладено обома системами із відсутністю обов’язковості: «не порушує»), неприродний порядок слів, хибна транслітерація імен чи прізвищ (наприклад “Sneed” було перекладено системою Systran як «След», а “Glossip” – як «Слек»), відсутність транслітерації назв фірм, галюцинації тощо.

Переклади економічних текстів натомість вирізняються високою точністю. Ймовірною причиною цього є відносно загальний зміст речень, що відображає загальновідомі економічні поняття. Загалом тексти побутової сфери також схарактеризовано загальним змістом, проте, у межах цього дослідження, обидві системи виявили низьку ефективність під час перекладу кулінарних рецептів. Зокрема, труднощі полягали у визначенні роду (наприклад, “зібрати свою тако”) та з так званими галюцинаціями – помилково згенерованими перекладами (наприклад, “all-butter pie” було перекладено системою Reverso як “цільномасляний пиріг” замість “вершковий пиріг”).

Усім текстам на основі аналізу показників BLEU на рівні уніграмів властива надмірна генерація слів, що полягає у створенні такої кількості варіантів “доречних” слів, які показують високу точність, але водночас призводять до малоімовірного перекладу [3]. Таку тенденцію засвідчують високі порівняно з іншими n-грамами показники точності саме уніграмів, які сягають 85% у реченнях економічної галузі. Для аналізованих систем НМП

характерно зменшення точності перекладу із збільшенням кількості слів у п-грамах.

Висновки. Системи Reverso та Systran продемонстрували середній або високий рівень точності перекладу. Обидві системи найкраще впоралися з перекладом економічних текстів та найгірше – із перекладом текстів юридичної галузі. Переклад юридичних та вузькоспеціалізованих текстів виявився складним завданням для систем нейронного машинного перекладу через труднощі у відтворенні стилістичних норм, вузькоспеціалізованої термінології та ускладнених синтаксичних конструкцій. Хоча Reverso та Systran достатньо точно відтворюють окремі слова та прості словосполучення, у перекладі ускладнених синтаксичних конструкцій спостерігається значна кількість помилок, зумовлених надмірною генерацією слів.

Список використаних джерел

1. BLEU Score Evaluator. *Tilde AI Translate*. URL: <https://translate.tilde.ai/bleu> (дата звернення: 31.10.2025).
2. Karpina, O. Evaluating the Quality of Machine Translation Output with HTER In Domain-Specific Textual Environment. *Linguistic Studies*, 2023. № 46. P. 85–99. <https://doi.org/10.31558/1815-3070.2023.46.8>
3. Papineni K., Roukos S., Ward T., Zhu W.-J. Bleu: a Method for Automatic Evaluation of Machine Translation // 40th Annual Meeting of the Association for Computational Linguistics: proceedings, Philadelphia. 2002. p. 311–318. doi: [10.3115/1073083.1073135](https://doi.org/10.3115/1073083.1073135)
3. Reverso Translation. URL: <https://www.reverso.net> (дата звернення: 31.10.2025).
4. SYSTRAN Translate. URL: www.systransoft.com/translate/ (дата звернення: 31.10.2025).

Утриско С. Т. – здобувачка освіти 5 курсу факультету іноземної філології, ВНУ імені Лесі Українки

Науковий керівник:
Берладин О. Б. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри прикладної лінгвістики ВНУ імені Лесі Українки

ЛІНГВІСТИЧНІ МАРКЕРИ МАНІПУЛЯЦІЇ В АНГЛОМОВНОМУ МЕДІАДИСКУРСІ ТА ЇХ ВІДТВОРЕННЯ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ

Постановка проблеми. У сучасному глобалізованому інформаційному просторі медіасередовище відіграє ключову роль у формуванні суспільної думки, відзначаючись високою інтенсивністю інформаційного потоку та потужним впливом на громадську свідомість. Медіатексти вже давно перестали бути просто джерелом фактів; вони формують уявлення, оцінки та поведінку реципієнтів через цілеспрямоване використання лексичних, синтаксичних та прагматичних стратегій. Маніпуляція у медіадискурсі полягає в побудові тексту так, щоб створити ілюзію об'єктивності, впливати на емоції та когнітивні установки адресата.

Лексичні маркери включають евфемізми, метафори, оцінні епітети та політично забарвлені фрейми, які направляють інтерпретацію подій. Наприклад, «collateral damage» у перекладі на українську стає «втрати серед цивільних», а «freedom fighter» – «борець за свободу» або «повстанець» залежно від контексту.

Синтаксичні маркери маніпуляції проявляються у використанні пасивних конструкцій, номіналізацій та безособових форм, які знімають відповідальність суб'єкта або створюють відчуття нейтральності. Наприклад, англійська конструкція «Mistakes were made» у перекладі українською відтворюється як «Було допущено помилки», що зберігає ефект невизначеного суб'єкта.

Прагматичні маркери реалізуються через апеляції до авторитетів, колективної думки або емоційний вплив («Experts agree that...», «People are concerned about...»). Український переклад таких висловів часто потребує стилістичного ослаблення, конкретизації або адаптації для уникнення надмірного впливу на аудиторію.

Науковці, такі як Кияк Т. Р., Наumenко А. М. та Огуй О. Д., наголошують, що переклад медіатекстів вимагає комплексного підходу: не лише передачі змісту, але й контролю маніпулятивного ефекту, врахування культурного та соціального контексту, а також етичних аспектів [1].

Отже, на сучасному етапі розвитку медіакомунікації постає необхідність глибокого вивчення мовних засобів маніпуляції та визначення оптимальних перекладацьких стратегій їхнього відтворення українською мовою з урахуванням культурного, етичного й когнітивного контекстів.

Мета дослідження. Метою даного дослідження є систематизація та аналіз лінгвістичних маркерів маніпуляції в англomовному медіадискурсі, а також вивчення методів їх перекладу українською мовою.

Для досягнення мети передбачено реалізацію таких завдань:

1. Визначити теоретичні основи маніпуляції у мовленні та медіадискурсі.
2. Проаналізувати лексичні, синтаксичні та прагматичні маркери у сучасних англomовних медіатекстах.
3. Дослідити перекладацькі стратегії, застосовані для передачі маніпулятивного ефекту в українських перекладах.
4. Виявити вплив культурного та соціального контексту на інтерпретацію перекладених медіатекстів.
5. Запропонувати рекомендації для перекладачів щодо збереження або корекції маніпулятивних елементів у тексті.

Результати дослідження. Аналіз англomовних медіатекстів (BBC, CNN, The Guardian, Reuters) показав, що маніпулятивні засоби реалізуються на трьох основних рівнях:

1. Лексичний рівень. Використання слів із оцінною та емоційною забарвленістю, евфемізмів та метафор спрямоване на формування певного сприйняття подій. Наприклад, «war on drugs» у перекладі стає «боротьба з наркоторгівлею», що може мати різну конотацію в залежності від політичного контексту.

2. Синтаксичний рівень. Пасивні конструкції («Mistakes were made») та номіналізації («implementation of measures») надають тексту офіційності та нейтральності, водночас зменшуючи пряме відчуття відповідальності. В українському перекладі ці конструкції часто зберігаються або трансформуються через перебудову речення.

3. Прагматичний рівень. Апеляції до авторитетів або до колективної думки («Experts agree that...», «People are concerned about...») створюють ілюзію консенсусу. У перекладі українською використовуються модифікації, що забезпечують точність, але пом'якшують вплив на емоційне сприйняття.

Перекладацькі стратегії включають:

- Еквівалентний переклад – збереження конотацій та стилістичного рівня.
- Модуляцію – зміна перспективи для адаптації тексту («war on terror» → «боротьба з тероризмом»).
- Компенсацію – відтворення прагматичного впливу іншими мовними засобами.
- Нейтралізацію – усунення недоречного маніпулятивного елементу [3].

Висновки. Маніпулятивний потенціал медіадискурсу реалізується через комплекс лексичних, синтаксичних і прагматичних засобів, що впливають на когнітивні та емоційні реакції аудиторії. В українському перекладі важливо дотримуватися балансу між точністю передачі змісту та прагматичним впливом оригіналу. Стратегії модуляції, компенсації та адаптації дозволяють зберегти смислову і комунікативну еквівалентність без порушення етичних норм. Результати дослідження мають практичне значення для перекладачів,

журналістів, лінгвістів та медіааналітиків і сприяють розвитку критичного мислення щодо мовних механізмів вплив

Список використаних джерел

1. Кияк Т.Р., Науменко А. М, Огуй О.Д. Перекладознавство (німецько-український напрям): підручник для студентів вищ. навч. закл. Чернівці: Видавничий дім «Букрек», 2014. С. 72–73.
2. Козачук, А. М. Перекладацькі трансформації та прийоми: термінологічні виклики у перекладознавстві. *Нова філологія* (89), С. 129–136. URL: <https://doi.org/10.26661/2414-1135-2023-89-18> (дата звернення: 20.10.2025).
3. Кушнір Д. М. Лінгвістичні засоби маніпуляції в медійному дискурсі та їх відтворення у перекладі друкованих, аудіо і відео текстів : кваліфікаційна робота магістра з перекладознавства ; Київ. нац. лінгв. ун-т. Київ, 2020. 119 с.

Шумилко О. О. – здобувачка освіти 6 курсу факультету іноземної філології, ВНУ імені Лесі Українки

Науковий керівник:

Линник Ю. М. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри прикладної лінгвістики ВНУ імені Лесі Українки

АДАПТАЦІЯ ВЕЛИКИХ МОВНИХ МОДЕЛЕЙ ДЛЯ СТВОРЕННЯ ЧАТ-БОТІВ З КОНТЕКСТНОЮ ПІДТРИМКОЮ

Постановка проблеми. Дослідження присвячено вивченню особливостей застосування великих мовних моделей (ВММ) у сфері прикладної лінгвістики. В умовах стрімкого розвитку технологій штучного інтелекту, використання ВММ у діалогових системах набуває особливого значення для автоматизації мовних процесів та створення інтелектуальних систем взаємодії з користувачем.

Великі мовні моделі є інструментом комп'ютерної обробки природної мови, що функціонує на основі алгоритмів глибокого навчання та здатний виконувати широкий спектр лінгвістичних завдань [4]. Вони забезпечують не лише генерацію текстових послідовностей, а й здійснюють контекстуальний аналіз, семантичну інтерпретацію та міжмовну комунікацію. Актуальність дослідження ВММ у контексті чат-ботів зумовлена їхнім потенціалом для створення природної та ефективної людино-машинної взаємодії.

Аналіз джерельної бази свідчить, що тема створення машинних моделей, які б імітували мовлення, досліджувалась такими вченими, як Д. Шуурманс, Р. Шмідт, Г. Єндурі та К. Сінха [3]. П. Будзяновський, І. Вулич, Ж. Хілтон та Я. ЛіЧан проаналізували підходи навчання ВММ [1], С. Рудер, А. Радфорд і Т. Браун дослідили методи адаптації моделей без повного перенавчання [2].

Нами встановлено, що попри значну кількість праць, присвячених машинному перекладу та обробці природної мови, комплексні дослідження адаптації ВММ для створення чат-ботів з підтримкою контекстної пам'яті залишаються недостатньо розробленими. Різноманітність сфер практичного застосування ВММ у чатботах, актуальність їх використання у різних сферах науки і повсякденному житті, зумовили вибір теми нашого дослідження: "Адаптація великих мовних моделей для створення чат-ботів з контекстною підтримкою".

Мета дослідження. Метою дослідження є аналіз структури великих мовних моделей та методів їх адаптації у чат-ботах з контекстною підтримкою.

Результати дослідження. Аналіз останніх досліджень дозволяє констатувати, що велика мовна модель являє собою алгоритм, який використовує методи глибокого навчання та масштабні набори даних для розуміння, узагальнення та генерації текстового контенту. Щодо ефективності великої мовної моделі, то вона залежить від обсягу та якості тренувальних даних, оптимальною кількістю вважається близько ста мільярдів параметрів для ефективного виконання комплексних завдань.

У процесі дослідження ми переконалися, що еволюція великих мовних моделей пройшла три основні етапи: символічну еру (1950-ті роки), статистичну (1990-ті роки) та сучасну нейронну епоху. Підкреслимо, що ключовим поворотним моментом став випуск ChatGPT наприкінці 2022 року, що продемонструвало потенціал використання мовних моделей не лише в технічних галузях, а й у повсякденному житті.

Аналіз згаданих нами вище досліджень дозволяє констатувати, що архітектура трансформера є найефективнішим рішенням для створення сучасних мовних моделей. На думку окремих дослідників, механізм самоуваги становить фундаментальну інновацію, що дозволяє моделям автоматично визначати релевантність різних елементів послідовності. Таким чином ми можемо констатувати, що трансформер має суттєві переваги: одночасну обробку всіх токенів, ефективне встановлення зв'язків на великій відстані та можливість масштабування до мільярдів параметрів.

Здобуті нами дані свідчать, що існують три основні типи архітектур на основі трансформера: GPT (лише декодер) для генерації тексту, BERT (лише кодер) для глибокого розуміння контексту, та T5 (повна encoder-decoder структура) для універсального виконання завдань. , Вважаємо за доцільне підкреслити, що GPT використовує однонаправлену самоувагу та двоетапне навчання, тоді як BERT застосовує двонаправлену самоувагу та методи маскованого моделювання мови. Щодо токенізації, то можна констатувати, що вона є критичним підготовчим етапом. Спираючись на результати дослідження С. Метцгера нами було виділено п'ять основних типів токенізації: слів, символів, підслів, речень та N-грамна. Підкреслимо, що після токенізації створюються ембеддинги – векторні представлення, які захоплюють семантичне значення токенів у багатовимірному просторі.

Згідно з аналізом літератури, попереднє навчання використовує самоконтроль на величезних обсягах немаркованих даних, що дозволяє моделі сформувати базове розуміння мовних структур. Тонке налаштування адаптує

попередньо навчені моделі до специфічних завдань з використанням менших наборів цільових даних, при цьому виділяють три типи: неконтрольоване, контрольоване та налаштування за допомогою промптів.

Аналіз зазначеного вище дозволив нам констатувати, що метод RLHF (навчання з підкріпленням через людський зворотний зв'язок) став стандартним компонентом у процесі пост-навчання, який служить для узгодження результатів моделей з людськими цінностями. Здобуті нами дані свідчать, що цей підхід базується на відносному, а не абсолютному зворотному зв'язку, оскільки оцінювачам легше вибрати між варіантами, ніж надавати точні числові оцінки.

В процесі дослідження ми переконалися, що серед переваг великих мовних моделей виділяють величезний обсяг інформації для навчання та здатність до самонавчання. Проте, нами встановлено і суттєві обмеження: відсутність розуміння істинності тверджень, схильність до галюцинацій, авторегресивний характер помилок та обмеження довжини контексту до 512 токенів при стандартному апаратному забезпеченні.

Висновки. Проведене дослідження підтвердило, що адаптація великих мовних моделей для спеціалізованих завдань є ефективним підходом до створення інтелектуальних діалогових систем. Згідно з нашими дослідженнями, багатоагентна архітектура забезпечує необхідну гнучкість, модульність та можливість поетапного розширення функціональності.

Як підтверджують результати аналізу літератури, основними тенденціями у розробці чат-ботів на базі BMM є використання методу тонкого налаштування, інтеграція RAG-підходів для підвищення фактичної точності. На думку провідних дослідників, архітектура трансформера залишається найефективнішим рішенням завдяки механізму самоуваги та здатності до паралельної обробки інформації.

Аналіз зазначеного вище дозволив нам констатувати, що розроблена система демонструє практичну цінність для лінгвістичних застосувань, зокрема для вивчення іноземних мов та автоматизованого аналізу текстів. Здобуті нами

дані свідчать, що поєднання попереднього навчання на великих корпусах з подальшим тонким налаштуванням забезпечує оптимальний баланс між якістю результатів та обчислювальними витратами.

Підкреслимо, що дослідження методів адаптації ВММ сприяє не лише створенню функціональних прикладних рішень, але й демократизації доступу до сучасних мовних технологій. В процесі аналізу ми переконалися, що принцип роботи великих мовних моделей базується на послідовності етапів: токенизація, створення ембеддингів та застосування механізму самоуваги для аналізу контекстуальних зв'язків.

Отже, перспективними напрямками подальших досліджень є розширення кількості підтримуваних мов, інтеграція мультимодальних можливостей, оптимізація продуктивності на обмежених обчислювальних ресурсах та розробка метрик оцінювання якості контекстної підтримки в діалогових системах. Нами встановлено, що ефективне впровадження спеціалізованих діалогових систем потребує комплексного підходу, який поєднує теоретичні досягнення в галузі обробки природної мови з практичними потребами користувачів.

Список використаних джерел

1. Mehta Y., Majumder N., Gelbukh A., Cambria E. A Short Survey of Pre-trained Language Models for Conversational AI-A New Age in NLP. Computational Linguistics and Intelligent Text Processing. Lecture Notes in Computer Science. 2020. P. 77–92. URL: https://www.researchgate.net/publication/338931711_A_Short_Survey_of_Pre-trained_Language_Models_for_Conversational_AI-A_New_Age_in_NLP
2. Radford A., Narasimhan K., Salimans T., Sutskever I. Improving Language Understanding by Generative Pre-Training. OpenAI. 2018. URL: https://cdn.openai.com/research-covers/language-unsupervised/language_understanding_paper.pdf

3. Savchuk V., Semenikhina O., Lytvynenko O. Використання великих мовних моделей для підтримки професійної діяльності майбутніх філологів. *Journal of Numerical and Applied Mathematics*. 2023. № 2(147). С. 127–140. URL: <https://www.jnam.univ.kiev.ua/index.php/jnam/article/view/195/192>
4. Thakur K., Barker H., Pathan A. S. K. *Artificial Intelligence and Large Language Models*. 1st ed. CRC Press, 2024. URL: <https://www.taylorfrancis.com/books/mono/10.1201/9781003474173/artificial-intelligence-large-language-models-kutub-thakur-helen-barker-al-sakib-khan-pathan>

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Арутюнян М. А. – здобувачка освіти
6 курсу факультету іноземної філології
ВНУ імені Лесі Українки

Науковий керівник:
Галапчук-Тарнавська О. М. –
кандидатка філологічних наук, доцентка
кафедри англійської філології,
ВНУ імені Лесі Українки

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ОНЛАЙН УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У СТАРШІЙ ШКОЛІ

Постановка проблеми. Нові реалії онлайн-навчання англійської мови для старшокласників ставлять перед викладачами не тільки дидактичні, але й мотиваційні виклики: зниження залученості учнів, втома від екранів, відчуття дистанції та брак позитивної емоційної атмосфери [1]. Традиційні методи передачі знань через лекції та монолог учителя втрачають свою ефективність у цифровому середовищі. Недостатньо дослідженими залишаються питання того, як інтерактивні технології можуть не лише підвищити результативність навчання, але й стимулювати внутрішню мотивацію та розвивати комунікативні навички в автентичних ситуаціях спілкування [2]. Виникає потреба в комплексному дослідженні ефективності різних інтерактивних методик та їхньому впливу на якість мовної підготовки.

Мета дослідження. Мета роботи – розробити та експериментально перевірити комплексну методику впровадження інтерактивних технологій в онлайн-навчання англійської мови для учнів старшої школи, оцінивши їхній вплив на навчальні досягнення, мотивацію та розвиток мовних навичок.

Основні завдання:

1. визначити теоретичні засади інтерактивного навчання і психолінгвістичні механізми його ефективності;
2. виявити найрезультативніші інтерактивні методи та цифрові інструменти для онлайн-уроків англійської мови;
3. розробити практичні рекомендації щодо організації структури уроку, роботи з групами та створення вправ;
4. провести дослідження з порівнянням експериментальної та контрольної груп;
5. оцінити вплив технологій на мовну продуктивність, мотивацію та залученість учнів;
6. сформулювати практичні рекомендації для вчителів та шкіл.

Результати дослідження. Дослідження проводилося у школах із групами учнів старших класів, які вивчають англійську мову в онлайн-форматі, де експериментальна група навчалася з використанням комплексу інтерактивних технологій, а контрольна – за традиційною методикою. Серед найефективніших інструментів і методів виявилися Zoom з breakout rooms та Google Meet для організації парної й групової роботи, рольових ігор і симуляцій реальних ситуацій, що забезпечує живе спілкування англійською; Mentimeter, Quizizz, Kahoot, Wordwall для інтерактивних завдань, швидкої перевірки знань, гейміфікації та рефлексії, що стимулює інтерес і змагання; Canva, Padlet, Miro для спільної візуальної діяльності, створення інтерактивних дошок у реальному часі та відстеження роботи студентів; формат «перевернутого класу» з поєднанням самостійного вивчення матеріалу вдома та активної практики на уроках; а також Google Docs для спільної роботи над проєктами й колаборативного редагування. Результати експериментального дослідження показали суттєве покращення навчальних результатів в експериментальній групі порівняно з контрольною, з найбільшим впливом інтерактивних технологій на розвиток навичок говоріння та письма, значним підвищенням рівня внутрішньої

мотивації й залученості учнів, зростанням кількості та якості мовних висловлювань під час уроків, покращенням якості письмових робіт і розширенням лексичного запасу, а також формуванням позитивної емоційної атмосфери та зменшенням тривоги у спілкуванні англійською. Якісний аналіз підтвердив, що учні експериментальної групи відзначили підвищення впевненості у говорінні, розвиток навичок співпраці та креативного мислення, а також позитивно оцінили гейміфікацію й формат «перевернутого класу» як більш автономні та гнучкі підходи до навчання.

Висновки. Інтерактивні технології – це не просто сучасний тренд, а необхідність для ефективного онлайн-навчання англійської мови у старшій школі. Комплексне використання синхронних методів (дискусії, рольові ігри, групові проєкти) та асинхронних форм (форуми, домашні завдання на платформах) з широким спектром цифрових інструментів значно підвищує навчальні результати, мотивацію та залученість учнів.

Найбільший вплив інтерактивних технологій спостерігається на розвиток навичок говоріння, формуванні впевненості в спілкуванні та створенні позитивної емоційної атмосфери. Гейміфікація та формат «перевернутого класу» виявилися особливо ефективними, оскільки дозволяють учням навчатися у власному темпі та демонструють практичну цінність мовних навичок.

Однак ефективність залежить від вміння викладача адаптувати методи до рівня та цілей учнів, поступово впроваджувати нові інструменти, забезпечувати технічну підтримку та регулярно оцінювати результати. Розроблено практичні рекомендації для вчителів та адміністрацій закладів освіти щодо впровадження інтерактивних технологій у навчальний процес.

Результати дослідження можуть слугувати основою для удосконалення освітньої політики та практики викладання мов у цифровому середовищі, а також для розробки стандартів професійного розвитку педагогів у сфері цифрової компетентності.

Список використаних джерел

1. Aliyeva G. B. The Use of E-Learning Tools for Teaching English in High School. *E-Learning Innovations Journal*, 2023.
2. Sujarwati I., Sofyan D., Efendi M., Annury M. N. Exploring Vocabulary Retention and Student Engagement: A Dive into Gamified vs. Traditional Flipped Classroom. *Journal of English Education and Linguistics Studies*, 2024, vol. 12, no. 1.
3. Hong Y. Gamifying Flipped Writing Classes for EFL Students: A Class Design Model. *International Journal of New Developments in Education*, 2022, vol. 4, no. 15, pp. 46–54.
4. Kurukaya M. A Brief Review of the Impact of Some Web 2.0 Tools on Language Learners' Motivation. *Journal of English Language*, 2024, vol. 2, no. 2, pp. 131–143.
5. Porras Pumalema et al. Impact of Interactive Websites on the Development of Speaking Skills at A2 Level in EFL Learners. *Polo del Conocimiento*, 2025.

Верешко Ж. О. – здобувачка освіти
1 курсу факультету іноземної філології
ВНУ імені Лесі Українки

Науковий керівник:
Лашук О. М. – кандидатка філологічних
наук, доцентка кафедри німецької
філології
ВНУ імені Лесі Українки

ПРЕЗЕНТАЦІЯ ЯК ЗАСІБ НАВЧАННЯ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Постановка проблеми. Найефективнішим засобом візуалізації навчального матеріалу є презентація. Вона допомагає зробити урок іноземної мови більш цікавим для учнів, що особливо важливо в епоху цифрового

прогресу. Презентації є дієвим інструментом розвитку мовленнєвих умінь учнів, їхньої мотивації розмовляти іноземною мовою та самостійності у навчанні.

Метою наукової розвідки є розкрити педагогічне значення презентацій як сучасного засобу навчання на уроках іноземної мови та визначити ефективність їх застосування в навчальному процесі.

Результати дослідження. Сучасна методика викладання іноземних мов передбачає використання цифрових технологій у навчальному процесі, що сприяє підвищенню ефективності навчання. Презентація – це форма подання навчального матеріалу за допомогою комп'ютерних технологій, що забезпечує ефективне сприйняття інформації. Вона дозволяє вчителю зробити урок більш структурованим, а нову інформацію доступною та цікавою для учнів [1, с. 2].

Основною метою при використанні презентації є підвищення ефективності навчання через зорове, слухове та емоційне сприйняття. Коли ми використовуємо презентації на уроках іноземної мови, ми сприяємо формуванню комунікативної взаємодії, зокрема розвитку навичок аудіювання, говоріння, читання та письма.

Також варто зазначити, що ефективність презентації повністю залежить від її змісту, дизайну та структури. Якісно розроблена презентація повинна мати чітку логіку викладу, помірну кількість тексту, спокійні, не надто яскраві кольори, якісні ілюстрації та змістовні приклади. Не менш важливо дотримуватись педагогічних принципів доступності, послідовності, чіткості, наочності та відповідності віковим особливостям учнів. Використання шрифтів, переходів та анімацій має бути виваженим та вдалим, щоб не відволікати увагу учнів від основної мети уроку [4, с. 5].

Під час вивчення іноземної мови презентації можна використовувати на всіх етапах уроку: від пояснення нового матеріалу до перевірки засвоєних знань. На етапі мотиваційної частини вчитель може транслювати короткі відео-презентації або візуальні історії для зацікавлення темою. Під час пояснення нового матеріалу презентація допомагає учням вибудовувати асоціації

зображень на слайдах з новими словами. На етапі закріплення матеріалу учні можуть презентувати свої мініпроекти або виконувати цікаві, інтерактивні завдання [2, с. 26].

Використання презентацій має очевидні переваги, найперше це підвищення зацікавленості учнів, економія часу на пояснення, розвиток самостійності, індивідуалізація процесу навчання. Проте варто також враховувати й певні недоліки. Надмірне використання презентацій може призвести до перевантаження інформацією, знизити увагу та зумовити поверхневе засвоєння матеріалу. Тому такий метод навчання слід використовувати розумно, як допоміжний засіб, а не як основне джерело у навчанні [4, с. 7]. Важливо, щоб презентація не перетворилася на пасивне споглядання, а стимулювала діалог, дискусію та співпрацю.

Під час презентації слід не лише читати інформацію з слайдів, але й робити короткі перерви для пояснень, задавати уточнюючі запитання для того, щоб розуміти чи засвоїлась учнями попередньо подана інформація. Якщо учні не зрозуміють новий матеріал, то показ презентації не матиме ніякого сенсу.

Кожна презентація повинна складатись з трьох основних частин: вступу, основної частини та висновків. Для того, щоб не перенавантажувати пам'ять учнів, варто робити не більше п'ятнадцяти слайдів. На початку потрібно вказати тему, щоб слухачі могли зрозуміти, про що йтиметься та сконцентрувати свою увагу. Впродовж демонстрації варто пам'ятати мету та основну думку, щоб показ був доцільним та достатньо зрозумілим [3, с. 26].

У майбутньому роль презентацій лише зростатиме. Розвиток цифрових технологій, штучного інтелекту відкриває нам нові можливості для створення мультимедійних навчальних матеріалів. Це дозволить створювати пізнавальні, інтерактивні та пристосовані до потреб учнів уроки.

Висновки. Отже, презентація є потужним дидактичним інструментом, що сприяє розвитку інтересу до процесу навчання, зокрема вивченню іноземної мови, формуванню комунікативних вмінь та творчих здібностей. Вона поєднує

традиційні та інноваційні підходи до навчання, забезпечує хорошу взаємодію між учителем та учнями.

Список використаних джерел

1. Амосова Л. В. Використання інформаційних технологій у навчанні іноземних мов у вищій школі. *Сучасні засоби навчання іноземних мов у вищих навчальних закладах*. Харків: НУ «ЮАУ ім. Ярослава Мудрого». 2013. С. 3–7.
2. Артеменко А. І. Презентація як ефективний інтерактивний метод навчання іноземних мов в університетах // *Педагогічні науки: теорія та практика*. 2022. № 1. С. 23–27.
3. Говорун А. В. Використання презентацій як активного методу навчання іноземних мов у ВНЗ. Харків. С. 16–17. URL: http://dspace.nulau.edu.ua:8088/bitstream/123456789/1186/1/Inozem_mov_2013.pdf4 (дата звернення: 16.10.2025).
4. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін.; за заг. ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2013. 590 с.

Волкотруб В. С. – здобувачка освіти
1 курсу факультету іноземної філології,
ВНУ імені Лесі Українки

Науковий керівник:
Лашук О. М – кандидатка філологічних
наук, доцентка кафедри німецької
філології
ВНУ імені Лесі Українки

РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ УЧНІВ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Постановка проблеми. У сучасній системі освіти значна увага приділяється розвитку когнітивних навичок та академічних досягнень. Світова освітня парадигма орієнтована на формування компетентностей чотирьох «К»: комунікації, кооперації, критичного мислення та креативності. Формування емоційного інтелекту учнів є важливим чинником успішного навчання, ефективної міжкультурної комунікації та соціальної адаптації [5, с. 45].

Мета дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні системи методичних прийомів і вправ, спрямованих на розвиток чотирьох ключових компонентів емоційного інтелекту, таких як: самосвідомість, самоконтроль та саморегуляція, емпатія і управління відносинами учнів середньої ланки у процесі викладання іноземних (німецької та англійської) мов.

Результати дослідження. Емоційний інтелект визначений Д. Гоулманом як здатність людини розпізнавати, розуміти, оцінювати та регулювати власні емоції та емоції оточуючих та стає наскрізною мета-компетенцією [6, с. 12]. У контексті вивчення іноземної мови роль емоційного інтелекту є беззаперечною. Він прямо впливає на психологічний комфорт учня. Високий рівень емоційного інтелекту допомагає зменшити мовну тривожність, він відомий як «афективний фільтр» [6, с. 12]. Дослідження сучасних педагогічних практик показують, що учні з високим рівнем емоційного інтелекту легше справляються з негативними

емоціями такими, як стрес, фрустрація та втома, що підвищує ефективність засвоєння матеріалу та стійкість до навчальних викликів [2, с. 79].

Теоретичною базою дослідження слугують концепції емоційного інтелекту Д. Гоулмана та моделі здібностей С. Карузо і Дж. Мейєра, які наголошують на важливості здатності сприймати, використовувати, розуміти та керувати емоціями. Урок іноземної мови є ідеальною лабораторією для розвитку емоційного інтелекту, оскільки лексика та граматики безпосередньо пов'язані з вираженням почуттів, наприклад, *Konjunktiv II* у німецькій мові та конструкції *I wish* та *If only* в англійській мові для вираження бажань. Комунікативні ситуації такі, як дискусії та рольові ігри, природно моделюють соціальну взаємодію, що вимагає миттєвої емоційної реакції та регуляції.

Для розвитку самосвідомості та самоконтролю використовується створення Емоційного словника. Учні фіксують та систематизують базові емоції та їх відтінки. Це розширює емоційну лексику та здатність до точного вербального вираження почуттів [7, с. 102]. Вправи включають групування синонімів за інтенсивністю (*Ich fühle mich unsicher, so so la la, nicht gut, super, cool, ausgezeichnet, bombastisch / I feel okay, great, exhausted, chill, amazed, awful, fantastic*). Емоційний щоденник передбачає індивідуальну практику щоденної рефлексії й розвиває внутрішні механізми саморегуляції [4, с. 10].

Для розвитку емпатії та управління відносинами застосовується *Reading for Empathy*. Учні аналізують емоційний стан героїв тексту на основі непрямих описів дій та внутрішніх монологів і обґрунтовують свої спостереження використовуючи цитати, що допомагає розуміти та прогнозувати поведінку людей [1, с. 55]. Рольові ігри з емоційним завданням включають моделювання конфліктів. Учень застосовує *Politeness Strategies*, намагаючись не образити співрозмовника та тренуючи відповідно навички саморегуляції та соціальної взаємодії [3, с. 31].

Висновки. Отже, систематичне використання вправ для розвитку емоційного інтелекту сприяє підвищенню рівня самосвідомості та саморегуляції

учнів у процесі навчання іноземної мови. Учні демонструють високу мотивацію, активну участь у комунікативних завданнях, є менш тривожними та частіше застосовують стратегії саморегуляції у стресових ситуаціях на уроках. Інтеграція методик розвитку емоційного інтелекту на уроках іноземної мови забезпечує комплексний розвиток емоційних, соціальних та комунікативних компетенцій учнів. Вправи й навчальні ситуації, спрямовані на розвиток емоційного інтелекту учнів, відкривають нові горизонти для персоналізації навчання та підвищення ефективності уроків іноземної мови.

Список використаних джерел

1. Abdolrezapour, P. New horizons in emotional literacy and second language education. Book, Routledge, 2025. P. 55–60.
2. Degirmenci, G. A., & Yavuz, M. A. The Impact of Emotional Intelligence on Language Learning Achievements in University EFL Students. Journal, 2024. P. 78–82.
3. Elbertson, N. A. et al. The role of educators in school-based social and emotional learning. Journal, 2025. P. 31–35.
4. Jiang, X., Yanli T. Emotional intelligence and innovative teaching behavior of pre-service music teachers: the chain mediating effects of psychological empowerment and career commitment. 2025. P. 1–12. DOI: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2025.1557806>
5. Li G. et al. Understanding trait emotional intelligence and L2 learners' emotional regulation. Book, Springer, 2025. P. 45–48.
6. Peng Q. et al. Emotional factor matters in language learning? A meta-analysis. Journal, 2025. P. 12–18.
7. Zhang T. et al. The relationship between trait emotional intelligence and English language performance. Journal, 2024. P. 102–105.

Голянська Г. І. – здобувачка освіти 4 курсу факультету іноземної філології ВНУ імені Лесі Українки

Науковий керівник:

Близнюк Л. М. – кандидатка філологічних наук, доцентка кафедри німецької філології ВНУ імені Лесі Українки

ЕФЕКТИВНА ОРГАНІЗАЦІЯ ВИВЧЕННЯ МОВ: ПІДХІД CLIL У КОНТЕКСТІ DLL

Постановка проблеми. Сучасна освіта вимагає від учителя не лише високого рівня володіння мовою, а й уміння інтегрувати її з іншими дисциплінами, створюючи навчальне середовище, у якому мова стає засобом пізнання світу. Одним із найефективніших методів є підхід **CLIL (Content and Language Integrated Learning)**, що означає інтегроване навчання змісту та мови. У контексті програми **DLL (Deutsch Lehren Lernen)**, розробленої Гете-Інститутом, CLIL трактується як інноваційний інструмент, який сприяє ефективній організації процесу вивчення німецької мови через поєднання мовних і предметних компонентів [3, с. 15].

Мета дослідження – проаналізувати потенціал CLIL у підготовці та діяльності вчителів німецької мови у межах DLL-програми, а також визначити роль креативності педагога та цифрових технологій у забезпеченні ефективного іншомовного навчання.

Результати дослідження. Підхід CLIL базується на ідеї, що мова є не лише предметом вивчення, а й засобом здобуття знань з інших галузей – історії, біології, географії чи мистецтва. Учні розвивають мовну, предметну, когнітивну та культурну компетенції, що узагальнюються у моделі “4C’s”: *Content, Communication, Cognition, Culture* [2, с. 15].

У межах програми DLL, яка орієнтована на професійне зростання та рефлексію викладача, CLIL є дієвим інструментом реалізації компетентнісного підходу. Вчитель, володіючи знаннями методики CLIL, здатен поєднати теми з різних предметів, створюючи умови для міжпредметного навчання, де мова виступає інструментом мислення [3, с. 9].

Однією з найпомітніших переваг CLIL є підвищення мотивації учнів. Завдяки інтеграції змісту різних предметів, діти бачать практичну користь вивчення мови. Вони застосовують уже набуті знання, пізнають нові теми й засвоюють лексику в контексті реальних ситуацій. Наприклад, під час уроку з теми *“Computer und Internet im Alltag”* учні німецькою мовою обговорюють складові частини та використання комп’ютера, створюють проєкти та презентують власні ідеї на тему безпеки в інтернеті. Таке навчання відповідає природному засвоєнню мови й активізує внутрішню мотивацію [4, с. 22].

Знання методики CLIL допомагає вчителю робити уроки більш інтерактивними, динамічними й осмисленими. Це особливо важливо в контексті DLL, де вчитель виступає модератором, який допомагає учням навчатися через спілкування [2, с. 5].

Як зазначають Близнюк Л. М., Сологуб Л. В., Марєєва Т. В., креативна діяльність є ключовою передумовою ефективного викладання іноземної мови. Саме творчий підхід педагога сприяє створенню інтерактивного середовища, розвитку самостійності та критичного мислення студентів [1, с. 53].

Креативний викладач не лише добирає навчальний матеріал, а й створює умови, у яких студенти можуть мислити, дискутувати та висловлювати власні ідеї. До ефективних методів, запропонованих авторами, належать: розвиток самостійності, проблемні питання, асоціативні завдання, креативне навчання граматики та лексики [1, с. 55]. Усі ці підходи є базовими для CLIL-уроків, де навчання здійснюється через дію, комунікацію та дослідження.

Значну роль у сучасній методиці відіграють інформаційно-комунікаційні технології, які підсилюють креативність викладача і сприяють самостійності

учнів. Автори статті пропонують використовувати онлайн-платформи *Busuu*, *iTalki*, *Edmodo*, *Google Classroom*, *Conversation Exchange* як засоби взаємодії, обміну досвідом і формування комунікативних навичок [1, с. 57].

Ці платформи чудово вписуються у CLIL-формат, оскільки дозволяють поєднати змістове навчання з мовною практикою. Наприклад, у Google Docs учні можуть спільно створювати тексти про історичні події чи природні явища, обговорюючи їх німецькою. Таким чином, цифрові інструменти стають невід'ємним компонентом інтегрованого навчання, а також підвищують інтерес до предмета [5, с. 103].

Висновки. Підхід CLIL у контексті DLL є ефективною моделлю модернізації навчання іноземних мов. Він об'єднує мовну, пізнавальну, креативну та технологічну складові освіти. Як показують дослідження, креативність викладача, використання інтерактивних методів і цифрових ресурсів роблять процес вивчення німецької мови осмисленим і результативним.

CLIL допомагає вчителю поєднати мову з реальними життєвими темами, стимулює мотивацію учнів і створює умови для формування комунікативної, міжкультурної та когнітивної компетентностей. У поєднанні з філософією DLL цей підхід забезпечує новий рівень ефективності мовної освіти, де учні не просто вивчають мову, а живуть нею [1, с. 58].

Список використаних джерел

1. Близнюк Л. М., Сологуб Л. В., Марєєва Т. В. Методичні аспекти креативної діяльності викладача іноземної мови. *Журнал «Перспективи та інновації науки»*. № 6 (11). 2022. С. 49 – 60.
2. Marsh D. *Content and Language Integrated Learning (CLIL)* – визначення й засадничі положення (цитується у рекомендаційних матеріалах). Див. стислий виклад: *Curriculum Online (IE)*, *CLIL overview*, с. 15. URL: https://www.ecml.at/Portals/1/resources/Articles%20and%20publications%20on%20the%20ECML/CLIL_EMILE.pdf (date of access: 25.10.2025).

3. Coyle D., Hood P., Marsh D. CLIL: Content and Language Integrated Learning. Cambridge: Cambridge University Press, 2010. 184 p.
4. Content and Language Integrated Learning (CLIL) at School in Europe. Brussels : Eurydice, 2006. 166 c.
5. Stepanek L. A. Creative approach to language teaching: a way to recognize, encourage and appreciate students' contributions to language classes. British Council, London, 2015. P. 98–103.

Долінко О. М. – здобувачка освіти
4 курсу факультету іноземної філології,
ВНУ імені Лесі Українки

Науковий керівник:
Ковальчук Л. В. – кандидатка
філологічних наук, доцентка кафедри
англійської філології ВНУ імені Лесі
Українки

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ МОБІЛЬНИХ ДОДАТКІВ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Постановка проблеми. Цифрова трансформація освіти радикально змінила підходи до вивчення іноземних мов, перетворивши мобільні пристрої на повноцінні освітні інструменти. Мобільні додатки, які демонструють різні методичні підходи до вивчення іноземних мов, містять структурований навчальний контент, інтерактивні вправи та засоби контролю прогресу користувачів з метою ефективного формування мовленнєвої компетентності.

Мета дослідження полягає у проведенні порівняльного аналізу популярних мобільних додатків для вивчення іноземних мов, зокрема Duolingo, Busuu та Quizlet, та оцінці ефективності їх використання в освітньому процесі.

Результати дослідження. Сучасні мобільні додатки інтегрують різноманітні педагогічні методики, від традиційного заучування слів до імерсивного навчання через віртуальну реальність [2, с. 3]. Ефективність мобільного навчання підтверджується численними дослідженнями, які засвідчують підвищення мотивації студентів та покращення результатів навчання порівняно з традиційними методами.

Проведений порівняльний аналіз функціональних можливостей мобільних додатків виявив значну диференціацію підходів до організації навчального процесу та їхні специфічні переваги для різних цільових аудиторій й освітніх цілей.

Duolingo, один з найпопулярніших додатків із понад 500 мільйонами користувачів, базується на методиці інтервального повторення та гейміфікації, пропонуючи короткі уроки тривалістю 5–10 хвилин [5, с. 8]. Система нагород та досягнень створює додаткову мотивацію для регулярних занять, що особливо важливо на початкових етапах вивчення мови.

Мобільний додаток Busuu пропонує альтернативний підхід, зосереджуючись на комунікативній методиці та соціальній взаємодії між користувачами. Платформа забезпечує можливість спілкування з носіями мови, які перевіряють виконані завдання та надають зворотний зв'язок, що сприяє розвитку практичних мовленнєвих навичок [4, с. 85].

Орієнтація на реальні життєві ситуації та діалоги робить Busuu особливо привабливим для дорослих користувачів, які вивчають мову з професійною метою. Інтеграція офіційних сертифікатів McGraw-Hill Education додає академічної цінності процесу навчання.

Мобільний додаток Quizlet – це універсальний інструмент для створення та використання навчальних карток, що виходить за межі виключно мовного навчання. Платформа дозволяє користувачам створювати власні набори карток або використовувати готові матеріали, застосовуючи різні режими навчання: традиційні картки, тести, ігри та змагання [1, с. 2].

Дослідження підтверджують, що використання Quizlet значно покращує засвоєння академічної лексики, особливо при систематичному застосуванні протягом семестру [1, с. 50]. Гнучкість платформи дозволяє адаптувати її під різні рівні складності та індивідуальні потреби користувачів.

Розвиток технологій штучного інтелекту та машинного навчання відкрив нові можливості для персоналізації освітнього процесу, дозволяючи додаткам адаптуватися до індивідуального темпу та стилю навчання кожного користувача [3, с. 275]. Інтеграція цих технологій у всі три досліджувані платформи сприяє підвищенню ефективності навчального процесу та мотивованості користувачів.

Висновки. Проведений порівняльний аналіз мобільних додатків для вивчення іноземних мов засвідчує, що сучасні цифрові платформи є складними багатофункціональними системами, які інтегрують досягнення методики, лінгвістики, психології та інформаційних технологій. Ефективність конкретного мобільного додатка визначається не абсолютними характеристиками, а відповідністю його методичних підходів індивідуальним потребам, цілям та стилю навчання конкретного користувача. Duolingo є оптимальним вибором для початківців та користувачів, які потребують постійної мотивації, демонструє найвищу ефективність для формування базових мовленнєвих навичок завдяки гейміфікації та структурованим коротким урокам. Busuu найкраще підходить для розвитку комунікативної компетентності через взаємодію з носіями мови. Quizlet має найвищу ефективність для систематичного заучування лексики та підготовки до академічних іспитів.

Список використаних джерел

1. Dizon G. Quizlet in the EFL classroom: Enhancing academic vocabulary acquisition of Japanese university students. *Teaching English with Technology*. 2016. Vol. 16, № 2. P. 40–56.
2. Godwin-Jones R. Emerging technologies: Mobile apps for language learning. *Language Learning & Technology*. 2011. Vol. 15, № 2. P. 2–11. URL: <https://www.lltjournal.org/item/10125-44244/> (date of access: 16.10.2025).

3. Kukulska-Hulme A., Shield L. An overview of mobile assisted language learning: From content delivery to supported collaboration and interaction. ReCALL. 2008. Vol. 20, № 3. P. 271–289. URL: <https://doi.org/10.1017/S0958344008000335>.
4. Munday P. The case for using DUOLINGO as part of the language classroom experience. RIED. Revista Iberoamericana de Educación a Distancia. 2016. Vol. 19, № 1. P. 83–101. URL: https://www.researchgate.net/publication/284517271_The_case_for_using_DUOLINGO_as_part_of_the_language_classroom_experience
5. Vesselinov R., Grego J. Duolingo effectiveness study. University of New York. 2012. Vol. 28. 25 p. URL: http://comparelanguageapps.com/DuolingoReport_Final.pdf (date of access: 16.10.2025).

Караїм А. М. П. – здобувачка освіти
2 курсу факультету іноземної філології
ВНУ імені Лесі Українки

Науковий керівник:
Близнюк Л. М. – кандидатка
філологічних наук, доцентка кафедри
німецької філології
ВНУ імені Лесі Українки

ІНТЕРАКТИВНЕ НАВЧАННЯ З ЦИФРОВИМИ ЗАСОБАМИ ЯК ІННОВАЦІЙНА СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Постановка проблеми. У сучасному освітньому середовищі цифрові технології стають не просто допоміжним інструментом, а невід’ємною складовою освітнього процесу. Зарубіжний досвід демонструє ефективну

інтеграцію цифрових засобів у навчання, особливо під час вивчення іноземних мов. Здобувачі освіти активно взаємодіють із контентом, створюють тексти, спілкуються у цифрових середовищах, що підвищує рівень автономії, мотивації та рефлексії сприяючи розвитку їх іншомовної компетентності.

Мета дослідження – визначення особливостей інтерактивного навчання з цифровими засобами та можливостей його адаптації для формування іншомовної компетентності здобувачів освіти.

Результати дослідження. Проблемам інтерактивного навчання з цифровими засобами присвятили свої роботи низка українських та зарубіжних вчених. Значна увага приділяється ефективності цифрових технологій в освітньому середовищі. Так, у межах європейських освітніх проєктів, зокрема «*DigitalPakt Schule*», було запроваджено моделі навчання, що базуються на активному використанні цифрових засобів, зокрема, планшетів для письма, конспектування, створення мультимедійних матеріалів та спільної роботи [6]. У німецьких освітніх закладах застосування планшетів, графічних стилусів і навчальних платформ (наприклад, *Anton App*, *Bettermarks*, *LearningView*) стало звичним елементом уроку іноземної мови. Здобувачі не лише виконують завдання, а й створюють власні мультимедійні конспекти, беруть участь у проєктній роботі, взаємодіють у цифрових групах [5]. Дослідження стратегії використання цифрових технологій у цій країні підкреслюють, що цифрові інструменти змінюють саму структуру навчального процесу, створюючи інтерактивне середовище, де здобувач освіти стає співтворцем знань [4].

В українському контексті елементи цього підходу вже впроваджуються в межах Нової української школи (НУШ), де здобувачі навчаються працювати з планшетами, опановують цифрові освітні платформи, використовують інтерактивні завдання для розвитку мовлення, лексики та граматики [3].

Інтерактивне навчання з цифровими засобами поєднує принципи діяльнісного (*Handlungsorientierung*), орієнтованого на здобувача освіти (*Lernerorientierung*) та компетентнісного (*Kompetenzorientierung*) підходів.

Зрозуміло, що в першу чергу, інтерактивне навчання сприяє формуванню інформаційно-комунікаційних компетентностей, що передбачають знання та володіння цифровими пристроями, роботу з текстовими і графічними редакторами, програмними інструментами, онлайн-сервісами, Інтернетом, включаючи пошук, обробку, аналіз, оцінку та критичне сприймання інформації, формування медіаграмотності [2].

Водночас, інтерактивне навчання з використанням цифрових засобів є дієвим інструментом формування у здобувачів освіти іншомовної компетентності [1], оскільки забезпечує їх активну участь у навчальному процесі та створює умови для реального іншомовного спілкування. Цифрові платформи, мультимедійні ресурси та інтерактивні додатки поєднують візуальні, аудіальні й текстові елементи, що сприяє кращому засвоєнню лексико-граматичного матеріалу та розвитку навичок аудіювання, читання, письма й мовлення. Таке навчання базується на принципах індивідуалізації, співпраці та автономії. Здобувачі можуть працювати у власному темпі, отримувати швидкий зворотний зв'язок, брати участь у рольових іграх, дискусіях та онлайн-проектах.

Висновки. Завдяки цифровим засобам створюється інтерактивне мовне середовище, що мотивує до навчання та розвиває критичне мислення. Таким чином, інтерактивне навчання з цифровими технологіями поєднує когнітивний, комунікативний і технологічний підходи, забезпечуючи цілісний процес формування іншомовної компетентності.

Список використаних джерел

1. Козак А. В., Близнюк Л. М. Роль штучного інтелекту у створенні інтерактивних навчальних матеріалів під час вивчення іноземних мов. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острог : Вид-во НаУОА, 2025. Вип. 25(93). С. 109–115. DOI: [http://doi.org/10.25264/2519-2558-2025-25\(93\)-109-115](http://doi.org/10.25264/2519-2558-2025-25(93)-109-115)
2. Мороз О. Формування інформаційно-комунікаційної компетентності учнів початкових класів як наукова та педагогічна проблема. *Наукові записки*

- Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Сер. Педагогіка. 2023. № 2. С. 23–30.*
DOI: <https://doi.org/10.32782/24153605.23.2.3>
3. Нова українська школа. Міністерство освіти і науки. Офіційний сайт. URL: <https://mon.gov.ua/tag/nova-ukrainska-shkola?&tag=nova-ukrainska-shkola>
4. Arruda E. P., Kerres, M. Education Practices Mediated by Digital Technologies: Mobilization and Teachers' Strategies in Primary and Secondary Schools in Germany. *Education Sciences*. 2024. № 14 (8). 838.
DOI: <https://doi.org/10.3390/educsci14080838>
5. Bedenlier S., Bond M., Buntins K., Zawacki-Richter, O. Facilitating learning with digital technologies in German schools: Evidence and perspectives. *Education and Information Technologies*. 2020. № 25(4). P. 3177–3192.
DOI: <https://doi.org/10.1007/s10639-020-10116-4>
6. Digitalisierung der Bildung. *Bundesministerium Forschung, Technologie und Raumfahrt*. URL: https://www.bmfr.bund.de/DE/Bildung/Schule/Digitalisierung/digitalisierung_node.html #sprg-0

Корінчук М. В. – здобувачка 6 курсу
факультету іноземної філології
ВНУ імені Лесі Українки

Науковий керівник:
Галапчук-Тарнавська О. М. – доцентка
кафедри англійської філології, кандидатка
філологічних наук ВНУ імені Лесі
Українки

ФОРМУВАННЯ SOFT SKILLS/ СОФТ СКІЛЗ НА УРОЦІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В СТАРШІЙ ШКОЛІ ЧЕРЕЗ ПЕРЕГЛЯД ВІДЕО

Постановка проблеми. У сучасному світі розвиток soft skills – навичок, що стосуються міжособистісної комунікації, емоційного інтелекту, креативності

та критичного мислення – став важливим компонентом успішного функціонування в будь-якій професійній та соціальній сфері. У зв'язку з цим, інтеграція цих навичок у навчальний процес, зокрема на уроках іноземних мов, набуває особливої актуальності. Одним із ефективних методів формування soft skills є використання відеоматеріалів. Перегляд відео на уроках англійської мови дозволяє не тільки розвивати мовні навички учнів, але й сприяє розвитку важливих міжособистісних компетенцій.

Мета дослідження. Мета роботи – дослідити ефективність використання відео як інструменту для формування soft skills у старших школярів на уроках англійської мови та визначити, як відео може бути інтегровано в навчальний процес для поліпшення не лише мовних, але й соціальних та особистісних компетенцій учнів.

Результати дослідження. Soft skills (м'які навички) – це набір міжособистісних і емоційних компетенцій, які дозволяють людині ефективно взаємодіяти з іншими людьми, працювати в команді, приймати рішення, адаптуватися до змін та успішно вирішувати повсякденні задачі. На відміну від hard skills (жорстких навичок), які визначаються через конкретні професійні знання та вміння, soft skills більш пов'язані з особистими рисами та соціальними взаємодіями [3, с. 45].

Використання відео на уроках англійської мови є потужним інструментом для розвитку soft skills, оскільки відеоматеріали дозволяють не тільки покращити мовні навички учнів, але й ефективно працювати над їх міжособистісними та емоційними компетенціями. Відео надають учням можливість безпосередньо спостерігати реальні ситуації взаємодії людей, що допомагає розвивати критичне мислення, адаптивність та гнучкість, комунікаційні здібності, навички вирішення конфліктів, командної роботи, емоційний інтелект, а також готує до міжкультурної взаємодії [2, с. 29].

Для ефективного використання відео під час навчання старшокласників англійській мові доцільно застосовувати такі практичні підходи, як: активне

слухання та участь у дискусії, рольові ігри та імітація ситуацій, аналіз невербальної комунікації, пошук рішень та проблемні ситуації, створення групових проєктів за переглянутими фільмами, використання субтитрів і повторний перегляд [1, с. 258].

На нашу думку, для аналізу комунікації та міжособистісних відносин, розвитку емоційного інтелекту та аналізу міжособистісних взаємодій, доцільно переглядати з учнями такі художні та документальні фільми: «*The Pursuit of Happyness*» (2006) про боротьбу головного героя з труднощами життя, його здатність зберігати позитивне ставлення; «*Dead Poets Society*» (1989), що надає можливість розглянути важливість самовираження, здатності приймати рішення і підтримки між однолітками; «*The Social Network*» (2010), що ілюструє не лише розвиток кар'єри, але й зростаючі соціальні напруги та конфлікти в команді; «*Inside Out*» (2015), що дозволяє обговорити різні емоції та способи їх управління; «*Won't You Be My Neighbor?*» (2018), який допомагає зрозуміти, як важливо бути чуйним до емоцій інших, а також виховувати емпатію та соціальну відповідальність; «*The Office*» (2005-2013), що дає багато прикладів для обговорення комунікаційних помилок і навчання тому, як можна покращити взаємодію в команді; «*Friends*» (1994-2004), який чудово підходить для аналізу комунікаційних стратегій, соціальних ситуацій і підтримки між друзями.

З цією метою також рекомендуємо використовувати:

– онлайн платформи для перегляду відео та навчання англійської мови, як наприклад: *The English Channel* (YouTube канал від Британської Ради), що пропонує різноманітні відео уроки на тему англійської мови, включаючи відео для покращення навичок слухання, розуміння англомовних текстів і навчання мови в контексті реальних життєвих ситуацій; платформа *TED Talks*, яка є чудовим ресурсом для обговорення ідей, розвитку ораторських навичок і формування власної точки зору; YouTube канал *ESL Video Lessons*, що може бути корисним для формування комунікативних здібностей, а також критичного підходу до навчання; онлайн-платформа *BBC Learning English*, що може

допомогти учням розвинути навички комунікації, слухання та інтерпретації інформації; платформи *Coursera* та *edX*, де можна знайти курси, які включають відео, аналіз реальних кейсів та інтерактивні елементи для розвитку м'яких навичок;

– інтерактивні відео-платформи як наприклад *Flipgrid*, де учні можуть записувати свої відео відповіді на задані теми (дієвий спосіб розвинути впевненість під час публічних виступів та здатність організовувати свої думки), а також *Edpuzzle*, де вчителі можуть створювати відеоуроки з додатковими питаннями та завданнями;

– використання відео для проєктної роботи: платформи *Pexels*, *Pixabay*, *Vimeo* можуть використовуватися для пошуку відео матеріалів, які потім учні можуть використовувати для створення власних презентацій чи відеообговорень, що розвиває навички командної роботи та творчості.

Висновки. Таким чином, використання відео на уроках англійської мови дозволяє не тільки покращити мовні навички учнів, але й активно сприяє розвитку soft skills. Фільми, документальні стрічки, комедійні шоу та онлайн платформи пропонують реалістичні ситуації для аналізу і обговорення, що дозволяє учням розвивати комунікацію, критичне мислення, емоційний інтелект, роботу в команді та інші важливі навички. Інтерактивні платформи та проєкти допомагають активізувати навчальний процес і зробити його більш ефективним і цікавим для учнів.

Список використаних джерел

1. Козловський Ю., Козловська І. Ефективні методи учіння як засіб формування soft skills студентів. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems*. 2022. № 60. 255–262.
2. Лисогор Л., Берендєєв С., Косенчук Ю. Використання електронних освітніх матеріалів у освітньому процесі: сучасні підходи і технології

Нової української школи. Випуск 1 : навч.-метод. посібник. Київ : Український інститут розвитку освіти, 2023. 117 с.

3. Матюха Г. В., Соколова А. С. Розвиток м'яких навичок при навчанні школярів англійської мови. *Science, research, development. pedagogy*. 2019. № 15. С. 45–47.

Король Ю. В. – здобувачка освіти 6 курсу факультету іноземної філології, ВНУ імені Лесі Українки

Науковий керівник:

Ковальчук Л. В. – кандидатка філологічних наук, доцентка кафедри англійської філології ВНУ імені Лесі Українки

ІНТЕРНЕТ-БЛОГИ У НАВЧАННІ МІЖКУЛЬТУРНОГО ІНШОМОВНОГО СПІЛКУВАННЯ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ

Постановка проблеми. Відповідно до концепції «Нової української школи» сучасна освіта ставить перед собою важливе завдання – навчити учнів самостійно здобувати нові знання, орієнтуватися в інформаційному просторі, постійно розвиватися й вдосконалюватися. Цей інноваційний підхід до навчання формує новий освітній простір для учнів, де вони можуть розвивати креативність, самостійність мислення та вдосконалювати свої здібності у відповідності до власних нахилів [3, с. 8].

На уроках англійської мови у старшій школі досягнення таких цілей можливе завдяки інтеграції цифрових інструментів у навчальний процес, а саме використанню інтернет-блогів для формування навичок міжкультурної комунікативної взаємодії з представниками інших культур у різноманітних життєвих ситуаціях.

Метою даного дослідження є визначення стратегій формування міжкультурної іншомовної компетентності старшокласників через інтернет-блоги.

Результати дослідження. Використання інтернет-блогів відкриває нові перспективи для підвищення ефективності навчання англійської мови у старшій школі. Інтернет-блоги виступають інтерактивною платформою, яка поєднує комунікативну, творчо-виражальну та інформаційно-обмінну функції. Вони створюють автентичне іншомовне середовище, сприяють розвитку навичок письма, читання, усного мовлення та критичного мислення [1, с. 32].

Важливу роль інтернет-блоги відіграють у процесі формування навичок міжкультурного англійськомовного спілкування, оскільки забезпечують доступ до різних культурних практик і залучають учнів старшої школи до міжкультурного діалогу. Це сприяє вихованню толерантності, розумінню культурних відмінностей і усвідомленню власної національної ідентичності в глобалізованому світі.

Ретельний аналіз інтернет-блогів як ефективних навчальних інструментів уможливив виокремлення наступних стратегій формування міжкультурної компетентності старшокласників.

1. Стратегія автентичного контенту. Читання та аналіз постів англомовних блогерів (про подорожі, освіту, культуру, традиції). Завдання: визначення культурних особливостей, зіставлення з українськими реаліями.

2. Стратегія культурного самовираження. Створення власних блогів англійською мовою про українську культуру (свята, кухня, традиції, сучасні тенденції). Завдання: написання блогів для іноземної аудиторії.

3. Стратегія діалогу культур. Організація «блогових мостів» (спільні блоги чи обмін постами з учнями інших країн). Завдання: «guest post» («гостьова публікація»); коментарі до постів; дискусії на теми «School traditions», «Family holidays», «Food culture».

4. Стратегія проєктного навчання. Створення тематичних блогів у групах: «Ukrainian-English cultural dictionary» (учні пояснюють українські слова англійською мовою); «My city for a foreign guest» (віртуальна екскурсія); «Comparing traditions: Ukraine and the UK/USA». У такий спосіб здійснюється міжпредметна інтеграція (англійська мова – історія – культура), розвиток дослідницьких навичок.

5. Стратегія рефлексії. Ведення щоденників-блогів під час вивчення теми «Culture and traditions». Записи на кшталт: «What I've learned about Japanese school system» та відповідне порівняння з українською системою шкільної освіти.

6. Стратегія інтеграції мультимедіа. Використання фото, відео, подкастів у блогах. Наприклад, створення «влогових постів» англійською мовою про українські свята, коментування відео іноземних авторів [2, с. 42].

Висновки. Таким чином, при правильній стратегічній організації навчального процесу інтернет-блоги відіграють важливу роль у процесі ефективного формування навичок міжкультурного іншомовного спілкування, оскільки забезпечують доступ до різних культурних практик, залучають учнів старшої школи до міжкультурного діалогу.

Список використаних джерел

1. Редько В. Інтерактивні технології навчання іноземної мови. Рідна школа. 2011. № 8-9. С. 28-36.
2. Романенко Л. В. Використання мультимедійних технологій у вивченні англійської мови. Комп'ютер у школі та сім'ї. 2004. № 5. С. 40-45.
3. Скорнякова М. Є. Сучасні методи викладання англійської мови. Англійська мова та література. 2005. № 28. С. 2-12.

Кухта Н. В. – здобувачка освіти 2 курсу
факультету іноземної філології,
ВНУ імені Лесі Українки

Науковий керівник:
Коляда Е. К. – кандидатка філологічних
наук, професорка кафедри практики
англійської мови
ВНУ імені Лесі Українки

МОДЕЛЬ «ПЕРЕВЕРНУТОГО КЛАСУ» ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ БАЗОВОЇ СЕРЕДНЬОЇ ШКОЛИ

Постановка проблеми. Модернізація освіти, зокрема в галузі вивчення іноземних мов, супроводжується активним впровадженням інформаційно-комунікаційних технологій та пошуком інноваційних методик, здатних забезпечити високу якість навчання та підвищити мотивацію учнів. Традиційні форми організації навчального процесу у базовій середній школі не завжди враховують потребу учнів у гнучкості, динамічності та інтерактивності. Модель «перевернутого класу» (Flipped Classroom) стала однією з найпоширеніших педагогічних інновацій у світі, яка дозволяє поєднати самостійну роботу з мультимедійними матеріалами поза класом та активну мовленнєву практику під час уроків [6].

Сутність цієї моделі полягає в тому, що учні самостійно опановують новий матеріал вдома, зазвичай за допомогою відеолекцій, інтерактивних презентацій або онлайн-платформ, а в класі виконують практичні завдання, застосовують нові знання у мовленнєвих ситуаціях, беруть участь у комунікативних іграх, проєктах та рольових діалогах. Такий підхід дозволяє вчителю приділяти більше часу індивідуальній та груповій взаємодії, а учням – формувати навички автономного навчання. В умовах базової середньої школи, де особливу роль відіграє мотивація, емоційна залученість та активне спілкування, модель Flipped

Classroom відкриває широкі можливості для оптимізації процесу вивчення англійської мови [1; 7].

Мета дослідження. Метою роботи є теоретичне обґрунтування та практичне дослідження ефективності моделі Flipped Classroom у навчанні англійської мови учнів базової середньої школи, а також визначення психолого-педагогічних умов, які забезпечують її результативність.

Результати дослідження. Ідея перевернутого навчання сформувалася на початку 2000-х років у США завдяки дослідженням Дж. Бергмана та А. Сема, які вперше системно застосували відеолекції для підготовки учнів до практичної роботи в класі. Поступово модель поширилася на різні рівні освіти – від шкільної до університетської, а згодом і на вивчення іноземних мов [3]. У центрі моделі – принцип гнучкого розподілу часу, автономності учнів і переорієнтації ролі вчителя з джерела знань на фасилітатора навчального процесу.

Методика навчання англійської мови у базовій середній школі ґрунтується на комунікативному підході, інтеграції видів мовленнєвої діяльності та розвитку навичок через ігрові й інтерактивні методи. Flipped Classroom органічно поєднується з цими підходами, адже дозволяє учням ознайомлюватися з лексикою та граматикою до уроку, а під час заняття – говорити, слухати, виконувати творчі завдання та співпрацювати в парах чи групах [2; 5].

Психолого-педагогічні передумови впровадження моделі включають розвиток навчальної автономії, формування відповідального ставлення до навчання, створення позитивного емоційного середовища, підтримку інтересу та залучення батьків. Базова середня школа характеризується високою пластичністю пізнавальних процесів, що дозволяє учням ефективно засвоювати нові форми організації навчання за умови наявності якісно структурованих матеріалів і підтримки з боку вчителя [4].

Висновки. Застосування моделі Flipped Classroom у навчанні англійської мови учнів базової середньої школи дозволяє суттєво змінити логіку навчального процесу – від пасивного сприйняття інформації до активної взаємодії з мовою.

Поєднання самостійного опрацювання матеріалу вдома з комунікативною практикою на уроці сприяє глибшому засвоєнню лексико-граматичного матеріалу, розвитку мовленнєвої компетентності та підвищенню мотивації учнів. Успішність моделі залежить від методичної підготовки вчителя, якісного навчального контенту та підтримки автономності учнів. Результати педагогічних досліджень та експериментів підтверджують, що Flipped Classroom є ефективним інструментом для формування іншомовної комунікативної компетентності у базовій середній школі.

Список використаних джерел

1. Alsowat H. An EFL Flipped Classroom Teaching Model: Effects on English Language Higher-order Thinking Skills, Student Engagement and Satisfaction. *Journal of Education and Practice*. 2016. Vol. 7, No. 9. URL: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1095734.pdf>.
2. Bergmann J., Sams A. Flip Your Classroom: Reach Every Student in Every Class Every Day. *International Society for Technology in Education*, 2012.
3. Cambridge English. How to get your flipped classroom started. 2020. URL: <https://www.cambridge.org/elt/blog/2020/07/01/how-to-get-your-flipped-classroom-started/>.
4. Flipped classroom approach in primary education. *Frontiers in Education*. 2022. URL: <https://www.frontiersin.org/journals/education/articles/10.3389/feduc.2022.793450/full>.
5. Flipped Classroom: Approaches for ESL Teachers. *EnglishClub*. URL: <https://www.englishclub.com/efl/tefl/tips/flipped-classroom/>.
6. Li Z. Learner engagement in the flipped foreign language classroom. *Frontiers in Psychology*. 2022. Article 810701. URL: <https://www.frontiersin.org/journals/psychology/articles/10.3389/fpsyg.2022.810701/full>.

7. Qi P. et al. A systematic review of flipped classroom approaches in language learning. *Contemporary Educational Technology*. 2024. Vol. 16(4), ep529. URL: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1449365.pdf>.

Лишук В. Б. – здобувачка освіти 4 курсу
факультету іноземної філології,
ВНУ імені Лесі Українки

Науковий керівник:
Галицька О. Б. – кандидатка
філологічних наук, доцентка кафедри
німецької філології ВНУ імені Лесі
Українки

ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

Постановка проблеми. Застосування цифрових технологій в освітньому процесі є важливим елементом якісної освіти, особливо під час викладання іноземних мов, яке вимагає від учителя використання різноманітних методів і засобів, що сприяють спілкуванню, інтерактивній взаємодії та враховують особливості кожного учня (пор. [1]). Незважаючи на переваги цифрових засобів, їх використання потребує від вчителя певних навичок, здатності вибирати адекватний матеріал і доцільно впроваджувати його в освітній процес.

Метою цієї роботи є аналіз і узагальнення власного досвіду використання цифрових технологій на уроках німецької мови. Я хочу визначити, які з цифрових інструментів найкраще сприяють розвитку мовних навичок учнів, підвищують їхню мотивацію та створюють інтерактивне середовище для навчання. Дослідження ґрунтується на моєму особистому практичному досвіді, отриманому під час педагогічної практики та під час навчання в університеті. Його мета – показати переваги, труднощі та можливості використання сучасних

цифрових технологій на уроках, а також проаналізувати, як їх ефективно застосовувати у майбутній професійній діяльності.

Результати дослідження. Під час дослідження було з'ясовано, що застосування цифрових технологій значно підвищує ефективність навчання та мотивацію учнів. Найефективнішими виявилися інтерактивні платформи: Kahoot, Quizlet, LearningApp, онлайн-дошка Padlet та мультимедійні ресурси DW Learn German. Вони сприяли кращому розвитку слухового сприйняття, розширенню словникового запасу та навчили учнів спілкуватися в реальних ситуаціях. Цифрові інструменти роблять навчання більш цікавим та різноманітним. Учні активно виконують завдання, що створює позитивну атмосферу та зацікавленість у навчанні.

Однак, мій досвід показав, що ефективність використання цифрових технологій залежить від того, як вчитель інтегрує їх у структуру уроку і поєднує з традиційними методами. Мої враження під час практики підтвердили, що цифрові ресурси не тільки полегшують навчання, а й сприяють розвитку самостійності, критичного мислення та креативності учнів.

Висновки. Досвід використання цифрових технологій показує, що сучасні інструменти поліпшують роботу на уроках німецької мови, роблять їх більш інтерактивними та ефективними. Вони сприяють кращому засвоєнню матеріалу, розвитку навичок учнів та підвищенню їхньої зацікавленості.

Список використаних джерел

1. Halytska O., Lozytska M. The Main Directions of Information and Communication Technologies Implementation in the Process of Teaching German to Students of Philology. *Information Technologies and Learning Tools*. 2022. No. 88 (2). P. 56–73.

Матяшук І. В. – здобувачка освіти
4 курсу факультету іноземної філології
ВНУ імені Лесі Українки

Науковий керівник:
Близнюк Л. М. – кандидатка
філологічних наук, доцентка кафедри
німецької філології ВНУ імені Лесі
Українки

МІЖ КРЕАТИВНІСТЮ ТА КОРЕКЦІЄЮ: ШІ В ПРОЦЕСІ ПИСЬМА ЗА ПРИНЦИПАМИ DLL

Постановка проблеми. Ми є свідками стрімкого розвитку цифрових технологій, які поступово змінюють освітній процес і зокрема впливають на методику навчання німецької мови як іноземної. Одним із найпомітніших інструментів сучасності став штучний інтелект (ШІ), який дедалі активніше інтегрується в навчання, у тому числі в розвиток навичок письма. У межах концепції DLL (Deutsch Lehren Lernen), що базується на принципах рефлексії, дії та професійного саморозвитку вчителя, постає питання: як використовувати можливості ШІ так, щоб вони не лише допомагали у корекції мовних помилок, а й сприяли розвитку творчості, самостійності та критичного мислення учнів.

Мета дослідження. Головною метою є визначити педагогічний баланс між корекційною функцією штучного інтелекту та його потенціалом як засобу стимулювання креативності у процесі письма відповідно до принципів DLL.

Дослідження дасть змогу глибше зрозуміти, як штучний інтелект може поєднувати корекцію та креативність у процесі письма за принципами DLL, виявити ефективні підходи до його інтеграції на уроках німецької мови та сформулювати рекомендації щодо його педагогічно доцільного використання.

Результати дослідження. Інтеграція штучного інтелекту (ШІ) у процес навчання іноземних мов є одним із найактуальніших викликів сучасної освіти. Особливо помітним цей процес стає у сфері формування письмових умінь, де ШІ

може виконувати функції від автоматизованої перевірки граматики до пропозицій щодо вдосконалення стилю, лексики та структури тексту. Проте використання таких технологій не повинно зводитися лише до механічної корекції помилок. У межах підходу DLL (Deutsch Lehren Lernen), який акцентує увагу на професійному розвитку викладача, творчості та рефлексії, важливо, щоб технологічні інструменти сприяли формуванню автономії та креативності як у вчителя, так і в учня.

ШІ може стати ефективним помічником у процесі письма, якщо використовується з педагогічною метою – для стимулювання мислення, аналізу мовних структур і розвитку самостійності. Наприклад, інтеграція чат-ботів або систем перевірки текстів може допомогти учням усвідомити власні помилки й навчитися редагувати тексти самостійно [3]. Таким чином, ШІ стає не лише «виправлячем», а інструментом метакогнітивного навчання, який формує в учня навички аналізу, планування та контролю власного письмового висловлювання [2].

Однак існує ризик, що надмірне використання ШІ може зменшити роль творчості в навчанні письма. Учні, покладаючись на автоматизовану корекцію, можуть втрачати мотивацію до пошуку власних виразних засобів. Саме тому завдання викладача – створити баланс між технологічною допомогою та розвитком творчої самостійності учнів. Таким чином креативна діяльність викладача іноземної мови є основою процесу навчання. З нею тісно пов'язане вирішення проблемних ситуацій та швидке прийняття рішення [1]. Ця думка безпосередньо корелює з підходом DLL, який вимагає від педагога не лише володіння методикою, а й здатності до творчого вирішення навчальних ситуацій.

Висновки. Отже, у контексті принципів DLL ШІ має сприйматися не як заміна вчителя чи інструмент для «швидкого» письма, а як партнер у навчанні, що підтримує креативний процес. Ефективне використання ШІ у викладанні письма можливе лише за умови, коли технологія сприяє розвитку рефлексії, мовленнєвої самостійності та внутрішньої мотивації учня. Водночас педагог

залишається центральною фігурою, яка спрямовує цей процес, надаючи технології гуманістичного виміру.

Таким чином, поєднання креативності та корекційного потенціалу ІІІ в освітньому процесі вимагає усвідомленого педагогічного підходу. Успішна реалізація цього балансу дозволяє не лише підвищити якість письма учнів, а й формує в них критичне ставлення до власного мовлення, готує до самостійного навчання та сприяє реалізації головних цілей програми DLL – професійного зростання вчителя та розвитку творчої особистості учня.

Список використаних джерел

1. Близнюк Л. М., Сологуб Л. В., Марєєва Т. В. Методичні аспекти креативної діяльності викладача іноземної мови. *Перспективи та інновації науки*. Сер. «Педагогіка», Сер. «Психологія», Сер. «Медицина», 2022. № 6 (11). 2022. 510 с.
2. Метакогнітивна усвідомленість школярів та її психодіагностика. 2020. URL: <https://bit.ly/4hI3FPC> (дата звернення 29.04.2025)
3. Штучний інтелект і вивчення іноземної мови/ 2022. URL: http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/27/part_2/15.pdf (дата звернення 26.10.2025)

Милик В. Р. – здобувачка освіти 6 курсу,
факультету іноземної філології
ВНУ імені Лесі Українки

Науковий керівник:
Ущина В. А. – докторка філологічних
наук, професорка кафедри англійської
філології ВНУ імені Лесі Українки

ІГРОВІ МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЧЕРЕЗ ІНОЗЕМНУ МОВУ

Постановка проблеми. Формування екологічної компетентності є одним із пріоритетів сучасної освіти, що відображено в концепції Нової української

школи. Вивчення іноземної мови відкриває унікальні можливості для інтеграції екологічної тематики, оскільки дозволяє учням не лише вдосконалювати мовні навички, а й ознайомлюватися з глобальними екологічними проблемами через автентичний контекст. Ігрові методи навчання, завдяки своїй інтерактивності та мотиваційному потенціалу, сприяють активізації учнів, розвитку їхнього критичного мислення та формуванню екологічної свідомості. Проте в Україні недостатньо уваги приділяється розробці методичних рекомендацій щодо використання ігрових методів у поєднанні з іноземною мовою для формування екологічної компетентності, що зумовлює актуальність цього дослідження.

Мета дослідження полягає у визначенні особливостей застосування ігрових методів у навчанні іноземної мови для формування екологічної компетентності учнів ЗЗСО, аналізі їх ефективності та розробці практичних рекомендацій для вчителів.

Результати дослідження. Ігрові методи навчання передбачають використання інтерактивних форм роботи, які моделюють реальні або уявні ситуації, спрямовані на розвиток мовних і екологічних компетентностей [1]. Такі методи сприяють створенню динамічного освітнього середовища, де учні активно взаємодіють, обмінюються ідеями та розвивають відповідальність за власні дії. У контексті вивчення іноземної мови ігрові методи дозволяють інтегрувати екологічну тематику через автентичний мовний матеріал, що підвищує мотивацію учнів і сприяє глибшому засвоєнню знань [2].

До ефективних ігрових методів формування екологічної компетентності належать:

- рольові ігри, що моделюють екологічні конференції чи дебати англійською мовою. Наприклад, учні можуть виступати в ролях представників різних країн, обговорюючи проблему вирубки лісів чи скорочення пластиків відходів. Це сприяє розвитку діалогічного мовлення та критичного мислення;

- мовні квести, де учні виконують завдання, пов'язані з екологічними проблемами (наприклад, сортування сміття чи збереження водних ресурсів), використовуючи іноземну мову для комунікації та вирішення завдань;
- симуляційні ігри, такі як створення уявного екологічного проєкту (наприклад, розробка плану з озеленення міста), де учні презентують свої ідеї англійською мовою;
- Екологічні вікторини, які передбачають відповіді на запитання про глобальні екологічні проблеми, використовуючи автентичні джерела, такі як статті з *BBC News* чи *National Geographic* [3];

Роль учителя у процесі застосування ігрових методів полягає у фасилітації: підготовці матеріалів, створенні умов для співпраці та наданні зворотного зв'язку. Дослідження показують, що ігрові методи сприяють формуванню екологічної компетентності через розвиток таких навичок, як аналіз, синтез інформації та командна робота, а також підвищують інтерес учнів до вивчення іноземної мови [4].

Висновки. Ігрові методи є ефективним інструментом для формування екологічної компетентності учнів у процесі вивчення іноземної мови. Вони сприяють розвитку мовних навичок, критичного мислення та екологічної свідомості, створюючи мотиваційне та інтерактивне освітнє середовище. Подальші дослідження можуть бути спрямовані на розробку конкретних ігрових сценаріїв для інтеграції екологічної тематики в уроки іноземної мови.

Список використаних джерел

1. Гринюк О. М. Формування екологічної компетентності учнів у процесі вивчення іноземних мов. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2021. № 3 (107). С. 45–52.
2. Richards J. C., Rodgers T. S. *Approaches and Methods in Language Teaching*. Cambridge University Press, 2014. 410 p.

3. Коваленко О. Я. Ігрові технології у навчанні іноземних мов: методичний аспект. Науковий вісник Ужгородського університету. Сер.: Педагогіка. Соціальна робота. 2022. № 1 (50). С. 89–93.
4. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої освіти. Міністерство освіти і науки України, 2016. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>.

Орел С. М. – здобувачка освіти 4 курсу
факультету іноземної філології
ВНУ імені Лесі Українки

Науковий керівник:
Галицька О. Б. – кандидатка
філологічних наук, доцентка кафедри
німецької філології ВНУ імені Лесі
Українки

ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ У ПРОЦЕСІ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

Постановка проблеми. Якість підготовки сучасного вчителя німецької мови безпосередньо залежить від його професійно-практичної готовності до реалій освітнього процесу [1, с. 77]. Наявний дисбаланс між академічною теорією та методичною практикою вимагає інтенсифікації практичного компоненту навчання. Сучасна школа потребує фахівців, здатних не лише володіти іноземною мовою, а й ефективно використовувати інтерактивні методики, цифрові інструменти та проєктну діяльність для розвитку комунікативної компетентності учнів [3, с. 83].

Усе вище зазначене зумовлює необхідність переосмислення ролі та змісту педагогічної практики як ключового механізму формування педагогічної майстерності та професійної відповідальності.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування та емпіричне підтвердження ролі практичної підготовки у формуванні професійної компетентності майбутнього вчителя німецької мови. Зокрема, акцент зроблено на диференціації аспектів у межах різних видів практики та ефективності практично зорієнтованих проєктів для розвитку педагогічних, комунікативних та рефлексивних навичок.

Результати дослідження. Наше дослідження базується на системному практичному досвіді, отриманому під час проходження різних видів педагогічної практики, що забезпечило повноцінний цикл професійного становлення:

1. Навчально-педагогічна практика: На цьому етапі було зосереджено увагу на спостереженні та аналізі навчального процесу. Ми мали змогу детально вивчити різноманітні методики викладання німецької мови [1], що застосовуються досвідченими вчителями у реальних умовах, та проаналізувати їх ефективність для різних вікових груп (початкова, середня школа). Особлива увага приділялася формуванню методичних навичок – підбору дидактичних матеріалів, складанню фрагментів уроків та вивченню комунікативно-діяльнісного підходу до навчання. Це заклало міцну теоретико-методичну основу.

2. Виробнича практика: Цей ключовий етап дозволив перейти до самостійної педагогічної діяльності. Практиканти отримали можливість планувати, проводити та оцінювати повноцінні уроки німецької мови. Ми набули безцінного досвіду роботи з учнями різного віку та рівня підготовки, навчилися адаптувати навчальний контент (Lese-, Hör-, Sprech- та Schreibfertigkeiten) до індивідуальних освітніх потреб та ефективно управляти класом. Саме тут сформувались ключові комунікативні та організаційні навички, необхідні для успішної взаємодії з учнями та колегами.

Центральним елементом практичної підготовки стала участь у Praxiserkundungsprojekt (PER) – практично зорієнтованому проєкті (пор. [4; 5]). Цей досвід дозволив вийти за рамки стандартних уроків та реалізувати власні навчальні ініціативи. У межах PER ми розробляли інтегровані уроки, які поєднують вивчення німецької мови з міжкультурним компонентом та використання освітніх платформ, медіа-контенту, ігрових елементів, як-от Kahoot. Це дозволило не лише підвищити мотивацію учнів, а й набути досвіду роботи з інструментами, що відповідають сучасним освітнім трендам [3, 80].

Також ми набули навичок проєктного менеджменту, організовуючи групову діяльність учнів для створення їхніх власних міні-проєктів (наприклад, віртуальні екскурсії німецькомовними країнами), що стимулювало їх творчі та аналітичні компетентності. Емпірично перевіряли ефективність розроблених нами інноваційних методичних прийомів, здійснивши моніторинг та оцінку результатів власних занять. Системний підхід до рефлексії (самоаналіз уроків, обговорення з наставниками) дозволив усвідомити сильні та слабкі сторони власної роботи, що є необхідним для формування професійної відповідальності та стійкого педагогічного мислення [2, с. 47].

Таким чином, практична підготовка, посилена проєктною роботою та самоаналізом, забезпечила не просто застосування знань, а й формування цілісної педагогічної майстерності.

Висновки. Педагогічна практика, структурована як послідовний процес від спостереження до самостійної реалізації PER, є критично важливим елементом у формуванні педагогічної майстерності майбутнього вчителя німецької мови. Досвід різних видів практики забезпечив інтеграцію теоретичних знань та практичних навичок, дозволяючи студенту-практиканту набутти впевненості у плануванні та проведенні уроків, ефективній комунікації та управлінні освітнім процесом.

Перспективою подальших досліджень є посилення PER-подібних ініціатив в освітніх програмах.

Список використаних джерел

1. Бориско Н.Ф. Методика викладання німецької мови в середніх навчальних закладах : навчальний посібник. Київ : Ленвіт, 2018. 320 с.
2. Коваленко Н.В. Рефлексія у педагогічній практиці: формування професійної компетентності. Освіта і наука. 2021. № 5. С. 45–50.
3. Кузьменко А.В. Цифрові інструменти у викладанні німецької мови: досвід впровадження. Вісник Національного педагогічного університету. Серія «Філологія». 2019. Вип. 1 (25). С. 78–88.
4. Halytska O. Aus der Praxis für die Praxis. Germanistik und Herausforderungen der Zeit: Interdisziplinarität, Internationalisierung und Digitalisierung : матеріали ХХVІІІ Міжнар. наук.-практ. конф. Асоціації українських германістів, м. Львів, 24-25 вересня 2021 р. Львів : ПАІС, 2021. С. 68–70.
5. Halytska O. Der Einsatz der Arbeitsform “Aquarium“ im DaF-Unterricht in der Ukraine. Topical Problems of Modern Science and Possible Solutions. 2016. № 10 (14), Vol. 5. С. 48–53.

Потішук В. В. – здобувачка освіти 4 курсу факультету іноземної філології, ВНУ імені Лесі Українки

Науковий керівник:
Галицька О. Б. – кандидатка філологічних наук, доцентка кафедри німецької філології ВНУ імені Лесі Українки

ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОЦІ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

Постановка проблеми. Інтерактивне навчання є сучасною педагогічною технологією, що передбачає активну взаємодію всіх учасників освітнього

процесу. На відміну від традиційних форм, де учень часто виступає лише «об'єктом» навчання, інтерактивний підхід робить його активним співучасником пізнавального процесу [1, с. 12]. Ще Я. Голант у 60-х роках ХХ ст. виділив активну й пасивну моделі навчання залежно від рівня самостійності учня. Пасивна модель передбачає репродуктивну діяльність і зосереджена на запам'ятовуванні матеріалу, тоді як активну модель спрямовано на розвиток (критичного, стратегічного) мислення, уміння застосовувати знання на практиці [2, с. 45].

Метою цього дослідження є висвітлення ефективності навчання із застосуванням інтерактивних технологій.

Результати дослідження. Інтерактивне навчання має свої закономірності та особливості. Термін (англ. *interact* – «взаємодіяти») вказує на діалогічну природу процесу навчання. Його сутність полягає у створенні комфортних умов, за яких кожен учень відчуває власну успішність, може висловити думку, дискутувати, помилятися й самостійно знаходити правильне рішення [3, с. 31].

Під час інтерактивного навчання учитель і учні виступають як рівноправні партнери: відбувається спільне осмислення проблеми, аналіз, обговорення. Це дозволяє не лише краще засвоювати матеріал, а й формувати комунікативні, соціальні та критичні компетентності [6, с. 26]. У такому середовищі зникає домінування однієї думки, натомість з'являється співпраця, демократичність, взаємоповага.

Саме тому я, у своїй педагогічній діяльності – як під час педагогічної практики в школі, так і в роботі репетитором німецької мови онлайн, активно використовую різноманітні інтерактивні технології. На уроках у школі застосовую методи «Мозковий штурм», «Мікрофон», «Займи позицію», «Ажурна пилка», роботу в парах і групах, рольові ігри («У магазині», «В аеропорту», «У готелі»). Ці вправи стимулюють мовленнєву активність учнів, сприяють розвитку комунікативних навичок і підвищують мотивацію до навчання.

На онлайн-заняттях із німецької мови я поєдную класичні інтерактивні методи з цифровими інструментами (пор. [5]). Для створення ігрових елементів використовую платформи *Kahoot* та *Quizlet*, які допомагають швидко перевіряти знання у формі вікторин. *Padlet* і *Jamboard* слугують інтерактивними дошками для спільної роботи під час обговорень чи написання діалогів. *LearningApps* дозволяє створювати індивідуальні тренувальні вправи для закріплення лексики й граматики, а *Google Classroom* – організовувати процес навчання, відстежувати результати та надавати зворотний зв'язок. Такий підхід дозволяє поєднувати колективну взаємодію з персоналізованим навчанням, що є надзвичайно ефективним для вивчення іноземної мови [4, с. 78].

Структура інтерактивного уроку, на мою думку, має містити такі етапи:

1. Мотивація – короткі завдання, запитання, або «мозковий штурм» для залучення учнів до теми.
2. Оголошення теми та очікуваних результатів – спільне формулювання цілей уроку, що допомагає учням усвідомити мету своєї діяльності.
3. Надання інформації – короткий теоретичний блок, аудіювання або читання, іноді з використанням відео або мультимедійного контенту.
4. Інтерактивна вправа – центральний етап уроку, під час якого учні виконують завдання у групах або парах, проводять рольові ігри, працюють на платформах *Quizlet*, *Jamboard* тощо.
5. Підбиття підсумків та рефлексія – обговорення результатів, самооцінювання, визначення досягнутих цілей.

З власного досвіду можу зазначити, що інтерактивні технології значно підвищують якість засвоєння матеріалу, оскільки створюють емоційне залучення учнів у процес. Наприклад, під час використання *Kahoot* навіть слабші учні активно беруть участь у грі, змагаються, швидко запам'ятовують лексику. А рольові ігри чи дискусії формують навички реального спілкування німецькою мовою, що є ключовим для успішного оволодіння нею.

Проте інтерактивне навчання вимагає ретельної підготовки з боку вчителя: продумування часу, підбору завдань, врахування рівня підготовки групи. Важливо також створити атмосферу довіри, за якої кожен учень може висловитися без страху помилитися. Саме тоді інтерактивні технології стають не розвагою, а потужним дидактичним інструментом, що розкриває потенціал кожного учня.

Висновки. Отже, інтерактивні методи навчання є ефективним засобом формування комунікативної компетентності, розвитку критичного мислення та мотивації до вивчення німецької мови. Вони дозволяють створювати умови, у яких навчання перетворюється на співпрацю, а не на односторонню передачу знань, і сприяють реалізації особистісно зорієнтованого підходу в сучасній освіті.

Список використаних джерел

1. Голант Я. М. Активізація учнівської діяльності школярів. Київ : Просвіта, 1969. 175 с.
2. Коваль Т. І. Інтерактивне навчання як засіб формування комунікативної компетентності учнів. Харків : Основа, 2017. 128 с.
3. Пометун О. І., Пироженко Л. В. Сучасний урок : інтерактивні технології навчання. Київ : А.С.К., 2004. 192 с.
4. Савченко О. Я. Дидактика сучасної школи. Київ : Алатон, 2019. 256 с.
5. Halytska O., Lozytska M. The Main Directions of Information and Communication Technologies Implementation in the Process of Teaching German to Students of Philology. *Information Technologies and Learning Tools*. 2022. No. 88(2). P. 56–73.
6. Richards J. C., Rodgers T. S. Approaches and Methods in Language Teaching. Cambridge : Cambridge University Press, 2020. 300 p.

Романець Д. В. – здобувачка освіти
6 курсу факультету іноземної філології
ВНУ імені Лесі Українки

Науковий керівник:
Хом'як А. П. – кандидатка педагогічних
наук, доцентка кафедри прикладної
лінгвістики ВНУ імені Лесі Українки

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ КОНТРОВЕРСІЙНИХ ТЕМ У КОНТЕКСТІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Постановка проблеми. У сучасній методиці викладання іноземних мов спостерігається тенденція до розширення освітніх цілей, що виходять за межі суто мовної підготовки, і передбачають формування у студентів не лише комунікативної та міжкультурної компетентностей, а й навичок критичного мислення та усвідомлення власної громадянської позиції. Невід'ємним складником цього процесу є розгляд контroversійних тем, які спонукають до дискусій, розвитку навичок аналітичного мислення, формування морально-ціннісних орієнтирів і вміння аргументовано відстоювати власну думку. Обговорення таких тем має значний потенціал для розвитку особистості, проте часто супроводжується психологічними труднощами – емоційною напругою, невпевненістю, страхом критики або внутрішнім конфліктом переконань.

З огляду на це, методика викладання іноземних мов потребує інтеграції психологічних підходів, спрямованих на створення емоційно безпечного середовища, у якому здобувачі освіти можуть відкрито висловлювати свої погляди. Такий підхід сприятиме формуванню емпатії, толерантності та здатності до конструктивного діалогу, що є важливими чинниками у процесі формування іншомовної та громадянської компетентності.

Метою дослідження є аналіз психологічних механізмів сприйняття й осмислення контroversійних тем здобувачами освіти та визначення найефективніших методик організації їх обговорень у процесі вивчення іноземної мови.

Результати дослідження. Вивчення контroversійних тем передбачає активізацію не лише когнітивної, а й емоційно-мотиваційної сфери особистості. Своєю чергою, ефективне осмислення контroversійних питань вимагає поєднання когнітивного (аналіз, оцінка аргументів, синтез доказів) та реляційно-мотиваційного компонентів (готовність розглядати позицію іншого, емпатія, відкрите ставлення до різних цінностей) [3]. Психологічно, робота з контroversійними темами активує механізми, а саме емоційну реакцію, ідентифікацію, когнітивний дисонанс і переосмислення особистих переконань. У ході диспуту здобувачі освіти стикаються з різними поглядами, що викликає внутрішній конфлікт між уже наявними уявленнями та новими знаннями. Саме через розуміння, пояснення і переоцінку формуються навички критичного аналізу і демократичного мислення, тобто усвідомлення важливості жити разом у суспільстві, незважаючи на відмінності [2]. Істотним у цьому контексті є також психологічна безпека та роль викладача. Дослідники зазначають, що вивчення складних та емоційно насичених тем вимагає створення безпечного навчального простору, у якому учні/студенти можуть вільно висловлювати свої погляди без жодного страху осуду, довіряти учасниками дискусії та покладатися на підтримку вчителя/викладача [1].

Водночас фундаментальною є й педагогічна емпатія: учитель/викладач має не лише спрямовувати аргументацію, а й допомагати учням/студентам усвідомити власні емоції, конфлікти цінностей і причини незгоди. Ефективне керування обговоренням дозволяє трансформувати емоційне напруження у конструктивне осмислення теми, сприяючи розвитку психологічної стійкості [2]. Наступним механізмом є емоційна регуляція та розвиток рефлексії. Згідно з психологічними дослідженнями, під час обговорення спірних тем

активізуються афективні реакції – страх, гнів, почуття несправедливості, які можуть підсилювати або блокувати пізнавальну діяльність. Саме тому необхідно розвивати емоційну саморегуляцію та рефлексивне мислення. Цей процес відповідає освітній меті “*reasoning*” – формування здатності критично мислити, оцінювати факти, відокремлювати емоційні реакції від аргументів [2]. Заразом підкреслюється значення мультиперспективності, тобто здатності бачити проблему з кількох точок зору, що формує толерантність і гнучкість мислення [3].

Рефлексія після дискусії дозволяє здобувачам освіти інтегрувати нові знання та досвід у власну систему переконань, формуючи критичне, але співчутливе ставлення до інших думок. На основі проаналізованих досліджень можна виокремити кілька ефективних методик для роботи з контроверсійними темами:

1. Дискусійно-рефлексивний підхід – поєднання структурованих дебатів із подальшою рефлексією, що допомагає учням/студентам усвідомити власні когнітивні та емоційні реакції [2].

2. Мультиперспективний аналіз – зіставлення позицій різних культур, соціальних верств і етнічних груп для розвитку когнітивної гнучкості [3].

3. Емпіричний досвід і занурення – створення «ситуацій участі», коли учні/студенти переживають тему через реальний або симульований досвід, що підсилює глибину розуміння [1].

4. Психологічна підтримка дискусій – викладач виконує роль фасилітатора, керуючи емоційним кліматом (виявлення упередження і спрямування аргументації у конструктивне русло) [1].

Зазначені методики не лише підвищують ефективність навчання, але й сприяють формуванню емоційного інтелекту, етичного мислення, готовності до міжкультурного діалогу та чіткої громадянської позиції.

Висновки. Психологічний вимір вивчення контроверсійних тем є ключовим для їхнього успішного впровадження у викладацьку практику. Він

охоплює емоційну регуляцію, розвиток емпатії, рефлексії, критичного мислення та створення психологічно безпечного освітнього середовища. Проаналізувавши наукові джерела, розуміємо, що поєднання когнітивного аналізу з емпатійним вмістом різних точок зору формує у здобувачів освіти здатність до усвідомленого сприйняття складних соціальних тем, що є основою демократичного суспільства та громадянської зрілості.

Список використаних джерел

1. Goodenough, A., MacTavish, L., MacTavish, D., Hart A. Teaching complex and controversial issues: importance of in-situ experiences in changing perceptions of global challenges. World, 2023. Vol. 4. P. 214–224.
2. Stitzlein, S. Shaping new aims and practices of teaching controversial issues in response to conservative critics. Studies in Philosophy and Education, 2025. Vol. 44. P. 45–67.
3. Vandecandelaere, M., Savenije, G., Stoel, G. Integrating perspectives on reasoning about controversial issues: mapping research directions for secondary education. Frontiers in Education, 2025. Vol. 10. Article 1556966.

Сенів С. О. – здобувачка освіти 4 курсу
факультету іноземної філології
ВНУ імені Лесі Українки

Науковий керівник:
Близнюк Л. М. – кандидатка
філологічних наук, доцентка кафедри
німецької філології
ВНУ імені Лесі Українки

ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Постановка проблеми. Інклюзивна освіта є важливим напрямом розвитку сучасної педагогічної теорії та практики, оскільки забезпечення рівних

можливостей у навчанні є ключовим критерієм гуманізації освітнього процесу. Поява цифрових технологій сприяла суттєвим змінам у підходах до навчання, зробивши можливим адаптацію освітнього простору до індивідуальних потреб кожного здобувача освіти. Проте технологічна складова не може розглядатися окремо від психолого-педагогічних умов – лише їх поєднання формує справді інклюзивне середовище, у якому враховуються емоційні, когнітивні, соціальні й мотиваційні особливості дітей.

Мета дослідження. Розкрити взаємозв'язок цифрових технологій та психолого-педагогічних підходів у створенні інклюзивного освітнього простору; визначити чинники, що забезпечують ефективну взаємодію між технологічною та особистісною складовою освітнього процесу.

Результати дослідження. Сучасні цифрові технології відкривають перед педагогами нові можливості для реалізації принципу рівного доступу до освіти. Вони дозволяють створювати адаптивні навчальні системи, які автоматично підлаштовуються під темп і рівень підготовки учня, формують гнучкі освітні траєкторії, сприяють розвитку саморегуляції та самонавчання. Як зазначають Л. Близнюк і Д. Хойна [1], цифровізація навчального процесу сприяє не лише підвищенню ефективності засвоєння матеріалу, а й розвитку соціальних компетентностей – уміння комунікувати, співпрацювати, взаємодіяти в колективі.

Однак інклюзивне навчання потребує врахування психологічних бар'єрів, з якими стикаються діти з особливими освітніми потребами. Як доводять А. Корень і Л. Близнюк [2], лише поєднання педагогічної емпатії, індивідуального підходу та цифрових рішень дає можливість створити середовище, у якому кожна дитина відчуває свою значущість. Для цього важливо розробляти індивідуальні навчальні плани (ІНП), що враховують когнітивні та емоційні особливості учнів, а також забезпечують постійний моніторинг їхнього прогресу. Такий підхід формує відчуття успіху, підтримує мотивацію та зменшує тривожність, яка часто супроводжує дітей із порушеннями розвитку.

Психологічна підтримка має не менше значення, ніж технічні інструменти. Вона допомагає подолати соціальну ізоляцію, формує навички емоційної саморегуляції, сприяє формуванню позитивної самооцінки. Як наголошують дослідники, педагог має бути не лише носієм знань, а фасилітатором і наставником, який створює довірчу атмосферу взаєморозуміння. Важливо, щоб цифрові ресурси не замінювали живу комунікацію, а доповнювали її, надаючи можливість для інтерактивного, творчого та партнерського навчання.

Особливу роль у цьому процесі відіграють мультимедійні засоби, ігрові платформи, навчальні симулятори, двомовні картки й інтерактивні методи типу «Karussell» чи «Stationenlernen», які допомагають дітям із порушеннями зору, слуху чи розладами уваги ефективно сприймати матеріал. Такі інструменти не лише підвищують мотивацію, а й сприяють розвитку когнітивних функцій: пам'яті, логічного мислення, концентрації уваги [4].

Варто наголосити, що цифрові технології в інклюзивній освіті не обмежуються засобами навчання - вони формують нову педагогічну культуру. Викладачі отримують змогу відстежувати успішність учнів у режимі реального часу, аналізувати аналітичні панелі, коригувати навчальні маршрути та прогнозувати освітні результати. Це особливо важливо для дітей із ООП, адже дає можливість індивідуально реагувати на кожну ситуацію. Таким чином, технології не лише оптимізують навчальний процес, а й посилюють гуманістичну складову освіти.

Цифровізація також сприяє розвитку емоційного інтелекту й толерантності в колективі. Групові онлайн-проекти, дистанційні комунікації, спільна робота у віртуальних класах вчать учнів взаємопідтримці, емпатії та прийняттю різноманітності. Це особливо важливо у шкільному віці, коли формуються цінності співпраці, поваги та розуміння [3].

У результаті поєднання психолого-педагогічних і цифрових стратегій освіта набуває комплексного характеру, де технології виступають не самоціллю, а засобом розвитку дитини як особистості. Вони сприяють формуванню нової

парадигми інклюзивного навчання – відкритої, гнучкої, заснованої на партнерстві та довірі.

Висновок. Інтеграція цифрових технологій у поєднанні з психолого-педагогічними підходами є запорукою ефективної інклюзивної освіти. Вона забезпечує рівний доступ до знань, сприяє розвитку індивідуальних здібностей, формує в дітей відчуття успіху й упевненості у власних силах. Сучасний учитель має не лише володіти цифровими інструментами, а й розуміти психологічні механізми навчання, створюючи умови для всебічного розвитку кожного здобувача освіти. Таким чином, цифровізація освіти має гуманістичний зміст – вона відкриває шлях до суспільства, де кожна дитина має право на навчання, розуміння й підтримку.

Список використаних джерел

1. Близнюк Л. М., Хойна Д. М. Цифрові технології в шкільній освіті та у вивченні іноземної мови. Актуальні проблеми міжкультурної комунікації. 2022 URL: https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=uk&user=oXJVkTMAAAAJ&citation_for_view=oXJVkTMAAAAJ:RHpTSmoSYBkC (дата звернення 01.11.2025)
2. Корень А. М., Близнюк Л. М. Психолого-педагогічні аспекти викладання німецької мови дітям з особливими потребами. Інноваційна педагогіка. 2023. Вип. 65. URL: https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=uk&user=oXJVkTMAAAAJ&citation_for_view=oXJVkTMAAAAJ:35N4QoGY0k4C (дата звернення 01.11.2025)
3. Локшина О. Європейський освітній простір як інтеграційна перспектива української освіти. Український Педагогічний журнал. 2024. № 2. С. 6–19.
4. Шевчук Г. Й. Інклюзивна освіта у вищій школі: виклики та перспективи. Академічні студії. Серія «Педагогіка». 2021. № 2(3), С. 151–157. URL: <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2021.3.2.23> (дата звернення 01.11.2025)

Тракало М.-С. Ю. – здобувачка освіти
1 курсу факультету іноземної філології,
ВНУ імені Лесі Українки

Науковий керівник:
Лашук О. М. – кандидатка філологічних
наук, доцентка кафедри німецької
філології
ВНУ імені Лесі Українки

МЕТОД «МОЗКОВИЙ ШТУРМ» НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Постановка проблеми. Більшість українських шкіл і досі приділяють увагу старій методиці викладання іноземних мов, де основна увага звертається на вивчення граматики, словникових одиниць та правил, що знижує інтерес учнів і не стимулює їх ініціативу у мовленні. Сучасна школа потребує впровадження інноваційних методів навчання, які активізують пізнавальну діяльність учнів і сприйняття розвитку критичного та творчого мислення. На уроках такого типу важливо вести активні розмови іноземною мовою, наприклад, німецькою.

Метою дослідження є аналіз та пояснення ефективного застосування методу «мозковий штурм» на уроках іноземної мови. Техніку мозкового штурму запропонував американський рекламист Алекс Осборн, а допоміг йому в цьому військовий досвід [2]. Мозковий штурм дозволяє задіяти всі рівні навчального процесу, активізуючи критичне мислення учнів і підвищуючи здатність до аналізу та синтезу інформації. Важливою особливістю мозкового штурму є його здатність сприяти творчому мисленню. Під час виконання завдань учні повинні не тільки відтворювати нову лексику, але й використовувати її в практичних ситуаціях. Це стимулює глибше засвоєння матеріалу та дозволяє учням краще запам'ятовувати нові слова і фрази, після чого вони використовують їх у ситуаціях повсякденного життя. Це дослідження також допомагає зробити оцінку ефективності та визначити особливості використання цього методу для учнів різної вікової категорії [1, с. 45].

Результати дослідження. Мозковий штурм – це популярна методика, яка допомагає віднайти корисні та нестандартні ідеї, а також отримати важливі рішення [3]. Його результатом є згенерована велика кількість ідей для вирішення завдання, що включає як креативні, нестандартні варіанти, так і конструктивні рішення. У сфері освіти мозковий штурм може стимулювати творче мислення учнів та залучати їх до активного навчання. Вчителі можуть проводити групові дискусії, де учні будуть обговорювати нові ідеї, розв'язувати проблеми та обмінюватися своїми думками іноземними мовами. Даний метод сприяє розвитку критичного мислення та сприйняття знань з різних перспектив [4].

Додатковими результатами є згуртування команди, оскільки учасники працюють разом, стимулювання креативного мислення та синергетичний ефект, коли ідеї один одного доповнюють та розвивають. Перевагою інтерактивної техніки є залучення учнів до обговорення іноземною мовою різноманітних тем у колективному середовищі, що допомагає подолати мовний бар'єр. Ефективність мозкового штурму можлива за умови дотримання певних правил та достатньої кількості учасників, які готові поділитися своїми ідеями. Важливо створити оточення, що сприяє креативності та невимушеності. Перед початком уроку потрібно чітко сформулювати проблему, попередньо повідомити учасників про час і тривалість мозкового штурму. Для ефективного застосування методу мозкового штурму слід дотримуватися встановлених правил усіма учасниками. Головне правило – генерувати якомога більше ідей без обмежень, навіть незвичайних та абсурдних, бути відкритим і готовим поділитися своїми ідеями й думками. У даному методі науковці виділяють такі етапи:

1. Підготовчий: однією зі складових цього методу є формування команди, учасники якої в свою чергу визначають мету/проблему, тобто чітко формулюють завдання, над яким вони будуть вести дискусію/обговорення. Тема обирається заздалегіть, щоб члени команди могли опрацювати її. Також вибирається модератор (ведучий), який буде спостерігати за виконанням мозкового штурму.

Зазвичай перед самим початком встановлюють конкретні правила, які не можна порушувати під час дискусії.

2. Генерація ідей: Це основний етап. Основна вимога – постійне генерування ідей, які б вони не були. Учасникам необхідно вільно пропонувати якомога більше думок, навіть найнеймовірніших. Відсутність критики, можливість будувати одні ідеї на основі інших, заохочення шалених пропозицій – основа даного етапу [5]. Усі пропозиції фіксуються на дошці, аркуші чи в електронному вигляді.

3. Обробка та оцінка ідей: на цьому етапі проводиться аналіз кожної думки (на основі раціональності, актуальності та реалістичності). Ідеї групуються в різні категорії відповідно до теми для кращого розуміння та пошуку зв'язків між ними. Це дозволяє побачити перспективні ідеї та далі працювати саме над ними [5].

4. Реалізація: на останньому етапі увага зосереджується на обраних ідеях для подальшої генерації думок. Учасники разом з ведучим обговорюють їх та визначають наступні кроки задля втілення цих роздумів у реальне життя. Останній крок – застосування згенерованого на практиці.

Етапи можна корегувати. Наприклад, обробку ідей часто пропускають, обираючи натомість більш прийнятний для конкретної ситуації варіант. Широкий спектр ідей сприятиме знаходженню найкращих рішень [4]. Варто відзначити, що ефективність методу залежить від рівня підготовки учнів і правильної організації уроку. Найефективніше «мозковий штурм» проявляється при чіткому формулюванні завдань, обмежених часом та заохоченням активно працювати.

Висновки. Отже, результати нашого дослідження доводять, що метод мозкового штурму є одним із ефективних засобів активізації навчального процесу на уроках іноземної мови. У ході наукової розвідки було встановлено, що використання цього методу сприяє розвитку мовленнєвої компетенції, формуванню комунікативних умінь, критичного та творчого мислення учнів.

Завдяки спільному пошуку ідей під час мозкового штурму учні стають більш активними, впевненими у власних висловлюваннях та вмотивованими до вивчення мови. Таким чином, метод мозкового штурму може розглядатися як ефективний педагогічний інструмент, що поєднує пізнавальну, комунікативну й розвивальну функції сучасного уроку іноземної мови, що робить його набагато цікавішим.

Список використаних джерел

1. Гаврилюк Н. М. Роль мозкових штурмів у навчанні іноземними мовами. *Вісник Вінницького державного педагогічного університету*. 2020. №3. С. 45–52.
2. Happy Monday. URL: <https://happymonday.ua/shho-take-mozkovyj-shturm> (дата звернення: 22.10.2025).
3. Що таке мозковий штурм і як він допомагає знайти найкраще розв'язання проблеми? *Школа бізнесу. Нова Пошта*. URL: <https://online.novaposhta.education/blog/shho-take-mozkovij-shturm-i-yak-vin-dopomagaе-znajti-najkrashhe-rozvyazannya-problemi> (дата звернення: 22.10.2025).
4. Мозковий штурм: Ефективний метод генерації ідей. *Галактика*. URL: <https://galaktica.io/blog/shcho-take-mozkovyy-shturm/> (дата звернення: 19.10.2025).
5. Що таке мозковий штурм: які техніки бувають, та як знаходити рішення. *High Bar Journal*. <https://journal.gen.tech/post/sho-take-mozkovii-shturm-pravyla-ta-porady#viewer-6rme5> (дата звернення: 21.10.2025).

Усик Д. В. – здобувачка освіти 4 курсу
факультету іноземної філології
ВНУ імені Лесі Українки

Науковий керівник:
Попова О. В. – кандидатка педагогічних
наук, доцентка кафедри німецької
філології
ВНУ імені Лесі Українки

ВИКОРИСТАННЯ СИТУАТИВНО-СПРЯМОВАНИХ ВПРАВ НА УРОКАХ З НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

Постановка проблеми. Освітні підходи до вивчення чужих мов на сучасному етапі спрямовані на формування у тих, хто навчається, здатності до комунікації. Це вимагає не просто опанування словникового запасу та граматичних правил, а й здатності доречно вживати їх у реальних життєвих діалогах. Серед найбільш дієвих шляхів до реалізації цієї задачі виступають завдання, орієнтовані на створення певних обставин, що імітують типові комунікативні сценарії. Подібна стратегія стимулює мовленнєву жвавість, здатність до аналізу та винахідливість учнів, що повністю відповідає принципам творчого навчання, викладеним у дослідженнях Л. Близнюк.

Мета дослідження. Дослідити концептуальні підвалини імплементації вправ, орієнтованих на конкретні ситуації, у навчальному процесі опанування німецької мови, а також з'ясувати, як вони позначилися на формуванні комунікативних навичок (компетентності) учнів.

Результати дослідження. Сучасна методика викладання іноземних мов орієнтована на розвиток комунікативної компетентності, тобто здатності учнів ефективно використовувати мовні знання у реальних життєвих ситуаціях. У цьому контексті ключову роль відіграють ситуативно-спрямовані вправи, які поєднують мовну практику з реалістичним контекстом спілкування, створюючи умови для природного формування мовленнєвих навичок. Креативна діяльність

викладача іноземної мови полягає у створенні таких педагогічних ситуацій, які стимулюють учнів до самостійного мовлення, пошуку виражальних засобів і розвитку творчого мислення. Це повністю узгоджується з концепцією Нової української школи, де головна увага приділяється не лише засвоєнню мовних структур, а й формуванню особистості, здатної до комунікації, партнерства та культурної взаємодії [1].

Ситуативно-спрямовані завдання ґрунтуються на засаді комунікативного навчання, згідно з яким мова засвоюється не окремо, а в межах певних соціальних та буденних обставин. Учні вчаться мовити, слухати, відповідати, ставити запитання – тобто чинити ті дії, які притаманні дійсному спілкуванню. Приміром, під час відтворення розмови у крамниці, у кав'ярні, на залізничному вокзалі чи у лікаря учні тренують не лише мовні звороти, а й культурно-мовні аспекти поведінки у німецькому оточенні. Такі вправи дають багатогранний результат: вони сприяють автоматизації граматичних схем, збільшують лексичний запас, розвивають інтонаційну виразність і водночас зменшують мовний бар'єр, оскільки учень відчуває справжність обставини, а не формальність навчального простору.

Функція вихователя у цьому дійстві зазнає трансформації: він більше не виступає винятково як сховище інформації, а натомість стає модератором, котрий формує умови, придатні для самостійного досягнення невідомого. Майстерність викладача простежується у його спроможності інтегрувати етапи навчання, що охоплюють відтворення знань, їхнє створення та винахідницьку діяльність. На стадії первинного ознайомлення здобувачі освіти переказують уже готові розмови, наслідуючи наданий приклад. Згодом вони вносять до них власні доповнення, а фінальний етап передбачає формування абсолютно незалежних висловлювань у межах окресленого сценарію [3, 57–59]. Такий метод розбурхує не лише мовленнєву, а й пізнавальну діяльність – у тому числі розбір, зіставлення, зведення до спільного, що виховує міцну внутрішню жагу до опанування мови. Студенти починають бачити чужоземну мову не як каталог

граматичних розпоряджень, а як динамічний засіб для артикуляції власних ідей, емоцій та пережитого.

Ключовою складовою успішності вправ, орієнтованих на конкретну ситуацію, виступає їхня інтеграція з цифровими засобами. Застосування різноманітних інтерактивних платформ, на кшталт LearningApps, Genially, Wordwall чи Kahoot!, надає можливість розробляти та реалізовувати короткі сценки, виконувати завдання з рольового моделювання у віртуальному просторі або ж проводити змагання між командами. Така підмога не просто збагачує навчальний процес, але й надає йому значної емоційної привабливості та енергійності. Застосування фрагментів відео, що демонструють живу розмову, або ж складання учнями невеличких діалогів під час уроків спричиняє формування справжнього мовного оточення. Це, своєю чергою, сприяє тому, що учні починають природно вбирати в себе лексичні одиниці, правильну вимову та інтонаційні звороти. Водночас, відтворення буденних ситуацій у цифровому середовищі (скажімо, через інтернет-месенджери чи VR-симуляції) значно підсилює віру у власні можливості та усуває острах перед помилками.

Емоційно-освітній бік ситуативного навчання відіграє не менш важливу роль. У процесі виконання завдань, що імітують реальні життєві обставини, школярі набувають навичок співпереживання, взаємодії на засадах партнерства, а також уміння розгорнуто висловлювати свої думки та уважно сприймати позицію інших. Завдяки цьому вдосконалюються не лише вербальні здібності, але й загальні комунікативні та соціальні компетенції: здатність до колективної праці, досягнення згоди та ефективного врегулювання розбіжностей [2, с. 10–15]. Цей спосіб навчання формує середовище, оповите взаємодовірою та спільною працею, де кожна особа, яка навчається, відчуває себе не просто присутньою, а справжнім рушієм освітнього шляху, аніж просто стороннім спостерігачем. Це має значну вагу й у контексті формування характеру, оскільки мова перетворюється – вона стає не просто каналом для передачі відомостей, а

інструментом для розкриття власного «Я», для досягнення оточуючого світу та власної сутності.

Висновки. Застосування вправ, орієнтованих на конкретні життєві ситуації, під час занять німецькою мовою виступає дієвим інструментом для розвитку комунікативних навичок, стимулювання аналітичного мислення та активізації творчого потенціалу школярів. Подібні методики допомагають трансформувати пасивне зазубрювання інформації у свідоме використання знань у повсякденних контекстах, формують стійку позитивну мотивацію до опанування мови та роблять навчальний процес більш динамічним, захоплюючим і релевантним дійсності. Наступним плідним вектором наукового пошуку вважається поєднання цього ситуативно-орієнтованого методу із застосуванням проєктних методик та елементів гейміфікації, що відкриє шлях до розробки гнучких, рухливих концепцій викладання іноземної мови, які відповідатимуть вимогам сучасного учня.

Список використаних джерел

1. Близнюк Л. М., Солодух Т. В., Марєєва Т. В. Методичні аспекти креативної діяльності викладача іноземної мови. *Перспективи та інновації науки*. № 6 (11). 2022 URL: https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=uk&user=oXJVkTMAAAAJ&citation_for_view=oXJVkTMAAAAJ:4JMBOYKVnBMC (дата звернення 01.11.2025)
2. Паршикова О. О. Готуємо майбутніх учителів до застосування комунікативно-ігрових технологій у навчанні німецької мови у новій українській школі. *Іноземні мови*, 2021. Вип. 2. С. 10–15.
3. Подосиннікова Г. Потенціал гейміфікації у формуванні лексичної компетентності майбутніх вчителів англійської мови. *Сучасні методики навчання іноземних мов і перекладу в Україні та за її межами* : зб. матеріалів IV Міжнарод. наук.-практ. конференції. Переяслав, 30 листопада 2022 р. Переяслав, 2022. С. 57–59.

Shcherbukha, R. H. – a post-graduate student, Department of Educational Management, Art Management, and Social Work
Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy

Academic supervisor:
Vovk O. I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor of the Department of English Philology and Methods of Teaching Foreign Languages,
Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy

EPISTEMIC STYLES AND SECOND LANGUAGE ACQUISITION: A FRAMEWORK FOR UNDERSTANDING INDIVIDUAL DIFFERENCES

Formulation of the Problem. Epistemic styles, defined as the ways of obtaining experiences that reflect coherent sets of gnoseological values, preferences, goals, and interests, are critical for expounding individual differences in second language acquisition (SLA) [5, pp. 36, 42]. These styles are conceptualized as the paths through which individuals acquire knowledge and construct their worldviews [7, p. 30]. In an educational context, when combined with affective and physiological factors, they are also known as learning styles [11, p. 384]. Understanding them is crucial for SLA because they govern cognitive and affective processes of an individual [7, p. 29; 10, p. 58].

Aim of the Study. The study seeks to establish the connection between students' foundational ways of knowing and validating information and its impact on their propensity for absorbing and processing new input in SLA.

Research Results. Building on J. Royce's psycho-philosophical perspective and O. Vovk's research evidence on SLA, this paper employs a framework of three fundamental epistemic styles: rationalism, empiricism, and sensualism. Each style is

accompanied by a key cognitive process and a unique criterion for determining knowledge [6, p. 12; 3, p. 221; 4].

Specifically, rationalism is dependent on thinking processes and the coherence of deduction and logic [6, pp. 12, 15]. Individuals with a rational style aim to avoid emotional interpretations and tend to favor an abstract, logical approach to analyzing input [7, pp. 30, 31]. This type of learners better absorbs information presented in a structured and logical manner. They will benefit from clear explanations of grammar rules, logical deduction exercises, and understanding the coherent system of the language [3, p. 154, 221, 222, 274; 4; 9, p. 209–211].

Empiricism is associated with sensory experiences and empirical evidence. It relies on immediate sensory knowledge and the use of observation to test ideas against reality [6, pp. 12, 15]. This style is generally defined as being based on subject-practical experience [7, pp. 30, 31; 3, p. 221]. Lessons for this type of learners should be grounded in practical, sensory experience. Such students will learn best through hands-on activities, the use of the target language in real-world scenarios, observations, and tasks that involve practical implementation (e.g., role-playing a real situation, following instructions to build something) [3, p. 91, 104, 115; 1; 4; 8; 2].

Sensualism is grounded in creativity, the combination of knowledge, analogies, symbolic representation, and holistic comprehension. This style incorporates intuitive inferences as well as imaginative, social, and emotional integrators. Language instruction for this type of learners should appeal to creativity, imagination, and intuition. Such students will thrive with storytelling, use of analogies and metaphors to explain complex concepts, creative writing tasks, and activities that involve social and emotional engagement. They excel at holistic comprehension and making intuitive inferences [3, p. 85, 104, 154, 220, 410; 1; 4; 2].

Conclusions. This paper suggests that individuals' epistemic styles underlie their learning preferences. With that in view, in order to foster better outcomes in SLA, language instructors should address these key ways of knowing instead of focusing solely on surface-level preferences.

References

1. Вовк О. І. Комунікативно-когнітивна компетентність студентів-філологів: нова освітня парадигма. Черкаси : Чабаненко Ю. А., 2013. 500 с.
2. Вовк О. І. Комунікативно-когнітивна методика навчання англійської мови. Черкаси : Нечитайло О. Ф., 2023. 382 с.
3. Вовк О. І. Теоретичні і методичні основи формування комунікативно-когнітивної компетентності майбутніх філологів : дис. д-ра пед. наук : 13.00.04. Черкаси, Україна, 2013. 627 с.
4. Вовк О. І. Філософські основи пізнання: мультипарадигмальність і гносеологічний плюралізм. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Серія: Філологічні науки*. 2015. Т. 19, № 296. С. 21–25.
5. Flores C. Epistemic Styles. *Philosophical Topics*. 2021. Vol. 49, no. 2. P. 35–55.
6. Royce J. R. Epistemic Styles, Individuality, and World-View. *ETS Research Bulletin Series*. 1973. Vol. 1973, no. 2. P. 1–50.
7. Tella S. Epistemic Styles. *Two Cultures Coming Together*. Helsinki, 1996. Vol. 3 : Theory and Practice in Communicative Foreign Language Methodology. P. 29–33.
8. Vovk O. Foreign Language Acquisition: A Communicative and Cognitive Paradigm. *Science and Education. Науково-Практичний журнал південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського*. 2017. Vol. 26, no. 6. P. 81–85.
9. Vovk O., Shcherbukha R. Second Language Acquisition: A Neurocognitive and Methodological Perspective : Textbook for Advanced Foreign Language Students. м. Черкаси, Україна : ФОП Нечитайло О. Ф., 2025. 428 р.
10. Zhang Y. The Role of Personality in Second Language Acquisition. *Asian Social Science*. 2008. Vol. 4, no. 5. P. 58–59.
11. Zhao L. Different Learning Styles and Second Language Teaching. *Proceedings of the 2022 International Conference on Creative Industry and Knowledge*

Economy (CIKE 2022) : International Conference on Creative Industry and Knowledge Economy (CIKE 2022), On-line, 25–27 March 2022 / ed. by D. Mansur, W. Yao. Paris, France, 2022. P. 384–387.

ТЕКСТОЗНАВСТВО ТА ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО

Boretska Ya. I. – third-year student, Faculty of Foreign Languages
Ivan Franko Lviv National University

Academic supervisor:
Demyanchuk Yu. I. – PhD in Economics, assistant professor,
Department of Translation Studies and Contrastive Linguistics of Hryhoriy Kochur,
Ivan Franko Lviv National University

WORDPLAY AS A MEANS OF CREATING COMIC EFFECT IN *MURDER IN THE GILDED CAGE* AND THE STRATEGIES FOR ITS TRANSLATION

Problem Statement. The topic of wordplay in literature and its translation is a highly debated and complex field, as it intersects linguistic creativity, cultural context, and reader perception. Wordplay, by its very nature, involves ambiguity, double meanings, puns, and other playful manipulations of language, which often resist direct translation. In Samuel Spewack's *Murder in the Gilded Cage*, the text is abundant with witty expressions, ironic twists, and humorous interactions between characters, making it not only a detective comedy but also a showcase of sophisticated linguistic play. Therefore, analyzing the types of wordplay used and applying suitable translation strategies is essential for preserving both the humor and the stylistic nuances of the original work.

Research Objective. This study aims to analyze the types of wordplay in *Murder in the Gilded Cage* and examine strategies for translating them into Ukrainian. The objective is to identify how puns, metaphors, antithetical expressions, and double meanings can be rendered in a target language while maintaining both the comic effect and cultural resonance.

Research Results. The term “wordplay” first appeared in print in 1794 in The Freemasons’ Magazine, which is cited by the Oxford English Dictionary as the earliest known source of the noun [2]. This early occurrence shows that the term was already in circulation within the cultural and intellectual context of late eighteenth-century England. In Freemasonry, “wordplay” likely referred to the symbolic and allegorical manipulation of language in the organization’s rituals and texts. Although its initial appearance was linked to a Masonic publication, the term itself was not restricted to that context; rather, it soon came to denote any playful or artful use of language involving ambiguity, double meanings, and wit.

Dirk Delabastita’s definition of wordplay is dense but comprehensive: “Wordplay is the general name for the various textual phenomena in which structural features of the language(s) are exploited in order to bring about a communicatively significant confrontation of two (or more) linguistic structures with more or less similar forms and more or less different meanings” [3]. This definition emphasizes the systematic exploitation of linguistic structures—phonological, morphological, syntactic, or semantic—to create a clash between form and meaning. The same or similar linguistic forms simultaneously activate multiple interpretive possibilities, engaging the reader or listener in recognizing their interplay (fulfilling a communicative function).

In the field of wordplay translation, D. Hygrell identifies four “classical” translation strategies. **Exclusion** involves omitting the wordplay entirely or partially when it cannot be rendered effectively without distorting meaning. **Adoption** retains certain elements of the source text—such as the original wording or sound pattern—when these are essential to the text’s tone or cultural resonance. **Calque** reproduces the structure of the original expression literally in the target language, preserving the formal features of the source wordplay. Finally, **substitution** replaces the original pun with a different but functionally equivalent one in the target language, aiming to recreate a similar humorous or stylistic effect [1].

The play *Murder in the Gilded Cage* by Samuel Spewack is a detective comedy rich in wordplay and irony. Even the title itself functions as a pun and a metaphor: the phrase “*gilded cage*” suggests a life of luxury that simultaneously represents confinement – outward glamour hiding inner captivity. Wordplay in the play appears mainly through dialogues, character interactions, and witty remarks. Spewack frequently contrasts serious or formal language with humorous twists, resulting in irony and comic misunderstandings. His characters employ puns, double meanings, and playful expressions that reflect their social background and personal attitudes. In the following section, several examples from the text will be analyzed to illustrate how these techniques operate in practice.

“I shall be both famous and rich. Then I shall be truly miserable” – this line functions as antithetical wordplay, contrasting two semantically opposite ideas – success and misery – within parallel grammatical structures. The comic effect arises from the unexpected semantic reversal, where the coordination of positive and negative clauses subverts logical expectation through ironic juxtaposition. «Я здобуду і славу, і багатство – і саме тоді стану по-справжньому нещасним»¹. This example employs substitution, as the Ukrainian version replaces the original wording with a functionally equivalent expression that maintains the paradoxical contrast between success and misery.

Another example of substitutional translation is the phrase “Pray for storms, my friends, pray for storms!” contains a double meaning of the word “storm.” Literally, it refers to the coming bad weather, but figuratively it suggests emotional or dramatic upheaval–conflict, revelation, or chaos. The translation “Моліться, що підніметься буря, друзі, моліться про бурю!” preserves this dual sense, maintaining both the physical and metaphorical implications of “storm.” Or “...supply the tabloids with juicy drippings” - “забезпечують жовту пресу пікантними подробицями”. “Juicy drippings” literally refers to food but metaphorically means scandalous or sensational details.

¹ Starting from this point, all translations into Ukrainian have been made by the author.

The original phrase “Lounge lizard!” compares a man to a lazy reptile who lounges in social places. The wordplay comes from the literal image of a “lizard” combined with its idiomatic meaning of a flirtatious or idle socialite. The Ukrainian translation “слизький, як слимак” preserves the humorous and pejorative connotation, using a culturally resonant metaphor of a slippery, lazy creature. This is an example of substitution, replacing the English pun with a Ukrainian equivalent that conveys the same stylistic and comic effect.

Conclusions. Wordplay in *Murder in the Gilded Cage* functions on multiple levels: it creates comic effects, enhances irony, highlights character traits, and reflects social and cultural attitudes. The study shows that substitution, which replaces an English pun with a culturally resonant Ukrainian equivalent, is often the most practical strategy. Other strategies, such as calque, adoption, or exclusion, may also be employed depending on the specific context, the linguistic and cultural feasibility of translation, and the translator’s interpretive choices. This analysis confirms that a flexible, context-aware approach is essential for maintaining the richness and playful character of Spewack’s language in the target language.

References

1. Dorothea Hygrel: Att översätta komik. En undersökning av funktionsförändringar i tyska översättningar av svensk skönlitteratur. *DIVA*. URL: <https://uu.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2:60273&dswid=4562> (date of access: 01.11.2025).
2. wordplay, n. meanings, etymology and more | Oxford English Dictionary. *Oxford English Dictionary*. URL: https://www.oed.com/dictionary/wordplay_n?tl=true&tab=factsheet (date of access: 01.11.2025).
3. Vandaele J. Wordplay in Translation. *Academia.edu - Find Research Papers, Topics, Researchers*.

URL: https://www.academia.edu/12367164/Wordplay_in_Translation (date of access: 01.11.2025).

Дмитрук Д. Л. – здобувачка освіти 4 курсу факультету іноземної філології ВНУ імені Лесі Українки

Науковий керівник:
Ковальчук Л. В. – кандидатка філологічних наук, доцентка кафедри англійської філології ВНУ імені Лесі Українки

ВИКЛИКИ ПЕРЕКЛАДУ АНОТАЦІЙ НАУКОВИХ СТАТЕЙ

Постановка проблеми. Переклад анотацій наукових статей є складним завданням, що вимагає не лише високого рівня володіння мовою, а й глибокого розуміння предметної області. Анотації мають бути лаконічними, інформативними та відповідати стилю академічного письма цільової мови.

Основні труднощі виникають при передачі термінології, стилістичних особливостей та логічної структури тексту. Перекладач повинен зберігати точність викладу, водночас адаптуючи синтаксис і лексику до наукових норм мови перекладу.

Мета дослідження – окреслити основні труднощі, які виникають при перекладі анотацій наукових статей з англійської мови українською.

Результати дослідження. Однією з найбільших проблем є правильна передача термінології. Часто терміни в англійській мові мають ширше або вужче значення, ніж в українській. Наприклад, термін «resilience» у сфері психології вимагає перекладу «психологічна стійкість» відповідно до контексту, а не просто «опірність». Помилковий переклад термінів може призвести до спотворення

змісту дослідження, тому перекладач повинен володіти як мовною компетенцією, так і мати фахові знання у відповідній галузі [4].

Перекладач має не лише перекладати окремі лексичні одиниці, а й адекватно передавати функціональне навантаження фразеологічних структур, властивих науковому стилю кожної мови.

Іншим викликом є передача академічного стилю. В англomовних анотаціях часто використовуються конструкції, вжиті в активному стані, короткі прості речення та пряма мова, натомість в українських анотаціях типовими є складнопідрядні речення. Наприклад, при перекладі англійської анотації «This article examines the role of cognitive strategies in second language acquisition» українською мовою доречно використовувати такий варіант: «У статті досліджено роль когнітивних стратегій у процесі засвоєння другої мови». Таким чином, перекладач має адаптувати синтаксис відповідно до норм цільової мови, не втрачаючи ясності та точності викладу [2].

Окрім цього, існують труднощі, пов'язані зі структурою анотацій. У багатьох англomовних академічних журналах анотація складається із чітко окреслених елементів: мета, методи, результати, висновки. В українській науковій практиці анотації часто є менш формалізованими і більш узагальненими. Наприклад, англійська структура «The study aims to investigate the effects of... Methods used include... Results show... Conclusions suggest...» вимагає при перекладі або збереження логіки поділу на частини, або грамотного об'єднання їх в єдиний текст без втрати змістової послідовності. При цьому важливо уникати надмірної деталізації, що суперечить принципу стиснутості анотації [1].

Важливою проблемою є передача стилістичних маркерів. Англійські анотації часто містять дієслова, вжиті в активному стані (analyzes, explores, demonstrates), тоді як український академічний стиль тяжіє до пасивних конструкцій або безособових формулювань [3]: «розглянуто», «досліджено», «встановлено». Наприклад, речення «This paper proposes a new model for language

assessment» правильно перекладати «У статті запропоновано нову модель оцінювання мовленнєвих навичок», а не дослівно «Ця стаття пропонує».

Висновки. Переклад анотацій наукових статей вимагає не лише високого рівня володіння мовою, а й глибокого розуміння норм академічного письма, культурних відмінностей у викладі наукової думки та здатності здійснювати відповідні трансформації тексту. Успішний переклад забезпечує зрозуміле і точне сприйняття дослідження міжнародною науковою спільнотою, сприяючи інтеграції результатів у світовий науковий простір.

Список використаних джерел

1. Беляєва Е. А. Переклад наукових текстів: проблеми і рішення. *Філологічні науки*. 2016. № 5(51). С. 101–106.
2. Колесникова І. П. Труднощі перекладу наукового тексту та способи їх подолання. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія: Лінгвістика. 2012. № 16. С. 120–124.
3. Newmark P. A Textbook of Translation. Prentice Hall, 1988. 304 p.
4. Venuti L. The Translator's Invisibility: A History of Translation. Routledge, 2008. 336 p.

Жилко О. А. – здобувач освіти 6 курсу
факультету іноземної філології,
ВНУ імені Лесі Українки

Науковий керівник:
Засєкін С. В. – доктор філологічних наук,
професор кафедри прикладної лінгвістики
ВНУ імені Лесі Українки

THE MARKAN VERSE IN THE ENGLISH TRANSLATION OF CONTEMPORARY UKRAINIAN WAR POETRY

Problem Statement. Since the beginning of the full-scale Russian invasion in 2022, Ukrainian poetry has taken on a new role as a means of witnessing and

processing collective trauma. As the poet and serviceman Artur Dron' notes, "Literary genres respond differently to defining events and historical cataclysms. Poetry reacts the fastest. These are short, quick reflections that you can write in the breaks between shelling, so to speak. That is why in 2022–2023 our literature experienced a surge of poetry [5]." These poems preserve the immediacy of lived experience, transforming individual emotion into shared memory. Translating this poetry into English is crucial for conveying the Ukrainian experience to the world and fostering dialogue between cultures. According to Gaszyńska-Magiera (2019), "Literary translation can be seen as a medium enabling memory to make a transcultural travel [1, c. 152]." Literary translation, as defined by Zasićkin (2020), is a psychosemiotic process that involves transforming the source text and generating a new work within the dimension of another linguoculture, while preserving its original semantic features [4, p. 92]. It engages cognitive, emotional, and linguistic mechanisms that allow the translator to reconstruct meaning through both reasoned and intuitive activity. Among these mechanisms are explicitation and equalizing, which tend to expand or clarify meaning, and simplification and implicitation, which condense and generalize it. In emotionally charged texts such as war poetry, these regularities can shift tone, rhythm, and image density, affecting how trauma and resilience are perceived in translation.

The present study introduces a new literary translation term, Markan verse, to describe the initial poetic line that serves as the generative seed of a poem. The concept is grounded in the theory of Markan priority, which holds that "Mark was the first Gospel and that this was used by both Matthew and Luke [2, c. 160]." By analogy, the Markan verse represents the first verbal or imagistic impulse from which the poem grows. It may later change its position within the text or undergo stylistic transformation, but it continues to function as the nucleus of emotional and semantic energy. The term underscores the layered nature of poetic creation: just as later Gospels reinterpreted the narrative structure and imagery of Mark, the subsequent lines of a poem reinterpret and expand the initial verse. In translation, this foundational line becomes particularly sensitive to psycholinguistic regularities that reshape rhythm,

tone, and image density. Poetry is a dynamic and ever-changing form; it continually discovers new ways to describe the world and the human experience. For that reason, it is equally important to seek new ways of describing poetry itself, so that our critical language can evolve alongside creative expression. As Emerson wrote in his essay “The Poet”, “The poets made all the words, and therefore language is the archives of history, and, if we must say it, a sort of tomb of the muses. Language is fossil poetry [3].” Introducing new terminology, such as Markan verse, follows a similar impulse—to renew the language of literary analysis and to better understand both the world that poetry reflects and the human consciousness that creates it.

Research aim. The study aims to trace how the experience of war trauma is transmitted through translation and how different psycholinguistic regularities influence this process. It seeks to examine how mechanisms such as explicitation, simplification, and equalizing shape the communication of trauma and contribute to intercultural dialogue between Ukrainian and English-speaking audiences. Particular attention is given to the “behavior” of the Markan verse in translation, exploring whether translators can intuitively identify this initial creative line and reproduce it differently from the rest of the text. The research ultimately aims to reveal how translation becomes a site where trauma, creativity, and linguistic consciousness intersect.

Research results. The selected corpus of Ukrainian wartime poetry and its English translations reveals a set of consistent tendencies that emerge across translators and texts. In many cases, translators strive to maintain the immediacy and emotional tension of the originals while softening colloquial or culturally dense expressions for international readers. The translations tend to preserve rhythm and imagery rather than exact lexical meaning, resulting in subtle shifts that make the trauma more universally accessible but slightly less local in tone. This suggests a collective intuitive strategy among translators, an attempt to strike a balance between fidelity to the source culture and communicative transparency across linguistic boundaries.

Empirical analysis shows that translators often intuitively recognize the Markan verse as the center of the poetic impulse, especially when they preserve the imagery or the rhythmic autonomy of the opening. The most frequent psycholinguistic regularities observed are explicitation (expansion) and simplification (reduction), which either make the emotional core more accessible or, conversely, smooth it out. This suggests that the Markan verse in translation represents the zone of most incredible psycholinguistic tension, where the author's creative insight meets the translator's cognitive intuition.

Conclusion. In conclusion, the study highlights how Ukrainian war poetry, born from the immediacy of lived experience, continues to evolve through translation as both an artistic and psycholinguistic act. The empirical observations suggest that translators not only transmit meaning but also participate in recreating the poem's emotional architecture, particularly within the Markan verse, where creativity and trauma intersect most visibly. This interplay between original and translation reveals poetry's enduring ability to adapt, renew language, and preserve human experience across cultural and linguistic boundaries.

Список використаних джерел

1. Gaszyńska-Magiera M. Literary Translation as a Medium of Travelling Memory. *Przekładaniec. Półrocznik Katedry UNESCO do Badań nad Przekładem i Komunikacją Międzykulturową UJ*, Special Issue "Translation and Memory", 2019. C. 135–156. URL: <https://ejournals.eu/en/journal/przekladaniec/article/literary-translation-as-a-medium-of-travelling-memory> (дата звернення: 02.11.2025).
2. Goodacre M. S. The Synoptic Problem: A Way Through the Maze: Understanding the Bible and Its World. London ; New York : T & T Clark International, 2001. 188 p.
3. Ralph Waldo Emerson. The Poet. URL: <https://emersoncentral.com/texts/essays-second-series/thepoet/> (date of access: 02.11.2025).

4. Засекін С. В. Психолінгвальні закономірності відтворення художнього тексту в перекладі (на матеріалі англійської та української мов) : дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.16 – перекладознавство. Луцьк : Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2020. 486 с. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/23437> (дата звернення: 02.11.2025).
5. Заблоцька О. Рядки з фронту: Артур Дронь про роль воєнної поезії, плани після демобілізації та нову книгу. Київ, 2025. URL: <https://suspilne.media/culture/1082209-radki-z-frontu-artur-dron-pro-rolvoennoi-poezii-plani-pisla-demobilizacii-ta-novu-knigu/> (дата звернення: 02.11.2025).

Ігнатюк А. В. – здобувачка освіти 2 курсу факультету іноземної філології, ВНУ імені Лесі Українки

Науковий керівник:
Коломєєць В. М. – старша викладачка кафедри прикладної лінгвістики ВНУ імені Лесі Українки

ОСОБЛИВОСТІ УСНОГО ПЕРЕКЛАДУ В ХАРЧОВІЙ БІЗНЕС-СФЕРІ

Постановка проблеми. Сучасний харчовий бізнес стрімко інтегрується у світові ринки, що створює постійну потребу в міжкультурній комунікації між партнерами та представниками бізнесу з різних країн. Така взаємодія охоплює значний спектр професійних ситуацій, включаючи презентації інноваційних продуктів, ділові перемовини або проведення технічних консультацій. Щорічно у світі відбуваються сотні міжнародних галузевих виставок, на яких компанії з різних країн презентують нові розробки та продукцію у сфері харчової промисловості. До найвідоміших серед них належать SIAL (Paris), Anuga (Кельн)

та Gulfood (Дубай), що слугують основними платформами для обміну інноваціями та розвитку міжнародної співпраці у харчовому бізнесі. У цих ситуаціях критично важливим стає забезпечення чіткого усного перекладу, який містить у собі точну та повну передачу інформації без спотворення змісту.

Метою дослідження є виявлення основних особливостей усного перекладу в харчовій бізнес-сфері, визначення поширених проблемних аспектів з якими стикаються усні перекладачі під час роботи на виставках та конференціях, а також виявлення важливих аспектів підготовки перекладача.

Дослідження спрямоване на формування дієвих підходів, що забезпечують правильність та ефективність передачі інформації усного перекладу, під час міжнародної співпраці у сфері харчової галузі.

Результати дослідження. Під час дослідження виявлено, що усний переклад у харчовій бізнес-сфері має низку певних характерних труднощів. Основною складністю є насиченість фаховою лексикою. Багато термінів щодо харчових додатків, технологічних процесів та стандартів якості складно передаються іншою мовою і можуть змінюватися залежно від сучасних стандартів [1, 36]. Українські компанії дедалі активніше експортують свіжі та заморожені ягоди, гриби та фрукти. До глосарія включені найпоширеніші назви ягід та грибів:

Cherry – вишня;

Strawberry – полуниця;

Raspberry – малина;

Blackberry (wild) – ожина (дика);

Blueberry – чорниця, лохина;

Cranberry – журавлина;

Rosehip – шипшина;

Chanterelle – лисички;

Xerocomus badius – польський гриб;

White mushroom – печериця садова;

Boletus edulis– білий гриб;

Слово “blueberry” може позначати як чорницю, так і лохину та найчастіше “white mushroom” вживається для позначення лісових білих грибів.

Дослідження також показало, що під час конференцій найбільш дієвим методом вважається усний послідовний переклад, який дозволяє поєднувати швидкість виконання перекладу із точністю передачі інформації.

Окрім цього, з’ясовано, що попередня підготовка та узгодження термінології за допомогою словників суттєво зменшують кількість помилок та підвищують рівень взаєморозуміння між учасниками. Також встановлено, що усні перекладачі, які попередньо були ознайомлені з словником фахових термінів, забезпечують більшу точність виконання перекладу під час переговорів [3, с. 84].

Результати аналізу свідчать про те, що застосування спеціалізованих підходів у перекладацькій діяльності, розуміння галузевої лексики та підготовка перекладача грають ключову роль для ефективної взаємодії між культурами у харчовій сфері.

Висновки. Усний переклад у харчовій бізнес-сфері має характерні труднощі, що пов’язані з великою кількістю професійної лексики та технологічних процесів. Це потребує від перекладача високого рівня підготовки, досконалого знання галузевої лексики та володіння дієвими перекладацькими методами. Дослідження показало, що попереднє ознайомлення перекладача з тематичними словниками підвищує точність і швидкість перекладу під час переговорів.

Узгодження термінів за тематичними словниками значно зменшує кількість помилок і покращує професійну взаємодію між учасниками міжнародних переговорів. У тому числі, ефективними виявляються послідовні методи перекладу, що дозволяють одночасно досягати швидкості реагування та точності передачі інформації.

Таким чином, якісна підготовка перекладача, володіння термінологією у певній галузі та використання спеціалізованих методів перекладу є визначальними чинниками для забезпечення успішної міжнародної комунікації у харчовій бізнес-сфері.

Список використаних джерел

1. Білоус О.М. Теорія і технологія перекладу. Курс лекцій: доопрацьований та доповнений. Навч. посібник для студентів перекладацьких відділень. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2013. 200 с.
2. Бойко Я. Усний переклад у бізнес-сфері: виклики та стратегії. *Folium*. 2025. № 6. С. 32–38 DOI <https://doi.org/10.32782/folium/2025.6.4>
3. Бялик В. Лінгвокультурні аспекти міжкультурної комунікації. Наукові записки. Вип. 193. Серія: Філологічні науки. Кропивницький: Видавництво «КОД», 2021. С. 468. DOI https://cusu.edu.ua/images/nauk_zapiski/filology/ISSUE_193.pdf

Ігнатюк Ю. О. – здобувачка освіти 6 курсу факультету іноземної філології, ВНУ імені Лесі Українки

Науковий керівник:

Слащук А. А. – кандидатка філологічних наук, доцентка кафедри англійської філології ВНУ імені Лесі Українки

КЛЮЧОВІ ВИКЛИКИ У СТВОРЕННІ АВТЕНТИЧНОГО МОВНОГО ОБРАЗУ В ПЕРЕКЛАДІ АНІМАЦІЙНИХ ФІЛЬМІВ

Постановка проблеми. Забезпечення автентичного голосу персонажа в аудіовізуальному перекладі передбачає постійний пошук балансу між вірністю оригіналові та адаптацією до очікувань і норм цільової культури. Втім,

досягнення цієї рівноваги є доволі складним завданням: на всіх етапах адаптації – від лінгвістичного аналізу до технічного узгодження озвучення – перекладач взаємодіє з низкою обмежень та продакшн-вимог, здатних непомітно модифікувати голос героя. У цьому контексті осмислення зазначених викликів є ключовою передумовою розуміння того, яким чином комплекс адаптаційних рішень формує нову, локалізовану версію героя.

Мета дослідження: систематизація та аналіз ключових чинників, які створюють виклики для забезпечення автентичності мовного образу персонажа в процесі аудіовізуального перекладу, зокрема дубляжу.

Результати дослідження. Одним із визначальних чинників автентичності мовного образу в аудіовізуальному перекладі є дотримання реєстрової послідовності. Як засвідчує дослідження Елени Ді Джованні, мовний образ персонажів у дубляжі, особливо орієнтованому на дитячу аудиторію, може зазнавати трансформацій унаслідок непослідовного використання реєстру. Такі зміни проявляються у двох типах перекладацьких зсувів: інтерлінгвальних, які демонструють загальну тенденцію до підвищення реєстру (коли розмовний стиль оригіналу замінюється більш формальною, нормативною лексикою) [2, с. 307], та інтралінгвальних, що характеризуються локальними та непослідовними коливаннями реєстру всередині вже перекладеного тексту (наприклад, раптове вкраплення сленгу у формальний діалог) [2, с. 308].

Наступний, і не менш важливий, вимір викликів у роботі з мовним образом персонажа пов'язаний з інституційним контролем над перекладацькими рішеннями. Згідно з Вінченцою Мінутеллою, рішення щодо використання специфічних іноземних акцентів, регіональних діалектів чи соціолектів у дубльованій версії майже завжди належить клієнту – особі або організації, яка замовляє дубляж [4, с. 85–86]. Це означає, що відтворення автентичності героя підпорядковане редакційній політиці великих студій, внаслідок чого перекладач і творча команда дубляжу, по суті, виступають виконавцями чужих директив.

Адаптація мовного образу в дубляжі анімації передбачає необхідність

працювати в умовах багатомодального середовища. Анімаційний фільм, на відміну від літературного тексту, використовує одразу кілька комунікативних каналів – візуальний і звуковий [1, с. 196], а також розмаїття семіотичних систем: від вербальної та кінесичної (невербальні засоби комунікації) до проксемічної (просторова організація) та вестиментарної (предмети гардеробу) [1, с. 197]. Додатковий рівень складності виникає через когнітивні механізми мультимодального сприйняття: для того, щоб глядач сприйняв мовлення і зображення як єдину подію, необхідно забезпечити синхронність та семантичну узгодженість аудіо- і візуального сигналів [3, с. 211]. Саме тому синхронізація – із рухом губ, артикуляцією та жестами – є одним із найбільш вимогливих етапів адаптації, що нерідко стає причиною пріоритету форми над змістом [5, с. 4–5].

Фінальною, але не менш важливою загрозою автентичності мовного образу є неминучі трансформації, що виникають на виробничих етапах *після* завершення роботи перекладача. Ксенія Мартінес описує процес дубляжу як винятково складну «виробничу лінію» [5, с. 3], де оригінальний переклад є лише початковою «чернеткою» [5, с. 7], яка зазнає послідовного редагування та маніпуляцій. Це фундаментально відрізняє дубляж від інших видів перекладу, оскільки перекладений текст проходить через руки редактора, синхронізатора, асистента з виробництва, режисера та акторів озвучки [5, с. 5]. Ключовий виклик тут полягає в тому, що мовний образ персонажа, скрупульозно створений перекладачем, постійно піддається змінам, які визначаються формальними та технічними вимогами виробництва.

Висновки. Підсумовуючи, стає очевидним, що відтворення автентичного мовного образу в процесі перекладу є справжнім випробуванням для творчої майстерності перекладача. Усі згадані фактори – від необхідності забезпечення реєстрової послідовності та підпорядкування інституційним директивам до вимог мультимодальної синхронії та багаторівневого пост-перекладацького редагування – стають частиною складного процесу, де жодне рішення не є нейтральним. Саме усвідомлення та глибокий аналіз цих викликів спонукають

до пошуку ефективних стратегій, які дозволяють не лише зберегти багатство і глибину оригінального тексту, а й наповнити його живим, переконливим звучанням у новому культурному контексті.

Список використаних джерел

1. Delabastita D. Translation and mass-communication: Film and TV translation as evidence of cultural dynamics. *Babel*. 1989. Vol. 35. № 4. P. 193–218.
2. Di Giovanni E. Shifts in audiovisual translation for children: Reviving linguistic-driven analyses. *Écrire et traduire pour les enfants. Voix, images et mots*. Bruxelles : Peter Lang, 2010. P. 303–320.
3. Fryer L. Psycholinguistics and perception in audiovisual translation. *The Routledge handbook of audiovisual translation*. London : Routledge, 2018. P. 209–224.
4. Minutella V. (Re)Creating Language Identities in Animated Films: Dubbing Linguistic Variation. Cham : Springer Nature, 2020. 251 p.
5. Martínez X. Film dubbing: Its process and translation. *Topics in audiovisual translation*. Amsterdam : John Benjamins Publishing Company, 2008. P. 3–7.

Клецова А. С. – здобувачка освіти 4 курсу факультету іноземної філології ВНУ імені Лесі Українки

Науковий керівник:
Ковальчук Л. В. – кандидатка філологічних наук, доцентка кафедри англійської філології, ВНУ імені Лесі Українки

ГРАМАТИЧНІ ТРУДНОЩІ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО ПЕРЕКЛАДУ

Постановка проблеми. У сучасному глобалізованому світі науково-технічна документація потребує точного та якісного перекладу для забезпечення міжнародного обміну знаннями й технологіями. Граматичні аспекти перекладу

становлять особливий виклик через структурні відмінності між мовами та специфічні вимоги науково-технічного стилю.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю аналізу типових граматичних труднощів, що виникають під час перекладу наукових і технічних текстів, а також шляхів їх подолання для підвищення якості перекладу.

Метою дослідження є виявлення та систематизація ключових граматичних труднощів при перекладі наукових і технічних текстів з англійської мови українською, а також розробка практичних рекомендацій щодо ефективного їх подолання у перекладацькій практиці.

Результати дослідження. Науково-технічний переклад – складна галузь, де відповідність граматичних форм і конструкцій є критично важливою для адекватної передачі змісту, оскільки граматичні помилки можуть спотворити інформацію та ускладнити розуміння наукових і технічних текстів.

Проведений аналіз уможливив виокремлення наступних граматичних труднощів науково-технічного перекладу.

1. Складні речення з кількома підрядними частинами. Перекладачу необхідно зберегти логіку таких конструкцій при перекладі українською мовою:

The device, which is designed to operate under high pressure, requires regular maintenance. – Пристрій, призначений для роботи під високим тиском, вимагає регулярного технічного обслуговування.

2. Часте використання пасивного стану, що підкреслює об'єктивність викладу, при чому в цільовому тексті переважає, як правило, активний стан [2]:

The system is controlled remotely. – Керування системою здійснюється дистанційно.

The data were analyzed. – Було проведено аналіз даних.

The experiment was conducted to verify the hypothesis. – Експеримент провели для перевірки гіпотези.

The pressure is measured in units. – Тиск вимірюють в одиницях.

Спроба зберегти всю структуру англійського речення при перекладі українською мовою ускладнює текст. Такі випадки підкреслюють необхідність гнучкості в перекладі [3].

3. Використання часових форм (Present Perfect вказує на завершеність дії, Present Continuous – на тривалість дії, в той час як Present Simple констатує загальні факти): *has been developed* – *розроблено*; *is being developed* – *розробляється*; *operates efficiently* – *ефективно працює*.

4. Передача модальності за допомогою модальних дієслів: *should be tested* (наказовість) – *слід перевірити*; *may indicate* (ймовірність) – *може вказувати*, що вимагає точного вибору еквівалентів у мові перекладу залежно від контексту [1].

5. Узгодження термінів: *energy-efficient system* – *енергоефективна система*, що потребує правильного вибору роду й числа в цільовій мові.

Задля подолання граматичних труднощів, перекладач може застосовувати кілька підходів. Зокрема, контекстний аналіз допомагає визначити, наприклад, чи “*must be applied*” – це обов’язок чи рекомендація. Адаптація до норм цільової мови – важливий крок у науково-технічному перекладі: пасивний стан можна замінити безособовим реченням або активним станом, якщо це доречно. Спеціалізовані глосарії та посібники сприяють правильному узгодженню термінів і форм, особливо в атрибутивних групах. Постійне вдосконалення знань граматики та лексики обох мов також надзвичайно важливе, оскільки науково-технічна сфера невпинно розвивається.

Висновки. Таким чином, граматичні труднощі – суттєвий виклик у науково-технічному перекладі, що вимагає від перекладача високих навичок і адаптивності. Лише глибоке розуміння граматики та контексту забезпечує якісний результат.

Список використаних джерел

1. Abduxalilova S., Absalamova S. Grammatical Problems in Translation. Conference Proceedings: Fostering Your Research Spirit. 2024. P. 583–585.

2. Al-Smadi H. M. Challenges in Translating Scientific Texts: Problems and Reasons. Journal of Language Teaching and Research. 2022. Vol. 13, No. 3. P. 550–560.
3. Grammatical and Linguistic Challenges in Translation. 2020. URL: <https://dubbingking.com/grammatical-and-linguistic-challenges-you-will-face-as-a-translator>

Ковальчук А. М. – здобувачка освіти
2 курсу факультету іноземної філології
ВНУ імені Лесі Українки

Коломєєць В. М. – старша викладачка
кафедри прикладної лінгвістики
ВНУ імені Лесі Українки

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ВІРШОВАНИХ ТВОРІВ (НА ПРИКЛАДІ ВІРША “INVICTUS” В. Е. ГЕНЛІ)

Постановка проблеми. Переклад віршованих творів є одним із найскладніших видів перекладацької діяльності, оскільки потребує від перекладача не лише досконалого володіння мовами для передачі змісту, але й уміння відтворити естетичні та емоційні ознаки оригіналу: ритм, риму, особливості структури, стиль, тон, загальну образність і звучання [4, с. 291–292].

З погляду перекладу, якщо дотримуватися лише естетичної мети, то це може призвести до втрати основної ідеї вірша. Водночас точна передача змісту часто зумовлює необхідність відмовитися від поетичної форми, що нівелює саму суть поезії. Оскільки кожна мова має власні граматичні, лексичні та стилістичні особливості, досягнення абсолютної еквівалентності неможливе. Це змушує перекладача робити свідомий вибір, жертвуючи одними компонентами заради інших, що призводить до появи множинних інтерпретацій тексту [5, с. 584].

Мета дослідження. Проаналізувати ключові труднощі перекладу віршованих творів та виявити основні перекладацькі трансформації, що застосовуються для їх подолання (наприклад, опущення, додавання, компенсація) задля збереження авторського задуму й художніх особливостей оригіналу. У цьому дослідженні буде проведено аналіз на прикладі вірша "Invictus" Вільяма Ернеста Генлі та його перекладів українською (зокрема, Т. Даніленко [2], І. Блиндюка [1] та власного авторського варіанту).

Результати дослідження. Порівняльний аналіз оригіналу та трьох українських перекладів вірша "Invictus" виявив декілька ключових аспектів, з якими стикаються перекладачі поетичних творів.

Передусім, значним викликом виявилось збереження ритмічної організації тексту. Оригінальний твір В. Е. Генлі має чітку ритмомелодійну структуру: чотиристопний ямб з перехресним римуванням (АВAB), який у перекладах трансформується по-різному. У авторському перекладі я свідомо відійшла від цієї схеми, перейшовши на вільний вірш. Це дозволило максимально точно передати зміст, але призвело до втрати формальної впорядкованості. Переклади Т. Даніленко та І. Блиндюка намагаються зберегти традиційну силабо-тонічну структуру, проте вимушені вдаватися до лексичних заміन та опущень для підтримання ритму.

Аналіз також показує, що перекладачі використовують різні підходи для передачі ключових образів. Наприклад, рядок "I have not winced nor cried aloud" (букв. «Я не здригнувся і не закричав уголос/не заплакав голосно») втілює ідею великої витримки в оригіналі. І. Блиндюк використовує тут експресивні відповідники: «Я не скривився, не завив» [1]. Т. Даніленко переклала це як: «Та не здригнувся, сліз не лив» [2]. У авторському варіанті («Не зігнувся, не стогнав і навіть не плакав») я застосувала способи конкретизації та додавання, розширивши образ "wince" (здрігнутися) до «не зігнувся, не стогнав», щоб підсилити загальний образ незламності ліричного героя.

Настільки й різним є відтворення рядка “My head is bloody, but unbowed” («Моя голова у крові, але не скорена»). У оригіналі, це візуальний образ, що є кульмінацією ідеї незламності. Переклад Т. Даніленко («До крові доля була злісно - / Та голови я не схилив») [2] та І. Блиндюк («І хоч до крові бив батіг, / Та голови я не схилив») [1] успішно зберігають цей ключовий образ («до крові»). При цьому І. Блиндюк вдається до додавання, вводячи слово «батіг», якого немає в оригіналі. Натомість в авторському перекладі («І з ударами жаху від свого шляху, / Голову після краху я не скорю») використано опущення образу «bloody» (до крові), щоб зберегти ритмічну структуру та передати загальну ідею незламності («не скорю») через інший концепт – «крах».

І особливо показовим є переклад ключових останніх рядків «I am the master of my fate, / I am the captain of my soul». У моєму авторському перекладі («Хоч господар душі – це одна лиш драма / Але статус цей – рушій і він тільки мій») свідомо додано іронічний підтекст через слово «драма». Це змінює тональність фіналу з урочисто-стверджувальної на філософсько-рефлексивну. Переклад Т. Даніленко «Все ж долі Я своїй господар! / Душі своєї капітан!» [2] зберігає суть та використовує інверсію для підкреслення особового займенника «Я». Третій варіант І. Блиндюка «Я – вказівник своїм шляхам, / Я – капітан своїй душі» [1] вводить нову метафору «вказівник шляхам».

Висновки. Дослідження підтвердило, що переклад віршованих творів вимагає від перекладача постійного балансування між збереженням змісту та форми оригіналу. Основними стратегіями, що застосовуються при перекладі, компенсація, опущення, додавання, трансформація образів, лексичні заміни [3, с. 376–381] та адаптація ритміко-мелодійної структури. Кожен з проаналізованих перекладів демонструє власний підхід до розв'язання перекладацьких проблем, що свідчить про множинність можливих інтерпретацій поетичного тексту. Водночас усі три переклади успішно передають основну ідею оригіналу – утвердження людської волі та духовної незламності перед обличчям життєвих випробувань, хоча й досягають цього різними мовними засобами.

Список використаних джерел

1. Блиндюк І. Нескорений (Invictus): авторський переклад. URL: <https://www.poetryclub.com.ua/getpoem.php?id=1006818>.
2. Даніленко Т. Нескорений (Invictus): авторський переклад. URL: <https://www.poetryclub.com.ua/printpoem.php?id=1040434>.
3. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад) : підручник. Вінниця : Нова Книга, 2003. С. 376-380.
4. Крижня В. Ю. Основні складнощі перекладу англомовної поезії. *Інноваційні тенденції підготовки фахівців в умовах полікультурного та мультилінгвального глобалізованого світу* : зб. тез доп. VIII Всеукр. наук.-практ. конф. Київ : КНУТД, 2023. С. 291–294.
5. Чернишенко І., Гречихіна Н. Переклад сучасної поезії: можливий чи ні? *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*. 2020. Вип. 187. С. 584–592.

Козачук В. В. – здобувачка освіти 2 курсу
факультету іноземної філології
ВНУ імені Лесі Українки

Науковий керівник:
Юшак В. М. – к. ф. н. доцент кафедри
англійської філології
ВНУ імені Лесі Українки

**ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ТРАНСФОРМАЦІЇ У ПЕРЕКЛАДІ ГРАФІЧНОГО
РОМАНУ «КАЗКИ: СИНИ ІМПЕРІЇ» БІЛЛА ВІЛЛІНГЕМА**

У сучасній лінгвістичній науці дедалі більше уваги привертає мультимодальна форма оповіді, зокрема графічний роман, який поєднує вербальний текст і візуальні образи. Починаючи з 1970–1980-х років, термін «графічний роман» починає закріплюватися у літературознавчому й культурологічному дискурсі, позначаючи твори, яким характерна складна

структура, філософська глибина та естетична цілісність. У ХХІ столітті цей жанр здобув визнання як повноцінна літературна форма, здатна не лише розважати, але й ставити глибокі філософські, соціальні та моральні питання [9].

Від коміксу графічний роман відрізняє саме спрямованість на художню літературу, хоча корені обох жанрів – спільні. Наразі спостерігається зростання інтересу до перекладу графічної літератури, про що свідчать праці як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників. Твори цього жанру досягають найбільшого впливу на людину шляхом доступності інформації, завдяки розвитку ЗМІ й інтернету [5]

Одним із яскравих прикладів такого типу літератури є графічний роман Білла Віллінгема «Казки: Сини Імперії», що входить до серії DC Black Label [7]. Це твір, у якому перехрещуються міфологічне, політичне та постмодерне, створюючи нову якість наративу. Центральним у дослідженні графічного роману є питання: яким чином поєднання вербального і візуального компонентів дає змогу створити новий тип оповіді, що виходить за межі традиційного літературного тексту? У цьому контексті «Казки: Сини Імперії» є знаковим прикладом. Структурно роман побудовано за класичними наративними принципами: тут є експозиція, розвиток подій, кульмінація і розв'язка. Та водночас ця структура реалізується не лише через текст, а й через візуальні засоби: розміщення кадрів, кольорову гаму, композицію сторінок [1].

Зокрема, візуальний аспект твору виконує важливу смислову функцію. Кольори – сірі, сині, приглушені – створюють атмосферу імперської холодності, страху й репресій. У сценах зіткнення героїв, таких як Дитя-Імператор і Повстанці, композиція кадру, міміка персонажів і візуальні деталі (череп, темний ліс, дитяче обличчя) стають носіями метафоричного змісту: від втрати невинності до руйнування ідеалів. У цьому виявляється здатність графічного роману передавати складні емоційні стани не лише словами, а й образами [3].

Лексична специфіка твору також заслуговує на окрему увагу. Діалоги стислі, емоційно насичені, з великою кількістю вигуків, реплік та

ономатопей. Наприклад, «*БАХ!*» чи «*клац*» – не просто звукові ефекти, а ритмічні та смислові акценти, що формують динаміку тексту. Завдяки цьому читач не просто читає історію, а відчуває її ритм, що наближає графічний роман до кінематографічного мистецтва [2]. Для перекладу роману «Казки: Сини Імперії» Ярослава Стріха застосовує різні типи перекладацьких трансформацій, які дозволяють подолати міжмовні розбіжності між англійською та українською мовами, тим самим не порушуючи авторського задуму.

У пропонованому дослідженні ми взяли за основу класифікацію В. Карабана, згідно якої до основних граматичних трансформацій належать перестановка, субституція, додавання, вилучення та комплексні трансформації, що поєднують кілька способів перетворення одночасно [4]. Кожна трансформація виконує функцію, наприклад, зміна порядку елементів речення, заміна граматичних категорій, скорочення або розширення вислову. Прикладом є речення “*That summer there was a great fire in the restricted hills northwest of the Imperial City*” та його переклад «*Того літа у заборонених пагорбах на північний захід від Імперського міста сталася велика пожежа*». Перекладачка вдалася до граматичної трансформації, а саме до перестановки: обставину було винесено на початок, що є типовим в українській граматиці.

Лексичні трансформації використовують для подолання семантичних і культурних відмінностей між англійською та українською мовами. Існують такі лексичні трансформації: конкретизація, генералізація, додавання, вилучення, модуляція, компенсація, антонімічний переклад та прийом цілісного перетворення [4]. Причиною застосування є те, що буквальні відповідники не завжди передають необхідний зміст або не відповідають контексту, стильовим нормам чи задуму автора. Прикладом є речення “*You really need to go out in the Mundy and get a real stylist to take care of you*” та переклад «*Краще сходити у прозаїчний світ і знайти справжнього стиліста, щоб вам допоміг*». “*The Mundy*” – це авторський термін, який було конкретизовано як прозаїчний світ.

Конкретизація зробила його зрозумілим для українського читача та зберегла культурний підтекст.

Використання поданих трансформацій у перекладі графічного роману адаптує його до норм української мови та культурного контексту, а також забезпечує природність, виразність і стилістичну гармонійність тексту, адаптуючи його до норм української мови та культурного контексту. Також перекладач прагне досягти комунікативної та прагматичної рівноцінності перекладу, тобто відтворити той самий емоційний ефект, який мав текст оригіналу. Перекладацькі трансформації є творчим інструментом, за допомогою якого перекладач зберігає художню цінність твору, авторський стиль і цілісність художнього образу.

Отже, графічний роман – це самостійна й складна форма літератури, що виходить за рамки жанрової легкості коміксу. Його слід розглядати як комплексний об'єкт академічного аналізу, здатний відображати культурні, політичні та моральні проблеми сучасного світу. Переклад графічного роману вимагає системного підходу, де взаємодіють лексичні, граматичні та прагматичні трансформації, що разом забезпечують адекватність, точність і художню повноцінність перекладу.

Список використаних джерел:

1. Віллінгем Б. Казки. книга 9. сини імперії. URL: <https://balka-book.com/ua/komiksyi-1596/kazkikniga9sinimper-290724> (дата звернення: 19.10.2025).
2. Казки. книга 9. сини імперії. комікси DC. 978-617-8426-91-0. *Видавництво «РМ»*. URL: <https://ridna-mova.com/kazki-kniga-9.html> (дата звернення: 19.10.2025).
3. Казки. Книга 9: Сини Імперії. URL: <https://www.ideo-grafika.com/product/kazky-knyha-9-syny-imperii/> (дата звернення: 19.10.2025).

4. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури : граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. 4-те вид. Вінниця : Нова кн., 2004. 576 с.
5. Русаков С. С. Масова та популярна культура: спільне та відмінне. *Гілея: науковий вісник*. 2011. № 49. С. 326–331.
6. Black label від DC – що в ньому особливого. URL: <https://vivat.com.ua/blog/shcho-take-dc-black-label/> (дата звернення: 19.10.2025).
7. Contributors to Wikimedia projects. DC black label - wikipedia. *Wikipedia, the free encyclopedia*. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/DC_Black_Label (date of access: 19.10.2025).
8. Contributors to Wikimedia projects. Fables (comics) - Wikipedia. *Wikipedia, the free encyclopedia*. URL: [https://en.wikipedia.org/wiki/Fables_\(comics\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Fables_(comics)) (date of access: 19.10.2025).
9. Willingham B. Fables, vol. 9: sons of empire. Vertigo, 2007. 200 p.

Semko O. V. – third-year student, Faculty of Foreign Languages
Ivan Franko Lviv National University

Academic supervisor:
Demyanchuk Yu. I. – PhD in Economics, assistant professor, Department of Translation Studies and Contrastive Linguistics of Hryhoriy Kochur
Ivan Franko Lviv National University

CONVEYING METAPHORICAL IMAGERY IN THE TRANSLATIONS OF MARY SHELLEY'S "FRANKENSTEIN"

Problem statement. Metaphors have always posed a significant challenge for translators due to their dual nature as linguistic and cognitive phenomena. While

metaphors enhance the aesthetic appeal of literary texts, their meaning is often deeply rooted in cultural and conceptual frameworks of the source language. The central problem lies in how metaphorical imagery in literary texts, such as Mary Shelley's "Frankenstein", can be effectively conveyed in translation without loss of meaning, aesthetic effect, or cultural nuance.

The aim of the research is to demonstrate possible strategies for rendering metaphors in Ukrainian translation of Mary Shelley's "*Frankenstein*".

Research results. Metaphor, often regarded as 'superstar of figurative language', plays a pivotal role in enhancing the aesthetic appeal of literary texts, making language vibrant and attractive. Metaphors are employed to deeply impress the audience and evoke profound reactions to the message conveyed. However, from a psycholinguistic viewpoint, the interpretation might diverge significantly. One possible answer is 'the power of metaphors is to communicate effectively' [1].

Metaphor is the application of an alien name by transference either from genus to species, or from species to genus, or from species to species, or by analogy, that is, proportion [2].

The book *Metaphors We Live by*, written by George Lakoff and Mark Johnson, was published in 1980s, which was a representative work in cognitive study of metaphor. It is claimed that metaphor is conceptual and that many of our actions are based on metaphorical conception. Their argument is that human language is constructed in a metaphorical conceptual system. Metaphor is not to be seen as a purely linguistic phenomenon, but a cognitive phenomenon [4].

Peter Newmark defines metaphor as any figurative expression, including figurative words or personification of abstract concepts. He emphasizes that translators must determine how much of a metaphor's semantic component to convey, considering its connotative or denotative meaning.

In the cognitive perspective, metaphor is a conceptual system and through which we think and act. Applying the theory to the metaphor translation, we can categorize the approach of translation into the following three kinds [4]. Image-retaining

translation preserves the original metaphor when both source and target languages share similar conceptualizations, ensuring equivalent meaning. Image-changing translation is used when cultural differences alter the metaphor's connotations; the translator replaces the original image with one that evokes similar associations in the target language. Image-omitting translation occurs when no equivalent metaphor exists, and literal translation would be confusing; in such cases, the metaphor is omitted and its meaning is expressed clearly, making this approach a last resort.

Here we have an example of image-retaining translation. The sentence “Life and death appeared to me ideal bounds, which I should first break through, and pour a torrent of light into our dark world” is rendered in Ukrainian as «Життя та смерть видавалися ідеальними межами, крізь які мені спочатку слід пробитися та влити струмінь світла в темний світ». The translation preserves the original metaphors of breaking boundaries and pouring light into darkness, maintaining both the conceptual and emotional impact of the source text, while the images remain familiar and comprehensible to Ukrainian readers.

The sentence “As I sat, a train of reflection occurred to me which led me to consider the effects of what I was now doing” is translated into Ukrainian as «Сидячи так, мене навідало декілька думок, які спонукали задуматися над наслідками роботи». This is an example of image-changing translation, because the original metaphor of a “train of reflection” is not literally conveyed. Instead, the translator replaces it with a more natural expression for Ukrainian readers, preserving the conceptual meaning of sequential thoughts while adapting the imagery to the target language.

The next example can be classified as an image-omitting translation, since the metaphor “the whole tide of his incredulity returned” is rendered in Ukrainian as «повна недовіра повернулася до нього». In this case, the translation omits the original image of a “tide”, which in English evokes a vivid sense of emotion surging and returning like the sea. The Ukrainian version «повна недовіра повернулася до

нього» conveys only the meaning – that disbelief returned – without preserving the metaphorical image of the tide.

Conclusions. The analysis demonstrates that metaphor translation in Mary Shelley’s “Frankenstein” requires a balance between preserving imagery and ensuring comprehension for the target audience. Depending on cultural and linguistic compatibility, translators can employ image-retaining, image-changing, or image-omitting strategies. Each approach serves to maintain the text’s emotional depth and conceptual clarity, even when full equivalence is unattainable. All in all, careful rendering of metaphors enables the Ukrainian translation to preserve both the imagery and the deeper meaning of Shelley’s original text.

References

1. Banaruee H., Khoshsima H., Zare Behtash E., Yarahmadzahi N. *Types of metaphors and mechanisms of comprehension* [Електронний ресурс] // *Cogent Education*. 2019. Vol. 6, No 1. Article 1617824. DOI 10.1080/2331186X.2019.1617824. URL : <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/2331186X.2019.1617824> (дата звернення: 30.10.2025).
2. Мінцис Е. Є., Телегіна Н. І Літературна стилістика та перекладацькі стратегії у літературному перекладі: навчальний посібник. Івано-Франківськ : Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2024. 78 с. URL : <https://kaf.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/89/2024/11/navchalnyj-posibnyk-literary-stylistics-and-translation-strategies-in-literary-translation-1.pdf> (дата звернення: 30.10.2025).
3. Newmark Peter. *A Textbook of Translation*. Harlow : Pearson Education Limited, 2008. 292 p.
4. The Study on the Translation of Metaphor in Cognitive Perspective URL : https://www.researchgate.net/publication/342981683_The_Study_on_th

[e Translation of Metaphor in Cognitive Perspective](#) (дата звернення: 30.10.2025).

Труш В. М. – здобувачка освіти 4 курсу факультету іноземної філології, ВНУ імені Лесі Українки

Науковий керівник:
Ковальчук Л. В. – кандидатка філологічних наук, доцентка кафедри англійської філології, ВНУ імені Лесі Українки

ВПЛИВ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА ПЕРЕКЛАД ЛЕКСИЧНИХ ОДИНИЦЬ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Постановка проблеми. Актуальність дослідження зумовлена стрімким використанням ІІІ-технологій у перекладі. Штучний інтелект змінив сферу перекладу надзвичайно швидко. Сучасні системи машинного перекладу, зокрема Google Translate, DeepL, ChatGPT, здатні обробляти мільйони слів за лічені секунди.

На відміну від традиційного перекладу, який вимагає від фахівців глибокого знання обох мов і культурного контексту, ІІІ-переклад базується на аналізі величезних масивів двомовних текстів і виявленні закономірностей між ними [3].

Мета дослідження – аналіз впливу штучного інтелекту на процес перекладу лексичних одиниць англійської мови, а також визначення переваг і недоліків ІІІ-перекладу.

Результати дослідження. *Трансформація перекладацької практики під впливом ІІІ.* Особливо помітним є вплив ІІІ на переклад неологізмів. ІІІ-системи, які працюють з сучасними текстами, швидко засвоюють і відтворюють

неологізми на відміну від звичайних словників, яким потрібно багато років, щоб оновитися.

Особливості відтворення лексичної семантики ШІ-перекладачами. Одним із найскладніших аспектів перекладу є збереження семантичних відтінків лексичних одиниць. ШІ-системи мають різну ефективність залежно від типу лексики. Дослідження показують, що для технічної термінології, де значення слів є відносно фіксованим, точність ШІ-перекладу сягає 85-90 % [2]. Однак, при перекладі полісемантичних слів, ідіом та культурно-специфічних виразів ефективність знижується до 60-70 % [4].

Наприклад, англійська лексема «prompt» в контексті ШІ-технологій набула нового значення – «запит до ШІ». Сучасні ШІ-перекладачі успішно розпізнають цей контекст. Водночас термін «hallucination» означає не психічний розлад, а ситуацію, коли система генерує хибну інформацію. Переклад такої лексики вимагає від ШІ глибокого розуміння для забезпечення адекватного перекладу.

Виклики в перекладі фразеологізмів і культурно-маркованої лексики. Суттєвою складністю залишається переклад фразеологізмів та ідіом. ШІ часто відтворює їх буквально, що може спричиняти некоректні або незрозумілі переклади. Культурно марковані вирази на зразок “*soccer mom*” (жінка, яка активно займається дітьми і возить їх на спортивні секції; певний соціальний тип у США) нерідко втрачають свої культурні конотації [5].

Окрім цього, дослідження свідчать, що ШІ має тенденцію повторювати типові мовні шаблони. Наприклад, замість простішої лексеми «*explore*» (досліджувати) модель часто обирає формальніший відповідник «*delve into*» (заглиблюватися), що спричиняє одноманітність стилю перекладів.

Переваги та обмеження ШІ в перекладацькій діяльності. Перевагами ШІ-перекладу є швидкість, доступність і здатність обробляти великі обсяги тексту. Системи на зразок DeepL аналізують контекст всього речення, що дозволяє точніше відтворювати значення полісемантичних лексичних одиниць.

Водночас ІІІ має суттєві обмеження. По-перше, системи не можуть повністю врахувати прагматичні аспекти комунікації [1]. По-друге, ІІІ може неправильно інтерпретувати контекст полісемантичних слів. По-третє, надмірне використання ІІІ може призвести до зниження адекватності перекладу.

Висновки. Таким чином, ІІІ-системи демонструють високу ефективність у перекладі стандартизованої термінології, неологізмів і технічних текстів, проте залишаються обмеженими у відтворенні культурно-специфічної лексики, ідіом і стилістичних нюансів. Поєднання автоматизації та професійної майстерності перекладача створює нові можливості для підвищення якості перекладу.

Список використаних джерел

1. Alhusaiyan E. A systematic review of current trends in artificial intelligence in foreign language learning. Saudi Journal of Language Studies. 2025. Vol. 5 (1). P. 1–16. <https://www.emerald.com/sjls/article/5/1/1/1244010/>
2. Crompton H. AI and English language teaching: Affordances and challenges. British Journal of Educational Technology. 2024. URL :<https://bera-journals.onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/bjet.13460>
3. IL Centres. Language Learning Trends for 2025: What's New and What's Next? 2025. URL :<https://ilcentres.com/post/language-learning-trends-for-2025-whats-new-and-whats-next>
4. Machajewski S. English 2.0: AI-Driven Language Transformation. EDUCAUSE Review. 2024. URL : <https://er.educause.edu/articles/2024/10/english-20-ai-driven-language-transformation>
5. Quistil R. The Impact of Artificial Intelligence on English. 2025. URL : <https://runas.religacion.com/index.php/about/article/download/287/489/758>

Хома Ю. В. – здобувачка освіти 4 курсу
факультету іноземної філології
ВНУ імені Лесі Українки

Науковий керівник:
Єфремова Н. В. – кандидатка
філологічних наук, доцентка кафедри
практики англійської мови
ВНУ імені Лесі Українки

ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ

Постановка проблеми. Цифровізація стала однією з визначальних тенденцій розвитку людської цивілізації, що формує більш інклюзивне суспільство та кращі механізми управління, розширює доступ до освіти та інформації. На початку ХХІ століття лексикографія переживає особливий етап свого розвитку, пов'язаний з активним впровадженням комп'ютерних технологій та переходом від традиційних паперових словників до електронних форматів [1, с. 24].

Електронний словник – це комп'ютерна база даних, що містить особливим чином закодовані словникові статті, які дають змогу здійснювати швидкий пошук потрібних слів, часто з урахуванням морфологічних форм і з можливістю пошуку словосполучень та прикладів вживання [3]. Проте процес цифровізації словників різних типів супроводжується низкою проблем: технічних, методологічних та лінгвістичних, які потребують системного дослідження та вирішення.

Мета дослідження – проаналізувати основні проблеми цифровізації словників різних типів та визначити шляхи їх вирішення в контексті розвитку сучасної комп'ютерної лексикографії.

Результати дослідження. Аналіз сучасного стану української комп'ютерної лексикографії виявив кілька ключових проблем, що гальмують розвиток електронних словників.

Перша проблема – відсутність єдиного лексикографічного комплексу та фрагментарність наповнення електронних словників. На початку XXI століття в Україні існує значна кількість різноманітних електронних словників на різних платформах, проте вони не об'єднані в єдину систему [1, с. 264]. Найпопулярніші в українському сегменті інтернету електронні словники включають «Google translate», «Словники України on-line», «Словопедія», «r2u», «LingvoOnline», «Розум.нет» [2], проте вони часто дублюють функції одне одного та не забезпечують комплексного покриття лексичного матеріалу. Відсутність координації між розробниками та науковими установами призводить до нерационального використання ресурсів.

Наступна проблема – методологічні складнощі укладання електронних словників різних типів. Типологія електронних словників є надзвичайно різноманітною. Словники класифікують за кількістю представлених мов, за функцією, за типом характеристики слова, за типом системних відношень між словами, за параметром одиниці опису, за цільовим призначенням, за способом організації лексики, залежно від сфери вживання мови та за іншими критеріями [1, с. 268]. Кожен тип словника потребує специфічного підходу до цифровізації, що ускладнює процес створення універсальних методик та стандартів.

Третя проблема – якість лексикографічного контенту та повнота словникових баз даних. Безплатні електронні словники часто містять неповну або неактуальну інформацію. Користувачі стикаються з вибором між платними словниками, які мають чимало додаткових бонусів (відеоуроки, професійне озвучення носіями мови, системи запам'ятовування слів), та безкоштовним публічним продуктом [2]. Проблема лексичної повноти реєстру загальномовних тлумачних словників та якості виправлення при перевиданні залишається актуальною [4, с. 48]. Крім того, електронні словники повинні забезпечувати

можливість проведення комплексного аналізу раніше виданих словників та створення необхідних авторських словників.

Аналіз зарубіжного досвіду свідчить про те, що провідні англомовні лексикографічні центри демонструють успішні моделі цифровізації словників. Оксфордський словник англійської мови (OED) розпочав процес цифровізації у 1988 році, а з 2000 року функціонує онлайн-версія, яка оновлюється щоквартально та отримує понад два мільйони відвідувань щомісяця. Третє видання словника планується випустити виключно в електронному форматі, що підтверджує стратегічний перехід від паперових до цифрових форматів.

Для вирішення виявлених проблем необхідно:

1. Створити єдиний національний лексикографічний портал, який об'єднає різні типи електронних словників та забезпечить координацію між розробниками.

2. Розробити уніфіковані стандарти та методики цифровізації словників різних типів, що враховуватимуть специфіку кожного типу та забезпечуватимуть сумісність різних лексикографічних ресурсів.

3. Розвивати цифрові компетентності користувачів через освітні програми та підвищення цифрової грамотності населення.

Висновки. Електронні словники мають значні переваги перед паперовими виданнями: швидкість пошуку, можливість роботи з морфологічними формами, мультимедійність, регулярне оновлення контенту, екологічність. Проте для повноцінного використання потенціалу комп'ютерної лексикографії необхідна системна робота над створенням єдиного національного лексикографічного простору, розробкою уніфікованих стандартів, забезпеченням якості лексикографічного контенту та доступності електронних словників для всіх категорій користувачів.

Список використаних джерел

1. Бойчук Б. Українська комп'ютерна лексикографія: суспільні запити, проблеми та перспективи. *Південний архів (філологічні науки)*. 2022. Вип.

89. С. 263–269. DOI: <https://doi.org/10.32999/periodicals/2522-9729/2022-89-42> .
2. Герасименко Н. Лексикографія в е-форматі. *Український тиждень*. 2012. 7 липня. URL: <https://tyzhden.ua/leksykohrafiia-v-e-formati/> .
3. Електронний словник. Вікіпедія. 2024. 25 вересня. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/> .
4. Скубюк М. В. Завдання сучасних електронних словників. *Соціум. Наука. Культура*. 2020. С. 46–50. URL: <http://intkonf.org/skubyuk-mv-zavdannya-suchasnih-elektronnih-slovniv/> .
5. Цифровізація: переваги та шляхи подолання викликів. Національна безпека і оборона. *Центр Разумкова*. 2021. URL: <https://razumkov.org.ua/statti/tsyfrovizatsiia-perevagy-ta-shliakhy-podolannia-vyklykiv>.

ДИСКУРСОЗНАВСТВО ТА ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Артишук Ю. О. – здобувачка освіти 1 курсу факультету іноземної філології ВНУ імені Лесі Українки

Науковий керівник:
Калиновська І. М. – кандидатка філологічних наук, доцентка кафедри прикладної лінгвістики ВНУ імені Лесі Українки

ЕЛІС МАНРО – КАНАДСЬКА МАЙСТРИНЯ КОРОТКОЇ ПРОЗИ ТА ДОСЛІДНИЦЯ ЛЮДСЬКОГО ЩАСТЯ

Постановка проблеми. Еліс Енн Манро (Alice Ann Munro, 1931–2024) – видатна канадська письменниця, яка зробила визначальний внесок у розвиток жанру короткого оповідання. Її творчість стала унікальним явищем не лише канадської, а й світової літератури [1]. Манро була першою канадкою, яка здобула Нобелівську премію з літератури (2013), що свідчить про глобальне визнання її таланту. Актуальність теми полягає у тому, що коротка проза Манро – це глибокий аналіз психології сучасної людини, її внутрішніх конфліктів і стосунків у суспільстві.

Метою дослідження є визначення ключових рис індивідуального стилю Еліс Манро, а також осмислення того, як письменниця трактує поняття людського щастя, свободи та відповідальності.

Результати дослідження. Еліс Манро народилася 10 липня 1931 року у містечку Вінгем, провінція Онтаріо, у сім'ї фермерів. Вона здобула освіту в Університеті Онтаріо (нині – Університет Західного Онтаріо), де вивчала англійську мову та літературу і почала писати свої перші оповідання [3]. Її перша збірка «Танець щасливих тіней» (*Dance of the Happy Shades*, 1968) одразу

принесла їй визнання та першу премію генерал-губернатора Канади – найпрестижнішу літературну нагороду країни. Надалі письменниця видала ще тринадцять збірок оповідань. Остання збірка «Дороге життя» (*Dear Life*, 2012) вийшла за рік до отримання Нобелівської премії і стала своєрідним творчим заповітом письменниці. Її творчість позначена особливою увагою до деталей повсякденного життя. Манро досліджує стосунки між чоловіком і жінкою, між батьками та дітьми, між людиною та світом. Центральне місце у її прозі займають жіночі образи – героїні, які намагаються знайти себе, зрозуміти власні бажання, осмислити роль жінки у патріархальному суспільстві [2]. Ці персонажі водночас сильні й вразливі, незалежні й емоційно відкриті, що робить їх глибоко реалістичними. Еліс Манро часто зображує жінок на роздоріжжі – у моменти прийняття важливих життєвих рішень, які змінюють їхню долю.

Одним із провідних мотивів у творчості Еліс Манро є пошук щастя. Вона не дає однозначних відповідей, але через історії своїх героїв показує, що щастя – це внутрішній стан, який залежить від особистих рішень, духовного зростання і здатності приймати життя таким, як воно є. У творах «Wood», «A Real Life», «Face», «Chance» та «Runaway» письменниця зображує складність людських стосунків і суперечливу природу почуттів. Особливо яскравим прикладом є оповідання «Runaway» (Втеча), де авторка досліджує конфлікт між свободою і прив'язаністю, любов'ю і страхом втрати, бажанням змін і комфортом звичного життя.

Еліс Манро створює психологічно глибокі образи, використовуючи мінімалістичний стиль, у якому кожне слово має значення. Її оповідання часто розгортаються у невеликих провінційних містечках Канади (здебільшого Південно-Західного Онтаріо), де звичайні події стають відправною точкою для осмислення глобальних тем – часу, пам'яті, кохання, самотності, вибору. Характерною рисою її письма є «розмитість фіналу» – відсутність чіткої розв'язки, що залишає простір для роздумів читача і відображає саму природу людського життя, де рідко буває остаточна відповідь.

Нобелівський комітет 2013 року назвав Еліс Манро «майстринею сучасної короткої прози» (*master of the contemporary short story*), підкресливши, що вона «як ніхто інший підняла мистецтво короткого оповідання на нову висоту». Її оповідання перекладено понад тридцятьма мовами світу, а адаптації її творів отримали міжнародне визнання. Зокрема, фільм «Далеко від неї» (*Away from Her*, 2006) режисерки Сари Поллі, заснований на оповіданні «Ведмідь перейшов через гору» (*The Bear Came Over the Mountain*), був номінований на «Оскар» у двох номінаціях (найкраща жіноча роль та найкращий адаптований сценарій). Інші кіноадаптації – «Hateship Loveship» (2013, за однойменним оповіданням) та «Julieta» (2016) всесвітньо відомого іспанського режисера Педро Альмодовара (за оповіданнями «Chance», «Soon» і «Silence») – також підтвердили універсальність і силу її художнього бачення.

Висновки. Еліс Манро є видатною представницею світової літератури, яка вивела жанр короткого оповідання на новий рівень і довела, що ця форма може бути не менш значущою за роман. Її проза поєднує лаконізм і глибину, філософічність і простоту, емоційність і стриманість. Письменниця зуміла перетворити звичайні історії з провінційного життя на універсальні моделі людського існування, що резонують з читачами різних культур і поколінь. Її творчість має значний вплив на розвиток сучасної канадської літератури й утверджує гуманістичні цінності, що залишаються актуальними у будь-яку епоху.

Список використаних джерел

1. Калиновська І., Полковський В. Вручення Нобелівської премії Еліс Манро: реакція канадської й української спільноти. *Актуальні питання іноземної філології*: науковий журнал. Луцьк, 2019. № 10. С. 118–124. <http://journals.vnu.volyn.ua/index.php/philology/article/view/1307/1217>
2. Криворучко С. Феномен жіночої дружби в новелі Еліс Манро «Дитяча гра». *Bibliotekarz Podlaski*. 2025. № 2 (LXVII). <https://bibliotekarzpodlaski.pl/>

[index.php/bp/article/view/1054/1040https://texty.org.ua/fragments/48948/Laur eat Nobela z literatury Jelis Manro najkrashhyj-48948/](https://texty.org.ua/fragments/48948/Laur%20eat%20Nobela%20z%20literatury%20Jelis%20Manro%20najkrashhyj-48948/)

3. Манро, Еліс. Електронна версія «Великої української енциклопедії». [https://vue.gov.ua/%D0%9C%D0%B0%D0%BD%D1%80%D0%BE, %D0%95%D0%BB%D1%96%D1%81](https://vue.gov.ua/%D0%9C%D0%B0%D0%BD%D1%80%D0%BE,%D0%95%D0%BB%D1%96%D1%81)

Бугайчук О. В. – аспірантка 3 року
навчання факультету іноземної філології
ВНУ імені Лесі Українки

Науковий керівник:
Зубач О. А. – кандидатка філологічних
наук, доцентка кафедри німецької
філології ВНУ імені Лесі Українки

СКОРОЧЕННЯ У НІМЕЦЬКІЙ ВІЙСЬКОВІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Постановка проблеми. Сучасна німецька військова термінологія характеризується високою насиченістю різноманітними скороченнями (акронімами, аббревіатурами, ініціальними скороченнями). Ці скорочення є функціональними, оскільки забезпечують економію мовних зусиль та прискорюють комунікацію в умовах, де важлива оперативність (наприклад, у наказах, доповідях, бойових статутах). Однак, їхня несистемність, багатозначність (одне скорочення може мати кілька значень) та постійне оновлення створюють значні труднощі для розуміння, перекладу та навчання, особливо для військовослужбовців-початківців, перекладачів та фахівців з інших сфер. Отже, виникає потреба у системному лінгвістичному аналізі структури, типів та функціонування скорочень у німецькій військовій термінології для їхньої уніфікації та ефективного використання.

Мета дослідження. Метою дослідження є комплексний лінгвістичний аналіз скорочень у сучасній німецькій військовій термінології, типологізація

їхніх структурних моделей та визначення основних функцій з метою підвищення ефективності міжкультурної та внутрішньогалузевої комунікації.

Результати дослідження.

1. Типологізація структур: Встановлено, що в німецькій військовій термінології домінують ініціальні скорочення (акроніми, наприклад, *KSK* - *Kommando Spezialkräfte* [3]), які становлять понад 70% дослідженого корпусу. Виділено також складноскорочені слова (*FuStW* – *Funkstreifenwagen* [5]) та графічні скорочення (*a.d.D.* – *auf dem Dienstweg* [1]);

2. Функціональний аналіз: Підтверджено, що головною функцією скорочень є комунікативна економія. Виявлено, що приблизно 35% скорочень є багатозначними (полісемантичними), що вимагає контекстуалізації для правильного розуміння;

3. Термінологічна динаміка: Проаналізовано тенденцію до запозичення англомовних скорочень (*C4ISR* - «Command, Control, Communications, Computers, Intelligence, Surveillance, and Reconnaissance» (укр. Командування, Управління, Зв'язок, Комп'ютери, Розвідка, Спостереження та Рекогносцировка [2]; *NATO* [4]) та калькування національних (*IDZ* - *Infanterist der Zukunft* [6]), що свідчить про вплив міжнародного військово-технічного співробітництва;

4. Складання глосарію: На основі аналізу планується формування репрезентативного тематичного глосарію найбільш уживаних і проблемних скорочень, що може слугувати основою для навчальних матеріалів.

Висновки. Скорочення є невід'ємною, високочастотною і структурно різноманітною частиною німецької військової терміносистеми. Проблема уніфікації залишається актуальною через значну кількість полісемантичних скорочень, що створює ризики помилкового тлумачення в критичних ситуаціях. Для підвищення ефективності професійної комунікації та перекладу необхідно впровадження стандартизованих глосаріїв скорочень у військових навчальних закладах. Подальші дослідження мають бути спрямовані на розробку

автоматизованих систем для дешифрування та контекстуалізації військових скорочень.

Список використаних джерел

1. Bundeswehr Abkürzungen. URL: <https://einstellungstest-bundeswehr.de/bundeswehr-abkuerzungen/>
2. C4ISR як уможливлення спроможності. URL: <https://navy.mil.gov.ua/c4isr/>
3. Die Maschine für Abkürzungen. URL: <https://www.abkuerzungen.de/main.php?language=de>
4. Duden. Das Wörterbuch der Abkürzungen: Rund 50.000 nationale und internationale Abkürzungen und Kurzwörter mit ihren Bedeutungen. Duden Taschenbücher. Berlin: Bibliographisches Institut & F. A. Brockhaus AG, Mannheim 2005.
5. Polizeiabkürzungen. URL: <https://www.polizeiabkuerzungen.de/fustw/>
6. ES&T. Europäische Sicherheit&Technik. URL: <https://esut.de/2025/02/meldungen/57190/idz-es-nachbeschaffung-und-regeneration/>

Вахрамєєв Б. О. – аспірант 3 року навчання факультету іноземної філології ВНУ імені Лесі Українки

Науковий керівник:
Ущина В. А. – докторка філологічних наук, професорка, завідувачка кафедри англійської філології ВНУ імені Лесі Українки

КЛЮЧОВІ ПІДХОДИ ДО ДОСЛІДЖЕННЯ ФЕЙКОВИХ НОВИН ТА ЇХ ПРАКТИЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ

Постановка проблеми. Фейкові новини еволюціонували з появою цифрових медіа, усе більше набуваючи мультимодальних вимірів. Перші спроби

виявлення фейкових новин переважно опиралися на текстовий аналіз, проте такий одновекторний підхід виявився недостатньо ефективним у нинішньому інформаційному просторі, в якому оманливий контент поєднує використання тексту із зображеннями, відео, аудіо та невербальними жестами. Така полімодальність сучасної комунікації вимагає стратегій, що виходять за межі аналізу лише тексту, оскільки зображення можуть підсилювати, або суперечити або затуманювати текстових фрагментів. Ця проблема зумовлена відмінностями задіяних до обробки інформації модальностей та складністю їх логічного поєднання. Некоректне поєднання тексту та візуальних складників лімітує точність виявлення фейкових новин.

Мета дослідження. Мета роботи полягає в огляді ключових мультимодальних підходів до дослідження фейкових новин. Зокрема, увагу зосереджено на аналізі таких теоретичних засад, як соціальна семіотика, конверсаційний аналіз (CA) та системно-функціональний мультимодальний аналіз дискурсу (SF-MDA), а також на можливостях практичного застосування цих підходів у контексті їх інтеграції в обчислювальні моделі виявлення фейкових новин.

Результати дослідження. **Соціальна семіотика** сфокусована на створенні значення як мотивованому і соціально вбудованому, наголошуючи, що семіотичні ресурси (форми, такі як зображення або мова) обираються на основі контексту, відносин влади та інтересів (наприклад, аналіз Е. Адамі взаємодій на YouTube; дослідження Д. Маверс щодо малюнків студентів) (Adami, 2009; Mavers, 2009). Хоча цей підхід є ефективним у мультимодальному дискурсі, його критикують за зосередженість на артефактах та невраховуванні повного контексту. **Конверсаційний аналіз (CA)** в свою чергу є ретельним, емпірично обґрунтованим інструментом дослідження мультимодальних дій, які виникають через взаємодію мови, жестів, погляду. Він уможливорює спостереження за «тим, на що орієнтуються учасники». **Системно-функційний мультимодальний аналіз дискурсу (SF-MDA)** ґрунтується на роботах Майкла Халлідея 1960-х

років, який розглядає мову як соціальний семіотичний ресурс, що використовується для виконання соціальних функцій. Цей підхід спрямований на розуміння функцій різних семіотичних ресурсів як систем значень та аналіз того, як ці значення поєднуються в мультимодальних явищах (Halliday, 2008). У цьому підході цифрові технології часто використовуються для аналізу мультимодальних характеристик. Інші - такі як геосеміотика, мультимодальний аналіз (взаємо)дії, мультимодальна етнографія, мультимодальний корпусний аналіз та мультимодальний аналіз сприйняття - розширюють набір інструментів. До них належать динамічний аналіз просторових знаків, кількісна оцінка великих мультимодальних корпусів, етнографічна контекстуалізація та вивчення сприйняття за допомогою відстеження руху очей. Уважаємо що саме ці теоретичні інструменти дають змогу проводити детальний аналіз фейкових новин: наприклад, як компоновання зображень переконує або вводить в оману (соціальна семіотика), як відеодезінформація функціонує у взаємодії (CA) або як візуально-вербальна єдність формує ідеологічне значення (SF-MDA).

Щодо практичного застосування цих підходів для аналізу емпіричних даних щодо фейкових новин, то одним із прикладів є обчислювані технології. Останні інновації у цій сфері були спрямовані на вищий рівень узгодження гетерогенних потоків даних. Загальна методика опрацювання даних MCOT (*Multimodal Fake News Detection with Contrastive Learning and Optimal Transport*), запропонований Шен Ксяоронг та її колегами, інтегрує так зване самокероване навчання мовних моделей з ефективнішим пошуком ймовірностей таких моделей для вдосконалення поєднання текстових і візуальних сигналів, покращуючи чутливість до міжмодальних невідповідностей, які часто є індикаторами обману, або, в цьому випадку – фейкових новин. (Shen et al., 2024) Моделі машинного навчання, що дозволяють поєднувати інформацію з кількох джерел, тим самим покращуючи продуктивність його моделі, ідентифікують мультимодальні артефакти на декількох рівнях абстракції, інтегруючи їх з токенами (одинацями оброблення мови під час машинного навчання) для

підвищення точності класифікації. Їфан Ліу, Яокун Ліу, Зелін Лі та інші в свою чергу пропонують систему так званої «інтерактивної суміші» експертів, яка динамічним шляхом обирає шляхи поєднання інформації з кількох джерел на основі характеристик контенту, покращуючи адаптивність між доменами (Liu et al., 2025), що дозволяє Лі розширює аналітичний простір, включаючи особливості соціального контексту в графічну нейронну мережу з механізмами уваги, відображаючи реальність, що дезінформація часто поширюється через соціальні медіа, а не лише через контент (Li, 2025), фактично втілюючи принципи системно-функційного мультимодального аналізу дискурсу в ШІ. Обчислювальні стратегії, незважаючи на технічні відмінності, співзвучні з теоретичними принципами, де кожен модальність розглядають як частковий внесок у значення, повне значення якого виявляється лише через умисну та контекстно-орієнтовану сполуку.

Висновки. Синергія теорії мультимодальності й інструментів машинного навчання створює потужний методологічний засіб для боротьби з фейковими новинами. Інсайти з соціальної семіотики, з її акцентом на мультимодальних анклавах, можуть скеровувати увагу, для фокусування на комунікативну цінність. Послідовний конверсаційний аналіз, що відповідає логіці прогресивних моделей поєднання текстових і візуальних сигналів, де модальності розглядають як взаємозалежні потоки, поєднані в контексті, а не ізольовані один від одного елементи. Метафункційні категорії системно-функційного мультимодального аналізу дискурсу можуть слугувати основою для інтерпретації рівня концентрації уваги в нейронних архітектурах, забезпечуючи інтерпретаційний міст між результатами моделі та людським розумінням переконання. І навпаки, великомасштабні можливості обробки даних системами машинного навчання придатні для перевірки та вдосконалень теоретичних тверджень, виявляючи структурні закономірності в дезінформації, які інакше могли б залишитися прихованими. Таким чином, через застосування лінгвістичних підходів до вивчення фейкових новин шляхом їх впровадження у методики опрацювання

даних обчислювальними моделями та ШІ, утворюється комплексний набір інструментів для орієнтування у все більш складному ландшафті маніпулятивних наративів, основи сучасних фейкових новин.

Список використаних джерел

1. Adami, E. (2009). “We/YouTube”: Exploring sign-making in video-interaction. *Visual Communication*, 8 (4), 379–399
2. Mavers, D. (2009). Student text-making as semiotic work. *Journal of Early Childhood Literacy*, 9 (2), 141–155
3. Halliday, M. A. K. (2008). Working with meaning: towards an applicable linguistics. In C. Jones & R. de Cillia (Eds.), *Meaning in context: A tribute to Michael Halliday* P. 7–23). Continuum.
4. Shen, X., Huang, M., Hu, Z., et al. Multimodal Fake News Detection with Contrastive Learning and Optimal Transport. *Front. Comput. Sci.* 6:1473457. 2024. doi: 10.3389/fcomp.2024.1473457
5. Liu, Y., Liu, Y., Li, Z., et al. Modality Interactive Mixture-of-Experts for Fake News Detection. In Proceedings of the ACM Web Conference 2025 (WWW '25), April 28–May 2, 2025, Sydney, NSW, Australia. ACM, New York, NY, USA, 12 p.
6. Li Z. (2025). Multimodal fake news detection using graph neural networks and attention mechanisms. *Advances in Engineering Innovation*, 15, 63–73

Гесь А. А. – здобувачка освіти 6 курсу
факультету іноземної філології
ВНУ імені Лесі Українки

Науковий керівник:
Семенюк Т. П. – кандидатка
філологічних наук, доцентка кафедри
німецької філології
ВНУ імені Лесі Українки

ПОЛІМОДАЛЬНІСТЬ ВИРАЖЕННЯ МАНІПУЛЯТИВНОГО ВПЛИВУ У СУЧАСНОМУ МАСМЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ

Постановка проблеми. Мас-медіа у сучасному світі визначають інформаційний порядок денний і формують спосіб мислення мільйонів людей. Вони стали головним інструментом формування уявлень про події, норми, цінності й навіть реальність цілому. Мова сучасних медіа вийшла далеко за межі слова, вона сполучає між собою звук, зображення, колір, ритм, шрифт і навіть рух. Це багатоканальне поєднання створює полімодальне повідомлення, у якому зміст передається не лише через текст, а й через візуальний код.

Полімодальні засоби, які на перший погляд розширюють можливості комунікації, дедалі частіше стають інструментом маніпулятивного впливу. Завдяки поєднанню вербальних, візуальних і аудіальних кодів медіа можуть створювати враження достовірності навіть тоді, коли інформація навмисно спотворена або емоційно режисована. В епоху інформаційних війн і гібридних комунікацій така стратегія набуває особливої ваги, адже вплив відбувається не лише на раціональному, а й на підсвідомому рівні.

Мета дослідження – визначення ролі полімодальності як інструмента *маніпуляції* в сучасному мас-медійному дискурсі та виявлення способів її реалізації у комунікативній практиці.

Результати дослідження. Термін *полімодальність* (від лат. *multi* – багато і *modus* – спосіб, форма) вживається для позначення комунікації, що залучає

кілька семіотичних систем одночасно. Медіатекст є *«когнітивно-дискурсивним утворенням, у якому значення виникає через взаємодію вербальних, візуальних, аудіальних і кінетичних елементів»* [1, с. 54]. Іншими словами, значення не існує лише у слові – воно формується у взаємодії слова, звуку, образу, кольору й ритму.

Поняття маніпуляції в межах когнітивно-прагматичного підходу розуміють як *прихований вплив*, спрямований на створення у реципієнта певних уявлень, емоцій чи дій без його усвідомленої згоди. Як зауважує Т. Семенюк, на відміну від переконання, маніпуляція не апелює до логіки – вона звертається до емоцій, асоціацій і контексту, діючи непомітно, але результативно [3, с. 53].

Дослідниця виділяє *три групи засобів маніпуляції*:

- *вербальні* – мовні структури, що формують оцінку (евфемізми, метафори, емоційна лексика, пропуск важливих фактів);
- *невербальні* – жести, міміка, кольори, фотографії, візуальні композиції;
- *паравербальні* – тембр, інтонація, музичний супровід, паузи, темп.

Їхнє поєднання створює ефект полімодального впливу, коли візуальні та звукові сигнали підсилюють зміст сказаного, знижуючи рівень критичного сприйняття. У результаті в людини виникає відчуття, що побачене чи почуте – безумовно правдиве.

Полімодальність у сучасних медіа поступово перетворилася на техніку керування увагою, емоціями та оцінками аудиторії. Найпомітніше це проявляється у новинних сюжетах, соціальних мережах і рекламних кампаніях, де слово взаємодіє з аудіо-візуальними елементами. Вашій увазі нижче наведені підходи, які ми узагальнили, ґрунтуючись на працях І. Король, І. Волощук, N. Fairclough, T. van Dijk, C. Wardle та H. Derakhshan. Таким чином, на основі їх напрацювань ми можемо виокремити кілька типових полімодальних стратегій маніпуляції, що поєднують між собою різні засоби впливу, а саме:

1. Візуально-емоційна стратегія

Зображення має здатність передавати настрій швидше, ніж текст. Композиція, колір, гра світла – усе це створює певне відчуття ще до того, як людина встигає осмислити зміст. Темні відтінки часто викликають асоціації з небезпекою чи нестабільністю, тоді як теплі кольори – із безпекою та довірою. І. Король та І. Волощук звертають увагу, що політична журналістика активно експлуатує кольорову символіку, вибудовуючи зв'язок між настроєм картинки та оцінкою події [2, с. 82]. Візуальний елемент, отже, передуює раціональному аналізу, непомітно задаючи напрям думки.

2. Карикатуризація як форма впливу

Карикатури поєднують слово й візуальний код, показуючи, як сміх може стати інструментом впливу. У німецьких медіа їх часто використовують для зняття напруги під час кризових подій, водночас непомітно спрямовуючи сприйняття аудиторії у потрібне русло [2, с. 83].

3. Фейки й дінфейки як новітня форма полімодального впливу

Сучасні технології дозволяють створювати правдоподібні, але повністю штучні образи, а саме deepfake-відео, на основі змінених голосів, згенерованих облич. Вони працюють завдяки синхронності кількох каналів сприйняття: людина бачить, чує і реагує емоційно одночасно. С. Wardle та Н. Derakhshan пояснюють, що саме така багатомодальна взаємодія робить фейкові повідомлення переконливими, вони відтворюють зовнішні ознаки правди, але спираються на довіру до образу, а не на факти [6].

4. Інтермодальна гармонізація як техніка переконання

Іноді ефект не в самій інформації, а в тому, як вона подана. Коли текст, зображення й звук злагоджено між собою, у глядача виникає відчуття природності, навіть краси. Така «естетична гармонія» підсилює довіру: сприйняття переходить від аналізу до насолоди, і критичність знижується [4].

5. Паравербальні коди і фреймування емоцій

Не менш дієвими є засоби, що супроводжують мову: тембр, інтонація, ритм, паузи, фонова музика. Вони непомітно формують «емоційний сценарій»

повідомлення. Людина чує факт, але водночас відчуває, як саме до нього ставитися. Саме такі сигнали створюють готовий наратив, у якому зміст і оцінка зливаються, позбавляючи аудиторію критичної дистанції [5].

Полімодальність у сучасних медіа стала інструментом формування колективного бачення реальності. Поєднання слова, зображення, звуку й ритму створює ефект багатоканального впливу на свідомість і підсвідомість. Її сила полягає у вмінні маскувати ідеологічний зміст під художньою чи інформаційною формою, зміщуючи баланс між раціональним і емоційним. Карикатури, фейки й діпфейки показують, як технології здатні змінювати не лише текст, а й саму візуально-звукову реальність, підсилюючи довіру до неправди [6].

Висновки. Таким чином, полімодальна маніпуляція – новий тип комунікативного впливу, який поєднує елементи мистецтва, технології й психології. Вивчення цього явища потребує міждисциплінарного підходу – на перетині мультимодальної лінгвістики, когнітивної семіотики та критичного дискурс-аналізу [4]. Лише глибоке розуміння цих механізмів дозволить ефективно протидіяти прихованим формам маніпуляції у медійному просторі.

Список використаних джерел

1. Єфіменко О. С. Поняття «полімодальність»: сучасні погляди, перспективи організації досліджень мовленнєвих порушень. Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови. Вип. 8. 2015. С. 52–58.
2. Король І., Волощук І. Засоби маніпулятивного впливу в сучасних медіа: семіотичний і лінгвістичний аспекти. Науковий вісник КНУ, 2020. С. 80-85. URL: https://www.aphn-journal.in.ua/archive/31_2020/part_2/16.pdf (дата звернення: 17.09.2025)
3. Семенюк Т. П. Вербальні, невербальні та паравербальні засоби реалізації стратегії диференціації в німецькомовній рекламі. Луцьк. С. 52–55. URL: <https://seanewdim.com/wp-content/uploads/2021/03/Verbal-non-verbal-and-paraverbal-means-in-the-realization-of-differentiation-strategy-in-German-advertising-Semeniuk-T.-P..pdf> (дата звернення: 10.09.2025)

4. Fairclough N. Media Discourse. London : Arnold, 1995.
5. Van Dijk T. Aims of Critical Discourse Analysis. Discourse & Society, 1993
6. Wardle C., Derakhshan H. Information Disorder: Toward an Interdisciplinary Framework for Research and Policy Making. Council of Europe Report, 2017.

Гончаренко А. В. – здобувачка освіти 6 курсу факультету іноземної філології ВНУ імені Лесі Українки

Науковий керівник:
Крисанова Т. А. – докторка філологічних наук, професорка кафедри практики англійської мови ВНУ імені Лесі Українки

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЛЕКСЕМИ “IMMIGRATION” У АНГЛОМОВНОМУ МЕДІАДИСКУРСІ

Постановка проблеми. У сучасному глобалізованому світі імміграційні процеси активно відображаються в медіа, де лексема *immigration* набуває нових смислових відтінків і конотацій. Хоча більшість термінів, пов'язаних із міграцією, мають фіксовані визначення, закріплені в міжнародних актах, медіатексти часто надають їм нових конотацій. Ці значення відображають колективні уявлення та ідеї стосовно явища імміграції, які існують тому, що суспільство їх поділяє або погоджується з ними [3, с. 43]. Відтак, постає необхідність лінгвістичного аналізу лексеми *immigration* та її семантичних зв'язків у сучасній англійській мові та медіадискурсі.

Мета дослідження. Мета роботи полягає у виявленні лексико-семантичних особливостей функціонування лексеми *immigration* та визначенні її семантичних зв'язків у сучасному англомовному медіадискурсі.

Результати дослідження. Лексема *immigration* має латинське коріння, зокрема походить від дієслова *migrare* – «переселятися», а префікс утворений від асимільованої форми *in* – «у, в» (від праіндоєвропейського «*en*») [4; 5]. Згідно з сучасними англійськими словниками значення іменника *immigration* виражене п'ятьма семами: 1) процес переселення до іншої країни з метою постійного проживання; 2) акт в'їзду на територію іноземної держави з наміром постійного проживання; 3) загальна чисельність людей, які іммігрують; 4) місце контролю документів осіб, які в'їжджають у країну (у порту, аеропорту); 5) процес перевірки документів на в'їзд (у порту, аеропорту). Основний синонімічний ряд лексеми *immigration* утворений іменниками: *relocation, resettlement, in-migration* [1; 2; 4; 5].

У сучасній англійській мові імміграція вербалізується через іменник *immigration* та похідні *immigrant, immigrate, immigrational*. Іменник *immigrant* означає людину, що переселилася до іншої країни для постійного проживання; дієслово *immigrate* – приїхати в іншу країну з метою постійного проживання. Значення прикметника *immigrational* виражене двома семами: 1) пов'язаний з діяльністю іноземців, які переїжджають до країни з метою постійного проживання; 2) стосується спеціально відведених зон (у порту, аеропорту), де проводиться перевірка паспортів та дозволів на в'їзд [1; 4; 5]. Синонімічний ряд до лексеми *immigrant*: *newcomer, foreigner, settler*; до *immigrate* – *come, arrive, settle* [2]. Згідно з аналізом лексикографічних джерел, термін *immigration* та його похідні є семантично нейтральними та не містять емоційно-оцінних відтінків.

Наразі у медійному дискурсі спостерігається тенденція до переінтерпретації та семантичного розширення лексеми *immigration* [7, 2]. Цей процес супроводжується появою нових конотацій і контекстуальних синонімів, що дозволяє медіа впливати на громадську думку. Наприклад, у публічній комунікації лексему *immigration* часто отримує негативне оцінне забарвлення, сполучаючись з такими словами, як *crisis* та *controversy* [6, 107]. Відповідно, *crisis* визначається як «період протиріч, нерозуміння або страждань», а

controversy – «публічна суперечка, що виникає через розбіжність поглядів». У такий спосіб формується негативне забарвлення імміграції, пов'язуючи її з проблемою або джерелом конфлікту.

Іншим прикладом є вживання іменника *alien* як синоніма до *immigrant*. Лексема *alien* означає «іноземець, який не є громадянином країни»[1; 4], проте існує інше значення, зокрема «істота з іншої планети». Саме слово походить від латинського *aliēnus*, що мало два значення 1) «раб, що належить іншій особі; іноземець; чужинець»; 2) «не свій, чужий»[5]. Дослідження показують, що ця лексема набула негативного відтінку, оскільки створює штучну дистанцію між іммігрантами та громадянами та формує відчуття «іншості» у свідомості громадськості [3, 45].

Висновки. Отже, відповідно до проведеного дослідження, лексема *immigration* та похідні від неї слова характеризуються семантичною нейтральністю в сучасній англійській мові. Однак, наразі спостерігається тенденція до переосмислення цих лексем і появи нових конотацій. У публічній комунікації пов'язані з імміграцією слова набувають негативного відтінку через поєднання з лексемами *crisis*, *controversy* або заміну їх терміном *alien*, що має виразну конотацію «чужості». Таким чином, сучасний англомовний медіадискурс сприяє формуванню нових семантичних відтінків лексеми *immigration*, що відрізняються від її уставленого нейтрального значення.

Список використаних джерел

1. CEDT. Collins English Dictionary and Thesaurus. URL: <http://www.collinsdictionary.com> (дата звернення: 22.10.2025).
2. COCA. The Corpus of Contemporary American English. URL: <http://corpus.byu.edu/coca/> (дата звернення: 22.10.2025).
3. Guccione C. Migration Discourse and the New Socially Constructed Meanings of the English Lingua Franca. European Scientific Journal ESJ. 2022. T. 18. 33-49 с.

4. MWDT. Merriam-Webster Dictionary and Thesaurus. URL: <http://www.merriam-webster.com> (дата звернення: 22.10.2025).
5. OED. Online Etymology Dictionary. URL: <http://www.etymonline.com> (дата звернення: 22.10.2025)
6. Viola L., Musolff A. Migration and media: Discourses about identities in crisis. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, 2019. 374 с.
7. Viola L., Verheul J. One Hundred Years of Migration Discourse in The Times: A Discourse-Historical Word Vector Space Approach to the Construction of Meaning. *Frontiers in Artificial Intelligence*. 2020. Т. 3. 1-17 с.

Давидовська В. Д. – здобувачка освіти 6 курсу факультету іноземної філології ВНУ імені Лесі Українки

Науковий керівник:
Галапчук-Тарнавська О. М. –
кандидатка філологічних наук, доцентка
кафедри англійської філології
ВНУ імені Лесі Українки

ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ БРИТАНСЬКИХ ПОЛІТИЧНИХ ПРОМОВ

Постановка проблеми. У сучасному політичному дискурсі гендер суттєво впливає на формування комунікативних стратегій і сприйняття політичних лідерів. У британській риториці, що тривалий час базувалася на чоловічій моделі мовлення, зростання ролі жінок призвело до появи нових стилістичних і комунікативних підходів. Це зумовлює потребу дослідити гендерні особливості британських політичних промов та специфіку аргументації, мовних стратегій і репрезентації влади.

Метою дослідження є виявлення та характеристика гендерних особливостей британських політичних промов шляхом аналізу мовних засобів,

риторичних стратегій та комунікативних моделей, притаманних політикам різної статі, а також визначення їхнього впливу на формування політичного іміджу та ефективність публічної комунікації.

Результати дослідження. У британському політичному дискурсі гендерні стереотипи проявляються у різному сприйнятті мовлення політиків. Чоловічі промови пов'язують із владністю, жорсткістю та конфронтаційністю, тоді як виступи політикинь – зі стриманістю, орієнтацією на уникнення конфліктів і використанням м'якіших, дипломатичних формулювань. Політичний дискурс є формою публічної комунікації, спрямованої на постановку та розв'язання суспільно-політичних питань у форматі виступів, заяв та промов політичних діячів під час дебатів чи політичних обговорень [1, с. 192].

Поширеною залишається думка, що чоловіки-політики ефективніше ведуть політичні дебати, оскільки сприймають опозицію та політичне протистояння як звичний і навіть необхідний елемент ритуалу влади. Це проявляється у їхніх риторичних прийомах, які нерідко є більш прямолінійними та агресивними. Жінки-політики, навпаки, часто вибудовують комунікацію так, щоб зменшити ескалацію напруги, використовуючи ширший спектр пом'якшувальних мовних засобів [2, с. 21–22]. Усе це зумовлює важливість аналізу гендерних особливостей британських політичних промов, адже риторичні стилі чоловіків і жінок не лише відображають суспільні очікування та культурні моделі, а й впливають на сприйняття політичної ефективності та лідерства в британському суспільстві.

Маніпулятивне використання гендеру в політичному дискурсі ґрунтується на свідомому зверненні до стереотипних уявлень про маскулінність і фемінність з метою вплинути на електорат. У британському політичному середовищі такі стратегії нерідко стають елементом побудови публічного образу політика. Деякі лідери послідовно підкреслюють традиційні риси маскулінності – рішучість, силу, контроль – аби створити враження компетентності та здатності керувати в умовах кризи [3, с. 421].

Британські політикині, у свою чергу, часто використовують інший підхід, акцентуючи увагу на емпатії, турботливості та соціальній чутливості. Апелювання до емоцій виборців, вираження особистих переживань і демонстрація розуміння стану інших людей стають для них ефективними комунікативними засобами, що відповідають суспільним очікуванням щодо «жіночої» манери спілкування.

Аналіз промов Терези Мей та Ріші Сунака показує, як політики через дискурс формують пріоритети розвитку країни та впливають на суспільні настрої. Промова Терези Мей (13 липня 2016) [4; 5] окреслює головні завдання уряду: створення «країни, яка працює для кожного», акцент на єдності нації та соціальній справедливості “Union, precious bond...”, “burning injustice, poor...”. Економічні питання слугують фоном для соціальних пріоритетів. Метафоричні вирази та модальні конструкції з “will” підкреслюють рішучість і спільну відповідальність. Займенники “we” і “us” формують колективний образ, “I” – ефект персональної залученості до проблем громадян.

Промова Ріші Сунака фокусується на економічній кризі “a profound economic crisis”, стабільності “economic stability and confidence” та відновленні довіри “Trust is earned. And I will earn yours” [6]. Гендерні особливості проявляються у стилі: чоловіки-політики – владні та прямолінійні, політикині – стримані, дипломатичні, з емпатією до виборців, що формує політичний імідж і впливає на сприйняття лідерства

Висновки. Гендерні особливості британських політичних промов проявляються у стилі мовлення, виборі риторичних стратегій та способах комунікації з аудиторією. Вони відтворюють усталені культурні уявлення про маскулінність і фемінність, впливають на формування публічного образу політиків та на ефективність політичної риторики.

Список використаних джерел

1. Буренко Т. М., Онищенко С. І. Гендерні особливості публічних виступів Бориса Джонсона та Терези Мей. *Науковий вісник Міжнародного*

- гуманітарного університету. Серія: Філологія. 2022. № 56. С. 21–24. ISSN 2409–1154.
2. Остроухов В. В., Петрик В. М., Присяжнюк М. М. Інформаційна безпека (соціально-правові аспекти) : підручник. Київ : КНТ, 2010. 776 с.
 3. Gov.uk *Rishi Sunak's first speech as Prime Minister*: 25 October 2022 URL: <https://www.gov.uk/government/speeches/prime-minister-rishi-sunaks-statement-25-october-2022> (дата звернення: 29.10.2025).
 4. Kenzhekanova K.K. Linguistic features of political discourse. *Mediterranean Journal of Social Sciences*. 2015. Vol. 6, No. 6. P. 192–199.
 5. Theresa May: First speech as Prime Minister. *BBC News*. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=FDyZ8trge2E> (дата звернення: 29.10.2025).
 6. Washingtonpost. Full transcript: Theresa May's first speech as Britain's prime minister. URL: <https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2016/07/13/full-transcript-may-promises-bold-new-positive-role-for-britain-after-brexite/> (дата звернення 29.10.2025).

Захарчук В. Ю. – здобувачка освіти 1 курсу факультету іноземної філології ВНУ імені Лесі Українки

Науковий керівник:
Калиновська І. М. – кандидатка філологічних наук, доцентка кафедри прикладної лінгвістики ВНУ імені Лесі Українки

СУЧАСНІ КАНАДСЬКІ ГРАФІЧНІ РОМАНИ: ТЕМИ, ФОРМИ, ТЕНДЕНЦІЇ

Постановка проблеми. Сучасна канадська література характеризується жанровим розмаїттям, тому і графічні романи набувають дедалі більшої популярності та визнання як повноцінний літературний жанр у Канаді. Незважаючи на це, вивчення їхнього місця в національному літературному контексті, особливостей відображення канадської ідентичності, культурних та соціальних проблем, а також використання вербальних та невербальних засобів залишається актуальною дослідницькою проблемою.

Мета дослідження – окреслити основні тенденції розвитку сучасного канадського графічного роману, визначити його тематичне та стилістичне різноманіття, а також дослідити, як графічні романи відображають актуальні соціальні, культурні питання та національну ідентичність Канади.

Результат дослідження. Проаналізувавши матеріали сайту CBC (Canadian Book Center) [1] та перелік графічних романів, які здобули канадські літературні премії, можна виділити те, що сучасні канадські графічні романи охоплюють широкий спектр тем, включаючи імміграційний досвід та пошук ідентичності: Твори часто порушують теми адаптації, міжкультурних конфліктів та пошуку свого місця в багатонаціональному суспільстві (наприклад, у графічних романах, які вигравали нагороди, як-от “Alterations”, що досліджує імміграційний досвід та пошук належності).

Соціальні та гендерні питання також є популярними. Канадські автори використовують жанр для обговорення динаміки гендеру, раси, ментального здоров'я та історій корінних народів (наприклад, *Age 16*, що досліджує динаміку гендеру, раси та материнства між трьома поколіннями жінок).

За останні п'ятнадцять років жанр графічного роману корінних народів вибухнув уявними, провокативними, інтелектуальними та надзвичайно творчими роботами [2]. Графічний роман “Sugar Falls” зображує справжню історію старійшини Першої нації Кросс-Лейк, яка пережила школу-інтернат. Інший важливий твір розповідає про двох братів із Перших націй, оточених бідністю, наркоманією та насильством банд, які намагаються подолати віковічну історичну травму різними способами. Особливо цікавим є творчий синтез у роботі “Red” Майкла Ніколла Яхгуланааса, який майстерно поєднує образи народу хайда з японським стилем манги.

Проведений аналіз підкреслює важливість вербальних і невербальних засобів, таких як шрифт, колір, графічні символи, у передачі емоційної складової та розшифруванні смислів у креолізованих текстах графічних романів (на прикладі творів Брайєна Лі О'Меллі).

Канадські графічні романи отримують офіційне визнання, включаючи номінації на престижні канадські літературні премії, такі як Премія Гіллера (Giller Prize) та нагороди Канадського центру дитячої книги (CCBC Awards). Залучення до жанру відомих канадських письменників (наприклад, Маргарет Етвуд) також свідчить про утвердження графічного роману в канадській літературі.

Висновки. Сучасні канадські графічні романи є динамічними та вагомими елементами національної літератури. Вони не лише слідують світовим тенденціям, але й активно інтегрують специфічні канадські теми, зокрема мультикультуралізм, досвід іммігрантів, історії корінних народів та соціальну справедливість. Завдяки унікальному поєднанню тексту та візуальних елементів, графічні романи слугують ефективним інструментом для обговорення складних

сучасних проблем та розширення меж традиційної літератури, здобуваючи визнання як серед читачів, так і серед літературних критиків.

Список використаних джерел

1. CBC Literary Prizes. 2025. URL: <https://www.cbc.ca/books/7-books-win-big-at-2025-canadian-children-s-book-awards-9.6955166>
2. VPL Picks: Canadian Graphic Novels. 2025. URL: <https://vpl.bibliocommons.com/v2/list/display/1338827209/1893408069>

Корець В. Р. – здобувачка освіти 6 курсу факультету іноземної філології ВНУ імені Лесі Українки

Науковий керівник:

Юшак В. М. – кандидатка філологічних наук, доцентка кафедри англійської філології ВНУ імені Лесі Українки

ІМПЛІЦИТНА УПЕРЕДЖЕНІСТЬ У МОВНИХ СТРАТЕГІЯХ ЦИФРОВИХ ОГОЛОШЕНЬ ПРО РОБОТУ

Постановка проблеми. Сучасна лінгвістика активно досліджує рекламний дискурс, проте оголошення про роботу як його окремий підтип вивчені недостатньо. Наявні праці зосереджені на загальних аспектах ефективності рекламних текстів, але не розкривають питання імпліцитної упередженості. Відповідно, вакансії, поєднуючи інформативну й селекційну функції, через імпліцитність і оцінну лексику можуть несвідомо впливати на відбір кандидатів, формуючи соціальні асиметрії.

Мета дослідження полягає у теоретичному осмисленні рекламного дискурсу у сфері працевлаштування та його структурно-функціональних параметрів, а також у створенні наукового підґрунтя для подальшого аналізу

мовних стратегій, що зумовлюють імпліцитну упередженість в англомовних цифрових оголошеннях про роботу.

Результати дослідження. У сучасному глобалізованому просторі цифрові платформи відіграють ключову роль у формуванні нових форматів професійної комунікації. Вони стали повноцінним дискурсивним середовищем, у якому взаємодіють роботодавці та претенденти на роботу, і водночас – каталізатором зміни лінгвістичних стратегій у сфері працевлаштування. Поява таких глобальних платформ, як LinkedIn, Glassdoor та Indeed, зумовила глибоку трансформацію оголошень про роботу: від традиційних друкованих повідомлень вони еволюціонували у динамічний мультимедійний цифровий формат.

У процесі дослідження ми з'ясували, що кожна з вищезгаданих провідних платформ реалізує власну комунікативну модель, що відображає її технологічні особливості та ціннісну орієнтацію. Так, платформа LinkedIn є найбільш репрезентативною у глобальному масштабі, адже поєднує функції соціальної мережі, професійної спільноти та бази вакансій. Її оголошення мають гібридний характер вони одночасно виконують рекламну, інформаційну й комунікативну функції. Для LinkedIn характерні персоналізація, інтерактивність і мультимедійність: текстові повідомлення часто супроводжуються відео, візуальними елементами чи інфографікою. Важливою рисою є алгоритмічна таргетованість, що забезпечує точну відповідність між вакансією та аудиторією.

Платформа Glassdoor формує іншу, більш поліфонічну модель комунікації, у якій офіційні тексти вакансій взаємодіють із відгуками працівників і рейтингами компаній. Таким чином, дискурс Glassdoor інтегрує інформаційний, іміджевий та репутаційний виміри. Імідж компанії вибудовується не лише завдяки офіційному опису, а й через колективні оцінки, досвід і коментарі користувачів, що створює ефект багатоголосся і впливає на довіру кандидатів.

Натомість Indeed реалізує принцип глобальної стандартизації. Ця платформа орієнтована на масове охоплення користувачів і технологічну обробку контенту. Оголошення тут мають прагматичний, уніфікований

характер: використовуються прості синтаксичні конструкції, нейтральна лексика, відсутні культурно специфічні елементи. Така стратегія забезпечує максимальну зрозумілість тексту для міжнародної аудиторії та перетворює вакансії на стандартизовані одиниці даних, придатні для автоматизованого пошуку й аналітики.

Різноманіття комунікативних підходів на зазначених платформах зумовлює потребу в типологізації оголошень про роботу. На основі аналізу комунікативної мети, стилістичного оформлення та прагматичної спрямованості можна виокремити чотири основні типи таких текстів:

1) інформативні: характеризуються нейтральним стилем, чіткою структурою та наявністю офіційної термінології; .

2) іміджеві: поширені у креативних індустріях, орієнтовані на формування позитивного образу компанії. У таких оголошеннях домінує експресивна лексика, метафори й гасла, що створюють емоційний зв'язок із потенційним працівником;

3) креативні: відзначаються вільною манерою викладу, наявністю сленгу, використанням візуалізацій та інтерактивних елементів.

4) змішані: поєднують риси інформативних і іміджевих оголошень, прагнучи балансу між чіткістю інформації та емоційним впливом [2; 3].

Аналіз англомовних оголошень про роботу на цифрових платформах продемонстрував наявність прихованих механізмів, що впливають на сприйняття вакансій. Йдеться про імпліцитну упередженість – латентні дискримінаційні установки, які вербалізуються непомітно, через мовні деталі. Такі формулювання, як *young and energetic team* або *native English speaker*, хоч і здаються нейтральними, фактично звужують коло потенційних кандидатів, створюючи приховані бар'єри за віковою чи мовною ознакою. Крім того, поширені фрази на кшталт *competitive salary* чи *career growth opportunities* часто не мають конкретного змісту, але виконують маніпулятивну функцію – формують у претендентів завищені очікування [1]. З лінгвістичної точки зору

імпліцитність також проявляється у використанні умовних конструкцій (*may include bonus*) або нечітких часових маркерів, що дозволяють залишати інформацію двозначною. Таким чином, навіть у зовні стандартизованих текстах зберігається високий рівень суб'єктивності, що впливає на соціальну справедливість і прозорість цифрового ринку праці.

Висновки. Незважаючи на різні формати, оголошення на цифрових платформах можуть містити імпліцитну упередженість, що непомітно впливає на відбір кандидатів за віком, культурною чи іншими ознаками. Теоретичне осмислення цих механізмів дозволяє виявляти приховані дискримінаційні стратегії, формувати прозоріші стандарти створення вакансій і мінімізувати соціально небезпечні маніпулятивні практики у цифровому середовищі.

Список використаних джерел

1. Предій Ю. Д. Комунікативно-прагматичний аспект дослідження текстів Інтернет-оголошень (на матеріалі англomовних текстів оголошень про роботу). Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. № 49. 2010. Р. 198–201.
2. Cook G. The discourse of advertising. Routledge, 2001. 268 p.
3. Feldman D. C., Bearden W. O. Varying the content of job advertisements: The effects of message specificity. Journal of Advertising, 35(1), 2006. P. 123-141.
4. Glassdoor URL: <https://www.glassdoor.com/> (дата звернення: 31.10.2025).
5. Indeed URL: <https://www.indeed.com/> (дата звернення: 31.10.2025).
6. LinkedIn URL: <https://www.linkedin.com/feed/> (дата звернення: 31.10.2025)

Ленартович О. О. – аспірант 3 року навчання факультету іноземної філології, ВНУ імені Лесі Українки

Науковий керівник:
Рогач О. О. – кандидатка філологічних наук, професорка кафедри прикладної лінгвістики
ВНУ імені Лесі Українки

МОВНО-ВИРАЗОВІ ПАРАЛЕЛІ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ ТА БРИТАНСЬКО-НІМЕЦЬКОГО ПРОТИСТОЯННЯ В ДРУГІЙ СВІТОВІЙ ВІЙНІ

Постановка проблеми. Під час будь якого воєнного конфлікту створюється специфічний політичний дискурс. Війна як екстремальна форма міждержавного конфлікту завжди супроводжується збройним і мовно-ідеологічним протистоянням. У результаті взаємодії реальних подій з їх інтерпретацією у політичному дискурсі створюються ідеологічні фрейми. У медіа часто порівнюють російсько-українську війну з Другою світовою війною (1939-1945 рр.), наголошуючи на схожих риторичних стратегіях, наративах, дегуманізації та використанні подібних лінгвістичних одиниць. Відповідно, британсько-німецька наративізація має багато спільного з наративами російсько-української війни.

Метою дослідження є порівняння мовно-виразових паралелей у риторичній російсько-української війни та британсько-німецького протистояння в Другій світовій війні, зокрема через метафори, історичні алюзії, дискурсивні маркери та риторичні стратегії. Крім того, виникає потреба у вирішенні проблеми встановлення універсальності механізмів формування воєнного дискурсу.

Результати дослідження. Мова у воєнний час стає знаряддям зброї – засобом мобілізації громадськості, маніпуляції контекстом, формуванням дегуманізованого образу ворога та утвердженням національної ідентичності. У

цьому контексті російсько-українська війна ХХІ століття та британсько-німецьке протистояння часів Другої світової війни демонструють низку спільних мовно-виразових стратегій, що відображають універсальні закономірності воєнного дискурсу.

Обидва військові конфлікти використовують метафори для ідеологічного фреймінгу війни як боротьби між «добром» і «злом» майже у кожній публічній заяві. *Деформація історії агресором* є поширеним явищем. Російська пропаганда використовує термін "денацифікація" для виправдання вторгнення та порівнюючи Україну з нацистською Німеччиною, подібно до того, як нацистська пропаганда виправдовувала агресію проти «ворогів Рейху» [1]. *Дегуманізуюча мова* є основною складовою риторики війни. У Другій світовій війні німецька пропаганда зображувала ворогів як «недолюдей» чи «паразитів»; аналогічно, в російських медіа часто лунають такі слова як *укро-нацисти*, *хохли* чи *бандерівці*, що з їхнього боку створює образ певної потвори, насильство над якою є повністю виправданим [2]. Під час Другої світової війни німці найчастіше називали британців *Tomnies*, а британці називали німців *Jerries*, що прийшло ще з часів Першої світової війни і спочатку не було зневажливим терміном, однак, зневажливі терміни, такі як *Inselaffen* (букв. острівні мавпи), стали лунаати саме завдяки потужній пропаганді дегуманізації. Пропагандистські листівки, метафорична мова, якими часто послуговуються і сьогодні, також є наочним прикладом мовно-виразової паралельності цих двох війн. Пропагандистські листівки використовуються для деморалізації або дезорієнтації ворога на інформаційному фронті, для підбурювання цивільного населення до повстання проти своєї влади або як обіцянки кращого життя у ворожій країні. Німецькі листівки часів Другої світової війни обіцяли «звільнення» та закликали до капітуляції; російські аналогічні листівки повторюють цей наратив, називаючи Україну «хунтою» та пропонуючи «руській мір» і так звану «свободу Донбасу».

Популярною для обох воєн є також риторика захисників. Промови Черчилля з акцентом на "We shall go on to the end" відлунюють у виступах

Зеленського, де він закликає до єдності та спротиву, посилаючись на історичні події. Обидва лідери використовують емоційну складову у своїх промовах, апелюючи до почуттів своїх цільових аудиторій. Другу світову війну Черчилль зображав як глибоку етичну битву між цивілізацією та тиранією, часто посилаючись на християнські цінності та людську гідність, щоб надихнути на опір загрозі. Промови Вінстона Черчилля залишаються одними з найвідоміших в історії. Його риторичний стиль був заснований на красномовстві, історичній глибині та структурованому переконанні. Він створював потужні фрази, які увійшли в історію, наприклад, “We shall fight on the beaches...” [3]. Ця промова перетворилася на національну легенду про незламність Британії і саме тому часто проводять паралелі із виступами Володимира Зеленського, який у ХХІ столітті використовує подібну риторику мужності, стійкості та боротьби за свободу. Ще однією зі знакових фраз британського лідера, що назавжди закарбувалася в історії, є “This was their finest hour” [4]. Цей вислів лишився в колективній пам'яті, як заклик Черчилля прийняти виклик історії, зберегти мужність після навіть після падіння союзників і перетворити момент небезпеки на момент величі. У своєму виборі мовних засобів, він часто обирав формальний стиль мовлення, спираючись на британські традиції військового дискурсу, щоб вселити відчуття стійкості своїй аудиторії. Окрім радіопередач, промови Черчилля друкувалися в газетах. Володимир Зеленський працює в зовсім іншому медіасередовищі, проте його комунікаційна стратегія має разючу схожість у своєму впливі.

На відміну від офіційних промов Черчилля, підхід Зеленського є прямим та особистим. Його відмінною рисою є автентичність – він часто з'являється у військовому одязі та звертається до аудиторії через відео, записані на смартфонах на вулицях Києва або в певних приміщеннях. У той час як Черчилль піднімав моральний дух за допомогою грандіозних промов, Зеленський використовує цифровізацію, створюючи взаємодію зі своєю країною та міжнародною аудиторією в режимі реального часу. Обидва лідери розуміють, що

слова формують сприйняття, і що комунікація залежить як від засобу комунікації, так і від повідомлення [5]. Російські наративи часто змінюють традиційні ролі, зображуючи Україну та Захід як агресорів, а Росію – як захисника без вибору. Наприклад, у своїх промовах російський президент часто звинувачує НАТО в експансіоністських загрозах, а Україну – в «неонацистському» правлінні, представляючи «спеціальну військову операцію» як захисний захід. Такий підхід дозволяє Росії створювати ілюзію жертви, стверджуючи, що війна є відповіддю на провокації Заходу, а не агресією.

Висновки. Отже, аналіз мовно-виразових паралелей між російсько-українською війною XXI століття та британсько-німецьким протистоянням часів Другої світової війни засвідчує існування універсальних механізмів воєнного дискурсу, у якому мова виступає засобом ідеологічного впливу. Головним у цьому дискурсі є створення поляризованих фреймів, що формують колективну свідомість, часто легітимізують насильство. В обох історичних контекстах спостерігається подібна риторична динаміка: дегуманізація ворога; апеляція до алюзій; активне використання метафор для ідеологічного фреймінгу подій. Наявність мовно-виразових паралелей між двома війнами свідчить про універсальність механізмів формування воєнного дискурсу.

Список використаних джерел

1. Putin's claim of fighting against Ukraine 'neo-Nazis' distorts history, scholars say. *NPR*. URL: <https://www.npr.org/2022/03/01/1083677765/putin-denazify-ukraine-russia-history> (дата звернення: 31.10.2025).
2. Hate and dehumanization in Russian's narrative on Ukraine. *RAND*. URL: https://www.rand.org/pubs/research_briefs/RBA3450-1.html (дата звернення: 01.11.2025).
3. Jimmy Thatcher. Winston S Churchill: We Shall Fight on the Beaches, 2008. *YouTube*. URL: https://www.youtube.com/watch?v=MkTw3_PmKtc (дата звернення: 01.11.2025).

4. Sir Church. Winston Churchill “finest hour” (best version), 2009. *YouTube*. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=G4BVzYGeF0M> (дата звернення: 01.11.2025).
5. Steinberg A. Churchill and Zelensky: a comparative analysis of wartime communication strategies. *LinkedIn: Log In or Sign Up*. URL: <https://www.linkedin.com/pulse/churchill-zelensky-comparative-analysis-wartime-alain-steinberg-ivfcf/> (дата звернення: 02.11.2025).

Маруха О. Р. – здобувачка освіти 1 курсу
факультету іноземної філології
ВНУ імені Лесі Українки

Науковий керівник:
Калиновська І. М. – кандидатка
філологічних наук, доцентка кафедри
прикладної лінгвістики
ВНУ імені Лесі Українки

МАРГАРЕТ ЕТВУД: СЕКРЕТ УСПІХУ КАНАДСЬКОЇ ПИСЬМЕННИЦІ

Постановка проблеми. Маргарет Етвуд (Margaret Atwood) – одна з найвпливовіших канадських письменниць сучасності, чия творчість стала предметом численних літературознавчих досліджень. Її найвідоміший роман «Оповідь служниці» (“The Handmaid’s Tale”) набув статусу канонічного твору феміністичної та дистопічної літератури. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю осмислення феномену Маргарет Етвуд як письменниці, яка здобула міжнародне визнання і залишається резонансною для різних поколінь читачів протягом понад шести десятиліть.

Мета дослідження – окреслити ключові чинники літературного успіху Маргарет Етвуд через призму її біографічного контексту, тематичної

спрямованості творчості, жанрової гнучкості та здатності до культурної адаптації в умовах трансформації суспільних цінностей.

Результати дослідження. Маргарет Етвуд народилася 1939 року в Оттаві й виросла в північному Онтаріо, Квебеку та Торонто. У дитинстві вона проводила половину року в пущах Онтаріо разом із батьком-ентомологом, що стало формувальним досвідом для розвитку її екологічної чутливості. Це раннє занурення в природне середовище відобразилося не лише в тематиці творів, але й у специфічному розумінні взаємозв'язку між людиною та довкіллям [1].

У 1960-х роках Етвуд здобула визнання передусім як поетеса. Збірка “The Circle Game” (1966) здобула престижну премію генерал-губернатора Канади. У ранній поезії Етвуд виявляється гостра усвідомленість проблеми відчуження, потреби в справжній людській комунікації [2]. Важливою особливістю є те, що жінки в поезії Етвуд страждають, хоча ніколи не є пасивними жертвами – ця тенденція до репрезентації активної жіночої суб'єктності стане наскрізною для всієї творчості.

Ключові теми творчості Етвуд включають гендер та ідентичність, релігію та міфи, владу мови, зміну клімату та політику влади. Ці теми утворюють складну мережу взаємопов'язаних проблематик, що відображають центральну для Етвуд ідею: особисте завжди є політичним. Наприклад, у її творах екологічна криза розглядається як наслідок патріархальних структур влади, що експлуатують як природу, так і жіноче тіло [2].

Роман “The Handmaid’s Tale” (1985) здобув премію Артура Кларка та премію генерал-губернатора 1985 року і був фіналістом Букерівської премії 1986 року. Твір описує теократичну диктатуру Республіки Гілеад, де жінок позбавлено всіх прав і класифіковано за репродуктивною функцією [1].

2019 року Етвуд опублікувала “The Testaments” – продовження “The Handmaid’s Tale”, яке стало глобальним бестселером і здобуло Букерівську премію. Оповідь ведеться з трьох перспектив – тітки Лідії, Агнес із Гілеаду та Дейзі з Канади. Така поліфонічна структура дозволяє показати тоталітарну

систему з різних соціальних позицій, розкриваючи складність моральних виборів в умовах диктатури.

Паралельно з феміністичною проблематикою Етвуд розробляє тему екологічної дистопії. У романі “Oryx and Crake” (2003) вона описує апокаліпсис, викликаний пандемією, через спостереження протагоніста, який, можливо, є єдиним вижилим [1]. “The Year of the Flood” (2009) та “MaddAddam” (2013) завершують сатиричну трилогію. Етвуд досліджує наслідки некерованого технологічного розвитку та корпоративної влади. Наприклад, біотехнологічні корпорації створюють генетично модифіковані організми заради прибутку, що призводить до глобальної катастрофи. Трилогія демонструє зв'язок між експлуатацією природи та експлуатацією людини.

Телесеріал “The Handmaid’s Tale” з Елізабет Мосс здобув численні нагороди, і Етвуд співпрацювала над сценарієм [2]. Під час протестів за права жінок багато людей використовують образи з книг Етвуд або навіть одягаються як служниці. Червоні плащі та білі чепці служниць перетворилися на потужний символ опору патріархальному пригнобленню. Під час протестів проти обмеження репродуктивних прав у США, Польщі, Аргентині активістки використовували цей образ, перетворюючи літературну метафору на інструмент політичної мобілізації.

Феномен Маргарет Етвуд можна пояснити кількома чинниками. По-перше, жанрова гнучкість – з 1961 року Етвуд опублікувала 18 збірок поезії, 18 романів, 11 книг нон-фікшн та інші твори. По-друге, актуальність тематики – гендерна нерівність, екологічна деградація, тоталітаризм не втрачають гостроти. По-третє, екстраполяція існуючих тенденцій надає дистопіям правдоподібності. По-четверте, успішні екранізації розширили аудиторію далеко за межі читацької спільноти. По-п'яте, образи з творів Етвуд увійшли в глобальну символічну систему як маркери опору авторитаризму.

Висновки. Феномен Маргарет Етвуд полягає у здатності синтезувати високу літературну майстерність із гострою соціальною актуальністю. Її

творчість демонструє, що література може функціонувати одночасно як мистецтво, соціальний коментар та інструмент політичної мобілізації. Успіх Етвуд зумовлений здатністю трансформувати особистий досвід в універсальні наративи, що резонують із глобальними проблемами сучасності. Трансформація літературних образів у символи політичного опору свідчить про унікальну здатність творчості Етвуд перетинати межі між літературою та соціальною дією. Етвуд вважається однією з найкращих письменниць Канади, і її літературна спадщина залишатиметься актуальною доти, доки існуватимуть проблеми гендерної нерівності, екологічної кризи та авторитарних загроз демократії.

Список використаних джерел

1. The Canadian Encyclopedia. Margaret Atwood. URL: <https://thecanadianencyclopedia.ca/en/article/margaret-atwood>.
2. The Literary Encyclopedia. Margaret Atwood. URL: <https://www.litencyc.com/php/speople.php?rec=true&UID=175>

Муковська Ю. О. – здобувачка освіти
6 курсу факультету іноземної філології
ВНУ імені Лесі Українки

Лесик І. В. – кандидатка філологічних
наук, доцентка кафедри англійської
філології
ВНУ імені Лесі Українки

МЕТАФОРИЧНА КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ В АНГЛОМОВНОМУ МЕДІАДИСКУРСІ

Постановка проблеми. В умовах інтенсивного інформаційного обміну та глобалізації сучасні медіа відіграють ключову роль у формуванні суспільного сприйняття військових конфліктів. Російсько-українська війна стала не лише предметом міжнародного висвітлення, а й полем боротьби за інтерпретацію

подій у свідомості світової спільноти. Одним із найпотужніших інструментів такого впливу є метафора, яка в межах когнітивної лінгвістики розглядається як механізм концептуалізації досвіду [3; 4; 5]. Проте, попри значну увагу до проблеми метафоризації війни [1; 2] в політичному та медійному дискурсах, недостатньо досліджено, яким чином саме англомовні ЗМІ конструюють образ російсько-української війни через метафоричні моделі та як ці моделі формують когнітивне й емоційне сприйняття конфлікту міжнародною аудиторією. Це зумовлює необхідність системного аналізу метафоричних стратегій англомовного медіадискурсу, спрямованих на інтерпретацію війни.

Мета дослідження. Мета дослідження – з'ясувати, як англомовні ЗМІ формують концептуальний образ російсько-української війни через метафоричні моделі та визначити їхнє функціональне навантаження.

Результати дослідження. Матеріалом дослідження слугували публікації англомовних американських медіа – *The New York Times*, *The Washington Post* та *USA Today* за 2023–2025 роки. Тексти було відібрано з корпусу English Trends платформи *Sketch Engine*, що дало змогу відстежити динаміку використання метафор у часовому розрізі. Для опрацювання матеріалу застосовано методи когнітивно-дискурсивного аналізу, якісного контент-аналізу та елементи корпусної лінгвістики.

У результаті аналізу виокремлено низку домінантних метафоричних моделей, за допомогою яких англомовні ЗМІ формують концептуальний образ російсько-української війни.

- **WAR IS CRIME.** Війна осмислюється як протиправна дія, що порушує моральні та правові норми. Така модель формує дихотомію «злочинець – жертва» і підкреслює відповідальність агресора. *Напр.: The Kremlin's assault is a brutal crime against humanity; Russian soldiers face allegations of atrocities in Bucha.*

- **WAR IS DAMAGE / CATASTROPHE.** Війна постає як руйнування і катастрофа, акцентуючи фізичні, економічні та психологічні наслідки для

українського суспільства, інфраструктури й довкілля. *Напр.: The devastating impact of war can be seen in the destroyed buildings and infrastructure; the scars of war are visible on the faces of refugees.*

- **WAR IS DISEASE.** Конфлікт метафоризується як інфекція або вірус, що «поширюється», підсилюючи відчуття неконтрольованості, потреби «лікування» чи «ізоляції» та легітимуючи захисні або інтервенційні дії. *Напр.: Conflict spread like an infection across borders; the war has infected every aspect of Ukrainian life.*

- **WAR IS GAME / THEATRE.** Війна інтерпретується як стратегічна гра або вистава, що висвітлює маніпулятивні аспекти політики, але водночас ризикує дистанціювати аудиторію від реальних людських трагедій. *Напр.: Ukraine is winning this round of the geopolitical contest.*

- **UKRAINE IS UP / RUSSIA IS DOWN.** Орієнтаційні метафори з просторовою опозицією «вгору / вниз» структурують наративи перемоги та поразки, задаючи моральну вертикаль оцінок. *Напр.: Ukraine's diplomatic wins have dimmed Russia's global standing.*

Такі метафоричні моделі не лише відображають особливості концептуалізації війни, а й виконують низку функцій у медійному дискурсі: **емоційну** (викликають емпатію, тривогу, надію тощо), **маніпулятивну** (структурують інтерпретаційний простір адресата, формуючи упереджене або цільове бачення подій), **пояснювальну** (спрощують сприйняття складних політичних і соціальних процесів) та **ідеологічну** (формують систему оцінок і смислів, що відображає і підтримує певну позицію сторін у конфлікті). Завдяки цьому метафора постає не лише як мовний засіб, а як потужний інструмент конструювання суспільної реальності у глобальному медійному просторі.

Висновки. Найчастотнішими у проаналізованому англomовному медіадискурсі є моделі WAR IS CRIME, WAR IS DAMAGE та WAR IS DISEASE, які поєднують етичний, емоційний та політичний виміри інтерпретації війни. Метафора виконує роль концептуального фільтра, через який аудиторія

сприймає події. Перспективи подальших досліджень полягають у порівняльному аналізі англomовного та українomовного дискурсів та у відстеженні еволюції метафор після 2025 року.

Список використаних джерел

1. Ницполь В. І. Метафорична концептуалізація війни в американському медіадискурсі (на матеріалі статей про російсько-українську війну). *Folium*. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2023. No 2. С. 53–59.
2. Fabiszak M. A Conceptual metaphor approach to war discourse and its implications. Poznań : Wydawnictwo Naukowe UAM, 2007. 270 p
3. Kövecses Z. Some recent issues in conceptual metaphor theory. *Researching Metaphors*. 2022. P. 29–41.
4. Lakoff G. The contemporary theory of metaphor. *Metaphor and Thought*. 1993. P. 202–251.
5. Lakoff G., Johnson M. *Metaphors we live by*. Chicago; L. : The Univ. of Chicago Press, 1980. 256 p.

Сава К. Р. – аспірантка 2 року навчання
факультету іноземної філології
ВНУ імені Лесі Українки

Науковий керівник:

Станіслав О. В. – докторка філологічних
наук, професорка кафедри романської
філології
ВНУ імені Лесі Українки

ЖІНОЧІ ОБРАЗИ В ОРІЄНТАЛІСТСЬКІЙ ПАРАДИГМІ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ АМЕЛІ НОТОМБ «ТОКІЙСЬКА НАРЕЧЕНА»)

Постановка проблеми. Проблема репрезентації жінки в орієнталістському дискурсі залишається однією з центральних тем сучасної

гуманітаристики, оскільки вона поєднує питання гендеру, культури та влади. В орієнталістській парадигмі, яку сформулював Едвард Саїд, «Схід» конструюється Заходом як «інший» – екзотичний, чуттєвий, загадковий, підпорядкований [3]. Така репрезентація впливає не лише на сприйняття культур, але й на уявлення про жінку як об'єкт споглядання, володіння чи символічного домінування.

Роман Амелі Нотомб «Токійська наречена» (*“Ni d’Ève ni d’Adam”*) [2] пропонує цікавий приклад переосмислення цих уявлень. Авторка, перебуваючи на перетині двох культур, європейської та японської, демонструє процес формування жіночої ідентичності в умовах культурного зіткнення, де сама героїня стає «іншою» в іншому світі. Проблема полягає у виявленні того, яким чином у романі вибудовується жіночий образ і чи відтворює він орієнталістські кліше, чи, навпаки, деконструює їх.

Метою дослідження є аналіз репрезентації жіночих образів у романі А. Нотомб «Токійська наречена» в контексті орієнталістської парадигми, зокрема визначення способів, якими головна героїня позиціонує себе у взаємодії з «іншим» культурним простором.

Результати дослідження. Головна героїня роману виступає не лише оповідачкою, а й активною учасницею міжкультурного досвіду. Вона намагається зрозуміти Японію через власні спогади дитинства й культурні коди, проте в її сприйнятті помітна орієнталістський наратив: ідеалізація японської стриманості, естетизація побуту, фетишизація культурних ритуалів. Разом з тим Амелі іронізує над собою, визнає свою «наївність» і незнання, тим самим частково деконструюючи власні уявлення про Схід. Відтак, жіночий образ Амелі постає одночасно як суб'єкт і об'єкт орієнталізації.

Амелі – жінка незалежна, освічена, здатна самотійно визначати власну долю. Її рішення відмовитися від шлюбу з японцем Рінрі постає не як прояв зверхності Заходу, а як вияв жіночої автономії та пошуку автентичності. Авторка

роману показує героїню як суб'єкт, що володіє тілом, мовою й вибором, – на противагу класичним орієнталістським образам пасивної, підкореної жінки.

Роман демонструє подвійний процес репрезентації «іншого». Якщо Амелі сприймає японську культуру крізь призму європейських очікувань, то Рінрі також бачить у ній «екзотичну» європейку [2]. Таким чином, відбувається не односторонній, а взаємний культурний проєкт, де кожен із героїв є «іншим» для партнера. Це порушує класичну схему «Захід–Схід» і вводить поняття гібридності як нової форми ідентичності.

Мова у творі виконує роль мосту між культурами, але також виявляє межі порозуміння. Героїня усвідомлює, що навіть досконале знання японської не гарантує культурної інтеграції. Тілесність і кулінарні сцени в романі (спільні трапези, фізична близькість) відображають намагання подолати культурні бар'єри через чуттєвий досвід, але водночас наголошують на неможливості повного «розчинення» в іншій культурі.

Амелі Нотомб не відтворює класичні орієнталістські стереотипи у традиційному значенні, а радше іронізує над ними. Її героїня усвідомлює свою позицію «західного спостерігача» й рефлексує над нею. Через самоіронію, дистанцію та внутрішні сумніви авторка демонструє постмодерне бачення Сходу – не як об'єкта екзотизації, а як простору рівноправного діалогу, хоч і сповненого непорозумінь.

Висновки. У романі «Токійська наречена» Амелі Нотомб переосмислює жіночий образ у контексті орієнталістської парадигми, пропонуючи складний і суперечливий портрет сучасної європейки, яка прагне самопізнання через зустріч з «іншим». Образ Амелі виходить за межі традиційного орієнталізму: він об'єднує риси західного раціоналізму, східної чуттєвості й індивідуальної свободи.

Таким чином, А. Нотомб демонструє, що орієнталізм у сучасній літературі не є статичною системою уявлень, а перетворюється на простір взаємного впливу, у якому жінка перестає бути пасивним символом чи об'єктом

споглядання і стає активним суб'єктом, що формує власну культурну ідентичність.

Список використаних джерел

1. Черкашина, Т. Ю. Густативи як засіб міжкультурного пізнання в романі «Токійська наречена». *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія*. 2022. № 2. С. 145–152.
2. Nothomb Amélie. *Ni d'Ève ni d'Adam* / Amélie Nothomb. Paris : Albin Michel, 2007. р. 186
3. Said, E. *Orientalism*. New York: Pantheon Books, 1978. 368 p.

Стрелюк Б. Л. – здобувачка освіти
6 курсу факультету іноземної філології
ВНУ імені Лесі Українки

Науковий керівник:
Біскуб І. П. – докторка філологічних
наук, професорка кафедри прикладної
лінгвістики
ВНУ імені Лесі Українки

ІСТОРІЯ ТА ЗНАЧЕННЯ НОБЕЛІВСЬКОЇ ПРЕМІЇ З ЛІТЕРАТУРИ

Постановка проблеми. Нобелівська премія з літератури є однією з найпрестижніших міжнародних нагород, яка визначає основні тенденції та пріоритети у світовому літературному процесі. Її заснування та діяльність відображають не лише розвиток європейської культурної традиції, а й еволюцію суспільних уявлень про роль літератури у формуванні духовних цінностей людства. Дослідження історії становлення Нобелівської премії та її сучасного значення дозволяє осмислити культурну місію цієї нагороди в глобальному контексті.

Мета дослідження. Метою роботи є вивчення історичних передумов виникнення Нобелівської премії з літератури, аналіз основних принципів її присудження та визначення впливу премії на розвиток сучасного літературного процесу.

Результати дослідження. Засновником премії став шведський винахідник і філантроп Альфред Нобель, який у своєму заповіті визначив, що його статки повинні бути використані для винагороди тих, хто «приніс найбільшу користь людству». Премія присуджується за досягнення у п'яти галузях, серед яких і література. Від 1901 року, коли були вручені перші нагороди, Нобелівська премія з літератури набула статусу глобального культурного символу, що визнає вагомий внесок письменників у духовний розвиток людства. Відбір кандидатів здійснює Шведська академія, до складу якої входить 18 членів. Попередній розгляд кандидатур проводить Нобелівський комітет з літератури. Право висувати претендентів мають члени академій, професори літератури й лінгвістики, колишні лауреати та президенти авторських товариств. Такий порядок гарантує об'єктивність і високий авторитет премії. Здобуття Нобелівської премії з літератури має значний вплив на кар'єру письменника: сприяє перекладам його творів, популяризації у світі та формуванню читацьких орієнтирів.

У ХХІ столітті простежується тенденція до розширення географії лауреатів та визнання багатомовності сучасного літературного процесу. Нобелівський комітет дедалі частіше відзначає авторів, які порушують проблеми ідентичності, постколоніалізму, соціальної нерівності та екологічної свідомості. Показовими є присудження премії турецькому письменнику Орхану Памуку (2006) за дослідження зіткнення культур Сходу і Заходу, білоруській авторці Світлані Алексієвич (2015) за поліфонічні твори, що відображають трагедію особистості в історичних катаклізмах, польській письменниці Ользі Токарчук (2018) за «нарративну уяву, що з енциклопедичною пристрастю представляє перетин кордонів як форму життя», а також танзанійському автору Абдулразаку Гурні

(2021), який досліджує наслідки колоніалізму та проблеми біженців. Ці приклади свідчать про прагнення премії відображати глобальні виклики сучасності та підтримувати культурне різноманіття.

Висновки. Нобелівська премія з літератури є унікальним явищем, яке поєднує художню, культурну та гуманістичну місію. Вона не лише вшановує індивідуальні досягнення, але й визначає напрями розвитку літературного процесу, формуючи уявлення про цінності, що відображають дух часу та гуманістичні ідеали.

Сучасні тенденції присудження Нобелівської премії з літератури відображають зміни у глобальному культурному просторі XXI століття, зокрема увагу до проблем ідентичності, прав людини та міжкультурного діалогу.

Список використаних джерел

1. The Nobel Prize in Literature: Nomination and Selection. NobelPrize.org. URL: <https://www.nobelprize.org/nomination/literature/>

Ханас С. Ю. – здобувачка освіти 1 курсу
факультету іноземної філології
ВНУ імені Лесі Українки

Науковий керівник:
Калиновська І. М. – кандидатка
філологічних наук, доцентка кафедри
прикладної лінгвістики
ВНУ імені Лесі Українки

ІННОВАЦІЙНІСТЬ КАНАДСЬКОГО ПИСЬМЕННИКА РОБЕРТА КРЕТША

Постановка проблеми. Сучасна канадська література пройшла складний шлях становлення, що пов'язаний з пошуками власної ідентичності, культурної самобутності та голосу в межах глобального літературного простору. Одним із

тих авторів, які зробили вагомий внесок у формування оригінального звучання канадської прози, є Роберт Кретш (Robert Kroetsch, 1927–2011). Його творчість та критичні есеї, а також журнал *Boundary*, який він співзаснував, зробили його впливовою постаттю у впровадженні ідей постмодернізму в Канаді [1]. Попри це, постать Роберта Кретша потребує додаткового осмислення, а його інноваційні підходи до форми і змісту заслуговують на глибше дослідження.

Мета дослідження – висвітлити інноваційний характер творчості Роберта Кретша, зосередивши увагу на особливостях його постмодерного стилю, способах деконструкції канадських прерійних міфів, а також на впливі його творів на розвиток канадської літературної традиції.

Результати дослідження. Роберт Кретш є ключовою постаттю канадського постмодернізму [1]. Його трилогія “The Words of My Roaring” (1966), “The Studhorse Man” (1969) та “Gone Indian” (1973) трансформувала реалізм прерійної прози у постмодерні пародії на квестову подорож. За роман “The Studhorse Man” Кретш отримав премію генерал-губернатора Канади [4].

Одним із найважливіших новаторських аспектів творчості Роберта Кретша є **деконструкція традиційного наративу**. Завдяки використанню міфів, магії та літературних алюзій його тексти – важкі для прочитання чи інтерпретації і кидають виклик традиційним літературним практикам. У романі “The Studhorse Man” оповідач дистанціює читача від істини, відображаючи постмодерний скептицизм щодо авторитетних наративів [1].

Постмодерна інтерпретація місця та ідентичності є ще однією важливою інновацією письменника. На відміну від ностальгійного повернення до коріння, підхід Кретша до канадського ландшафту є постмодерним дослідженням місця, історії та ідентичності. У романі “Badlands” (1975) археологічна експедиція стає метафорою постмодерного проєкту розкриття множинних, конфліктуючих історій замість єдиної уніфікованої версії подій [1].

У поезії Кретш також був яскравим новатором. У своїх довгих поемах, таких як “Seed Catalogue” (1986) та “The Ledger” (1975), він експериментував з

текстами та написанням [2]. Наприклад, у поемі “The Sad Phoenician” (1979) всі рядки починаються зі слів “and” або “but”. Поема “Seed Catalogue” будує зв’язок з минулим через форму, що наслідує розмір і широту епічної моделі, водночас свідомо демонтуючи свої основні зв’язки з пам’яттю та міфом.

Кретш був також впливовим критиком і теоретиком літератури. Його критичні праці включають книгу есеїв “The Lovely Treachery of Words” (1989), розмову “Labyrinths of Voice” (1982) з Ширлі Нойман та Робертом Вілсоном, а також літературну автобіографію “A Likely Story: The Writing Life” (1995) [3]. Під час викладання в Університеті Калгарі та Університеті Манітоби від 1970-х до 1990-х років, а також завдяки своїй письменницькій діяльності, Роберт Кретш потужно вплинув на сучасне письменство канадських прерій та за їх межами [3].

Висновки. Отже, інноваційність творчості Роберта Кретша виявляється у його здатності деконструювати традиційні наративи, експериментувати з формою та мовою, поєднувати пародію з серйозним осмисленням культурної ідентичності прерій. Письменник створив нове бачення для канадських поетів і прозаїків, визначивши природу постмодерного літературного досвіду через дослідження коріння в канадському ландшафті. Його проза та поезія не просто зображують західноканадські прерії, а й пропонують нову модель розуміння місця, історії та ідентичності – засновану на фрагментарності, множинності інтерпретацій, іронії та постійному перепрочитанні культурних міфів. Саме у цьому полягає актуальність і літературна новаторськість, що зробила Роберта Кретша центральною постаттю канадського постмодернізму.

Список використаних джерел

1. Athabasca University Press. Long Form: Interviews with Alberta Writers. URL: <https://www.aupress.ca/books/120251-long-form/>
2. Oxford Reference. Robert Kroetsch. URL: <https://www.oxfordreference.com/display/10.1093/acref/9780195424836.001.0001/acref-9780195424836-e-0945>.

3. The Canadian Encyclopedia. Robert Kroetsch. URL: <https://www.thecanadianencyclopedia.ca/en/article/robert-kroetsch>.
4. University of Calgary. Robert Kroetsch fonds. URL: <https://archives.ucalgary.ca/repositories/2/resources/1604>.

Шепшелей К. К. – здобувачка освіти
2 курсу факультету іноземної філології
ВНУ імені Лесі Українки

Науковий керівник:

Біскуб І. П. – докторка філологічних
наук, професорка кафедри прикладної
лінгвістики ВНУ імені Лесі Українки

Науковий консультант:

Смоляр А. І. – асистентка кафедри
прикладної лінгвістики
ВНУ імені Лесі Українки

МОВА ЯК ДІЯ І ПРОСТІР КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОЇ ВОЛІ: ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ФІЛОСОФІЇ МОВИ У ФІЛОСОФСЬКОМУ РОМАНІ ФРІДРІХА НІЦШЕ “ТАК МОВИВ ЗАРАТУСТРА”

Постановка проблеми. Інтерпретація ролі мови у філософії Фрідріха Ніцше стала основою сучасного розуміння мови як інструменту, що формує мислення [6, с. 355]. На відміну від класичної філософської традиції, яка детермінує мову як нейтральну одиницю позначення істини, Ніцше трактує її як дію, що визначає реальність. Афоризм «Бог мертвий» відображає кризу метафізики та тогочасної мовної картини світу [1, с. 10]. Слово втрачає статус нейтральної лінгвістичної одиниці. Натомість воно стає активним інструментом творення нових індивідуальних сенсів. До того ж мова постає простором ідеологічного впливу.

Варто зазначити, що мова, на думку Ніцше, виконує функцію каталізатора екзистенційного переродження. У цьому аспекті філософія Ніцше корелює з теорією перформативів Дж. Л. Остіна. Для Ніцше слово – вияв усвідомленого прагнення влади, так званий віталістичний принцип волі до влади.

Мета та методологія дослідження. Мета роботи полягає в аналізі філософії мови Ніцше у романі «Так мовив Заратустра» як системи концепцій, що поєднують критику метафізичного вчення, розуміння мови як вияву індивідуалістичного сенсотворення та її загальної комунікативної та перформативної функцій. **Методологія** дослідження базується на герменевтичному аналізі (для інтерпретації символічних і метафоричних одиниць) та дискурс-аналізі (для ідентифікації мовних одиниць, використаних для опису структур влади). Ідеї Остіна використано як теоретичний інструмент для розкриття перформативної природи мови.

Результати дослідження. Дослідження показало, що у «Так мовив Заратустра» мова виконує не комунікативну, а онтологічну функцію. Виділено три ключові концепти ніцшеанської філософії мови.

1. **Мова як прояв волі до влади.** Слово творить реальність через систему ціннісних суджень, тобто стає цілісним інструментом самоперетворення [1, с. 46]. У лейтмотиві філософського роману, «Людина – те, що має бути подолано», слово ніщо інше як акт творення нового буття. Заратустра не описує стан, а виконує дію. У Ніцше, слово – це фундаментальна структурна одиниця особистісного вияву волі до влади, за допомогою якої індивідуум здатен утверджувати нові сенси.

2. **Критика суб'єктивізму.** Ніцше розкриває ілюзорність автономного «Я», показуючи, що мова створює суб'єкта, а не навпаки [2, с. 70]. Ідея передбачає постструктуралістське розуміння суб'єктивності як продукту дискурсу. У фрагменті «Я тільки плоть і ніщо інше, а душа – просто слово для означення чогось у плоті. Плоть – це великий розум, множинність з однією

суттю, війна і мир, отара і пастир» філософ відкидає дуалізм «мислителя» і «думки».

3. Перспективізм і метафоричність істини. Ніцше стверджує, що «Фактів не існує, є тільки їх інтерпретації». Саме тому, істину доцільно інтерпретувати як тимчасове узгодження різних точок зору. Завдання Надлюдини (Übermensch) полягає у творенні нової мови, що утверджує життя й відкриває простір для переоцінки цінностей [1, с. 85].

Висновки. Філософія мови Фрідріха Ніцше у «Так мовив Заратустра» утверджує принцип мови як дії, що творить буття та формує свідомість [6, с. 320]. Критика суб'єкта стала поштовхом для переосмислення класичних постулатів філософії мови ХХ століття [4, с. 180; 5, с. 12]. Саме тому філософський роман «Так мовив Заратустра» можна розглядати як першу систематизовану концепцію філософії мови дії, у якій власне слово стає актом буття.

Список використаних джерел

1. Nietzsche F. Also sprach Zarathustra: Ein Buch für Alle und Keinen. Berlin: Walter de Gruyter, 1993. 120 с.
2. Deleuze G. Nietzsche and Philosophy. New York : Columbia University Press, 1983. 150 с.
3. Foucault M. Language, Counter-Memory, Practice: Selected Essays and Interviews. Ithaca : Cornell University Press, 2003. 200 с.
4. Nehamas A. Nietzsche: Life as Literature. Cambridge, MA : Harvard University Press, 1992. 180 с.
5. Rorty R. Contingency, Irony, and Solidarity. Cambridge : Cambridge University Press, 1989. 190 с.
6. Safranski R. Nietzsche: A Philosophical Biography New York : W. W. Norton & Company, 2002. 250 с.

Ящук М. І. – здобувачка освіти 7 курсу
факультету іноземної філології,
ВНУ імені Лесі Українки

Науковий керівник:
Одарчук Н. А. – доцентка кафедри
практики англійської мови,
ВНУ імені Лесі Українки

ХАРИЗМА ЯК РИТОРИЧНИЙ ФЕНОМЕН У ПУБЛІЧНИХ ПРОМОВАХ СУЧАСНИХ ПОЛІТИЧНИХ ЛІДЕРІВ

Постановка проблеми. Харизматичність публічного мовця є ключовим елементом ефективної комунікації в політичному дискурсі. В умовах сучасного суспільства, де інформаційний простір насичений медіаконтентом, саме харизма допомагає лідеру виділитися, привернути й утримати увагу аудиторії, а також завойовувати довіру. Як риторичний феномен, харизма об'єднує психологічні, соціальні та мовні аспекти, які разом створюють емоційний і переконливий вплив на слухачів.

Мета дослідження.

1. Виявити та описати риторичні й лінгвістичні інструменти, які сприяють формуванню харизми в публічних промовах політичних діячів.
2. Здійснити аналіз психологічних та соціальних чинників, що посилюють ефективність впливу такої промови на аудиторію.
3. Провести оцінку дієвості різних підходів (стратегій) до створення харизматичного іміджу оратора.

Результати дослідження. Дослідження виявило, що харизма у публічних виступах політичних лідерів є комплексним явищем, яке формується завдяки взаємодії шести основних аспектів: лінгвістичного, паралінгвістичного, структурного, психологічного, соціального та наративного.

У лінгвістичному аспекті харизма виявляється через ретельний добір мовних, стилістичних і комунікативних засобів, спрямованих на формування виразного образу мовця. Харизматичний дискурс вирізняється насиченістю елементами емоційної виразності, використанням повторів, метафор, а також апелюванням до почуттів та національної ідентичності. Важливу функцію виконують паралінгвістичні складники, такі як інтонація, паузи, жести та міміка, що підсилюють ефективність і впливовість висловлювання.

Ефективність харизматичного дискурсу залежить від кількох ключових чинників. Перший із них – чітка структура виступу. Зрозуміла логіка викладу, акцентування на основних тезах і виділення важливих ідей сприяють доступності й цілісності комунікації. Другий чинник – застосування риторичних прийомів, таких як повтори, анафори, антитези, метафори та риторичні запитання. Вони додають промові динамічності, формують її мелодійність та забезпечують легше запам'ятовування сказаного [1, с. 186].

Важливим є акцент на взаємодії різних компонентів комунікації. Результативність харизматичної промови досягається завдяки збалансованому поєднанню вербальних (словниковий запас, конструкція речень, риторичні прийоми), невербальних (жести, міміка, відтінки голосу, зоровий контакт) та паралінгвістичних (темп мовлення, паузи, ритм) складових.

У підході С. Абрамовича харизматичність публічної промови постає результатом гармонійного поєднання логічної аргументації та емоційного впливу. Автор підкреслює, що мовна харизма формується через риторичні засоби – інтонацію, жести, добір емоційно забарвленої лексики, які забезпечують довіру та зацікавлення аудиторії. Особливого значення набувають переконувальні промови політиків, у яких поєднання логосу, пафосу та етосу створює ефект риторичного лідерства [1, 192].

Третій аспект – емоційне забарвлення промови. Інтонація, тембр голосу, міміка, жестикуляція та візуальний контакт формують у слухачів відчуття присутності, довіри та співпереживання. Четвертий аспект – апеляція до

колективних цінностей та ідентичності. Лідер формує відчуття єдності, підкреслює спільні мету та цінності, що дозволяє мобілізувати аудиторію і зміцнює політичний авторитет.

Важливим аспектом ефективної харизматичної комунікації є використання структурованих наративів і методів сторітелінгу. Харизматичні лідери не просто передають інформацію – вони створюють історії, у яких аудиторія може впізнавати себе, свої цінності та мрії. Такий підхід сприяє встановленню емоційного зв'язку, посиленню мотивації до дій і формуванню відчуття єдності. Наприклад, колишній прем'єр-міністр Великої Британії Борис Джонсон активно впроваджує культурні алюзії, іронію та наративні прийоми, які роблять складні політичні теми більш доступними для розуміння. Натомість Дональд Трамп зосереджується на простих, легко запам'ятовуваних тезах і повторюваних посланнях, що акцентують увагу на силі та рішучості лідера.

Також важливим фактором є адаптація дискурсу до особливостей аудиторії. Лідери беруть до уваги соціальні, культурні та емоційні аспекти потреб слухачів, використовуючи близькі їм символи, образи та риторичні прийоми. Такий підхід сприяє зміцненню довіри, підвищенню зацікавленості й активності аудиторії, що, у свою чергу, підсилює харизму мовця та укріплює його авторитет.

Психологічні риси харизматичних лідерів включають впевненість, енергійність, емпатію та здатність надихати, що допомагає формувати довіру і підвищувати мотивацію в їхньої аудиторії. Соціальний аспект харизми проявляється через ефективну взаємодію з оточенням та зміцнення колективної ідентичності. Лінгвістичний аспект відображається у майстерно побудованих промовах, застосуванні стилістичних прийомів: метафор, риторичних запитань і повторів, які посилюють емоційний вплив.

Американський психолог і дослідник лідерства Рональд Ріджіо підкреслює важливість гармонії між вербальними та невербальними засобами, адже саме вона сприяє цілісному сприйняттю харизматичної особистості. Ефективна

комунікація харизматичного лідера спрямована на формування позитивного іміджу, об'єднання аудиторії та успішне виконання запланованих комунікативних цілей.

Ріджіо також зазначає, що харизматичне лідерство формується через взаємозв'язок між особистими якостями лідера, особливостями його підлеглих і контекстом ситуації. Важливу роль у цьому процесі відіграє здатність лідера до чіткої невербальної комунікації, яка сприяє ефективній передачі емоцій та намірів, тим самим підсилюючи його харизматичний вплив [2, 8].

Висновки. Отже, формування харизми політичного лідера у публічному дискурсі є інтегрованим процесом, який вимагає взаємодії трьох ключових компонентів: психологічної впевненості, соціальної мобілізації та лінгвістичної майстерності. Ефективність промови досягається за рахунок гармонійного поєднання вербальних, паралінгвістичних та невербальних елементів, де чітка структура та наративні прийоми підвищують доступність і емоційну насиченість, а взаємодія з колективними цінностями зміцнює авторитет мовця та забезпечує згуртованість аудиторії.

Список використаних джерел

1. Абрамович С. Д., Молдован В. В., Чікарькова М. Ю. Риторика загальна та судова : навч. посіб. Київ : Юрінком Інтер, 2002. 426 с.
2. Riggio R. E. The Charismatic Leadership Phenomenon: Social Psychology and Leadership. New York: Routledge, 2008. 215 p.

МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ. ЕТНОЛІНГВІСТИКА. СОЦІОЛІНГВІСТИКА.

Калиновська М. В. – здобувачка освіти
3 курсу факультету іноземної філології
ВНУ імені Лесі Українки

Науковий керівник:
Пасик Л. А. – кандидатка філологічних
наук, доцентка, завідувач кафедри
німецької філології ВНУ імені Лесі
Українки

ЗНАЧЕННЯ ФОРМ ВВІЧЛИВОСТІ В НІМЕЦЬКОМУ ПРОФЕСІЙНОМУ ЖИТТІ

Постановка проблеми. Ввічливість у німецькому професійному середовищі є не просто формальністю, а важливим інструментом побудови професійних відносин та ефективної комунікації, адже успішна міжкультурна комунікація неможлива без ввічливості [1].

Німецька мова пропонує широкий спектр мовних засобів для вираження ввічливості, які активно використовуються у професійному житті. Особливістю німецької професійної культури є чітке розмежування між формальним звертанням «Sie» та неформальним «du». Загальні правила використання цих займенників у німецькій мові аналогічні правилам в українській мові. У професійному житті традиційно використовується звертання «Sie» до продавців, людей шанованих професій (лікарі, поліцейські, судді, політики), вельмишановних осіб таких як церковні діячі, а також керівництва, партнерів, клієнтів, нових колег, студентів тощо [1]. Розуміння та правильне використання цих форм є важливим для успішної інтеграції в колектив та побудови кар'єри.

Мета дослідження – проаналізувати лексичні та граматичні засоби вираження ввічливості в німецькому професійному житті на матеріалі підручника «Linie 1 Beruf B2. Deutsch für Berufssprachkurse» [2] та визначити їх функціональне значення в різних комунікативних ситуаціях.

Результати дослідження. Німецька професійна комунікація характеризується використанням усталених форм ввічливості, які варіюють залежно від ситуації спілкування. У листуванні стандартними є звертання “Sehr geehrte Damen und Herren” (для загальних звернень) або “Sehr geehrter Herr / Sehr geehrte Frau” (для персоніфікованих звернень) [2, с. 13]. Завершення листа також має формалізований характер: “Mit freundlichen Grüßen” є універсальною формулою вдячності та поваги [2, с. 15].

При висловленні прохань німецька мова пропонує градацію ввічливості. Найпростіша форма – “Bitte” у поєднанні з імперативом: “Bitte packen Sie die Kartons aus” (Будь ласка, розпакуйте коробки) [2, с. 29]. Ввічливішими є конструкції з модальними дієсловами: “Können Sie bitte das Telefon abnehmen?” (Чи можете ви, будь ласка, підняти слухавку?) [2, с. 12], “Könnten Sie bitte heute die E-Mail schreiben?” (Чи могли б Ви сьогодні написати електронного листа?) [2, с. 12]. Найввічливішою формою є конструкція з Кон’юнктив II: “Wäre es möglich, dass Sie...?” (Чи було б можливо, щоб Ви...?) [2, с. 12].

Для висловлення пропозицій використовуються такі вирази: “Ich schlage vor, dass...” (Я пропоную, щоб...) [2, с. 51], “Wir könnten...” (Ми могли б...) [2, с. 50], “Wäre es nicht besser...” (Чи не було б краще...) [2, с. 80]. При погодженні колеги використовують: “Gut, dann machen wir das so” (Добре, тоді ми так і зробимо) [2, с. 50], “Einverstanden” (Згодна) [2, с. 57], “Das halte ich für eine gute Idee” (Я вважаю це гарною ідеєю) [2, с. 51].

Особливу увагу варто приділити формулам для вираження незгоди чи заперечення, які в німецькій культурі мають бути особливо делікатними: “Das sehe ich anders” (Я бачу це інакше) [2, с. 25], “Das finde ich schwierig, denn...” (Я вважаю це складним, бо...) [2, с. 25], “Ich bin da geteilter Meinung” (Я маю

неоднозначну думку з цього приводу) [2, с. 120]. Пряме “Das stimmt nicht” (Це не так) вважається недостатньо ввічливим для професійного контексту.

Основним граматичним засобом вираження ввічливості в німецькій мові є використання Konjunktiv II, що надає висловлюванню гіпотетичного, ввічливого характеру. Порівняємо: “Ich will mit Ihnen sprechen” (Я хочу з Вами поговорити) звучить категорично, тоді як “Ich würde gerne mit Ihnen sprechen” / “Ich möchte mit Ihnen sprechen” (Я хотів би з Вами поговорити) – значно делікатніше [2, с. 62]. Для надання порад у минулому часі використовується конструкція “hätte + Infinitiv + sollen/müssen”: “Du hättest die Reise früher stornieren müssen” (Тобі слід було скасувати подорож раніше) [2, с. 63], “An deiner Stelle hätte ich eine Versicherung abgeschlossen” (На твоєму місці я б оформив договір страхування) [2, с. 63].

Пасивні конструкції також служать засобом вираження ввічливості та об’єктивності, особливо в офіційних документах: “Die Unterlagen werden Ihnen zugeschickt” (Документи будуть Вам надіслані), “Es wird gebeten, pünktlich zu erscheinen” (Просимо з’являтися вчасно) [2, с. 49]. Використання Partizip I та Partizip II як прикметників додає тексту формальності: “die bestehenden Mängel” (наявні недоліки), “die installierten Programme” (встановлені програми) [2, с. 161].

Особливої уваги заслуговують стійкі сполучення іменника з дієсловом, характерні для офіційно-ділового стилю: “Bezug nehmen auf” (посилатися на) [2, с. 160], “in Anspruch nehmen” (скористатися) [2, с. 194], “zur Verfügung stehen” (бути наявним) [2, с. 66], “in Betracht kommen” (братися до уваги) [2, с. 194]. Наприклад: “Ich nehme Bezug auf unser gestriges Gespräch” (Я посилаюся на нашу вчорашню розмову) [2, с. 160], “Bei Fragen stehe ich Ihnen gerne zur Verfügung” (За наявності питань я охоче до Ваших послуг) [2, с. 45].

Висновки. Аналіз матеріалів підручника “Linie 1 Beruf B2. Deutsch für Berufssprachkurse” демонструє, що ввічливість у німецькому професійному середовищі реалізується через комплексну систему лексичних і граматичних засобів. Знання цих засобів є необхідною умовою успішної професійної

комунікації в німецькомовному середовищі. Правильне використання форм ввічливості не лише демонструє мовну компетентність, але й свідчить про повагу до співрозмовника, розуміння корпоративної культури та здатність до ефективної комунікації.

Список використаних джерел

1. Зачепа І. М., Михайлова М. І. «Ввічливість» як компонент міжкультурної компетенції (на прикладі німецької мови). *Сучасні міжнародні відносини: актуальні проблеми теорії і практики*. 2020. С. 62–69.
2. Moritz U., Rodi M., Rohrmann L., Kaufmann S. Linie 1 Beruf B2. Deutsch für Berufssprachkurse. Stuttgart: Ernst Klett Sprachen, 2022. 360 с.

Ковальчук С. В. – здобувачка освіти 1 курсу факультету іноземної філології ВНУ імені Лесі Українки

Науковий керівник:
Калиновська І. М. – кандидатка філологічних наук, доцентка кафедри прикладної лінгвістики ВНУ імені Лесі Українки

ПОРІВНЯННЯ АМЕРИКАНСЬКОГО ТА КАНАДСЬКОГО ВАРІАНТІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Постановка проблеми. Англійська мова є засобом міжнародного спілкування, яка має варіанти, сформовані під впливом історичних, географічних та культурних чинників. Одними з найцікавіших для лінгвістичного аналізу є американська (American English, AE) та канадська (Canadian English, CE) англійська. Попри спільне походження та територіальну близькість, ці варіанти англійської мови демонструють певні відмінності у вимові, лексиці, орфографії та граматиці, які досліджують науковці [1; 2; 3].

Канадський варіант англійської часто сприймається як похідний від американського, хоча насправді він має власну історію становлення та виразні особливості, зумовлені двомовністю країни, впливом французької мови, а також британськими мовними традиціями.

Мета дослідження – охарактеризувати основні фонетичні, лексичні та орфографічні особливості американського (АЕ) та канадського (СЕ) варіантів англійської мови, а також з'ясування причин формування специфічних рис канадської англійської.

Результати дослідження. Канадська англійська сформувалася у ХVІІІ столітті внаслідок колонізації Канади британцями та французами. Згодом на розвиток мови вплинули й американські переселенці, що призвело до поєднання рис британського (ВЕ) та американського (АЕ) варіантів англійської мови. Загалом, формування СЕ можна умовно представити так: британська англійська + французькі запозичення + вплив американської англійської.

У СЕ поєднуються норми британського та американського правопису. Наприклад, у словах *colour*, *honour* зберігається британський суфікс *-our*, тоді як у *realize*, *recognize* – американський суфікс *-ize* замість британського *-ise*. Подвоєння приголосних після суфіксів, як у словах *travelled* і *marvellous*, також ближче до ВЕ, проте варіанти *traveled*, *marvelous* вважаються прийнятними. Отже, СЕ демонструє орфографічну гнучкість, використовуючи обидві традиції залежно від контексту.

Вимова в канадській англійській більш схожа на американську, однак має певні риси. Найвідомішою є так звана «канадське підняття» (*Canadian Raising*) – вимова дифтонгу [au] з підняттям перед глухим приголосним [2], унаслідок чого такі слова, як *out* і *house* звучать як [ʌʊt] і [hʌʊs]. Перед дзвінким приголосним і в кінці слова цей дифтонг вимовляється, як і в США, тобто [au]: *down*, *loud*, *bows*, *rouse*. Звук [r] у канадській англійській вимовляється чітко у всіх позиціях, подібно до АЕ (*car*, *north*, *start*).

Лексика СЕ відображає двомовну природу країни. Значну частину

становлять французькі запозичення: *voiture* (автомобіль), *dépanneur* (мінімаркет), *allons-y!* (ходімо!). У повсякденному спілкуванні широко вживаються слова, притаманні лише канадцям: *toque* (зимова шапка), *washroom* (туалет), *runners* (кросівки), *loonie/toonie* (монети номіналом 1 і 2 долари), *Canuck* (канадієць), *moutie* (королівська канадська кінна поліція), *give 'r* (вперед) [1]. Особливою рисою СЕ є вигук “*Eh!*”, який може виражати згоду, здивування чи запитання, залежно від інтонації.

Американська англійська сформувалася раніше – у ХVІІ столітті, зберігаючи риси британської мови колоніального періоду. АЕ відзначається спрощенням правопису: *color*, *center*, *traveled*, тоді як вимова звуку [r] є обов’язковою. Серед варіантів розрізняють три основні діалекти – північний, центральний і південний. Наприклад, у південному варіанті *help* вимовляється як [hep], а *wolf* [wuf]; у північному *hog* [hag], *roof* [ruf]. Лексика АЕ багата на запозичення з іспанської, індіанських та карибських мов. До неї належать слова *barbecue*, *canoe*, *avocado*, *chocolate*, *papaya*, які увійшли в англійську під час торгівлі в колоніальні часи.

АЕ і СЕ мають багато спільного: ротаційність (чітка вимова r), спрощена граматики, схожа вимова та подібність діалектів. Водночас СЕ ближча до ВЕ за орфографією та має більшу кількість французьких запозичень. У той час, АЕ вирізняється стандартизованістю та впливовістю у світі завдяки культурній домінації США. Канадська англійська є гібридом, який об’єднує найхарактерніші риси обох варіантів.

Висновки. Проведене дослідження засвідчує, що канадська англійська – окремий варіант англійської мови з власними фонетичними, лексичними та орфографічними особливостями. Її унікальність полягає у поєднанні стабільності британської традиції, гнучкості американської системи та впливу французької мови. Порівняння АЕ та СЕ допомагає зрозуміти механізми мовної варіативності, а також підкреслює значення історичних, соціальних та культурних факторів у формуванні національних варіантів англійської мови.

Розуміння таких відмінностей є важливим для ефективного міжкультурного спілкування, викладання англійської як іноземної та дослідження сучасної мовної глобалізації.

Список використаних джерел

1. Гарасим Т. О., Зубрик Т. О. Канадський варіант англійської мови: етимологічний аспект. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. 2021. Том 32 (71). № 1. Ч. 2. С. 56–60.
2. Гаращук Л. А. Основні фонетичні та акцентуальні особливості канадського варіанта англійської мови на сучасному етапі. *Вісник Житомирського державного університету. Філологічні науки*. 2010. Вип. 51. С. 88–91.
3. Горбач Н. Л., Кальченко Т. М., Савченко О. О. Основні граматичні відмінності між американським та британським варіантами англійської мови. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2022. № 55. С. 153–158.

Кравчук Р. С. – здобувач освіти 6 курсу
факультету іноземної філології
ВНУ імені Лесі Українки

Науковий керівник:
Данилюк Н. О. – докторка філологічних
наук, професорка кафедри прикладної
лінгвістики ВНУ імені Лесі Українки

МОВНА СИТУАЦІЯ І МОВНА ПОЛІТИКА В КРАЇНАХ ЄС НА ПОЧАТКУ ХХІ СТ.

Постановка проблеми. Країни Європейського Союзу функціонують у ситуації багатомовності, коли поєднуються офіційні мови, мови національних меншин, іммігрантські мови та англійська як лінгва франка. Це породжує спектр політичних і управлінських завдань: забезпечення рівності мов у державному

секторі та освіті, інтеграція мігрантів, захист мовних прав меншин, а також підтримка конкурентоспроможності через поширення іншомовної компетентності населення. Водночас після Брекзиту й на тлі міграційних хвиль посилилася напруга між прагматичною домінантою англійської та ідеологією «єдності в різноманітті», яка підкреслює цінність мовного розмаїття для демократії та соціальної згуртованості [3].

Мета дослідження. Узагальнити сучасні тренди мовної ситуації та мовної політики в державах ЄС, виокремити інституційні механізми, освітні інструменти та виклики (міграція, цифровізація, «англомовний зсув»), окреслити релевантні для України уроки й орієнтири євроінтеграційної гармонізації.

Результати дослідження. Політика багатомовності ЄС спирається на юридично закріплену рівність офіційних мов держав-членів та інституційні механізми перекладу/тлумачення, що гарантують участь громадян у демократичних процесах їхніми мовами. Розвиток мовних режимів супроводжується інструментами правового перекладу та уніфікації термінології (напр., документи з перекладу актів ЄС українською мовою), що відбиває необхідність точності в мультиправових просторах [2].

Держави-лідери ЄС засвідчують різні конфігурації мовної політики: від офіційного білінгвізму/трилінгвізму до розгалужених схем захисту регіональних мов. Спільними для них є такі риси: поєднання статусного планування (правовий статус мов) і корпусного планування (стандарты, термінологія), «вбудованість» мовних політик у ширші стратегії ідентичності, інтеграції та безпеки, перманентний пошук балансу між лінгвістичною рівністю та адміністративною ефективністю [3].

На початку XXI ст. збільшення міграційних потоків призвело до перегляду інтеграційних та освітніх політик. У низці країн загострилися дискусії щодо меж підтримки мов іммігрантів та вимог до знання державної мови. Водночас англійська мова посилює свої позиції як робоча мова міжнародної взаємодії, що породжує «прагматичний монолінгвізм» в економіці та науці, але нормативно

коригується політикою плюрилінгвізму. Цифрова комунікація стимулює нові домени мововжитку та потребу в цифрових ресурсах для «малих» мов [3].

Європейська освітня політика закріплює мету оволодіння щонайменше «двома мовами на додаток до рідної» (L+2), що інституційно реалізується через стандарти, компетентнісні підходи і мульти/плюрилінгвальні практики (CLIL, міжкультурна освіта, інтеркомпрехенсія). В україномовних публікаціях зафіксовано імплементаційні механізми цієї рамки та оновлені освітні ініціативи ЄС, релевантні для держав-членів і країн-кандидатів [4].

Опитування на кшталт Eurobarometer стабільно показують символічну підтримку багатомовності серед європейців, водночас засвідчуючи розрив між позитивними установками та реальними мовними вміннями. Дослідження лінгвістичних ландшафтів та мультилінгвальних практик демонструють, що видима присутність мов у публічному просторі корелює із соціальною неконфліктністю та інтеграційними спроможностями спільнот.

Українські дослідники акцентують, що наближення до європейських стандартів мовної політики передбачає: вживання державної мови в публічних сферах; належний захист мов меншин; інституційні механізми планування та оцінювання ефективності (у т. ч. через незалежні наглядові інституції); інтеграцію освітніх цілей L+2 і цифрові ресурси для мовної інклюзії [1].

Висновки. Отже, на початку XXI ст. ЄС зберігає нормативну парадигму «єдності в різноманітті», однак на практиці політики варіюють між державами відповідно до історії, міграційних викликів та інституційної спроможності. Освіта лишається ключовим інструментом досягнення цілей багатомовності (L+2), причому нові форми навчання (CLIL, плюрилінгвальні підходи) визнаються ефективними носіями політики. Англійська мова як лінгва франка підвищує транснаціональну комунікативну ефективність, проте потребує політичних запобіжників, щоб не маргіналізувати «малі» та регіональні мови. Для України релевантні такі кроки: інституціоналізація вимірюваності політик (індикатори/аудити), підтримка мовних прав меншин у межах європейських

стандартів, розбудова цифрових ресурсів для мов освіти, посилення правового перекладу і термінотворення під асқіс.

Список використаних джерел

1. Ажнюк Б. М. Мовна політика в Україні і перспективи євроінтеграції. *Мовознавство*. 2022. №6. С. 15–33.
2. Європейська Комісія; Урядова команда перекладу. *Manual on EU Legal Translation into Ukrainian*. Розд. А.2 «Мова, багатомовність та англійська мова ЄС». 2024. URL: https://eu-ua.kmu.gov.ua/wp-content/uploads/ChapterA_Manual-on-EU-Translation-into-Ukrainian.pdf (дата звернення: 27.10.2025).
3. Косович О.В. Мовна політика держав-лідерів Європейського Союзу та перспективи її розвитку. *Вчені записки ТНУ ім. В. І. Вернадського*. 2022. №1. С. 55–61.
4. Нацюк М., Осідак В. Багатомовність у суспільстві та освітньому просторі України. *Ars linguodidacticae*. 2023. № 11. С. 4–15.

Кулик О. В. – здобувачка освіти 6 курсу
факультету іноземної філології
ВНУ імені Лесі Українки

Науковий керівник:

Слащук А. А. – кандидатка філологічних
наук, доцентка кафедри англійської
філології ВНУ імені Лесі Українки

ВІЙСЬКОВИЙ СЛЕНГ ЯК СОЦІОЛІНГВІСТИЧНЕ ЯВИЩЕ

Постановка проблеми. Сучасна лінгвістика все більше звертає увагу на неформальні мовні явища, зокрема на сленг, який відіграє важливу роль у формуванні групової ідентичності та внутрішньої комунікації в окремих соціальних групах [3]. Особливе місце серед таких груп посідає військове

середовище, де функціонує військовий сленг – лексичний пласт мови, що формується під впливом специфіки військової діяльності, умов служби, субкультури та професійної взаємодії. Військовий сленг є не лише засобом комунікації, а й елементом соціолінгвістичного аналізу, що дає змогу досліджувати взаємозв'язки між мовою, соціумом і культурними практиками всередині військової спільноти. **Метою** цієї статті є:

- проаналізувати військовий сленг як соціолінгвістичне явище;
- визначити його функції у військовому середовищі;
- виявити його роль у формуванні групової ідентичності;
- окреслити психологічні та комунікативні аспекти використання сленгу в армії.

Результати дослідження. Сленг у лінгвістиці розглядається як мовне явище, притаманне певним соціальним групам, що несе неформальне, часто емоційно забарвлене значення. Його класифікують за сферою вживання (професійний, молодіжний, інтернет-сленг), походженням (неологізми, запозичення) та соціальною функцією (груповий, індивідуальний) [1]. Військовий сленг належить до професійного сленгу, проте має низку особливостей, зокрема:

- закритість (зрозумілий лише «своїм»);
- швидке оновлення лексики;
- емоційне навантаження;
- ситуативна гнучкість [3, с. 2].

Військовий сленг виконує ідентифікаційну функцію – допомагає членам військового підрозділу усвідомлювати себе частиною спільноти, що має унікальний життєвий досвід, спільні ризики та елементи військової культури [2]. Наприклад, слова типу *grunt* (піхотинець) чи *boot* (новобранець) створюють групову символіку та зміцнюють відчуття «ми».

У бойових умовах необхідна швидка, точна, зрозуміла комунікація. Сленг дозволяє створювати скорочені або кодовані форми висловлення (на кшталт

sitrep – ситуаційний звіт, *LZ* – зона посадки), що є зручними в умовах підвищеного стресу і потреби в ефективній передачі інформації.

Використання військового сленгу сприяє зменшенню соціальної дистанції між членами підрозділу. Вирази на кшталт *FNG* (F*cking New Guy) або *Sarge* (сержант) використовуються без формального дистанціювання, що сприяє створенню горизонтальних зв'язків, незалежно від військового рангу.

Сленгові вирази типу *SNAFU* або *FUBAR* мають гумористичне забарвлення, навіть якщо стосуються критичних ситуацій. Це дозволяє солдатам розрядити психологічну напругу, впоратися зі страхом, зберегти бойовий дух [3].

Дослідження військового сленгу відкриває нові перспективи для розуміння:

- військової субкультури;
- рольової динаміки в підрозділі;
- мовної адаптації до екстремальних умов;
- впливу мови на формування світогляду військовослужбовців.

Висновки. Військовий сленг – це багатофункціональний мовний пласт, що не лише забезпечує ефективну комунікацію у військовому середовищі, а й формує групову ідентичність, зменшує психологічне навантаження та згуртовує колектив. Як соціолінгвістичне явище, він є показником мовної адаптації до професійної реальності, рефлексією внутрішньої культури та дзеркалом емоційного стану військових. Подальше дослідження військового сленгу дозволить краще зрозуміти мовні механізми виживання, солідарності й гумору в умовах екстремального стресу.

Список використаних джерел

1. Бойко Б.Л. Основи теорії соціально-групових діалектів: автореф. дис. д-ра філології, 2009. 379 с.
2. Civil-Military Translation: Encoding, Signaling, and Survival - Modern War Institute. *Modern War Institute*. URL: <https://mwi.westpoint.edu/civil-military-translation-encoding-signaling-and-survival/>

3. Saber A. Lexicogenic matrices and institutional roles of U.S. military jargon. *Lexis*. 2018. No. 11. URL: <https://doi.org/10.4000/lexis.1179>

Маркарян К. Ф. – здобувачка освіти 2 курсу факультету української та іноземної філології, журналістики та мистецтв Херсонського державного університету

Цапів А. О. – докторка філологічних наук, професорка кафедри англійської філології та світової літератури імені професора Олега Мішукова Херсонського державного університету

НАРАТИВНЕ КОНСТРУЮВАННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ СТЕРЕОТИПІВ В АНГЛІЙСЬКОМОВНИХ ХУДОЖНІХ НАРАТИВАХ

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку лінгвістичної науки все більшого інтересу дослідників привертає питання способів ретрансляції колективного досвіду та культурної пам'яті, що репрезентують той чи той етнос у художніх наративах (Б. Маллен [8], Д. Р. Райс [8], Е. О'Салліван [10], А. Мелсон-Сілімон [7]). У такому контексті художні наративи для дітей та підлітків посідають особливе місце, адже в них реалізовані не лише ті чи ті культурні патерни, а й закладено основи національної ідентичності для усвідомлення читача. У художніх образах, сюжетах, через втілення певних наративних стратегій у художніх наративах для дітей та підлітків реалізуються стереотипні уявлення про власну культуру, інші нації, універсальні моральні цінності тощо.

Національний (етнокультурний) стереотип є когнітивним утворенням, що акумулює соціально значущі знання про типові ознаки певного етносу й вербалізується у мовній картині світу [1]. При цьому він виконує комунікативну функцію, а саме стає чинником міжкультурного порозуміння та одночасно

ознакою культурних відмінностей [2]. Наратив постає простором для конструювання смислів щодо національних стереотипів, зокрема завдяки мовленню художніх персонажів, наратора, або точки зору фокалізатора [3; 4; 5; 9]. Організація художнього тексту, як-от вибір історії і самої нарації, художні персонажі, наратор, фокалізатор, художній час і простір наративу є елементами наративного конструювання національних стереотипів, що становить науковий інтерес нашої розвідки.

Метою дослідження є з'ясування механізмів наративного конструювання національних стереотипів у художніх наративах для дітей США та Канади, виявлення специфіки їхньої репрезентації.

Результати дослідження. Наратив – це спосіб осмислення дійсності через оповідь (нарацію), що забезпечує зв'язність подій у часовій та причинно-наслідковій послідовності. У наратологічних дослідженнях (Ж. Женетт [6], В. Шмідт [11], М. Флудернік [5], Д. Герман [9], А. О. Цапів [4] та ін.) це поняття розглядається не лише як форма художньої реалізації тексту, а й як універсальний когнітивний інструмент, що структурує досвід та формує світогляд. Сам процес наративного конструювання полягає у створенні смислової картини світу через оповідь, у якій адресант (або ж наратор) відтворює певні культурні, соціальні, ціннісні, поведінкові орієнтири певної спільноти, що спрямовані на сприйняття адресата. У художніх наративах для дітей такий процес виконує подвійну функцію – естетичну, що спрямована на художнє осмислення дійсності, та виховну, що спрямована на опанування тих чи тих моделей поведінки та уявлень про соціальні норми спільноти [7; 8; 10].

У світлі сучасних досліджень національні стереотипи інтерпретується як узагальнене уявлення про характерні риси представників певного етносу, що фіксується у колективній свідомості та проявляється у мовленні, поведінці та міжкультурній комунікації; вони виконують як інтегративну (зміцнення почуття «ми»), так і диференційну (відмежування від «інших») функцію [1; 2].

Здійснений аналіз низки художніх текстів для дітей та підлітків США та Канади (зокрема авторства Л. М. Монтгомері, Л. Лук, Дж. Б. Шахнер, Л. М. Олкотт та ін.) різних періодів дозволив виявити дві загальні тенденції конструювання національних стереотипів: реалізовані наративні стратегії сприяють або утвердженню національних стереотипів, або ж їх переосмисленню з нової точки зору.

Репрезентація національних стереотипів у художніх текстах для дітей відбувається насамперед завдяки поєднанню наративних та мовленнєвих засобів, які спільно утворюють багаторівневу систему етнокультурних образів. В першу чергу зазначимо, що саме позиції наратора та фокалізатора визначають, як буде подаватись стереотипізоване бачення світу, його оцінність і ступінь наближеності до свідомості потенційного читача. З перспективи наратора та фокалізатора формується уявлення про культурні відмінності та задається певний кут сприйняття інших етносів, нерідко у протиставленні власному. У деяких творах наратор є дієгенетичним, саме тому й відтворює ті чи ті уявлення про «інших» через звичне щоденне мовлення.

Ретрансляція національної стереотипізації відбувається й через мовні засоби, передовсім лексичні одиниці, що формують семантичне поле «іншості», як-от етноніми, топоніми, оцінна й культурно маркована лексика, етнофолізми тощо; епітети, метафори та повтори підсилюють експресивність і забезпечують тяглість національних образів у культурній пам'яті соціуму. Синтаксичні ж особливості – короткі, еліптичні речення, пряма мова, вигуки тощо – відтворюють живе мовлення й підкреслюють етнічну ідентичність персонажів.

Висновки. Наративне конструювання є не лише механізмом відтворення уже наявних у культурі уявлень про ту чи ту націю, етнічну належність чи «інших», але й активним інструментом формування, переосмислення та трансформації національних стереотипів у колективній свідомості. У такий спосіб наратив постає простором створення нових етнокультурних моделей та уявлень про національну ідентичність.

Список використаних джерел

1. Орел І. І. Етнокультурний стереотип у світлі когнітивної лінгвістики. *Закарпатські філологічні студії*. 2021. № 16. С. 91–95.
2. Семашко Т. Ф. Етнічні стереотипи та їхня роль у міжкультурній комунікації. *Міжнародний філологічний часопис*. 2020. Т. 11, № 3. С. 27–32.
3. Ставенко О. В. Наративне конструювання австралійських коротких оповідань для дітей (на матеріалі серії творів Дороти Волл «Блінкі Білл»). *Міжкультурна комунікація в науковому і освітньому просторі : матеріали І-ої Міжнар. науково-практ. конф., м. Одеса, 28–29 квіт. 2020 р. Одеса, 2020. С. 67–71.*
4. Цапів А. О. Поетика наративу англійськомовних художніх текстів для дітей : дис. д-ра філол. наук : 10.02.94. Харків, 2020. 419 с.
5. Fludernik M. An introduction to narratology. London/New York : Routledge Taylor & Francis Group, 2009. 201 p.
6. Genette G. Narrative discourse. An essay in method / trans. from French by J. E. Lewin. Ithaca, New York : Cornell University Press, 1980. 284 p.
7. Melson-Silimon A., Spivey B. N., Skinner-Dorkenoo A. L. The construction of racial stereotypes and how they serve as racial propaganda. *Social and Personality Psychology Compass*. 2023. URL: <https://doi.org/10.1111/spc3.12862> (date of access: 03.08.2025).
8. Mullen B., Rice D. R. Ethnophaulisms and Exclusion: The Behavioral Consequences of Cognitive Representation of Ethnic Immigrant Groups. *Personality and Social Psychology Bulletin*. 2003. Vol. 29, no. 8. P. 1056–1067. URL: <https://doi.org/10.1177/0146167203254505> (date of access: 18.12.2024).
9. Narrative theory: core concepts and critical debates / D. Herman et al. Columbus : The Ohio State University Press, 2012. 296 p.

10. O'Sullivan E. Imagology Meets Children's Literature. International Research in Children's Literature. 2011. Vol. 4, no. 1. P. 1–14. URL: <https://doi.org/10.3366/ircl.2011.0003> (date of access: 16.12.2024).
11. Schmid W. Narratology: an introduction / trans. from German by A. Starritt. Berlin/New York : Walter de Gruyter GmbH & Co. KG, 2010. 271 p.

Матвійчук А. А. – здобувачка освіти
З курсу факультету іноземної філології
ВНУ імені Лесі Українки

Науковий керівник:
Коломєєць В. М. – старша викладачка
кафедри прикладної лінгвістики
ВНУ імені Лесі Українки

МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ В ГОТЕЛЬНОМУ БІЗНЕСІ США: ЕТНОЛІНГВІСТИЧНИЙ ТА СОЦІОЛІНГВІСТИЧНИЙ АСПЕКТИ

Постановка проблеми. Готельний бізнес США є однією з найбільш мультикультурних галузей, у якій взаємодіють представники різних етнічних і мовних груп. У таких умовах міжкультурна комунікація виступає ключовим чинником ефективної професійної діяльності. Відмінності у мовній поведінці, культурних нормах і соціальних ролях працівників можуть спричиняти комунікативні бар'єри, що впливають на якість обслуговування та комунікативний простір у колективі. Актуальність теми полягає у потребі краще зрозуміти, як мова і культура взаємодіють між собою у готельному бізнесі та як це впливає на спілкування працівників.

Метою цього дослідження є аналіз проявів міжкультурної комунікації в готельному бізнесі США з урахуванням етнолінгвістичних і соціолінгвістичних особливостей професійного спілкування працівників різних культурних спільнот.

Результати дослідження. Міжкультурна комунікація в готельному бізнесі США формується під впливом етнолінгвістичних та соціолінгвістичних чинників. Спостереження у багатонаціональному колективі готелю Mission Point Resort (Mackinac Island) показали, що спільна професійна діяльність працівників із США, Ямайки, Східної Європи, Африки, Латинської Америки та Азії потребує постійної мовної адаптації та культурної гнучкості.

Етнолінгвістичний аспект проявляється у співіснуванні різних варіантів англійської мови, які відображають культурну ідентичність носіїв. Зокрема, працівники з Ямайки поєднували стандартну англійську з Jamaican Patois – англо-креольною мовою зі сталою граматичною системою та фонетикою [1]. Це зумовлювало потребу у спрощеній лексиці та використанні невербальних засобів комунікації для досягнення взаєморозуміння.

Дослідження показують, що міжкультурні конфлікти виникають не стільки через мовні розбіжності, скільки через різне розуміння соціальних норм і поведінкових моделей, включно з небажанням до компромісу та браком знань про культурні контексти. У готельному середовищі подібні ситуації спостерігалися серед працівників із недостатнім знанням англійської мови, які рідше брали участь у спільних обговореннях. Це призводило до непорозумінь і неправильного тлумачення інструкцій, що знижувало ефективність їхньої роботи та впливало на соціальний статус у колективі. Проте при чіткому, зрозумілому поясненні завдань такі працівники виконували їх без помилок, що свідчить: мовний бар'єр не визначає рівень професійності, а лише ускладнює комунікацію. Таким чином, мовна компетентність виступає соціальним маркером, який визначає рівень участі працівника у взаємодії [2].

Соціолінгвістичні особливості виявляються і в комунікативних стратегіях. Американські працівники частіше користувалися моделлю «позитивної ввічливості» – короткі висловлювання, small talk, підтримка нейтрально-доброзичливого тону, що сприяло створенню сприятливого мікроклімату, хоча не завжди забезпечувало відкритість у вирішенні конфліктів [2]. Регулярні

передзмінні зустрічі (pre-shift huddles) виконували переважно мотиваційну функцію, що є типовим для корпоративної культури сфери гостинності [3].

Крім мовних і культурних відмінностей, на ефективність спілкування впливають і поведінкові чинники. Культурно зумовлені відмінності у вираженні емоцій і самопрезентації можуть визначати сприйняття колеги та рівень задоволеності спільною діяльністю [4]. У мультикультурному колективі готелю це проявлялося у різних формах реакції на критику чи похвалу: тоді як представники слов'янських країн демонстрували стриманість, американці прагнули відкрито підтримувати колег вербально.

Висновки. Проведене дослідження підтвердило, що міжкультурна взаємодія у готельному середовищі залежить не лише від рівня володіння мовою, а й від соціокультурної обізнаності працівників. Успішна співпраця у багатонаціональному колективі можлива завдяки розвитку толерантності, емпатії та культурної чутливості. Готовність розуміти співрозмовника, враховувати його мовні особливості та уникати стереотипів сприяє формуванню доброзичливої робочої атмосфери й підвищенню якості обслуговування.

Таким чином, ефективна міжкультурна комунікація у сфері гостинності ґрунтується на поєднанні професійних, мовних і соціокультурних компетентностей, що визначають успішність колективної роботи й міжнародний імідж готелю.

Список використаних джерел

1. Ethnologue. Jamaican Patois language profile. URL: <https://www.ethnologue.com/language/jam/> (дата звернення: 01.11.2025).
2. Ting-Toomey S. Communicating Across Cultures. 2nd ed. New York: The Guilford Press, 2017. URL: https://books.google.com.ua/books?hl=uk&lr=&id=ysRUDwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP1&dq=Ting-Toomey+S.+Communicating+Across+Cultures.+2nd+ed.+New+York:+The+Guilford+Press,+2017.&ots=wcB5mTNA_W&sig=NrLPdRwD12SsAakXNGM

[ZDiGuprc&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false](#)

(дата звернення:

01.11.2025)

3. Nickson D. Human Resource Management for the Hospitality Industry. London: Routledge, 2016. URL: https://www.academia.edu/8042224/HUMAN_RESOURCE_MANAGEMENT_FOR_THE_HOSPITALITY_AND_TOURISM_INDUSTRIES?auto=download

(дата звернення: 01.11.2025)

4. Gattario K.H., Frisén A., Teall T.L., Piran N.(2020). Embodiment: Cultural and gender differences and associations with life satisfaction. 1–10

Мороз А. Д. – здобувачка освіти 6 курсу,
факультету іноземної філології
ВНУ імені Лесі Українки

Науковий керівник:
Бондарчук О. Ю. – кандидатка
філологічних наук, доцентка кафедри
німецької філології
ВНУ імені Лесі Українки

СТЕРЕОТИПИ ПРО НІМЕЧЧИНУ ТА НІМЦІВ У СУЧАСНОМУ МЕДІАПРОСТОРІ (НА МАТЕРІАЛІ INSTAGRAM ТА ТІКТОК)

У сучасному інформаційному світі уявлення про народи формуються не через досвід подорожей чи літературу, а через короткі відео, меми та онлайн-публікації. Такі медіа засоби створюють узагальнені образи країн, які стають основою для побутових стереотипів. Німеччина – одна з країн, яку найчастіше сприймають через призму усталених уявлень про порядок, дисципліну й пунктуальність. У соціальних мережах і новинах ці риси висвітлюються як з повагою, так і з іронією, стаючи частиною культурного гумору.

Метою дослідження є розглянути, які стереотипи про Німеччину та німців переважають у сучасному медіапросторі та як вони репрезентуються в Instagram і TikTok.

Результати дослідження. Одним із найпоширеніших є стереотип про пунктуальність та серйозність. Німців часто зображують як людей, для яких все має бути сплановано до секунди та без емоцій. В Instagram-публікації «Stereotypes of Germans» згадуються два найтипівіші уявлення – що німці не мають гумору і надто пунктуальні [3]. У сучасній культурі ці риси вже не критикують, а часто сприймають як ознаку відповідальності та організованості.

Другий стереотип – стриманість та певна «холодність». Німців нерідко вважають замкненими та малокомунікабельними. У медіа це пояснюють особливою соціальною етикою: німці не звикли нав'язувати спілкування незнайомцям і вважають мовчання в громадських місцях нормою. Водночас ця стриманість поєднується із спостережливістю – у TikTok часто жартують про те, що німці люблять пильно дивитися на інших [4]. Попри такі уявлення, насправді німці цінують щирість у спілкуванні й уміють бути теплими у ближчих контактах. Тому цей стереотип скоріше показує різницю культур у вираженні емоцій, ніж реальну «непривітність».

Наступний поширений стереотип пов'язаний із любов'ю до правил і порядку. З одного боку, дотримання правил сприймається як невід'ємна частина громадської культури – німець не переходить дорогу на червоне світло й навіть у порожньому місті дочекається зеленого. З іншого – у сучасних медіа ця риса вже подається не як суворість, а як повага до інших. У матеріалі *Babbel False German Stereotypes* зазначається, що для німців правила – це форма взаємної зручності та довіри [2]. Така позиція свідчить про те, що стереотип «законослухняного німця» сьогодні частіше використовують із поваги, а не з насмішки.

Окрему групу становлять гастрономічні стереотипи. Традиційне уявлення про німця з келихом пива та тарілкою ковбасок і картоплі залишається

найпопулярнішим у світовій масовій свідомості. Однак сучасна німецька культура харчування вже далеко відійшла від цього образу. Як пише *Munich Business School* у публікації *Stereotypes or Reality: The Truth About the Germans*, сьогодні в Німеччині популярні веганські кафе, фудтраки й міжнародна кухня. Тому гастрономічний стереотип втрачає актуальність, залишаючись радше жартівливим символом, ніж реальним фактом [1].

Висновки. Таким чином, усі ці уявлення – про пунктуальність, стриманість, любов до правил та традиційне харчування – формують узагальнений образ «типового німця». Але в сучасних медіа він набуває нового змісту: замість осуду чи сарказму з'являється іронічне саморозуміння та повага до відмінностей. Стереотипи про Німеччину й німців у сучасному медіапросторі не зникають, але стають гнучкішими.

Список використаних джерел

1. Stereotypes or Reality: The Truth About the Germans. Munich Business School, 2024. URL: <https://www.munich-business-school.de/insights/en/2024/stereotypes-or-reality-the-truth-about-the-germans/>. (date of access: 20.10.2025)
2. False German Stereotypes. *Babbel Magazine*, 2024. URL: <https://www.babbel.com/en/magazine/false-german-stereotypes>. (date of access: 18.10.2025)
3. Stereotypes of Germans. *Instagram*. URL: https://www.instagram.com/reel/DJ1_WjOCtoB/. (date of access: 15.10.2025)
4. Stereotypes about Germans staring at people. TikTok. URL: <https://vm.tiktok.com/ZMAVQE9hh/>. (дата звернення: 28.09.2025)

Панасенко С. М. – здобувачка освіти
6 курсу факультету іноземної філології,
ВНУ імені Лесі Українки

Науковий керівник:
Ущина В. А. – докторка філологічних
наук, професорка кафедри англійської
філології ВНУ імені Лесі Українки

ПОЛІКОДОВІСТЬ ІНТЕРНЕТ-МЕМУ: ЛІНГВОКОГНІТИВНІ ТА СОЦІОЛІНГВІСТИЧНІ АСПЕКТИ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ)

Постановка проблеми. У сучасній лінгвістиці дедалі більше уваги приділяється дослідженню явища полікодовості, що стало однією з визначальних характеристик комунікації цифрової епохи. Традиційне уявлення про текст як про суто вербальне утворення виявилось недостатнім, оскільки в реальному комунікативному середовищі, де увага - найдорогоцінніша валюта, дедалі частіше спостерігається взаємодія слова з іншими семіотичними системами - зображенням, графікою, аудіо- чи відеорядом. Інтернет-мем, як один із найяскравіших продуктів цифрової культури, є показовим прикладом полікодового тексту.

Мета дослідження. Метою даної роботи є комплексний лінгвокогнітивний та соціолінгвістичний аналіз полікодовості інтернет-мему, виявлення закономірностей його функціонування та визначення його ролі у сучасній комунікації.

Результати дослідження. Полікодовість визначається як співіснування кількох кодів в одному повідомленні, завдяки чому воно набуває багатовимірності й стає здатним ефективніше впливати на свідомість адресата.

Інтернет-мем поєднує у собі вербальний та невербальний рівні, створюючи цілісне повідомлення, яке водночас є легким для сприйняття та багатим за

змістом. Саме ця властивість забезпечує мемам їхню вірусність, тобто здатність поширюватися в мережі з великою швидкістю.

А. Чернецька наголошує, що інтернет-мем слід розглядати як «новий тип тексту», який функціонує завдяки взаємодії різних семіотичних ресурсів і створює якісно нові можливості для комунікації [4].

Полікодовість у мемах не є механічним поєднанням слова і картинки, а виступає явищем, де один код посилює інший. Наприклад, вербальний компонент задає рамку інтерпретації, тоді як візуальний образ створює основний емоційний ефект. Без тексту зображення могло б бути нейтральним, а без зображення текст - банальним. У їх поєднанні виникає ефект комічності або іронії, що й становить сутність мему. Це про перехід від епохи споживання до епохи творення адже той, хто може генерувати нові ідеї та дати їх світу - отримує увагу, прихильність, популярність, прибуток, тощо.

Г. Тесліцька зазначає, що у мемі важливим є не лише співіснування двох рівнів, а й особливий тип їхньої взаємодії, яка сприяє створенню нового смислового простору [3]. У цьому й полягає сила мемів як полікодових текстів - вони змушують адресата здійснювати складну когнітивну роботу з розшифрування підтекстів, і саме ця інтелектуальна активність викликає емоційний відгук.

Когнітивний аспект полікодовості виявляється у специфіці декодування мемів. Для адекватного розуміння мем потребує залучення таких механізмів, як інференція (виведення прихованих значень), пресупозиція (фонові знання, без яких повідомлення втрачає сенс), фокусування та дефокусування уваги, а також концептуальна інтеграція (блендинг).

А. Чернецька наголошує, що смисл полікодового тексту формується не у самих знаках, а в їхній взаємодії, яка запускає процес когнітивної інтеграції [4]. Саме тому меми зрозумілі лише тим, хто поділяє певний культурний чи соціальний досвід. Наприклад, жарт на основі популярного фільму буде смішним

лише для тих, хто бачив цей фільм, а алюзія на політичну подію - лише для тих, хто стежить за політикою.

Важливою рисою інтернет-мемів є динамічність їхніх смислів. С. Тарасова показала, що пандемійні меми змінювали свої функції залежно від етапів розвитку подій: від гумористичного зняття соціальної напруги на початкових етапах COVID-19 до критики дій урядів і суспільної поведінки згодом [2]. Це свідчить, що когнітивні механізми інтерпретації мемів є гнучкими: реципієнт постійно коригує власні інтерпретації, спираючись на актуальний контекст. Така властивість робить меми одним із найшвидших реактивних жанрів цифрової культури.

Соціолінгвістичний вимір полікодовості полягає у відмінностях у сприйнятті мемів різними аудиторіями. Чернецька справедливо зазначає, що рівень доступності полікодових текстів «визначається ступенем соціальної обізнаності адресата» [4]. Це означає, що меми виконують ще й функцію соціального маркування: розуміння чи нерозуміння мему виявляє належність або відстороненість від певної культурної спільноти.

Соціально-економічний статус теж може впливати на розуміння та оцінку мемів. У випадку пандемійних мемів, як зазначає Тарасова, спільний досвід кризи створював універсальне поле для їхнього розуміння [2]. Але у політичному дискурсі меми часто виконують функцію протиставлення, коли одна соціальна група використовує мем для висміювання іншої. Це створює ефект «своїх» і «чужих» у соціолінгвістичному вимірі.

Не менш важливим є лінгвокультурний аспект. Т. Білецька та О. Гаврилюк підкреслюють, що мультимодальний текст повноцінно функціонує лише тоді, коли адресат володіє спільним культурним бекграундом із автором [1]. Це означає, що англомовні меми можуть бути незрозумілими для українських користувачів, якщо вони не знайомі з відповідними культурними алюзіями. У таких випадках відбувається процес перекодування: меми адаптуються, перекладаються або створюються на основі локальних культурних кодів. Така

локалізація свідчить про транснаціональний характер інтернет-мемів, їхню здатність перетинати культурні межі та набувати нових смислів.

Прагматичний потенціал інтернет-мемів особливо виразний у політиці та рекламі. П. Мартинюк і О. Мелещенко довели, що політичні меми здатні мобілізувати громадську думку завдяки поєднанню гумору, іронії та критики [4]. Це робить їх дієвим інструментом політичної пропаганди, здатним впливати на електоральні настрої. У сфері реклами меми використовуються як інструмент вірусного маркетингу: їхня полікодовість і здатність швидко поширюватися дозволяє компаніям привертати увагу молодій аудиторії та створювати відчуття «своїх» комунікацій.

Висновки. Отже, інтернет-меми є багатовимірним феноменом сучасної комунікації. Вони поєднують у собі полікодовість, когнітивну складність, соціолінгвістичну варіативність і культурний потенціал. Їхнє вивчення дозволяє зрозуміти не лише специфіку сучасних комунікативних практик, але й глибинні процеси формування колективних ідентичностей у цифрову добу. Полікодовість у цьому випадку виступає не технічною характеристикою, а ключовим механізмом, який забезпечує ефективність і впливовість інтернет-мемів.

Список використаних джерел

1. Білецька, Т. О., & Гаврилюк, О. О. Мультиmodalність текстів сучасних англomовних журналістів-блогерів. *Філологічні студії*. № 2. 2022. URL: https://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2022/2_2022/part_1/15.pdf
2. Тарасова С. О., Шостак В. О. Діахронічне дослідження мему пандемії. URL: https://philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2023/2_2023/part_1/22.pdf
3. Тесліцька Г. І. Інтернет-мем як особлива одиниця комунікації. *Закарпатські філологічні студії*. № 24. 2022. URL: http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/24/part_2/4.pdf
4. Чернецька А. В. Лінгво-функціональні особливості полікодових текстів в англійськомовному дискурсі мистецтва та способи їх відтворення

українською

мовою.

URL:

<http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/787878787/2807/%D0%A7%D0%B5%D1%80%D0%BD%D0%B5%D1%86%D1%8C%D0%BA%D0%B0%20%D0%90.%20%D0%9C%D0%9F%D0%B0%2005-21.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Сорока Ю. В. – здобувачка освіти
6 курсу, факультету іноземної філології
ВНУ імені Лесі Українки

Науковий керівник:
Михальчук С. О. – кандидатка
політичних наук, доцентка кафедри
романської філології ВНУ імені Лесі
Українки

МОДНИЙ АКСЕСУАР ЛІНГВІСТИКИ: ЯК СЛЕНГ ВІДДЗЕРКАЛЮЄ ДУХ ЧАСУ

Постановка проблеми. Мова є складною системою, що безперервно змінюється під впливом соціальних, культурних і технологічних чинників. Одним із найдинамічніших шарів лексики є сленг, який відображає актуальні суспільні процеси, цінності певних соціальних груп і тенденції масової культури. Попри численні дослідження, залишається відкритим питання визначення сутності сучасного сленгу, його класифікації та розуміння рівнів його інтенсивності. Потребує уточнення й роль культурної компетенції мовця у сприйнятті сленгу, який часто народжується безпосередньо в процесі комунікації.

Мета дослідження. Метою дослідження є аналіз історичної еволюції поняття «сленг», простеження зміни його статусу від соціально маргінального явища до повноцінного елемента літературної мови, а також виокремлення сучасних тенденцій у функціонуванні сленгової лексики.

Результати дослідження. Д. Грін використовує влучну метафору, описуючи сленг, за його словами сленг можна використовувати як «модний аксесуар» [4]. Таке формулювання, на нашу думку, особливо влучне сьогодні, беручи до уваги той факт, що часто сленг віддзеркалює «вірусні» тенденції суспільства (сюди відносимо меми, ключові події сучасної поп-культури, появу нових рольових моделей, а також популярні фільми, музику та подкасти). Відповідно, аби не випасти з ритму модних трендів, варто розумітися на сленговій лексиці.

Спостерігаємо таку тенденцію, що сучасні визначення сленгу все ще базуються на його історичному значенні, тобто ще досі присутня асоціація сленгу із мовою злочинців для криптографічних цілей. Однак таке визначення не охоплює множинність форм, яких набув сленг протягом століть. У сучасному світі існує тенденція до створення так званого «загального сленгу», яким послуговується велика частка населення, незалежно від її приналежності до певної соціальної групи [3, с. 5–27]. На нашу думку, сленг має різні рівні інтенсивності. Категорія «загального сленгу» характеризується чіткістю форм та значень. Сленг цієї категорії буде зрозумілим для будь-якої вікової групи та соціальної ролі. Зазвичай, у цю групу входять слова минулих поколінь, які не втрачають своєї актуальності. На противагу «загальному сленгу» існує «ситуативний сленг», такий, що виникає у певних умовах. Щоб зрозуміти цей різновид сленгу потрібно бути безпосереднім учасником комунікативних ситуацій, де цей сленг може використовуватися та володіти культурною компетенцією в цій сфері (розумітися на рейтингах популярних блогерів, серіалів та фільмів і, в загальному, цікавитися молодіжною культурою). Культурна компетенція також включає в себе візуальний досвід людини, або якщо говорити метафорично, наскільки людина має «навчене око». Безсумнівно, що сленг - це практика, але варто врахувати випадки, коли сленг народжується безпосередньо під час розмови. Тому те наскільки добре людина володітиме сленгом, залежить від кількості контенту, який вона опрацювала. Наведемо приклад ситуативного

сленгу - *check du coude* - фраза утворена поєднанням двох мов: англійської *check* (перевірка) та французької *coude* (лікоть). На перший погляд, може скластися враження, що дана фраза вирвана із контексту та не має сенсу, однак той, хто перебуває в просторі французького блогінгу одразу зрезонує із цією фразою, адже саме так *Léna Situations* завершує свої відео. Тому ця фраза не потребує додаткових пояснень, вона використовується як своєрідне прощання, Інтернет-альтернатива традиційному *au revoir*.

Сленг це «слова, властиві розмовній мові людей, пов'язаних певною спільністю інтересів». Таке визначення пропонує М. Кочерган у своїй книзі «Вступ до мовознавства» та доповнює його прикладом студентського сленгу (наприклад, «хвіст» у значенні заборгованість, «плавати» – погано знати матеріал) [1, с. 215]. Таким чином, сленг виступає як специфічний засіб комунікації в межах певних соціальних груп, відображаючи їхні інтереси, знання та особливості мовленнєвої поведінки.

І. Аллен розглядає сленг з боку його функціональності на прикладі американського сленгу. Згідно з думкою науковця, сленг здатен сформувати образ міста (у даному випадку Нью-Йорк) та схарактеризувати його ритм і стиль. «Сотні, навіть тисячі сленгових слів та виразів про життя в Нью-Йорку, особливо в Махеттені - це скарбниця соціальної та культурної історії» [2, с. 3–5]. За словами науковця, нові слова та значення здатні порушити тишу столітньої традиції, принести нові ідеї та започаткувати нову картину світу.

Висновки. Отже, сленг є динамічним явищем, що відображає соціальні та культурні процеси суспільства. Сучасний сленг виконує комунікативну та ідентифікаційну функції, поєднуючи мову з поп-культурою й цифровими тенденціями. Поділ на «загальний» та «ситуативний» сленг відображає різні рівні його поширення та розуміння.

Список використаних джерел

1. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства : підручник. Київ : Акад., 2002. 368 с.

2. Allen I. L. City in slang: new york life and popular speech. Oxford University Press, 1993.
3. François D. La littérature en argot et l'argot dans la littérature. Communication et langages. 1975. Vol. 27, no. 1. P. 5–27. URL: <https://doi.org/10.3406/colan.1975.4224> (date d'accès: 06.10.2024).
4. Green J. Slang: a very short introduction. Oxford University Press, 2016. URL: <https://doi.org/10.1093/actrade/9780198729532.001.0001> (date of access: 05.10.2024).

Хаймик І. В. – здобувачка освіти 6 курсу
факультету іноземної філології
ВНУ імені Лесі Українки

Науковий керівник:
Берладин О. Б. – кандидатка
педагогічних наук, доцентка кафедри
прикладної лінгвістики ВНУ імені Лесі
Українки

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ СЛЕНГУ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ РІЗНИХ ПОКОЛІНЬ: ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ, ЕВОЛЮЦІЯ ТА ВПЛИВ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ЧИННИКІВ

Постановка проблеми. У сучасному мовознавстві поняття «сленг» набуло особливого значення, адже воно відображає живий процес розвитку мови та взаємодію соціуму з лінгвістичними інноваціями. Сленг постає як динамічний пласт лексики, що виконує не лише експресивну, а й ідентифікаційну функцію – через нього мовець виявляє належність до певної соціальної, вікової чи культурної групи.

Різні покоління носіїв англійської мови – від Baby Boomers до Alpha – формують власні сленгові системи, що відображають світогляд, соціальні

цінності та рівень технологічного розвитку епохи. Під впливом соціокультурних чинників, зокрема урбанізації, мас-медіа, музичної індустрії та цифрової комунікації, сленг зазнає постійних змін, розширює свою семантичну структуру та активно впливає на літературну норму.

Класичні підходи до дослідження англомовного сленгу представлені в працях Е. Партріджа, який одним із перших систематизував англійські неформальні вирази, та Р. Спірса, автора словника сучасного американського сленгу. В українській лінгвістиці значний внесок у вивчення молодіжного мовлення зробили Л. Денисюк і Н. Данілова, які розглядають сленг як засіб самовираження молоді, а також Ю. Нестеренко, яка аналізує сленгову лексику як відображення англійського світогляду. Соціолінгвістичний аспект американського молодіжного сленгу досліджував В. Дорда, акцентуючи на його зв'язку з культурними процесами та впливом медіа.

Попри значну кількість праць, присвячених молодіжному мовленню, комплексні міжпоколінні дослідження англомовного сленгу залишаються недостатньо розробленими. Саме тому актуальним є аналіз еволюції сленгу як соціолінгвістичного феномена у контексті поколіннєвих відмінностей.

Мета дослідження. Метою роботи є порівняльний аналіз англомовного сленгу різних поколінь, визначення його соціокультурних детермінант і тенденцій розвитку.

Для досягнення визначеної мети передбачено виконати такі завдання:

- з'ясувати сутність поняття «сленг» та його співвідношення з іншими типами нелітературної лексики (жаргоном, аргі, просторіччям);
- описати характерні ознаки мовлення різних поколінь (від Baby Boomers до Покоління Alpha);
- здійснити лексико-семантичний аналіз найуживаніших сленгових одиниць у контексті їх історичного розвитку;
- виявити вплив соціокультурних і технологічних чинників на формування сучасного сленгу;

– окреслити перспективи подальшого функціонування сленгу в англійській мові.

Результати дослідження. Матеріалом для аналізу стали корпуси сучасної англійської мови (The Corpus of Contemporary American English, British National Corpus), електронні джерела (Urban Dictionary, Oxford English Dictionary Online), а також зразки мовлення з популярних пісень, фільмів і соціальних мереж.

Проведене дослідження показало, що лексика кожного покоління має власну систему маркерів, які відображають соціокультурну реальність часу.

Так, для покоління Baby Boomers (1946–1964) характерним є сленг, пов'язаний із культурою протесту, музичними течіями та молодіжним рухом 1960-х: groovy, hip, cool, bummer, chick, dig. Ці слова відображають дух свободи, індивідуалізму та прагнення до самовираження.

Покоління X (1965–1980) засвоїло сленг, пов'язаний із розвитком попкультури, телебачення та перших комп'ютерних технологій: dude, chill out, lame, geek, couch potato. У мові цього покоління відчутний вплив американського кінематографа та музичних субкультур.

Покоління Millennials (1981–1996) стали свідками переходу від аналогових до цифрових форм комунікації. Їхній сленг активно запозичує терміни з інтернет-простору (selfie, troll, hashtag, FOMO, DM), а також відображає прагнення до саморефлексії та іронії (adulting, meh, hangry).

Покоління Z (1997–2012) та Alpha (з 2013 р.) демонструють стрімке оновлення сленгу під впливом соціальних мереж – насамперед TikTok, X (Twitter) та Reddit. Найпоширеніші одиниці: rizz, sus, bet, cap/no cap, vibe check, slay. Багато з них виникли у відеоігрових або мемних контекстах, а згодом потрапили до ширшого мовного вжитку.

Семантичний аналіз засвідчив тенденції до метафоризації, скорочення (наприклад, savage → sav), фонетичного спрощення (you → u, for real → fr) та інтернаціоналізації (ciao, amigo, kawaii). Ці процеси демонструють гібридність

сучасного англомовного простору, у якому поєднуються елементи різних культур і мов.

Важливо, що соціокультурний контекст безпосередньо впливає на лексичні преференції поколінь. Для старших поколінь більш характерні сленгові одиниці, що виражають соціальний протест, тоді як молодші покоління фокусуються на емоційному стані, самоідентичності та онлайн-репрезентації особистості. Таким чином, сленг виконує не лише номінативну, а й комунікативно-прагматичну функцію, стаючи засобом самоідентифікації у цифровому середовищі.

Висновки. Проведене дослідження підтвердило, що еволюція англомовного сленгу тісно пов'язана з культурними, технологічними та соціальними трансформаціями суспільства. Кожне покоління створює власний мовний код, який слугує маркером належності до спільноти.

Основними тенденціями розвитку сучасного сленгу є його глобалізація, мультимодальність і прискорене оновлення. Сленг стає частиною публічної комунікації, переходить у літературну норму, а іноді навіть у словникові джерела.

Отже, міжпоколінний аналіз сленгу дозволяє не лише описати лінгвістичні процеси, але й простежити зміну культурних цінностей у глобалізованому світі. Перспективним напрямом подальших досліджень є корпусний аналіз частотності вживання сленгових одиниць, виявлення закономірностей їх семантичних трансформацій і дослідження взаємодії англомовного сленгу з іншими лінгвокультурами.

Список використаних джерел

1. Нестеренко, Ю. В. Молодіжний сленг як засіб вербалізації явищ буття англіїців. *Держава та регіони. Серія «Гуманітарні науки»*, 2016, Вип. 3–4, с. 44–47.

2. Дорда, В. О. Американський молодіжний сленг як об'єкт вивчення соціолінгвістики. *Матеріали VI Міжвузівської конференції молодих учених*, Т. 1. Донецьк : ДонНУ, 2008. 81 с.
3. Денисюк, Л. В., Данілова, Н. Р. Англійський молодіжний сленг як засіб самовираження та відображення світогляду тінейджерів. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*, 2014, Вип. 2, с. 205–208.
4. Spears R. A. *Hip and Hot: A Dictionary of 10,000 American Slang Expressions*. New York : Gramercy Books, 1998. 555 p.
5. Partridge, E. *Slang Today and Yesterday*. New York : The Macmillan, 2007. 476 p.

КОГНІТИВНА ЛІНГВІСТИКА. КОМУНІКАТИВНА ЛІНГВІСТИКА. ФУНКЦІОНАЛЬНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ МОВНИХ ОДИНИЦЬ РІЗНИХ РІВНІВ

Левчук Ю. С. – здобувачка освіти 2
курсу факультету іноземної філології
ВНУ імені Лесі Українки

Науковий керівник:
Рись Л. Ф. – кандидатка філологічних
наук, доцентка кафедри німецької
філології
ВНУ імені Лесі Українки

СЛОВОТВІРНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ НЕОЛОГІЗМІВ СУЧАСНОЇ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

Постановка проблеми. Попри значну кількість досліджень у сфері німецького словотвору, аналіз словотвірних характеристик новотворів сучасної німецької мови дає змогу виявити тенденції розвитку лексичної системи, простежити процеси мовної інновації та з'ясувати механізми формування нових номінативних одиниць. Таким чином, актуальність дослідження зумовлена потребою комплексного опису сучасних словотвірних процесів у німецькій мові, визначення основних напрямів її еволюції та уточнення ролі словотвору як важливого чинника розвитку лексичної системи.

Мета дослідження. Метою дослідження є з'ясування особливостей словотворення неологічної лексики сучасної німецької мови, виявлення тенденцій розвитку словотворчих процесів під впливом внутрішньомовних і зовнішньомовних факторів.

Результати дослідження. Як показало дослідження, проведене на основі здійсненої вибірки неологізмів останнього десятиліття, найпродуктивнішим

способом словотворення неологізмів є словоскладання. Серед 240 відібраних новотворів 216 є складними словами, адже таким чином «можна точно та лаконічно передати складні поняття» [2, с. 121]. Композити утворюються як безпосереднім поєднанням складників, як от *Hasskriminalität* – Hass + Kriminalität; так і за допомогою сполучних елементів: *Herrendutt* – Herr + en + Dutt. Першим складником іменникових композитів, які становлять абсолютну більшість серед складних слів, можуть виступати різні частини мови: 1) іменник: *Beitrittsperspektive*; 2) прикметник: *Falschbehauptung*; 3) дієслово: *Leihgroßeltern*; 4) прислівник: *Sofortüberweisung*; 5) числівник: *Nullemission*; а також: 6) літера: *B-Promi*; 7) словосполучення: *Neun-Euro-Ticket*.

Інші способи словотворення є значно менш поширені. Шляхом скорочення утворено 9 неологізмів. Цей спосіб пов'язаний з тенденцією до лаконічності та економії мовних засобів. Б. Гінка узагальнив різні типи скорочень [1, с. 124–127]. Скорочення можуть зазнавати складні іменники та словосполучення, загалом було виокремлено наступні варіанти скорочень: 1) скорочення першого складника композита: *E-Rezept*; 2) скорочення обох (або й більше) складників композита: *Katwarn* (від *Katastrophenwarnsystem*); 3) скорочення композита із додаванням суфікса –і: *Glubschi* (від *Glubschaue*); 4) скорочення словосполучень: *Vokuhila* – повна форма *vorne kurz, hinten lang* – зачіска.

Не дуже продуктивним є і спосіб афіксації при утворенні неологізмів німецької мови. Афіксація – це вид словотвору, при якому до кореня додаються афікси, тобто суфікс та/або префікс. Таким чином утворено 8 неологізмів. З додаванням суфікса утворено наступні неологізми: *Träumchen*, утворений поєднанням іменника *Traum* та зменшувального суфікса –chen; іменник *Quetschie* утворено від основи *quetsch-* із додаванням суфікса –іе. Суфіксальним способом утворено в основному прикметники: із додаванням заперечного суфікса -los – *kassenlos*, *diskussionslos*; а також із додаванням суфікса –bar – *erfragbar* – основа від дієслова *erfragen* та суфікс.

За допомогою префіксального способу утворено кілька дієслів: *einnetzen* – префікс *ein-* та дієслово *netzen*; *mitmeinen* – префікс *mit-* та дієслово *meinen*.

П'ять неологізмів утворено шляхом контамінації: *BompeI* – вбудований в проїжджу частину світловий сигнал, утворився злиттям іменників *Boden* та *Ampel*; *SolidAHRität*, злиття географічного топоніма *Ahr* із словом *Solidarität*; *Ottifant* – персонаж, придуманий німецьким коміком Отто Ваалкес, утворений шляхом злиття імені *Otto* та іменника *Elefant*. Неологізми *Öxit* та *Pflexit* утворені за аналогією до слова *Brexit*, *Öxit* – злиттям *Österreich* + *Exit*; *Pflexit* – *Pflege* + *Exit*. Такі утворення свідчать про набуття контамінацією важливої ролі як нового способу творення нових слів у сучасній німецькій мові.

Найменш продуктивним виявився спосіб конверсії, лише два дієслова утворились шляхом переходу з іменника в дієслово. Дієслова *netzen* та *scholzen* виникли в результаті вербалізації іменникових основ *Netz* та *Scholz* з додаванням формотворчого суфікса інфінітива *-en*.

Висновки. Таким чином, переважна більшість новоутворень є складними словами, адже спосіб словоскладання є одним із найпродуктивніших способів словотворення в німецькій мові та властивий для іменників, які становлять більшість серед неологізмів. Композити, завдяки поєднанню різних елементів, забезпечують точну передачу значення, можуть фокусувати нашу увагу на певних характеристиках позначуваного. Інші способи словотворення – деривація, скорочення, конверсія та контамінація – є значно менш поширені, але теж важливі для розвитку та збагачення лексико-семантичної системи німецької мови.

Список використаних джерел

1. Гінка Б. І. Лексикологія німецької мови: лекції та семінари : навч. посібн.: вид. 4-те, переробл. і доп., 2015. 420 с.
2. Пасик Л., Рись Л. Іменникові композити-метафори як особливий вид словоскладної номінації. *Актуальні питання іноземної філології*. Луцьк:

Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2016. № 4. С. 120–128. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/akpif_2016_4_24 (дата звернення: 25.05.2025).

Малаховська Я. І. – аспірантка 4 року навчання факультету іноземної філології ВНУ імені Лесі Українки

Науковий керівник:
Крисанова Т. А. – докторка філологічних наук, професорка кафедри практики англійської мови ВНУ імені Лесі Українки

КОМУНІКАТИВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПЕРЕСУАЗИВНОСТІ В АНГЛОМОВНОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ВІДЕОДИСКУРСІ

Постановка проблеми. У глобалізованому світі, де комунікація проникає в усі сфери життя, персуазивність відіграє важливу роль у формуванні суспільної думки та регулюванні соціальної взаємодії, що актуалізує потребу критичного осмислення комунікативного впливу.

Проблема персуазивності як форми комунікативного впливу має глибокі корені, що ведуть до античної риторики, де переконування поєднувало логіку, емоції та етику [3, с. 1356а]. У ХХ столітті акцент змістився на психологічні механізми [8] та комунікативні стратегії впливу [6; 7]. Сучасні дослідження розглядають персуазивність як багатовимірну категорію, що охоплює мовні, когнітивні та соціокультурні аспекти [4; 5]. Однак систематизація її комунікативних характеристик залишається недостатньо дослідженою.

Робота базується на комунікативно-прагматичному підході [2], який дає можливість досліджувати явище персуазивності як цілісний процес взаємодії, де результативність комунікації залежить від гармонійного поєднання засобів, інтенцій мовця та контексту ситуації.

Матеріалом виступають демонстраційні відеозаписи уроків англійської мови, проведенні вчителями-носіями мови для учнів початкових шкіл Азії відібрані з мережі YouTube, та текстові скрипти до цих відео.

Мета дослідження. Робота спрямована на виділення основних комунікативних характеристик персуазивності в англомовному навчальному відеодискурсі.

Результати дослідження. Персуазивність розглядається як процес комунікативного впливу, за якого мовець цілеспрямовано, за допомогою аудіовізуальних і мовних засобів, з урахуванням контексту взаємодії [4, с. 1], прагне змінити ставлення, думки та дії реципієнта в атмосфері вільного вибору [5, с. 59; 6, с. 4; 7, с. 3]. Таке трактування та аналіз англомовного навчального відеодискурсу (далі АНВД) дають можливість виділити основні комунікативні характеристики явища персуазивності. АНВД розуміємо як складне соціально зумовлене явище, яке включає особливу комунікативну взаємодію учасників навчального процесу у рамках статусно-рольових відносин, що детерміновані метою освітнього процесу та конкретною навчальною ситуацією [1, с. 113].

У межах АНВД персуазивність постає як багатовимірне комунікативне явище, якому притаманна низка характеристик, що визначають ефективність та специфіку впливу. Передусім, персуазивний вплив є контекстуальним, тобто здійснюється в межах конкретного соціального, культурного та ситуаційного середовища. У навчальному відеодискурсі це охоплює вікові особливості учнів, освітні цілі, тематичні рамки та культурні норми, що впливають на засоби реалізації впливу та особливості взаємодії учасників навчальної персуазивної комунікації.

Персуазивність є неізолюваним явищем, яке реалізується в комунікативній взаємодії між мовцем та реципієнтом. В АНВД переконуючим виступає учитель, який здійснює вплив в силу своїх статусних повноважень та ситуаційних можливостей. Переконуваними є учні, які через брак досвіду потребують знань, що робить їх сприйнятливими до впливу.

Інтенційна ознака персуазивності в АНВД представлена усвідомленим прагненням учителя змінити думки та спонукати до дій учнів з метою формування знань та навичок. Таке прагнення є глобальною персуазивною інтенцією в навчальній комунікації.

Персуазивність реалізується через цілеспрямоване використання мовних та аудіовізуальних засобів, які варіюються залежно від мети та контексту, що зумовлює інструментальний характер цього явища. Такий вплив в АНВД реалізується через імперативні конструкції, модальності, слова дії, оцінну лексику, вказівні жести, емоційну міміку, фонаційні та візуальні засоби.

Наявність вільного вибору є фундаментальною ознакою персуазивності, яка відрізняє її від маніпуляції та примусу. Учитель створює умови, в яких учень добровільно залучається до навчальної комунікативної взаємодії через апеляцію до раціональної аргументації та емоційних засобів, які задіють інтереси, потреби та ставлення учнів, що спонукає їх до добровільного здійснення дії.

Висновки. Персуазивність постає як багатовимірне комунікативне явище, що реалізується через цілеспрямовану інтеракцію між учителем і учнями, з урахуванням контексту, інтенцій мовця, інструментального використання мовних і аудіовізуальних засобів. Важливою ознакою є наявність вільного вибору адресата, що забезпечує ефективність впливу без примусу.

Список використаних джерел

1. Малаховська Я. І. Комунікативні характеристики англomовного навчального відеодискурсу. Нова філологія. 2024. Вип. 93. С. 108–115. <https://doi.org/10.26661/2414-1135-2024-93-15>
2. Фролова І. Є. Комунікативно-прагматичний та комунікативно-дискурсивний підходи у лінгвістиці. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. 2008. Вип. 38. С. 157–160.
3. Aristotle: the Art of Rhetoric / ed. by J. H. Freese. Harvard University Press, 1967. 492 p.

4. Dontcheva-Navratilova O. Persuasion: Definition, Approaches, Contexts. In: Persuasion in Specialised Discourses. Postdisciplinary Studies in Discourse. Palgrave Macmillan, Cham, 2020. С. 1–38. https://doi.org/10.1007/978-3-030-58163-3_1
5. Nettel A. L, Roque G. Persuasive Argumentation Versus Manipulation. Argumentation. 2012. Vol. 26. Pp. 55–69. <https://doi.org/10.1007/s10503-011-9241-8>
6. O’Keefe D. J. Persuasion: Theory and Research (Third Edition). Thousand Oaks, CA: Sage Publications. 2016. 408 p.
7. Perloff R. M. The Dynamics of Persuasion: Communication and Attitudes in the Twenty-First Century (7th ed.). New York: Routledge, 2020. 576 p. <https://doi.org/10.4324/9780429196959>
8. Petty R. E. & Cacioppo J. T. Communication and Persuasion: Central and Peripheral Routes to Attitude Change. New York: Springer-Verlag, 1986. 262 p. <http://dx.doi.org/10.1007/978-1-4612-4964-1>

Мороз А. Д. – здобувачка освіти 5 курсу
факультету іноземної філології
ВНУ імені Лесі Українки

Науковий керівник:
Семенюк Т. П. – кандидатка
філологічних наук, доцентка кафедри
німецької філології
ВНУ імені Лесі Українки

ОБ’ЄКТИВАЦІЯ ЦІННІСНОГО КОМПОНЕНТУ КОНЦЕПТУ *FRIEDEN* У СУЧАСНІЙ НІМЕЦЬКОМОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ

Постановка проблеми. У сучасній когнітивній лінгвістиці особливу увагу приділяють дослідженню концептів як складних ментальних утворень, у яких

відображаються культурні, емоційні та ціннісні орієнтири певного народу. Концепт *FRIEDEN* / *МИР* є одним із ключових у німецькомовній картині світу, адже він охоплює не лише політичний чи соціальний зміст, а й глибоку аксіологічну складову. У сучасному німецькомовному просторі, особливо на тлі російсько-української війни, мир перестає сприйматися лише як стан спокою – він набуває морального, політичного та етичного виміру, що проявляється у мовних і дискурсивних практиках [1]. Ціннісний компонент цього концепту відіграє вирішальну роль, бо саме він формує емоційно-оцінне ставлення мовців до явища миру, перетворюючи його з абстрактного поняття на значущий культурний символ.

Метою дослідження є виявлення особливостей об'єктивації ціннісного компонента концепту *FRIEDEN* у сучасному німецькомовному публіцистичному дискурсі, а також визначення основних тенденцій його семантичних трансформацій у зв'язку з суспільно-політичними подіями сьогодення.

Результати дослідження. Ціннісний компонент концепту *FRIEDEN* відображає спосіб, у який німецька мовна свідомість осмислює мир не лише як політичний чи соціальний стан, а як моральну категорію, пов'язану зі свободою, справедливістю та людяністю. Його роль полягає в тому, щоб через мовні засоби передати етичну позицію суспільства, де мир – це результат свідомих дій людини, а не просто відсутність війни [1].

Позитивні смисли концепту репрезентуються через сталі вислови *Frieden stiften*, *in Frieden leben*, *Frieden bewahren*, які відображають активне прагнення підтримувати гармонію [2]. Символічним у цьому контексті є вислів Віллі Брандта “*Frieden ist nicht alles, aber ohne Frieden ist alles nichts*” (Мир – це не все, але без миру все – ніщо), що фіксує морально-ціннісний статус миру як основи людського співіснування [4]. Поряд із цим, у сучасному німецькому дискурсі помітні й критичні інтерпретації. Зокрема, вислів “*Ein ungerechter Frieden ist eine zynische Farce, die zu noch größerem Unrecht führen wird*” (Несправедливий мир –

це цинічний фарс, який призведе до ще більшої несправедливості) [3] виражає засудження компромісів, що суперечать ідеї правди й гідності. Такі контексти демонструють, що сучасна німецька культура трактує мир не як будь-яку угоду, а як цінність, нерозривно пов'язану зі справедливістю.

У цьому аспекті концепт *FRIEDEN* у німецькомовному просторі постає як моральний орієнтир, який відображає духовну зрілість суспільства й визначає межу між справедливим миром та формальним компромісом [1]. Беззаперечно, що ціннісні ознаки аналізованого концепту можуть мати різне конотативне значення, що ми і плануємо дослідити у подальших наукових розвідках.

Висновки. Проведене дослідження показало, що в сучасному німецькомовному дискурсі ціннісний компонент концепту *FRIEDEN* відображає не лише соціально-політичну, а й морально-етичну сутність миру. Мир перестає сприйматися як проста відсутність війни – він постає як етична норма, показник духовної зрілості, відповідальності та гуманістичного вибору людини. Через стійкі словосполучення, метафори та цитати, зафіксовані в публіцистичних текстах, німецька мова відтворює еволюцію уявлень про мир: від стабільності до активної дії, спрямованої на справедливість і свободу. Водночас у мовній картині світу зберігається критичне ставлення до нав'язаного чи несправедливого миру, що засвідчує усвідомлення його моральної відповідальності.

Отже, *FRIEDEN* у німецькомовній картині світу – це не лише політична категорія, а символ етичного вибору, духовної зрілості та спільного прагнення до гармонії.

Список використаних джерел

1. Семьонова Н. В. Концептосистема художнього простору Роберта Бернса : магістерська робота / наук. кер. А. М. Приходько ; Нац. ун-т «Запорізька політехніка». Запоріжжя, 2020. 84 с. URL: <https://eir.zp.edu.ua/server/api/core/bitstreams/1a979c86-fddd-4704-8baa-7117197b7820/content> (дата звернення 2.10.2025)

2. Duden Online. URL: <https://www.duden.de/rechtschreibung/Frieden> (дата звернення 2.10.2025)
3. Ukrainische Bischöfe warnen vor ungerechtem Frieden. URL: <https://www.domradio.de/artikel/ukrainische-bischoefe-warnen-vor-ungerechtem-frieden> (дата звернення 11.10.2025)
4. Willy Brandt – Zitate. URL: <https://willy-brandt.de/willy-brandt/reden-zitate-und-stimmen/zitate> (дата звернення 6.10.2025)

Невірець А. В. – здобувачка освіти
1 курсу факультету іноземної філології
ВНУ імені Лесі Українки

Науковий керівник:
Калиновська І. М. – кандидатка
філологічних наук, доцентка кафедри
прикладної лінгвістики
ВНУ імені Лесі Українки

ОСНОВНІ ВІДМІННОСТІ МІЖ БРИТАНСЬКИМ ТА КАНАДСЬКИМ ВАРІАНТАМИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Постановка проблеми. Актуальність теми дослідження зумовлена необхідністю розмежування канадського (далі *CE*) та британського (далі *BE*) варіантів англійської мови, оскільки попри історичні зв'язки, ці варіанти мають суттєві відмінності на фонетичному, орфографічному, лексичному та граматичному рівнях.

Мета дослідження – окреслити основні відмінності між британським і канадським варіантами англійської мови.

Результати дослідження. На фонетичному рівні *CE* суттєво відрізняється від *BE*. По-перше, *CE* є ротичною (*rhotic*) мовою, що означає вимову звука /r/ після голосної у таких словах, як *car*, *far*, *better*, тоді як більшість стандартних

акцентів ВЕ (зокрема Received Pronunciation) є неротичними. По-друге, у СЕ існує унікальна риса – канадське піднесення голосних (Canadian Raising) [1]. Це фонологічний процес, де дифтонги /aɪ/ та /aʊ/ у словах на кшталт *write, ice, out, about* вимовляються з вищим початковим положенням язика перед глухими приголосними, що відрізняє їх від вимови в ВЕ та американській англійській. По-третє, у СЕ часто спостерігається злиття голосних у словах типу *cot* та *caught* (cot-caught merger), які вимовляються однаково, на відміну від ВЕ, де ці звуки зазвичай розрізняються.

На рівні орфографії СЕ демонструє змішаний характер і часто збігається з ВЕ. Канадці, як і британці, пишуть *colour, honour, flavour* (із закінченням *-our*), а також *centre, theatre* (із закінченням *-re*) [2]. Вони також зберігають британську традицію подвоєння літери *-l* у таких словах, як *travelling, cancelled*. Однак у СЕ деякі слова грецького походження можуть писатися за американським зразком: *anesthesia, encyclopedia* (замість британських *anaesthesia, encyclopaedia*). Крім того, канадці частіше використовують американський варіант *-ize* замість британського *-ise* у дієслівних закінченнях (*realize vs realise*). Це демонструє, що попри збереження переважно британських правил, СЕ має власні особливості у правописі, що відображають географічну близькість до США.

На лексичному рівні існують помітні відмінності. У Канаді вживається чимало унікальних слів – так званих канадизмів [3]. Наприклад, канадці використовують *washroom* замість британських *toilet* або *loo*, великий м'який диван називають *chesterfield* (хоча цей термін застарів і рідше використовується молодшим поколінням) замість *sofa*. Спортивне взуття називають *runners* (особливо у Західній Канаді), що відрізняється від загальнобританського *trainers*. Інші приклади канадизмів: *toque* (в'язана шапка), *loonie* та *toonie* (монети в 1 та 2 долари), *double-double* (кава з двома порціями цукру і вершків), *hydro* (електроенергія у деяких провінціях). Водночас СЕ зазнала значного впливу американської англійської через географічну близькість і культурний обмін: канадці кажуть *gas* (а не *petrol*), *truck* (а не *lorry*), *apartment* (а не *flat*). Наявність

цих власних лексичних одиниць підкреслює, що СЕ є самостійною мовною системою, відмінною як від ВЕ, так і від американської англійської.

На граматичному рівні відмінності менш виражені, але все ж присутні. У СЕ, як і в ВЕ, частіше використовуються форми *have got* (замість американського *have*), *shall* для майбутнього часу у формальному мовленні [2]. Однак канадці схильні використовувати американські форми неправильних дієслів: *gotten* (замість британського *got* як дієприкметника), хоча обидва варіанти є прийнятними. У питальних реченнях канадці можуть додавати *eh?* наприкінці речення для підтвердження або погодження (*It's cold today, eh?*), що є характерною рисою канадського діалекту.

Висновки. Канадська англійська є унікальним варіантом англійської мови, який сформувався як окрема мовна система під впливом британської колоніальної спадщини, американської географічної близькості та власного культурно-історичного розвитку. Її відмінності від британської англійської найбільш помітні на рівні вимови (ротизм, піднесення голосних, фонологічні злиття), тоді як правопис здебільшого зберігає британські традиції з елементами американського впливу. Лексичний рівень демонструє найбільшу різноманітність, поєднуючи британізми, американізми та власне канадські інновації. Ці особливості сформувалися внаслідок унікального історичного, географічного та культурного розвитку Канади як двомовної та мультикультурної країни.

Список використаних джерел

1. Boberg Ch. English in Canada: phonology. *A Handbook of Varieties of English*. Phonology. Berlin, 2004. URL: https://www.cur.ac.rw/mis/main/library/documents/book_file/digital-64749dc205fcc7.15826294.pdf
2. Dollinger S. *Varieties of English: Canadian English in real-time perspective*. 2017. URL: https://www.academia.edu/35010966/Varieties_of_English
3. Kalynovska I., Puffalt D. A Compendium of Canadianisms. Lutsk, 2018. 40 p. URL: <http://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/15441>

Оксенюк В. Р. – здобувачка освіти 6 курсу, факультету іноземної філології ВНУ імені Лесі Українки

Науковий керівник:
Єфремова Н. В. – кандидатка філологічних наук, доцентка кафедри практики англійської мови ВНУ імені Лесі Українки

АНГЛО-КАНАДСЬКА ЛЕКСИКОГРАФІЯ ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНО МАРКОВАНОВОГО КОНЦЕПТУАЛЬНОГО ПРОСТОРУ

Постановка проблеми. Сучасна лексикографія є не лише інструментом фіксації мовних одиниць, а й механізмом репрезентації концептів певного культурного простору. Особливе місце в цьому контексті займає англо-канадська лексикографія, яка відображає гібридну природу канадського варіанту англійської мови. Канада поєднує британські, американські та власні автохтонні мовно-культурні елементи, що формує унікальний концептуальний простір словників [1; 5]. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю глибшого розуміння того, як лексикографічні джерела відображають лінгвокультурну специфіку регіональних варіантів англійської мови.

Мета дослідження. Метою є окреслення основних характеристик концептуального простору англо-канадської лексикографії, аналіз способів лексикографічної репрезентації національно маркованих лексем та виявлення ключових тематичних концептів.

Результати дослідження. Лексикографія як наука пройшла еволюцію від дескриптивних словників до когнітивно орієнтованих лексикографічних моделей. Сучасний етап розвитку характеризується увагою до концептуального рівня значення та культурних контекстів [7]. В англо-канадській лексикографії цей процес проявляється через інтеграцію багатомовних, історичних та соціокультурних нашарувань англійської мови в Канаді.

Перші англо-канадські словники з'явилися у ХІХ столітті як реакція на потребу кодифікації регіоналізмів [1]. Подальший розвиток лексикографії відбувався з опорою на принципи описовості, урахування мовної варіативності та національних реалій. Одним із ключових етапів стало створення *Dictionary of Canadianisms on Historical Principles* – першого масштабного лексикографічного проєкту, що систематизував лексичні особливості канадського варіанту англійської мови [4].

Концептуальний простір англо-канадських словників формується навколо тематичних полів, які відображають культурну специфіку країни. Найчастіше це поля «сім'я», «їжа», «природа», «тварини», «етнічна ідентичність», «зимові види спорту» тощо. Наприклад, слова *loonie*, *toque*, *double-double*, *raccoon* мають не лише денотативне значення, а й чітко виражені культурні конотації, що фіксуються в словникових дефініціях [3].

Лексикографічна репрезентація канадського варіанту англійської мови також демонструє інтерференцію британських, американських та франкомовних елементів. Це проявляється у варіативності правопису, семантичних відмінностях та соціокультурній маркованості певних одиниць. Важливим аспектом є прагнення сучасних укладачів словників не лише описати, а й інтерпретувати концепти, що визначають культурний простір Канади [2].

З теоретичної точки зору, концептуальний простір у лексикографії розуміють як структуровану сукупність концептів, відображених у дефініціях, прикладах вживання та семантичних зв'язках. Він виконує роль когнітивної карти мовної культури [6]. У випадку Канади ця карта багатопланова, що обумовлено поліетнічністю та багатомовністю суспільства.

Таким чином, аналіз ключових словників показує, що англо-канадська лексикографія є не лише джерелом мовних даних, а й інструментом конструювання національної ідентичності. Вона репрезентує культурно марковані концепти, які дозволяють виокремити канадський варіант англійської як самостійне явище.

Висновки. Дослідження засвідчило, що концептуальний простір англо-канадської лексикографії формується на перетині лінгвальних, культурних та історичних факторів. Його особливостями є поліцентричність, тематична маркованість та інтеграція різномірних культурних пластів. У словниках англо-канадської англійської фіксуються концепти, які відображають унікальний культурний профіль Канади. Такий підхід відкриває перспективи для подальших досліджень у галузі когнітивної лексикографії та міжкультурної комунікації.

Список використаних джерел

1. Avis W. S. A Dictionary of Canadianisms on Historical Principles. Toronto: W. J. Gage, 1967.
2. Brinton L. J., Fee M. Canadian English: Origins and Structures. Oxford : Oxford University Press, 2016.
3. Dollinger S. The Sociolinguistic Situation of Canadian English. Cambridge : Cambridge University Press, 2019.
4. Dollinger S., Fee M. The Dictionary of Canadianisms on Historical Principles: Second Edition. Victoria : University of Victoria, 2017.
5. Fee M., McAlpine J. D. Guide to Canadian English Usage. Toronto : Oxford University Press, 1997.
6. Fillmore C. J. Frame semantics. *Cognitive Linguistics: Basic Readings*. Berlin : Mouton de Gruyter, 2006. P. 373–400.
7. Hartmann R. R. K. Teaching and Researching Lexicography. Harlow : Pearson Education, 2001.

Сахан К. В. – здобувачка освіти 4 курсу
факультету іноземної філології
ВНУ імені Лесі Українки

Науковий керівник:
Рись Л. Ф. – кандидатка філологічних
наук, доцентка кафедри німецької
філології
ВНУ імені Лесі Українки

СЛЕНГ НІМЕЦЬКОЇ МОЛОДІ: СЛОВОТВІРНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ШЛЯХИ УТВОРЕННЯ

Постановка проблеми. Молодіжний сленг є динамічним і креативним пластом сучасної німецької лексики, який відображає соціальні, культурні та комунікативні потреби молодого покоління та постійно поповнюється новими лексичними одиницями. Селіванова О. зазначала, що сленг – це «додаткова лексична система для певних форм мовного існування, що представляє паралельну експресивно-оцінну, найчастіше стилістично знижену синонімію позначень загальновідомих понять і належить певній соціальній субкультурі» [3, с. 560]. Динамічний розвиток молодіжного сленгу зумовлює зростання інтересу до його вивчення, що робить цю тему особливо актуальною. Він активно функціонує серед представників молодого покоління, що й визначило його назву *Jugendsprache*.

Мета дослідження полягає в аналізі та описі способів творення молодіжних сленгових слів сучасної німецької мови.

Результати дослідження. Сленг включає у себе кілька функцій, одна з яких – це соціальна. Вона полягає у виключенні або включенні людини у близьке оточення, вживанні тієї мови, яка функціонує у певному колі людей, у певній професії. «Певні групи людей вживають сленг, тому що «їм не вистачає політичної влади. Це просто безпечний та ефективний спосіб протесту проти чогось встановленого, проти мовних правил» [1, с. 2].

Завдяки соціальним мережам молодіжний сленг швидко поширюється, окремі слова можуть входити до загальноживаної мови. Багато слів, які колись вважалися сленгом, тепер стали частиною стандартної німецької мови.

Сленг постійно змінюється, відображаючи життя та світогляд молодих людей. Для відображення нових явищ, а також з метою надання мові більшої експресивності у молодіжному сленгу з'являються нові слова. Найбільш поширеним способом виникнення нових сленгових слів є запозичення з інших мов, в основному – з англійської. Прикладами таких запозичень у німецькій мові є: *Loser* – *Verlierer*; *Beef* – *Streit, Auseinandersetzung*; *jumpen* – *springen*; *chillen* – *sich erholen*; *flexen* – *prahlen*.

Іншим способом збагачення молодіжної лексики є словотворення. Продуктивною у молодіжній мові є конверсія. Під конверсією розуміють безафіксне утворення слова однієї частини мови від слова іншої частини мови, як результат семантичного зсуву [4, с. 220]. Для молодіжної мови є характерними випадки конверсії власних назв: назв застосунків, імен знаменитостей чи навіть відомих фігур з коміксів. Ми виокремили випадки вербалізації, тобто переходу власних назв у дієслова за допомогою додавання граматичного суфікса інфінітива: *skypen* (комунікувати за допомогою Skype); *wiksen* (шукати інформацію з Wikipedia), *zuckerbergen* (переслідувати в соціальних мережах, утворено від імені Mark Zuckerberg). Прикладом ад'єктивації є утворений від імені героя комікса Гуфі прикметник *goofy*, що означає смішний, комічний.

Молодіжна мова прагне до лаконічності, тому продуктивним способом утворення нових сленгових слів є скорочення: *bro* (*brother*) – *der Bruder*; *Yolo* (*you live only once*/живемо один раз); *sus* (*suspekt*) – *verdächtig*; *Schoki* (*Schokolade*). Як зазначали Рись Л. Ф. та Пасик Л. А., поширеною у молодіжному сленгу є і контамінація [2, с. 109]. Контаміновані слова утворюються схрещенням двох слів з частковим усіченням їхніх основ: *Smombie* (*Smartphone* + *Zombie*, людина, яка залежна від смартфона); *Videot* (*Video* + *Idiot*); *Sauftrag* (*Saufen* + *Auftrag*, запланована пиятика); *Gönnjamin* (*gönnen* + *Benjamin*, людина,

яка любить купувати собі дорогі речі). Такі слова привертають увагу, є експресивними та передають складні поняття.

Незважаючи на те, що найпродуктивнішим способом утворення слів в німецькій мові виступає словоскладання, серед молодіжної лексики воно не так широко представлене. Словоскладанням утворено такі слова, як *Ehrenmann* (Mann der Ehre); *Geringverdiener* (meist scherzhaft verwendete Beleidigung); *Dummfall* (dummer Unfall); *Faltenbügler* (Schönheitschirurg).

Інколи слова набувають нового метафоричного значення, наприклад: *Aura* (Status oder Ansehen innerhalb der Gruppe); *Feuer* або *Bombe* (etwas sehr Cooles); *Lauch* (jemand, der schwach, blass und ohne eigene Meinung ist).

Висновки. Розвиток молодіжного сленгу тісно пов'язаний із впливом англійської мови, масової культури та цифрового середовища. Найпоширенішими способами творення молодіжної лексики є запозичення, конверсія, скорочення, контамінація та словоскладання. Ці процеси забезпечують мовну економію, експресивність і відображають світогляд сучасної молоді.

Список використаних джерел

1. Гавіланес Д. Структура та функції студентського сленгу. *Матеріали XLV Науково-технічної конференції ВНТУ, Вінниця, 23–24 березня 2016 р.* URL: <https://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/10556/113.pdf?sequence=3&isAllowed=y>
2. Рись Л. Ф., Пасик Л. А. Семантичні типи контамінованих лексичних одиниць сучасної німецької мови. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»* : Серія «Філологія». Острог : Вид-во НаУОА, 2018. Вип. 4 (72). С. 109–112.
3. Селіванова О. Сучасна лінгвістика : термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля-К, 2006. 716 с.
4. Татаранюк С. Конверсія як один з основних способів утворення неологізмів сфери екології людини (на прикладі англійської мови)

Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Серія : Філологічні науки. Мовознавство. Луцьк, 2012. № 22. С. 219–222.

Федина В. З. – здобувачка освіти 6 курсу
факультету іноземної філології
ВНУ імені Лесі Українки

Науковий керівник:
Біскуб І. П. – докторка філологічних
наук, професорка кафедри прикладної
лінгвістики
ВНУ імені Лесі Українки

Науковий консультант:
Смоляр А. І. – асистентка кафедри
прикладної лінгвістики
ВНУ імені Лесі Українки

КОНЦЕПТ МОВНИХ ІГОР ЯК ФОРМИ ЖИТТЯ У ФІЛОСОФІЇ ЛЮДВІГА ВІТГЕНШТАЙНА: РОЛЬ КОНТЕКСТУ В КОНСТИТУЮВАННІ ЗНАЧЕННЯ

Постановка проблеми. Проблема значення мовних висловлювань та їхньої залежності від контексту є однією з центральних у філософії ХХ століття. Тривалий час лінгвісти й філософи розглядали мову як замкнену логічну систему, в якій кожне слово мало чітко визначене значення, що не залежить від конкретної ситуації спілкування. Такий підхід, властивий логіко-семантичній традиції, прагнув створити універсальні правила, які встановлюють прямий зв'язок між мовою та реальністю. Людвіг Вітгенштайн у своїй пізній філософії запропонував іншу точку зору. Він стверджував, що мова – це не абстрактна система знаків, а динамічний процес, тісно пов'язаний із людською діяльністю. У своєму творі «Філософські дослідження» мислитель вводить поняття мовної гри, щоб продемонструвати, що значення не виникає у вакуумі всередині слова,

а визначається способом його використання. За Вітгенштайном, мова є невіддільною частиною форми життя – певної культурної й поведінкової спільності, яка об'єднує людей у їхньому мисленні, діях і спілкуванні. Таким чином, значення мовних висловлювань залежить від контексту, у якому вони використовуються, і від тих правил гри, яких дотримуються її учасники [6, с. 21].

Мета дослідження. Метою дослідження є аналіз концептів мовних ігор і форм життя у філософії Людвіга Вітгенштайна, щоб пояснити механізм формування значення на основі контексту. Крім того, завданням є показати, що мовлення виступає соціальною практикою, нерозривно пов'язаною з культурними умовами, життєвим досвідом та міжособистісною взаємодією.

Результати дослідження. На початковому етапі своєї творчості, зокрема в «Логіко-філософському трактаті», Вітгенштайн сприймав мову як систему висловлювань, що відображають факти реальності. На його думку, кожне твердження мало виступати логічним образом певної ситуації. Однак у пізніх роботах філософ відходить від цього підходу. Він приходить до висновку, що значення слова визначається не відповідністю до реальності, а його використанням у конкретній мовній грі [7, с. 15].

Під мовною грою Людвіг Вітгенштайн розумів конкретну ситуацію спілкування, де слова набувають певної функції. Подібно до правил у грі, тут існують свої закони, наміри і очікування учасників. Наприклад, одна й та сама фраза може змінювати свій зміст залежно від контексту, у якому вона використовується: чи то у вигляді жарту, наказу, молитви або наукового пояснення. Отже, мова завжди нерозривно пов'язана з людською діяльністю та соціальними практиками [1, с. 54].

Тісно пов'язане з цим поняття форми життя, яке Вітгенштайн трактує як сукупність звичок, культурних норм, способів поведінки та мислення, що формують основу для мовленнєвого процесу. Використовувати мову означає не лише оперувати словами, а й бути частиною певного культурного середовища, зі своїм уявленням про світ, моральні принципи, почуття гумору чи критерії

доречності. Без цього культурного контексту мова втрачає свою значимість. За словами Вітгенштайна, говорити мовою – це невід’ємна частина діяльності або відповідної форми життя [2, с. 42].

У повсякденному житті ми постійно беремо участь у різноманітних мовних іграх: віддаємо накази, розповідаємо історії, висловлюємо подяку, сперечаємося чи жартуємо. Кожна з цих ігор має власний набір правил, які неможливо сформулювати в межах однієї універсальної системи. Саме тому філософ звертається до поняття родинної подібності: мовні ігри можуть мати спільні риси, але не єдину сутність. У цьому контексті важливим стає розуміння ролі ситуації та намірів мовця [4, с. 41].

Контекст охоплює не лише слова, що оточують вислів, але й широкий спектр факторів: обставини спілкування, соціальні ролі, інтонації, емоційний стан і навіть культурний досвід [3, с. 57].

Отже, значення не є чимось фіксованим чи наперед визначеним – воно виникає й формується в процесі взаємодії. За Вітгенштайном, мова – це не просто засіб передачі інформації, а спосіб спільного існування. Ми розуміємо одне одного не завдяки однаковим словникам, а через поділені культурні досвіди, звички та форми поведінки. Саме з цієї причини переклад і міжкультурна комунікація нерідко викликають труднощі – адже різні мови належать до різних мовних ігор і втілюють у собі різні форми життєдіяльності [5, с. 66]. У пізній філософії Вітгенштайна контекст переходить із другорядного на центральне місце, стаючи основою, без якої неможливо збагнути значення висловлювання. Мова живе лише в активній практиці, у межах конкретної ситуації взаємодії.

Висновки. Концепція мовних ігор у філософії Людвіга Вітгенштайна пропонує новий підхід до розуміння мови – як дії, нерозривно пов’язаної з життям спільноти. Значення перестає бути абстрактною сутністю і виникає в конкретному контексті, через практику використання. Таким чином, мова сприймається як жива, соціально обумовлена й контекстуальна форма комунікації. Саме контекст задає правила гри, за якими слова отримують свій

зміст, а також є тим середовищем, яке робить можливим взаєморозуміння між людьми.

Список використаних джерел

1. Baker, G., & Hacker, P. Wittgenstein: Understanding and Meaning. Oxford : Blackwell, 2009.
2. Cavell, S. The Claim of Reason: Wittgenstein, Skepticism, Morality, and Tragedy. Oxford University Press, 1999.
3. Glock, H.-J. A Wittgenstein Dictionary. Oxford: Blackwell, 2008.
4. Kenny, A. Wittgenstein. Oxford : Blackwell, 2006.
5. Stern, D. G. Wittgenstein's Philosophical Investigations: An Introduction. Cambridge University Press, 2004.
6. Wittgenstein, L. Philosophical Investigations. Oxford : Blackwell, 2009.
7. Wittgenstein, L. Tractatus Logico-Philosophicus. London : Routledge, 2001.

Хмельницька-Соловей А. М.:—
здобувачка освіти 4 курсу факультету
романо-германської філології, ОНУ імені
І. І. Мечникова

Науковий керівник:
Морозова І. Б. – докторка філологічних
наук, професорка кафедри граматики
англійської мови ОНУ імені
І. І. Мечникова

ГЕНДЕРНА СПЕЦИФІКА ПОБУДОВИ ПРОМОВ TED TALKS ПЕВНОЇ ТЕМАТИКИ – СИНТАКСИЧНИЙ ВИМІР

Постановка проблеми. Представлене дослідження зосереджується на аналізі лінгвістичних особливостей американського наукового стендапу як сучасного різновиду публічної комунікації. Особливий акцент зроблено на

відображенні гендерного менталітету американців в архітектоніці й вербалізації цього типу промови.

У сучасному інформаційному суспільстві, де публічний виступ стає одним із головних засобів впливу на аудиторію, жанр стендапу та його похідні – зокрема, формат TED Talks – набувають дедалі більшої наукової уваги. За визначенням Ю. Пономаренко: «Це – гумористичні номери розмовного жанру, головними характерними особливостями яких є наявність великої кількості інтерактиву, яскраві костюми та присутність як м'яких жартів, що можуть бути побудовані на інтелектуальній грі слів, цікавих історіях і витончених сюжетах, такі брудних, які нерідко переходять морально-етичні межі, примушуючи глядача до дуже різних оцінок» [1, с. 161]. Необхідно підкреслити, що формат TED Talks поєднує елементи класичної ораторської промови, сторітелінгу, науково-просвітницького виступу та артистичного перформансу.

Незважаючи на зростання інтересу до лінгвістики усного мовлення, проблема гендерної специфіки синтаксичних організацій виступів TED Talks залишається недостатньо дослідженою.

Актуальність дослідження зумовлена потребою виявлення лінгвістичних механізмів, що забезпечують ефективність мовленнєвого впливу, а також осмислення ролі гендеру у побудові синтаксичних моделей, характерних для сучасних англомовних промов.

Мета дослідження. Визначення диференційних ознак жіночих та чоловічих лексико-граматичних конструкцій, що використовуються у виступах TED Talks у контексті системного аналізу їхніх синтаксичних, комунікативних і прагматичних функцій.

Матеріалом слугували відеозаписи шести виступів трьох чоловіків (Kevin D. Parker, Michael Timms, Ray Kurzweil) і трьох жінок (Kelly D. Parker, Louise Mabulo, Francesca Hogi), загальною тривалістю 58 хвилин 33 секунди.

Результати дослідження. Аналіз мовлення спікерів показав, що специфіка мовлення стендаперів проявляється насамперед у синтаксичних моделях їхніх

реплік, лексико-семантичного навантаження реплік та прагматичних стратегіях, обраних мовцями задля досягнення своєї комунікативної інтенції.

На підставі проведеного аналізу фактичного матеріалу встановлено, що жінки-спікерки тяжіють до використання складних синтаксичних конструкцій, емоційно насиченої лексики та експресивних засобів повідомлення. З позиції синтаксичної організації промов, у жіночому мовленні виявлено широку синтаксичну варіативність конструкцій та їхню складність. Зокрема, питома вага простих речень становить 38,7 % (з них 19,8 % нееліптичних та 18,9 % еліптичних). У свою чергу, складні речення складають – 16,2 %, з яких складнопідрядних – 12,6 %, складносурядних-3,6 %. Речення з граматичними комплексами складають 6,3 %. За своєю комунікативною метою речення-репліки жінок розкладаються на декларативні – 71,1 %, інтерогативні – 8,1 %, імперативні – 4,1 % та екскламативні – 17,3 %. Особливо варто наголосити на підвищеній частотності саме екскламативних речень (майже п'ята частина всіх речень), що є індикатором емоційної залученості, щирості, відкритості до діалогу, а також намагання створити ефект особистій зацікавленості у темі своєї промови. Варто зауважити, що у жінок ширша палітра комунікативних засобів спілкування – від вигуків до риторичних питань – що створює емоційний контакт і залучає слухача. Окремо звернемо увагу на використання звертань до слухачів, які слугують «сигналами включення» аудиторії в проблему, що обговорюється. Часто трапляються вставні конструкції та повтори, що створює ритм, підсилює смислову вагу тверджень і формує афективний контакт з аудиторією [2, с. 70]. Дослідивши лексичні особливості, ми можемо сказати, що жіноче мовлення вирізняється активним використанням емоційно забарвленої лексики, а також стилістичних засобів, зокрема епітетів та метафор. Спікерки органічно поєднують наукові поняття із сторітелінгом, що надає виступам експертності при збереженні доступності.

Жіноче мовлення, таким чином, тяжіє до афективно-комунікативного типу, орієнтованого на емоційне залучення слухачів і створення довірливого комунікативного простору спілкування з аудиторією.

Щодо чоловіків-спікерів, проведене дослідження виявило, що вони виявляють протилежну тенденцію – до лаконічності, точності та логічної впорядкованості. Чоловічі промови мають значно вищу питому вагу простих речень – 57,64 % (30,56 % – нееліптичні, 27,08 % – еліптичні). Частка складних речень становить – 34,72%, з переважанням складнопідрядних конструкцій (20,72 %) над складносурядними (14 %). Зауважимо, що останні типи речень мають експлікативний характер, що виявляє домінуючий психологічний тип мовця.

За комунікативною метою: у чоловіків чітко домінують декларативні конструкції – 88,65 %, у той час як усі інші види речень представлені значно меншою мірою (інтерогативні – 5,67%, імперативні – 2,84%). Переважаюча частотність декларативних конструкцій свідчить про орієнтацію на інформативність і раціональний виклад думок спікера. У мовленні чоловіків - стендаперів часто вживаються професійні терміни (особливо в технічних або управлінських виступах), активний стан дієслів, пряма послідовність викладу. Емоційність промов значно знижена, натомість переважають логічні побудови, що передають фактичний або аналітичний зміст. Такий стиль демонструє когнітивно-аналітичний тип мовлення, де домінує фактологічність та інформаційність [3, с. 268].

Висновки. У результаті проведеного аналізу з'ясовано, що формат TED Talks є універсальним майданчиком для реалізації сучасних моделей комунікації, проте синтаксична структура промов суттєво залежить від гендеру спікера. У мовленні стендаперів спостерігається гендерно маркована асиметрія. Жіночий мовленнєвий стиль є афективно-орієнтованим, характеризується синтаксичною гнучкістю, ускладненими граматичними зв'язками та прагматичною апеляцією до емоцій аудиторії. На противагу цьому, чоловічий стиль є раціонально-

аналітичним, тяжіє до прямоти викладу, номінативності та лаконізму, демонструючи орієнтацію на інформативність та статус. Отримані результати свідчать про те, що мовлення стендаперів у цьому жанрі віддзеркалює не лише індивідуальний стиль мовця, а й соціокультурно зумовлені гендерні патерни комунікації.

Список використаних джерел

1. Пономаренко Ю. Розвиток стендапу як новітньої форми розмовного жанру та його місце у вітчизняній естраді. *Наукові записки. Серія: Мистецтвознавство*. Вип. 37. 2017. С. 160–168. URL: <http://nzm.tnpu.edu.ua/article/view/170293/169998> (дата звернення: 05.08.2024)
2. Bauer, R. A. The communicator and the audience. *Journal of Conflict Resolution*. 1958. Vol. 2 (1). P. 67–77. DOI:10.1177/002200275800200108
3. Erickson, B., Lind, E. A., Johnson, B. C., O'Barr, W. M. Speech style and impression formation in a court setting: The effects of “powerful” and “powerless” speech. *Journal of Experimental Social Psychology*. 1978. Vol. 14 (3). P. 266–279. DOI:10.1016/0022-1031(78)90015-x

Наукове видання

МАТЕРІАЛИ
IX Всеукраїнської науково-практичної конференції
молодих науковців (4 листопада 2025 року)
«Лінгвістичні горизонти XXI століття»

Друкується в авторській редакції

Формат 60×84 ¹/16. Обсяг 16,27 ум. друк. арк., 16,02 обл.-вид. арк.
Наклад 300 пр. Зам. 149. Видавець і виготовлювач – Вежа-Друк
(м. Луцьк, вул. Шопена, 12, тел. +380669362549).
Свідоцтво Держ. комітету телебачення та радіомовлення України
ДК № 4607 від 30.08.2013 р.